

ἀνθολόγιο

για τὰ παιδιά τοῦ δημοτικοῦ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

19341

Επισημάνετε τα τμήματα του άρθρου

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ἀνθολόγιο γιὰ τὰ παιδιὰ τοῦ δημοτικοῦ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΡΟΪΚΤΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Ἀθήνα 1975

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ

ἀνθολόγιο

για τὰ παιδιά τοῦ δημοτικοῦ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ἀθήνα 1975

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΓΙΑ ΤΟ ΛΥΚΕΙΟ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΚΔΟΣΤΗΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Αθήνα 1975

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΕΠΟΠΤΕΣ : ΜΙΧ. Δ. ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ*
ΓΙΩΡΓΟΣ Π. ΣΑΒΒΙΔΗΣ

ΜΕΛΗ : ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΒΟΥΓΙΟΥΚΑΣ
ΑΛΕΞΗΣ ΔΗΜΑΡΑΣ
ΚΑΛΗ ΔΟΞΙΑΔΗ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ
ΛΙΝΑ ΚΑΣΔΑΓΛΗ
ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΜΟΥΣΤΑΚΑ

* Από την έναρξη του Άνθολογίου ως το Νοέμβριο 1974

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

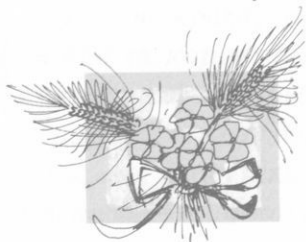
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ ΤΕΧΝΙΚΗΣ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ ΤΕΧΝΙΚΗΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ ΤΕΧΝΙΚΗΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ ΤΕΧΝΙΚΗΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ ΤΕΧΝΙΚΗΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ ΤΕΧΝΙΚΗΣ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ ΤΕΧΝΙΚΗΣ

Στή μνήμη τοῦ Γρηγορίου Ξενοπούλου
(1867-1951)

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΩΣΙΜΗΣ
ΑΝΑΓΚΗΣ

Π Ρ Ο Λ Ο Γ Ο Σ

ΙΑΛΕΓΜΕΝΑ κομμάτια ἀπ' τὸ θησαυρὸ τῆς λογοτεχνίας, αὐτὸ εἶναι τὸ Ἀνθολόγιο πὸν κρατᾷς στὰ χέρια σου. Ἀλλὰ ἀπὸ τὰ κομμάτια αὐτὰ εἶναι πεζά, διηγήματα καὶ παραμύθια, καὶ ἄλλα ἔμμετρα, δηλαδὴ ποιήματα καὶ τραγούδια· ἄλλα τὰ ἔγραψαν γνωστοὶ συγγραφεῖς καὶ ἔχουν ἐπάνω τὸ ὄνομά τους, καὶ ἄλλα τὰ ἔφτιαξαν ἄγνωστοι καὶ ἀνώνυμοι ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ. Ὅλοι τους πάντως ἦταν καὶ οἱ ἴδιοι κάποτε παιδιά, κι αὐτὰ πὸν ἱστοροῦνε εἴτε τὰ ἔζησαν στὰ παιδικά τους χρόνια εἴτε τὰ ἄκουσαν ἀπὸ τὸν παπποῦ καὶ τὴ γιαγιά τους. Ἐκεῖνο πὸν τοὺς ξεχωρίζει ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἄνθρώπους εἶναι ὅτι ἔχουν τὸ χάρισμα τῆς φαντασίας καὶ τὴν τέχνη νὰ χρησιμοποιοῦν τὴ γλῶσσα μὲ ζωντανὸ καὶ εὐχάριστο τρόπο.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ

Το Επιστημονικό Δελτίο της ΕΠΕΑΕΚ 2, αποτελεί το κύριο μέσο επικοινωνίας των εκπαιδευτικών με τα αποτελέσματα της έρευνας και της ανάπτυξης της παιδαγωγικής και της διδακτικής. Το Δελτίο είναι ανοικτό σε όλους τους εκπαιδευτικούς που ασχολούνται με την παιδαγωγική και τη διδακτική και επιθυμούν να ανταλλάξουν απόψεις και να μοιραστούν εμπειρίες. Το Δελτίο είναι επίσης ένα μέσο για την παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας και της ανάπτυξης της παιδαγωγικής και της διδακτικής. Το Δελτίο είναι ανοικτό σε όλους τους εκπαιδευτικούς που ασχολούνται με την παιδαγωγική και τη διδακτική και επιθυμούν να ανταλλάξουν απόψεις και να μοιραστούν εμπειρίες. Το Δελτίο είναι επίσης ένα μέσο για την παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας και της ανάπτυξης της παιδαγωγικής και της διδακτικής.

Προσευχή

Θεέ μου, σὲ παρακαλῶ,
κάνε με παιδί καλό.
Ν' ἀγαπῶ ὅλους, νὰ λυπᾶμαι,
χρήσιμο στὸν κόσμον νά 'μαι.

Μάθε με τί πάει νὰ πῆ
δίκιο, ἀλήθεια, προκοπή.
Ἄπὸ τ' ἀγαθὰ τοῦ κόσμου,
Θεέ μου, τὴν ἀγάπη δῶσ' μου.

(Ἄπὸ τὸ πρῶτο ἀναγνωστικό μου τοῦ Μεσεβρινού)

Φεγγαράκι

Φεγγαράκι ἀληθινὸ
βγαίνει πίσω ἀπ' τὸ βουνό.
Μιὰ φωνὴ τραγουδιστῆ
στὰ σοκάκια* κελαηδεῖ·
κάποιο ἀγόρι περπατεῖ,
κάποιο ἀφρόντιστο παιδί:
— Φεγγαράκι μου λαμπρό,
φέγγε μου, νὰ περπατῶ.

Φεγγαράκι μου καλό,
φέγγε, σὲ παρακαλῶ,
φέγγε σ' ὄλην τὴν αὐλή,
στὸν ἀσβέστη, στὰ σκαλιά,
στοῦ ἀντρέ* μας τὸ γυαλί,
στοῦ παπποῦ τ' ἄσπρα μαλλιά,
φεγγαράκι μου λαμπρό,
χαρωπό, λυπητερό.

Φεγγαράκι ταπεινό,
στέκεσαι στὸν οὐρανό...
Τὸ τραγούδι τὸ γλυκὸ
χάνεται ἀπὸ τὴ γωνιά·

τὸ σοκάκι = στενὸς δρόμος σὲ γειτονιά
τὸ ἀντρέ ἢ ὁ ἀντρές = διάδρομος ἢ προθάλαμος

τὸ παιδί, περαστικό,
πῆγε σ' ἄλλη γειτονιά.
Τῆς Ἀκρόπολης φεγγάρι,
τῆς Ἀθήνας τὸ καμάρι!

.....

(Ἀπὸ τὶς Καθημερινές)

PENA ΚΑΡΘΑΙΟΥ

Ἡ Ἀστροναύτισσα

Φεύγω, πάω στὸ φεγγάρι
μὲ βαλίτσες κι ἄλλα βάρη.

Παίρνω καὶ μιὰ σκούπα τόση,
σκόνες, στάχτες νὰ σαρώση.

Εἶμαι ἐγὼ νοικοκυρὰ
καὶ τὰ θέλω καθαρά.

Πάω νὰ ρίξω χῶμα σάκους
σὲ κρατῆρες καὶ σὲ λάκκους.

Πάω ἀέρα, πάω νερὸ
καὶ λουλούδια ἓνα σωρό.

Πάω νά φτιάσω μὴν ἀὺλῆ
φεγγαρίσια, στρογγυλή,

μὲ πολλὰ μωριστικά,
γλάστρες καὶ βασιλικά.

Καὶ στή μέση θὰ διαλέξω
μιὰ γαζία νὰ φυτέψω,

νά ἔχη ὀλάνθιστους χρυσούς,
μικροφέγγαρους ἀνθούς,

ποὺ τὸ ὀλόγιομο φεγγάρι
γιὰ παιδιά του θὰ τοὺς πάρη.

Κι ὅταν τὸ ἄρωμά τους νιώση,
μοναξιά δὲ θὰ ἔχη τόση.

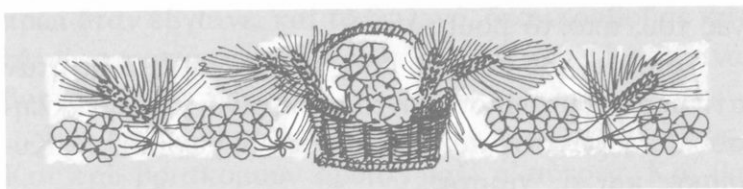
Ἄστροναύτισσα κινᾶω
στὸ φεγγάρι γιὰ νὰ πάω,

κι ἀφοῦ ἐκεῖ τὰ συγυρίσω,
πάλι θὰ γυρίσω πίσω.

(Ἀπὸ τὴ συλλογὴ *Χαρταετοὶ στὸν οὐρανὸ*)

ΕΠ. ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ - Δ. ΒΟΥΤΥΡΑΣ

Ὁ πρῶτος μου πόθος

ΤΑ πλάγια χαμηλοῦ βουνοῦ, κατὰ τὸ βοριά, εἶναι σκορπισμένα ἀνάμεσα στὰ δέντρα τὰ σπιτάκια τοῦ μικροῦ χωριοῦ μου.

Ἀντίκρυ στὸ βουνό αὐτὸ εἶναι ἄλλο, πιὸ ψηλό, γεμάτο ἔλατα.

Καὶ κατὰ τὴν ἀνατολή ἄλλο, γεμάτο βελανιδιές, καὶ πρὸς τὴ δύση, πολὺ μακριά, φαίνονταν ἄλλα βουνὰ γυμνωμένα.

Ἀπὸ τὰ βουνὰ κατέβαιναν ρεματιές γεμάτες νερό, χειμῶνα καλοκαίρι, πού ἔκαναν τὸ ποταμάκι, πού περνοῦσε στὰ πόδια τῶν σπιτιῶν, νὰ ποτίζη τὰ περιβόλια καὶ νὰ γυρίζη δυὸ τρεῖς μύλους.

Τὸ χειμῶνα, πολλές φορές αὐτὸ τὸ ποταμάκι φούσκωνε καὶ πλημμύριζε τὶς ὄχθες του. Πῶς βούιζε τότε! Καὶ δὲν ἦταν πιά καθαρὸ, ἤσυχο, παρὰ θολό, κοκκινωπό, σὰ νὰ εἶχε θυμώσει, καὶ ἔτρεχε μὲ γρηγοράδα, ἀφρισμένο. Καὶ ὅλος ὁ τόπος γέμιζε ἀπὸ τὶς φω-

νές του, από τὸ βουητό του.

Τὸ σπίτι τοῦ παπποῦ μου, τοῦ Παπαμιχάλη, ἦταν στὴ μέση τοῦ χωριοῦ· κοντά του ἦταν ἡ μικρὴ ἐκκλη-
σούλα, ἡ φωλίτσα πού μαζεύονταν οἱ χωρικοὶ τὶς Κυ-
ριακὲς καὶ τὶς γιορτές.

Μὰ καὶ τὶς καθημερινὲς ἀκόμη, ὅταν ἦταν καλὴ
μέρα, πήγαιναν οἱ γέροι στὴν αὐλὴ τῆς ἐκκλησίας,
κάθονταν γύρω στὰ πεζούλια κι ἔλεγαν παλιὲς ἱστο-
ρίες.

Πολὺ μικρὸς ἀκόμη, μόλις ἄρχισα νὰ περπατῶ,
πήγαινα κι ἐγὼ στὴν αὐλὴ τῆς ἐκκλησίας.

Μὰ τί τοῦμπες ἔτρωγα ἐκεῖ! Γιατὶ περισσότερο
κοίταζα ψηλά, παρὰ κάτω. Ὁρες μποροῦσα νὰ γυρί-
ζω, κοιτάζοντας τὰ πουλιὰ πού πετοῦσαν ἀπὸ δέντρο
σὲ δέντρο, ἢ τὰ σύννεφα πού ἔτρεχαν στὸν οὐρανό.
Ἄλλοτε πάλι προσπαθοῦσα νὰ χτυπήσω σφῆκες μὲ
τὸ σκουῖφο μου, ὅπως εἶχα ἰδεῖ τὸν ἀδερφό μου νὰ
κάνη.

Καὶ ὅταν ἔβλεπα κανέναν ἀετὸ νὰ περνᾷ, τότε ἐν-
θουσιαζόμουν τόσο, πού πηδοῦσα, κουνούσα τὰ χέ-
ρια μου, φώναζα καὶ ἔτρεχα κοιτάζοντάς τον. Καὶ τό-
τε ἦταν ἀδύνατο νὰ μὴν ξαπλωθῶ χάμω. Κάποιος ἀπὸ
τοὺς γέρους θὰ ἔτρεχε καὶ θὰ μὲ σήκωνε.

«Γιὰ ἰδὲς τὸ παλικάρι!... δὲν κλαίει!» ἔλεγε στοὺς
ἄλλους.

Καὶ ἐγὼ πού ἤμουν ἔτοιμος νὰ κλάψω, κρατιόμουν
καὶ δὲν ἔκλαια.

Μεγάλη εὐχαρίστηση εἶχα νὰ βλέπω τὸν ἥλιο, τὸ

πρωί όταν έβγαινε, και τὸ δειλινό, όταν τραβοῦσε κατὰ τὴ ρεματιά, γιὰ νὰ κρυφτῆ πίσω ἀπὸ τὰ μακρινὰ βουνὰ τῆς δύσης.

Στὸ σπίτι, ὅλοι ἦταν στὸ πόδι πρὶν βγῆ ὁ ἥλιος. Καὶ ἐγὼ βρισκόμουν ὄρθιος μαζί μ' αὐτούς. Καὶ θὰ κοίταζα νὰ τοὺς ξεφύγω, γιὰ νὰ τρέξω νὰ ἰδῶ τὸν ἥλιο, πὺ θὰ πρόβαλλε πίσω ἀπὸ τὸ βουνό.

— Θ' ἀνέβω στὸ βουνό νὰ πιάσω τὸν ἥλιο! εἶχα εἰπεῖ στὸν ἀδερφό μου μιὰ μέρα, πὺ μὲ εἶχε πιάσει και μὲ τραβοῦσε στὸ σπίτι.

— Ὁ ἥλιος καίει, μικρούλη, μοῦ εἶπε αὐτός, και θὰ σὲ κάψη.

— Ἐμένα δὲ θὰ μὲ κάψη, τοῦ ἀπάντησα ἐγὼ.

Τὸ ἴδιο εἶπα και στὸν παππού μου, ὅτι θ' ἀνεβῶ στὸ βουνό, νὰ πιάσω τὸν ἥλιο. Αὐτὸς ὅμως μοῦ εἶπε:

— Ἀνέβα πρῶτα στὸ βουνό!...

Ἄλα αὐτὰ μοῦ τὰ θύμισαν ἔπειτα ἀπὸ χρόνια οἱ δικοί μου.

Πόση στενοχώρια εἶχα, ὅταν ἦταν κακοκαιρία και δὲν μποροῦσα νὰ τρέξω ἔξω! Καὶ πὺ πολὺ ὅταν ἤμουν πέντε ἢ ἕξι χρόνων, πὺ κρυολόγησα και μ' ἔκλεισαν ἀρκετὸν καιρὸ μέσα.

Εἶχα βγῆ κι ἐγὼ νὰ δῶ τὸ ποτάμι, πὺ ἀπὸ μιὰ μεγάλη βροχὴ εἶχε φουσκώσει, εἶχε πλημμυρίσει. Ἄλο τὸ χωριὸ ἦταν στὸ πόδι. Ἐτρεξαν και οἱ δικοί μου πῆγα ἀπὸ πίσω κι ἐγὼ χωρὶς νὰ μὲ δοῦνε.

Τὸ ποτάμι ἦταν ἀγνώριστο. Ἐτρεχε πλημμυρισμένο, μουγκρίζοντας σὰν ἄγριο θηρίο. Ἄνθρωποι πολλοὶ στέκονταν ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά και τὴν ἄλλη, και

τὸ κοίταζαν.

Καὶ κοράκια πολλά, πάμπολλα, γύριζαν ψηλά καὶ ἀπάνω ἀπὸ τὸ ποτάμι, καὶ ξέσκιζαν τ' αὐτιά μὲ τοὺς κρωγμούς: κρά! κρά!

Ἔγινε παπὶ ἀπὸ τῆ βροχῆ, γιατί ἐξακολουθοῦσε νὰ σιγοβρέχη.

Δὲν ἔμεινα πολὺ ἄρρωστος. Ἄλλὰ δὲ μ' ἄφηναν νὰ βγῶ ἔξω. Ἐρχόταν ἡ ἐξαδέρφη μου, ἡ Δαφνούλα, καὶ παίζαμε. Μὰ ἐγὼ δὲν ἔμενα εὐχαριστημένος. Ἦθελα νὰ εἶμαι ἔξω, νὰ βλέπω τὸν ἥλιο, τὰ σύννεφα, τὰ πουλιά, καὶ προπάντων τὰ γεράκια, τὰ ὄρνια καὶ τοὺς ἀετούς.

Ἐπιτέλους μιὰ μέρα μὲ ἄφησαν ἐλεύθερο. Εἶχε ἔρθει ἡ ἄνοιξη. Πηδοῦσα σὰν τρελὸς ἀπὸ τῆ χαρὰ μου, σὰν τὰ πουλάκια πού τ' ἄφηναν ἐλεύθερα ἀπὸ τὸ κλουβί.

Εἶχα πάρει κι ἓνα καλάμι καὶ πηδώντας ἔλεγα:

Κάτι τὸ θέλω τὸ καλάμι!

κάτι τὸ θέλω τὸ καλάμι!

— Καὶ τί τὸ θέλεις τὸ καλάμι, μικρούλη; μὲ ρώτησε ἓνας ἀπὸ τοὺς γέρους, πού καθόταν στὸ πεζούλι τῆς αὐλῆς τῆς ἐκκλησίας.

Ἐγὼ ἀπάντησα τραγουδιστά:

Θ' ἀνέβω στὸ βουνό,

νὰ πιάσω τὸν οὐρανό!...

Οἱ γέροι γέλασαν. Δὲν ξέρω ὅμως γιατί γέλασαν.

Γιὰ τὸ τραγουδάκι μου, ἢ γιὰ κεῖνο ποὺ ἔλεγα νὰ κάμω;

Λίγες μέρες ὑστερότερα μὲ ζύπνησε ἡ μητέρα μου, ἐνῶ ἦταν ἀκόμη νύχτα.

— Ἔλα, μοῦ εἶπε, θὰ πᾶς μὲ τὸν παππού σου στὴν ἐκκλησία.

Καὶ σὲ λίγο βρέθηκα στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ παπποῦ μου. Μὲ ἀνέβασε αὐτὸς σ' ἓνα γαϊδουράκι καὶ ξεκινήσαμε.

— Ποῦ θὰ πᾶμε, παππού; τὸν ἐρώτησα.

— Σ' ἓνα ἐκκλησιάκι, ποὺ εἶναι πάνω στὸ βουνό, μοῦ ἀπάντησε.

— Ἄ, θὰ πιάσω τὸν ἥλιο!...

— Ναί, ναί...

Ἔξαφνα ἄκουσα φωνές. Γύρισα πίσω, καὶ στὸ θαμπὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ, ποὺ πῆγαινε νὰ βασιλέψη στὸ διπλανὸ βουνό, εἶδα τὸ μεγαλύτερο ἀδερφό μου νὰ κρατῆ ἓνα δαυλὶ ἀναμμένο, τὴ θειὰ Ἀργυρῶ καὶ δυὸ τρεῖς γριοῦλες.

Ὅσο ἀνεβαίναμε τὸ βουνό, τόσο τὸ πρωινὸ ἀεράκι γινόταν πιὸ κρύο. Χώθηκα στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ παπποῦ.

Πῆρα κι ἓναν ὕπνο, καὶ ζύπνησα ὅταν σταμάτησε τὸ γαϊδουράκι.

— Ἔλα, φτάσαμε, μοῦ εἶπε ὁ παππούς.

Τὸ ἐκκλησιδάκι ἦταν ἐμπρὸς μου φωτισμένο. Γύρω, σκοτεινιά. Μὲ πῆρε ὁ παππούς μέσα στὸ ἱερὸ καὶ μ' ἔβαλε καὶ κάθισα σ' ἓνα σκαμνάκι. Ντύθηκε τὰ ἱερά ἄμφιά του. Ἄκουσα ἔξω ἀπὸ τὸ ἱερὸ καὶ μιὰ

γλυκιὰ φωνή, γνωστή, τοῦ ἀδερφοῦ μου ποῦ ἔψελνε:
«Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου, Σῶτερ, σῶσον
ἡμᾶς».

Δὲν εἶχα καταλάβει πὼς εἶχε ξημερώσει. Ἄλλὰ
ξαφνικὰ εἶδα νὰ μπαίνουν ἀπὸ τὸ φεγγίτη οἱ πρῶτες
ἀκτίνες τοῦ ἡλίου.

Καὶ σὰ νὰ ἔμπαιναν μέσα γελαστές.

Πετάχτηκα ἔξω ἀπὸ τὸ παραπορτάκι, νὰ πιάσω τὸν
ἡλιο.

«Ἄ, νὰ τος! θὰ τὸν πιάσω...»

Μόλις ὅμως βγῆκα ἔξω στὴ γυμνὴ κορυφὴ τοῦ
βουνοῦ, τὰ ἔχασα. Ἄντὶ νὰ βρεθῆ τὸ φλογοκόκκινο
τόπι στὰ χέρια μου, ὅπως ἐνόμιζα, φάνηκε χαμηλά,
πολὺ χαμηλά, νὰ προβάλλη μέσα ἀπὸ κάτι ποῦ πρῶ-
τη φορὰ ἔβλεπα. Μέσα ἀπὸ κάποιον οὐρανὸ ποῦ δὲν
ἦταν ἀπάνω, παρὰ κάτω. Βούλιαξε στὸ μέρος ἐκεῖνο
ὁ οὐρανός;

Μὴν ἦταν ἐκεῖ κάτω τὰ παλάτια του;

Μοῦ φαινόταν ὅμως πὼς δὲν ἦταν μακριὰ καὶ ὅτι,
ἂν περπατοῦσα λίγο, θὰ πῆγαίνα κοντά. Καὶ κίνησα
νὰ κατεβῶ.

Δὲν εἶχα ὅμως κάμει πολλὰ βήματα, κι ἀκούω τὴ
φωνὴ τοῦ ἀδερφοῦ μου νὰ μὲ φωνάζει. Γύρισα καὶ τὸν
εἶδα νὰ ἔρχεται τρέχοντας.

— Ποῦ πᾶς, μαϊμουδάκι; μοῦ φώναξε.

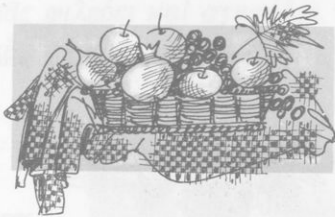
— Νά, νά, πάω νὰ πιάσω τὸν ἡλιο.

Αὐτὸς γέλασε. Ἦρθε κοντὰ καὶ μ' ἔπιασε ἀπὸ τὸ
χέρι.

— Ἐλα, ἔλα, μοῦ εἶπε. Ὁ ἡλιος δὲν πιάνεται.

- Θὰ τὸν πιάσω γώ!
- Ἄ, μπράβο! Ἔλα τώρα, μὴ θυμώση ὁ παππούς.
Καὶ μ' ἔσυρε μαζί του.
- Μὰ κείνο κεῖ, πές μου, τί εἶναι; τὸν ἐρώτησα.
- Ποιό;
- Νά, ἐκεῖνο κεῖ κάτω, ποῦ εἶναι σὰν οὐρανός.
- Αὐτό; εἶναι ἡ θάλασσα!
- Αὐτὴ εἶναι ἡ θάλασσα; Μπά!... Ἐκεῖ εἶναι καὶ τὰ παλάτια τοῦ ἡλίου;
- Ναί, ἐκεῖ εἶναι! Πᾶμε τώρα, σοῦ εἶπα, μὴ θυμώση ὁ παππούς, καὶ τότε δὲν ἔχει οὔτε καρύδια οὔτε σύκα!
- Μοῦ θύμισε τὰ σύκα καὶ τὰ καρύδια ποῦ ἔφερε ἀπὸ τὶς λειτουργίες ὁ παππούς, καὶ γρήγορα, χωρὶς καμιὰ ἀντίσταση, πῆγα μαζί του.
- Ὅταν βγήκαμε ἀπὸ τὴν ἐκκλησία, ὁ ἡλῖος ἦταν πολὺ ψηλά. Μοῦ φαινόταν πῶς μὲ περιγελοῦσε.
- «Σὰ θέλῃς, ἔλα μονάχος σου μιὰ μέρα νὰ μὲ πιάσης» μοῦ φάνηκε πῶς μοῦ ἔλεγε.
- «Ποῦ θὰ μοῦ πᾶς, θὰ σὲ πιάσω» συλλογίστηκα μέσα μου.

(Ἀπὸ τὸ Ἐναγλωστὶκὸ Ὁ ἡλῖος)

PENA ΚΑΡΘΑΙΟΥ

Κικιρίκου! Κικιρί!

όκορας χρυσός ό ήλιος
στῆς ἀγῆς τὸ φράχτη βγαίνει.
Κικιρίκου, όλοι ξυπνήστε,
κι εἶν' ή ώρα περασμένη!

Φῶς ἀνοίγει τίς φτεροῦγες,
τὸ κεφάλι φῶς σηκώνει.
Φῶς στὸν κῆπο, φῶς στὸ δρόμο,
φῶς στὸν κόσμο ὡς πέρα ἀπλώνει.

Κικιρίκου! Κι ἀνεβαίνει,
πάει ψηλά κλαρί κλαρί.
Φτάνει στ' οὐρανοῦ τὸ θόλο:
Κικιρίκου! Κικιρί!

Σήκω, Τάσο, σήκω, Ρίνα,
Κώστα, Ἐλένη, Γιάννη, Λιά!
Οἱ μικροὶ νὰ πᾶν σχολεῖο
κι οἱ μεγάλοι στῆ δουλειά!

(Ἀπό τῆ συλλογή *Χαρταετοὶ στὸν οὐρανὸ*)

Ο παππούλης

παππούλης σὰν κοπέλι*
κάθε μέρα πάει στ' ἀμπέλι.

Τὸ σκαλίζει, τὸ ποτίζει
καὶ τὸ διπλοκαθαρίζει.

Καὶ τὸ Μάη μὲ τοὺς ἀνθοὺς
κορφοκόβει τοὺς βλαστούς.

Κι ὡς νὰ διπλοξεφυλλίση,
ἢ ἀγουρίδα ἔχει γυάλισει.

Τώρα φέρνει στὸ μαντίλι
κόκκινο γλυκὸ σταφύλι.

Τώρα κάθεται δραγάτης*
ὁ παππὸς ἀνοιχτομάτης

καὶ τοῦ πᾶμε τὸ φαῖ του
καὶ μᾶς δίνει τὴν εὐκὴ του,

μᾶς φιλεύει καὶ σταφύλια
σὲ καλάθια, σὲ μαντίλια.

(Ἀπὸ τὴ συλλογὴ *Ἀγροῦλα*)

κοπέλι = νέος ἄντρας

δραγάτης = ἀμπελοφύλακας, ἀγροφύλακας

ΚΩΣΤΑΣ ΒΑΡΝΑΛΗΣ

Τὸ παραμῦθι πὸ δὲν εἶχε τέλος

ZΟΥΣΕ κάποτε πέρα στὴν Ἀνατολὴ ἕνας τεμπέλης βασιλιάς. Δὲν ἔκανε καμιά δουλειά. Ὁλημερίς ξαπλωμένος σὲ ντιβάνι μὲ πολλὰ μαλακὰ μαξιλάρια, ἔβαζε νὰ τοῦ λένε παραμῦθια κι αὐτὸς ἄκουε μαχμουρλίδικα.

Ἄμολοῦσε σ' ὄλο του τὸ βασίλειο πλῆθος αὐλικούς νὰ μαζεύουνε καὶ νὰ στέλνουνε στὸ παλάτι του ὅσους ξέρανε παραμῦθια, ἄντρες ἢ γυναῖκες, γέρους ἢ νέους, ντόπιους ἢ ξένους. Γιατὶ δὲ χόρταινε ν' ἀκούη. Ὅταν τέλειωνε τὸ παραμῦθι, ἔπεφτε σὲ βαθιὰ πλήξη καὶ δυστυχία. Γι' αὐτὸ ἤθελε πάντα τὸ ἕνα παραμῦθι ν' ἀκολουθᾷ τὸ ἄλλο. Ἀκόμα κι ὅταν ἔτρωγε κι ἔπινε ἢ ἔπαιρνε τὸ μάνιο του στὴ χαβούζα* τοῦ παλατιοῦ, ἤθελε ν' ἀκούη παραμῦθια. Μονάχα ἀργὰ πολὺ, μετὰ τὰ μεσάνυχτα, ὅταν τὸν ἔπαιρνε ὁ ὕπνος, τότε σιωποῦσανε κι οἱ παραμυθάδες καί, πατώντας

χαβούζα = δεξαμενὴ

στά νύχια τους ἀπάνω στά παχιά κιλίμια, φεύγανε σιγά σιγά νά πᾶνε νά ξεκουραστοῦνε κι αὐτοί, οἱ βασανισμένοι!

“Ὅσο πιό μεγάλο και μπερδεμένο ἦταν τὸ παραμῦθι, τόσο περισσότερο τοῦ ἄρεσε. Ἦταν παραμῦθια πού βαστούσανε μέρες και βδομάδες δλάκερες. Μά ὅσο μεγάλα και νά ἦτανε, ἐρχότανε ἐπιτέλους ἡ ὥρα τους νά τελειώσουν. Ἔ, τότε ὁ βασιλιάς γινότανε τρομερά δυστυχής. Ἄρρωστοῦσε, πού ἔλεγε πὼς θά πεθάνη.

Εἶδε κι ἀπόειδε αὐτός, ἡ δωδεκάδα του (τὸ συμβούλιό του) κι ὁ γιατρός του, ἀποφασίσανε ὅλοι μαζί νά στείλουνε τελάληδες* σ’ ὅλες τὶς ἐπαρχίες και σὲ ὅλα τὰ χωριά τοῦ βασιλείου, νά διαλαλήσουνε:

—“Ὅποιος ξέρει ἓνα παραμῦθι πού νά μὴν τελειώνη ποτέ, ἄς παρουσιαστῆ νά τὸ πῆ τοῦ πολυχρονεμένου βασιλιᾶ, κι αὐτὸς θά τοῦ δώσει ἓνα σακὶ φλουριά και τὴν κόρη του γιὰ γυναίκα.

“Ὅσοι ἀκούγανε αὐτὰ τὰ λόγια, ἀστράφτανε τὰ μάτια τους ἀπὸ τὸν πόθο νά γίνουνε πολὺ πλούσιοι και νά παντρευτοῦν τὴ βασιλοπούλα. Κι ὅλοι νομίζανε πὼς θά τὰ καταφέρνανε νά διηγηθοῦνε παραμῦθι χωρὶς τέλος. Τὸ κάτω τῆς γραφῆς, ἂν ἀποτυχαίνανε, δὲ θά εἶχανε νά χάσουνε τίποτα.

Μά οἱ τελάληδες προσθέτανε στὸ τέλος:

—“Ὅποιος ὅμως δὲν τὰ καταφέρη νά διηγηθῆ τὸ ἀτέλειωτο παραμῦθι, τότε ὁ βασιλιάς θά τοῦ κόψη τὸ κεφάλι!

τελάλης = κήρυκας

“Όταν ἀκούγανε αὐτὴν τὴν ποινή, τοὺς ἔπιανε τρόμος καὶ φόβος. Τότε νιώθανε πὼς ὁ βασιλιάς δὲ ζητοῦσε εὐκολο πρᾶμα. Καὶ λέγανε συναμεταξύ τους: — Ἀδύνατα πρᾶματα ζητάει.

Ὡστόσο παρουσιάστηκαν στὸ βασιλιά δυὸ τρεῖς ἀποφασισμένοι ἢ νὰ κερδίσουνε τὸ στοίχημα ἢ νὰ χάσουνε τὸ κεφάλι τους. Ὁ πρῶτος, ποὺ δοκίμασε νὰ πῆ τὸ ἀτέλειωτο παραμῦθι, μπόρεσε νὰ τὸ βαστάξῃ τρεῖς μῆνες. Μὰ ὕστερα ἡ φαντασία του εἶχε στερέψει. Μασοῦσε τὰ λόγια του, δὲν ἔβρισκε τίποτα νὰ πῆ κι ἔτσι ἔχασε τὸ κεφάλι του.

Τότε οἱ ἄλλοι δυὸ φοβηθῆκανε κι οὔτε κὰν τολμήσανε ν’ ἀρχίσουνε. Φύγανε, κι εὐχαριστοῦσανε μάλιστα τὸ Θεὸ ποὺ γλιτώσανε ἀπὸ τοῦ Χάρου τὰ δόντια.

Πέρασε πολὺς, πάρα πολὺς καιρὸς, καὶ κανένας δὲν ἐρχόταν στὸ παλάτι γι’ αὐτὴ τὴ δουλειά.

“Ὅπου νὰ σου μιὰ μέρα καὶ παρουσιάζεται ἓνας ξένος — ἀπὸ ποῦ ἦταν, κανένας δὲν ἤξερε. Μὰ ἡ ἐξυπνάδα του καὶ τὸ θάρρος του ἦταν μεγάλα.

— Μεγάλε βασιλιά, εἶπε, ἀφοῦ ἔκανε τὸν ἀπαραίτητο τεμενά.* “Ἀκουσα πὼς δίνεις μεγάλη ἀμοιβὴ σὲ κεῖνον ποὺ θὰ σοῦ διηγηθῆ ἓνα παραμῦθι χωρὶς τέλος. Τοῦ δίνεις ἓνα σακὶ φλουριά καὶ τὴ βασιλοπούλα. Εἶναι ἀλήθεια;

— Ἀλήθεια, ἀπάντησε ὁ βασιλιάς. “Ἄν ὅμως δὲν πετύχη, τότε τοῦ παίρνω τὸ κεφάλι.

— Τὸ ξέρω κι αὐτό, εἶπε ὁ ξένος. Κι εἶμαι ἀποφασι-

ὁ τεμενάς = ἡ ὑπόκλιση

σμένος νά σοῦ διηγηθῶ ἐγὼ μιὰ ἱστορία πού δὲν τελιώνει.

— Περιμένω ν' ἀρχίσης, εἶπε ὁ βασιλιάς καὶ ξαπλώθηκε στὸν καναπέ ἀπάνω στὰ πολλὰ μαξιλάρια.

Τότε ὁ ξένος στρογγυλοκάθισε στὸ πάτωμα ἀπάνω στὸ κιλίμι μπροστὰ στὸ βασιλιά κι ἄρχισε:

«Μιὰ φορὰ κι ἕναν καιρὸ ἦταν ἕνας μεγάλος βασιλιάς, πού μάζεψε ὅλο τὸ σιτάρι τῆς ἀπέραντης χώρας του καὶ τὸ κλείδωσε σὲ μιὰν ἀποθήκη τόσο μεγάλη, πού γιὰ νά πᾶς ἀπὸ τὴ μιὰν ἄκρη τῆς ἕως τὴν ἄλλη θὰ ἔπρεπε νά περπατᾶς ἀπὸ τὸ πρωὶ ἴσαμε τὸ βράδυ.

» Μιὰ μέρα ἔπεσε στὴν πρωτεύουσα ἕνα μαῦρο σύννεφο ἀκρίδες τόσο μεγάλο, πού σκοτείνιασε ὁ ἥλιος κι ὅλοι νομίσανε πὼς ἦρθε ἡ συντέλεια τοῦ κόσμου. Γιατὶ γεμίσανε οἱ δρόμοι, τὰ σπίτια, ὁ ἀέρας, ἀπὸ ἀκρίδες τόσο πυκνές, πού δὲν μπορούσες ν' ἀνασάνης.

» Αὐτὲς οἱ ἀμέτρητες ἀκρίδες, ἀφοῦ φάγανε ὅλα τὰ ἀμπέλια καὶ τὰ δάση καὶ δὲ χορτάσανε, μυριστήκανε τελευταῖα καὶ τὴν ἀποθήκη τοῦ σιταριοῦ. Μὰ ἡ ἀποθήκη ἦταν πολὺ καλὰ κλεισμένη ἀπὸ παντοῦ, κι ὄχι μονάχα δὲν εἶχε παράθυρα ἢ καμινάδες, μὰ οὔτε καὶ καμιὰ σκισμάδα γιὰ νά μπορέσουνε νά τρυπώσουνε μέσα καὶ νά φᾶνε τὸ σιτάρι.

» Κάμποσες μέρες φέρνανε βόλτα γύρω στὴν ἀποθήκη καὶ κοιτάζανε μὲ προσοχὴ ὅλες τὶς μεριές, μπᾶς καὶ βρεθῆ πουθενὰ καμιὰ τρυπίτσα ἢ καμιὰ χαραμάδα. Μὰ ἐπιτέλους μιὰ τυχερὴ ἀκρίδα ἀνακάλυψε

στην ανατολική μεριά τῆς ἀποθήκης μιὰ μικρούλα σκισμάδα, πὸ μόλις χωροῦσε μοναχὴ τῆς. Μπῆκε τὸ λοιπὸν μέσα, πῆρε ἓνα σπειρὶ σιτάρι καὶ βγῆκε.

» Ἄμα βγῆκε αὐτὴ, μπῆκε μιὰ δεύτερη ἀκρίδα, πῆρε κι αὐτὴ ἓνα δεύτερο σπειρὶ σιτάρι καὶ βγῆκε. Ἄμα βγῆκε κι αὐτὴ, μπῆκε μιὰ τρίτη ἀκρίδα, πῆρε ἓνα τρίτο σπειρὶ σιτάρι καὶ βγῆκε. Ὑστερα μπῆκε μιὰ τέταρτη ἀκρίδα καὶ πῆρε ἓνα τέταρτο σπειρὶ σιτάρι, κι ἄμα βγῆκε αὐτὴ, μπῆκε μιὰ πέμπτη ἀκρίδα κτλ...».

Περάσανε μέρες, βδομάδες, μῆνες, χρόνια, κι ὁ ξένος ἐξακολουθοῦσε νὰ λήη ἀπὸ τὸ πρωὶ ὡς τὸ βράδυ τὸ ἴδιο πράμα:

«Ὑστερα μπῆκε μιὰ ἄλλη ἀκρίδα καὶ πῆρε ἄλλο σπειρὶ σιτάρι. Ἄμα βγῆκε αὐτὴ, μπῆκε ἄλλη ἀκρίδα καὶ πῆρε ἓνα ἄλλο σπειρὶ σιτάρι...».

Περάσανε ἔτσι δυὸ χρόνια κι ὁ ξένος ἔλεγε καὶ ξανάλεγε ἀπὸ τὸ πρωὶ ὡς τὸ βράδυ τὸν ἴδιο χαβά.* Ὁ βασιλιάς στενοχωριότανε πολὺ, ὥσπου μιὰ μέρα τότε ρώτησε θυμωμένος:

— Δὲ μοῦ λές, πόσον καιρὸ αὐτὲς οἱ ἀκρίδες θὰ μπαίνουνε καὶ θὰ βγαίνουνε;

— Μά, βασιλιά μου πολυχρονεμένε, ὡς τώρα οἱ ἀκρίδες ἀδειάσανε μονάχα μιὰ πιθαμὴ σιτάρι ἀπὸ τὴν ἀποθήκη. Καὶ μένουνε ἀκόμα τριακόσιες πιθαμὲς καὶ μιλιούνια ἀκρίδες. Ἴσως μετὰ ἑξακόσια χρόνια θὰ κατορθώσουν νὰ μοῦνε στὴν ἀποθήκη ὅλες οἱ ἀκρίδες μιὰ μιὰ καὶ ν' ἀδειάσουνε τὸ σιτάρι. Καὶ πάλι βλέπουμε...

χαβάς = τραγοῦδι· ἐδῶ: τὰ ἴδια λόγια

Τότε πιά ὁ βασιλιάς δὲ βάσταξε. Γούρλωσε τὰ μάτια του, τινάχτηκε ἀπὸ τὸ ντιβάνι καὶ ξεφώνισε μὲ ὄλη του τὴ δύναμη:

— Καταραμένε ἄνθρωπε. Θὰ μὲ τρελάνης! Ἔαι στὸ καλό! Ἔχασα τὸ στοίχημα! Πάρε τὸ σακὶ τὶς λίρες καὶ τὴν κόρη μου κι ἄφησέ με ἤσυχο...

Ἔτσι ὁ ἔξυπνος αὐτὸς ξενοτοπίτης πῆρε τὰ χρήματα, πῆρε τὴ βασιλοπούλα κι ἔγινε καὶ διάδοχος τοῦ θρόνου.

Ὁ βασιλιάς εἶχε γεράσει πολὺ κι εὐχαριστιότανε τώρα ν' ἀκούη παραμύθια κι ἱστορίες ποὺ εἶχανε τέλος. Καὶ κάθε τόσο συνήθιζε νὰ λέη:

— Εἶμαι εὐχαριστημένος, πὺ ἔμαθα πὺς μονάχα οἱ ἱστορίες ποὺ τελειώνουν εἶναι ὁμορφες κι ἔχουνε ἐνδιαφέρον.

Ἄμα πέθανε, ἔγινε βασιλιάς ὁ ἔξυπνος γαμπρός του. Καὶ τὸ κράτος εὐτύχησε. Μὰ οἱ ἱστορικοὶ δὲ συμφωνήσανε ἀκόμα ἀπὸ ποιὸν τόπο ἦταν αὐτὸς ὁ ξένος.

(Ἀπὸ τὰ Δώδεκα διαλεγτὰ παραμύθια)

Γλωσσοδέτης

Ο τζίντζιρας, ό μίντζιρας,
ό τζιντζιμιντζιχόντζιρας,
άνέβηκε στην τζιντζιριά,
στη μιντζιριά,
στην τζιντζιμιντζιχοντζιριά,
νά φάη τὰ τζίντζιρα, τὰ μίντζιρα,
τὰ τζιντζιμιντζιχόντζιρα.

(Λαϊκό)

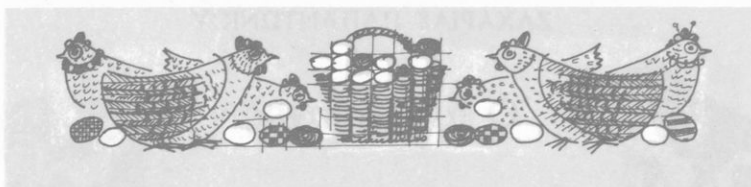
Ὁ ἀνυπόμονος

Μόλις τ' αὐγά της ζέστανεν ἡ κλώσα
καὶ τὰ μικρὰ ἐτοιμάστηκε νὰ βγάλη,
ἓνα πουλάκι ἐσήκωσε κεφάλι
μὲς στὸ τσόφλι, μιλώντας τέτοια γλώσσα:
— Ὡς πότε ἐδῶ θὰ μ' ἔχουνε κλεισμένο ;
Καθόλου δὲν μπορῶ νὰ περιμένω !
Πῶς ; Ἔτσι τὸν καιρό μου ἐδῶ θὰ χάνω ;
Ἐγὼ ἔχω κατορθώματα νὰ κάνω !
Κόκορας βέβαια θὰ ἔμαι δίχως ἄλλο·
λοφίο ψηλό, χρυσὰ φτερὰ θὰ βγάλω·
τὴ μέρα καὶ τὴ νύχτα θὰ στολίσω·
θὰ φέρνω τὴν αὐγή, μόλις λαλήσω·
στὴ φράχτη, στὴν αὐλή, σὲ κάθε μέρος
στρατεύματα τὶς κόττες θὰ ὀδηγῶ.

Καὶ τοῦ ἔπε τότε ὁ κόκορας ὁ γέρος :
— Στάσου νὰ βγῆς, παιδάκι μου, ἀπ' τ' αὐγὸ.

(Ἀπὸ τὰ Παιδικὰ τραγούδια)

ΓΕΩΡΓΙΑ ΤΑΡΣΟΥΛΗ

Μάνα και ψυχομάνα

Π' ΟΛΑ τὰ πουλιά τῆς κυρα-Λένης, τὸ πιὸ νόστιμο ἦταν τὸ Μαυρούλι. Ὅχι γιατί οἱ ἄλλες κότες ἦταν ἄσχημες, καὶ μάλιστα ἡ μάνα του ἡ Σκουφάτη, ποὺ ἦταν ἄσπρη καὶ παχουλὴ μ' ἓνα μικρὸ λοφίο στὸ κεφάλι, ἀλλὰ τὸ Μαυρούλι εἶχε τόσο ξυπνα ματάκια, τόσο γυαλιστερὰ μαῦρα φτερά, ποὺ ἀμέσως τὸ ξεχώριζες ἀπ' ὅλα τ' ἄλλα. Τὰ πόδια του μάλιστα τὰ σκέπαζαν μικρὰ μαῦρα πούπουλα, καὶ αὐτὸ τὸ πράγμα ἔκανε τὴν κυρα-Λένη νὰ καμαρώνη ὅσο παίρνει.

—Ἐσὺ θὰ γίνης σκαλτσουνάτη, ἔλεγε, καὶ τὸ ἔπαιρνε στὰ χέρια καὶ τοῦ ἔβλεπε τὸ κεφαλάκι.

Τὸ πουλάκι τὸ ἔξερε πὼς ἦταν ὄμορφο καὶ καμάρωνε. Γι' αὐτὸ δὲν τοῦ ἄρεσε νὰ εἶναι ὅλη ὥρα μὲ τὴ μάνα του καὶ μὲ τ' ἀδέρφια του. Προτιμοῦσε νὰ γυρίζη μοναχὸ του στὴν αὐλὴ καὶ νὰ βρῖσκεται πότε κοντὰ στὶς γίδες καὶ στὸ γαῖδουράκι, πότε ν' ἀνεβαίνει στὶς πετρίτσες ποὺ ἦτανε ἀκουμπισμένες στὸν τοῖ-

χο και να προσπαθῆ να δῆ τί γινόταν ἔξω ἀπ' τὴν αὐλή, στὸ περιβόλι. Κι ἡ πιὸ μεγάλη του ἐπιθυμία ἦτανε νὰ πάη νὰ κουβεντιάσῃ μὲ τὸν Κίτσο, τὸ μεγάλο γάτο ποὺ βρισκόταν πάντα ξαπλωμένος στὸ παράθυρο τοῦ μαγειριοῦ, καὶ πότε πότε ἔγλειφε τὰ πόδια του, πότε κοιμόταν καὶ πότε στεκόταν καμαρωτὸς καμαρωτὸς καὶ κοίταζε ἀπὸ ψηλὰ ὅλα τὰ ζῶα τῆς αὐλῆς, σὰν νὰ ἦταν βασιλιάς τους. Ἄχ, πόσο ἠθελε νὰ τὸν πλησιάσῃ τὸ πουλάκι! Κι αὐτὴ ἡ μάνα του, ποὺ δὲν τὸ ἄφηνε ποτὲ νὰ πάη κοντά! Καὶ γιατί; Τί θὰ τοῦ ἔκανε ὁ γάτος; Φαινόταν τόσο ἡμερος καὶ καλός! Τὸ πουλάκι δὲν τὸν εἶχε δεῖ ποτέ του νὰ κάνῃ κακὸ σὲ κανένα. Ἀλλὰ πάλι δὲν τολμοῦσε νὰ παρακούσῃ τὴ μητέρα του, ποὺ τὸ ἀγαποῦσε τόσο πολὺ κι ἠθελε πάντα τὸ καλὸ του. Κι ἂν τύχαινε νὰ βρισκεται κοντὰ στὸ παραθύρι καὶ ν' ἀκούσῃ τὴ φωνὴ τῆς μάνας του, ἔτρεχε γρήγορα γρήγορα, σὰν νὰ 'χε κάνει τίποτε κακό.

Μιὰ μέρα ὅμως, ποὺ ἡ μάνα του βρισκόταν στὴν ἄλλη ἄκρη τῆς αὐλῆς καὶ μοιραζόταν μιὰ πεταμένη πεπονόφλουδα μὲ τὰ μικρά της, δὲν μπόρεσε τὸ πουλάκι νὰ βαστήξῃ. Πήδησε, κοιτάζοντας μὲ προσοχὴ μήπως τὸ ἔβλεπε κανεὶς, ἀπάνω στὴ σανίδα ποὺ βρισκόταν κάτω ἀπ' τὸ παραθύρι καὶ ποὺ βάσταγε μιὰ γλάστρα μὲ μαραμένο βασιλικό, κι ἔτσι βρέθηκε κοντὰ στὸ γάτο. Ὁ Κίττος μισάνοιξε τὰ μάτια του καὶ τὸ κοίταξε κάπως παράξενα.

— Μπά, καλῶς τὸ Μαυρούλι, εἶπε, κι ἡ φωνὴ του ἔσταζε μέλι, πῶς ἦρθες ἐδῶ; Δὲ σ' ἔχω ξαναδεῖ ὡς

τώρα.

— Δέν ἔχω ξανάρθει, γιατί δὲ μ' ἀφήνει ἡ μάνα μου, εἶπε τὸ Μαυρούλι κι ἔσκυψε τὸ κεφάλι.

— Δὲ σ' ἀφήνει νὰ ῥθης; Καὶ μὲ ποιὸ δικαίωμα; ἔκανε ὁ γάτος κι ἄνοιξε τὰ κίτρινά του μάτια μ' ἀπορία.

Πῶς μπορεῖ νὰ μὴ σὲ ἀφήνη νὰ κάνης ὅ,τι θέλεις;

— Μὰ εἶμαι μικρὸ ἀκόμα καὶ δὲν μπορῶ νὰ μὴν ἀκούσω τὴ μητέρα μου, δικαιολογήθηκε τὸ πουλάκι.

— Πρῶτα πρῶτα πού δὲν εἶσαι καθόλου μικρὸ, εἶπε ὁ γάτος. Εἶσαι κιόλας μιὰ χαρὰ πουλάκι. Κι ἔπειτα, καὶ μικρὸ ἀκόμη ἂν ἦσουν, δὲν μπορεῖ τίποτε νὰ σοῦ ἀπαγορεύση ἡ Σκουφάτη, μιὰ καὶ δὲν εἶναι ἡ ἀληθινή σου μητέρα.

— Δὲν εἶναι μητέρα μου; Τί λές, Κίτσο; ἔκανε τὸ πουλάκι κι ἄνοιξε τὰ μάτια του τόσα μεγάλα.

— Αὐτὸ πού σοῦ λέω, εἶπε ὁ γάτος ἤσυχα ἤσυχα. Ἡ Σκουφάτη δὲν εἶναι μητέρα σου. Ἐσένα κι ὅλα τὰ ἀδέρφια σου σᾶς ἐπῆραν, ὅταν ἤσαστε ἀκόμη αὐγά, ἀπὸ τὴν κυρα-Στάθαινα ἐδῶ κοντά, κι ἔβαλαν τὴ Σκουφάτη νὰ σᾶς κλωσήση. Δὲν εἶχε αὐγὰ τότε ἡ κυρα-Λένη κι ἀναγκάστηκε νὰ δανειστῆ. Κι ἔτσι ἡ Σκουφάτη εἶναι μόνο ψυχομάνα καὶ τίποτε ἄλλο. Τὸ ἴδιο θὰ ἔκανε ἂν τὴν ἔβαζαν νὰ κλωσήση παπάκια ἢ χηνάκια ἢ ὅ,τι ἄλλο θέλεις.

Τὸ Μαυρούλι τὰ εἶχε ἐντελῶς χαμένα ἀκούγοντας τὰ λόγια τοῦ Κίτσου. Τὸ πράγμα τοῦ φαινόταν τόσο ἀπίστευτο, τόσο φοβερό, πού δὲν μποροῦσε νὰ τὸ χωρέση τὸ μυαλό του.

— Μὰ μπορεῖ νὰ εἶναι καὶ μάνα μου, ἔκανε στὸ τέ-

λος, σάν κατάφερε νά πῆ δυὸ λόγια. Ποῦ τὸ ξέρεις ἐσὺ τόσο καλά, ὅτι δὲν εἶναι;

— Τὸ ξέρω, τὸ ξέρω, ἔκανε ὁ γάτος. Ἄλλωστε, ἂν ἦσουν παιδί της, θὰ τῆς ἔμοιαζες λιγάκι. Γιά κοίταξέ την ὁμως. Αὐτὴ εἶναι ἄσπρη κι ἐσὺ εἶσαι μαῦρο, αὐτὴ ἔχει μιὰ σκούφια στὸ κεφάλι κι ἐσὺ ἔχεις τὰ πόδια φτερωτά.

Τὸ πουλάκι γύρισε καὶ κοίταξε. Ναί, ὁ Κίτσος εἶχε δίκιο. Ἡ μάνα του ἦταν ἐντελῶς ἀλλιώτικη. Πῆγε νὰ πῆ στὸ γάτο πὼς ὅλα τὰ παιδιά δὲ μοιάζουν τῆς μητέρας τους, ἀλλὰ ἐκείνη τὴ στιγμή ἀκούστηκε ἀπὸ μέσα τὸ τρόχισμα ἑνὸς μαχαιριοῦ ἐπάνω στὸ νεροχύτη, κι ὁ γάτος δίχως νὰ προσέξῃ πιά τὸ πουλάκι, πήδησε στὴ στιγμή ἀπ' τὸ παράθυρο.

— Νὰ ξανάρθῃς, νὰ ξανάρθῃς, πρόφτασε νὰ τοῦ πῆ πηδώντας.

Τὸ καημένο τὸ Μαυρούλι εἶχε μείνει ἀποσβολωμένο. Ἀλήθεια λοιπόν, δὲν εἶχε πιά μητέρα; Θὰ μπορούσε νὰ πηγαίνει ὅπου τοῦ ἀρέσει καὶ νὰ κάνῃ ὅ,τι θέλει, χωρὶς νὰ μπορῆ κανεὶς νὰ τὸ μαλώσῃ; Ἀλλὰ πάλι τὸ βράδυ ποιὸς θὰ τὸ σκέπαζε μὲ τίς φτεροῦγες του, γιὰ νὰ κοιμηθῆ γλυκά, καὶ ποιὸς θὰ τοῦ βρισκε καὶ θὰ τοῦ διάλεγε τὸ καλύτερο σκουληκάκι καὶ τὸ πιὸ χονδρὸ σκύβαλο; Καὶ πὼς θὰ μπορούσε νὰ βρῆ τὸ φαῖ του μοναχό του, ποῦ ἦταν μικρὸ κι ὅλα τ' ἄλλα πουλιὰ θὰ τὸ τσιμποῦσαν; Ἦθελε νὰ ρωτήσῃ κάποιον πιὸ μεγάλο, ποῦ νὰ μπορούσε νὰ τοῦ ἀπαντήσῃ. Τὴ Σκουφάτη τὴν ἴδια δὲν μπορούσε νὰ τὴ ρωτήσῃ, δὲν τοῦ ἔκανε καρδιά. Νὰ ρωτοῦσε πάλι κα-

μιάν ἄλλη κότα; Ἄλλὰ ποῦ θὰ ἤξεραν ἐκεῖνες; Μο-
νάχα ὁ κόκορας, αὐτὸς θὰ ἤξερε καλά, ἀλλὰ αὐτὸν
τὸν φοβόταν τὸ Μαυρούλι. Ὅλες οἱ κότες τὸν εἶχανε
γιὰ ἀφέντη στὴν αὐλή, καὶ ἡ Σκουφάτη ἔλεγε πάντα
στὰ παιδιά της πὼς ἔπρεπε νὰ τὸν σέβονται καὶ νὰ
τὸν φοβοῦνται. Κι ἀλήθεια, ἦταν τόσο φοβερός, μὲ
τὰ μακριὰ του νύχια, μὲ τὴ σουβλερὴ του μύτη καὶ
τὸ μεγάλο του λειρί! Ἄλίμονο ἂν τολμοῦσε ἓνα που-
λάκι νὰ πλησιάσῃ ἐκεῖ κοντὰ πού ἔτρωγε. Μποροῦ-
σε νὰ τὸ κἀνῃ χίλια δυὸ κομμάτια. Τώρα ὅμως δὲν
ἔτρωγε, ἀλλὰ περπατοῦσε περήφανος καὶ καμαρω-
τός, κι ἴσως φαινόταν καλὸς κι ἄκουγε αὐτὸ πού θὰ
τὸν ρωτοῦσε τὸ Μαυρούλι. Κι ἔπειτα ἤθελε τόσο
πολὺ νὰ μάθῃ ἂν ἡ Σκουφάτη ἦταν ἡ μητέρα του!
Πλησίασε σιγὰ σιγὰ καὶ στάθηκε μπροστὰ του καὶ
σήκωσε τὰ ματάκια του. Ὁ κόκορας φούσκωσε τὸ
λαιμό του καὶ τὸ κοίταξε αὐστηρά.

— Τί θέλεις, Μαυρούλι; εἶπε.

— Θὰ ἤθελα κάτι νὰ ρωτήσω, ἀλλὰ θὰ σὲ παρακαλοῦ-
σα νὰ μὴ μὲ ἀποπάρῃς, εἶπε τὸ πουλάκι δειλά. Μοῦ
εἶπαν ὅτι ἡ Σκουφάτη δὲν εἶναι μητέρα μου. Εἶν' ἀλή-
θεια αὐτὸ τὸ πράγμα;

Ὁ κόκορας φούσκωσε τὸ λαιμό του περισσότερο,
τὸ λειρί του ἔγινε κατακόκκινο, καὶ ἡ οὐρά του ση-
κώθηκε ψηλά.

— Τί ἀνοησίες εἶν' αὐτὲς πού λές; ἔκανε μὲ δυνατὴ
φωνή. Ποιὸς σοῦ εἶπε αὐτὲς τίς κουταμάρες; Φύγε
γρήγορα, καὶ μὴν ξανακούσω τέτοιο λόγο ἀπὸ τὸ
στόμα σου, γιατί θὰ τὴν ἔχῃς ἄσχημα μαζί μου!

Τὸ πουλάκι ἔφυγε κατατρομαγμένο, πηδώντας ἄτακτα ἐδῶ κι ἐκεῖ, καὶ χώθηκε μὲς στὸ κοτέτσι πού βρέθηκε ἀνοιχτὸ μπροστά του.

Κρρρρ! ἔκανε μιὰ φωνή, καὶ μιὰ κότα πού βρισκόταν στὴ γωνιὰ τίναξε τρομαγμένη τὰ φτερά της. Ἦτανε γριά, πολὺ γριά, κι ὅλες σχεδὸν τὶς κότες τῆς αὐλῆς αὐτὴ τὶς εἶχε ἀναστήσει. Καὶ τώρα πιά, πού εἶχε γεράσει καὶ δὲν μποροῦσε οὔτε νὰ δῆ καλὰ οὔτε νὰ περπατήσῃ στὴν αὐλή, ζοῦσε ὅλη μέρα μέσα στὸ κοτέτσι. Ἡ κυρα-Λένη δὲν τὴν ἔσφαζε, γιατί τὴν εἶχε δουλέψῃ τόσα χρόνια καὶ τὴν ἄφηνε νὰ ζήσει τὶς τελευταῖες τῆς ἡμέρες.

— Τί ἔπαθες; εἶπε ὅταν εἶδε τὸ πουλί, πού τρομαγμένο κρύφτηκε κοντά της.

— Ὁ κόκορας μὲ κυνήγησε! ἔκανε τὸ Μαυρούλι μὲ κομμένη ἀνάσα.

— Καὶ γιατί; ἀπόρησε ἡ κότα. Τί τοῦ ἔκανες;

Τὸ πουλάκι ἔσκυψε τὸ κεφάλι του.

— Τὸν ρώτησα ἂν ἡ Σκουφάτη εἶν' ἡ μητέρα μου, ἔκανε σιγά, γιατί ὁ Κίτσος μοῦ εἶπε πὼς δὲν εἶναι. Ἄχ, πές μου ἐσύ, πού εἶσαι γριά καὶ ξέρεις, ἔκανε μὲ πάθος, κοιτάζοντας τὴν κότα παρακλητικά. Εἶναι στ' ἀλήθεια μάνα μου ἡ Σκουφάτη, ἡ δὲ γεννήθηκα ἐδῶ καὶ μ' ἔφεραν ἀπὸ τὴν κυρα-Στάθαινα, ὅταν ἤμουνα ἀκόμη ἀγουλάκι; Γιατί ἔτσι μοῦ 'πε ὁ γάτος.

Ἡ γριά κότα κοίταξε τὸ πουλάκι μὲ τὰ μισοσβησμένα μάτια της πού εἶχαν δεῖ τόσα καὶ τόσα.

— Μπορεῖ ὁ γάτος νὰ ἔχη δίκιο, εἶπε, γιατί ἐγὼ ζῶ μὲς στὸ κοτέτσι καὶ δὲν ξέρω τί γίνεται ἀπέξω. Ἄλ-

λά ακόμη κι ἂν σὲ πῆραν ἀπ' τὴν κυρα-Στάθαινα, τί ἔχει αὐτὸ νὰ κάνη; Μήπως γι' αὐτὸ σ' ἀγαπάει λιγότερο ἢ Σκουφάτη; Μήπως δὲ σὲ πῆρε, ὅταν ἀκόμη ἦσουν μιὰ ἄσπρη στρογγυλὴ μπαλίτσα, καὶ σὲ σκέπασε μὲ τὶς φτεροῦγες της, καὶ δὲν κουνήθηκε τρεῖς βδομάδες ἀπὸ κοντὰ σου, καὶ δὲ σηκώθηκε καλὰ καλὰ οὔτε γιὰ νὰ πιῆ νερό; Κι ἔδωσε στὴ μικρὴ ἄσπρη μπαλίτσα ζωὴ, μὲ τὴν ἀγάπη καὶ τὴ ζεστασιά της, καὶ τὴν ἔκανε μιὰ μέρα νὰ σπάση καὶ νὰ βγῆ ἕνα ζωντανὸ πλάσμα ἀπὸ μέσα; Κι ὅταν ἄνοιξες τὰ μάτια σου στὸ φῶς, ποιὸν πρωταντίκρισες μπροστά σου; Τὴ Σκουφάτη. Καὶ ποιὸς σοῦ ἔδωσε νὰ φᾶς τὸ πρῶτο σκυβαλάκι, καὶ ποιὸς σοῦ ἔσιαξε τὰ φτερά σου, καὶ ποιὸς σὲ χάιδεψε μ' ἀγάπη; Πάλι ἢ Σκουφάτη. Καὶ κάθε βράδυ ποιὸς σὲ σκεπάζει γιὰ νὰ κοιμηθῆς καὶ σὲ ποιανοῦ τὶς φτεροῦγες τρέχεις νὰ χωθῆς, ὅταν πιάνη ἢ μπόρα ἢ ὅταν κανεὶς σὲ κυνηγήσῃ; Καὶ τὶς προάλλες, ὅταν πέρασε ἀπὸ πάνω τὸ γεράκι, ποιά ἔτρεχε φωνάζοντας ἀπελπισμένα, γιὰ νὰ σὲ μαζέψῃ καὶ νὰ σὲ σκεπάσῃ, μὴ σὲ φάῃ τ' ἀγριοπούλι; Ἡ Σκουφάτη δὲν ἦταν; Ἐκτὸς ἂν ἦταν καμιὰ ἄλλη, ποὺ δὲν τὴν ξέρω ἐγώ. Κι ἂν αὐτὴν ποὺ σοῦ ἔχει κάνει τόσα δὲ θέλεις νὰ τὴν ὀνομάσῃς μάνα, τότε ποιά θὰ ὀνομάσῃς;

Ὅσο μιλοῦσε ἡ γερόκοτα, τόσο ἔσκυβε τὸ κεφάλι του τὸ πουλάκι. Κι ἅμα ἔπαψε ἡ κότα νὰ μιλάῃ, τὸ σήκωσε καὶ τὴν κοίταξε καὶ δὲν τῆς εἶπε τίποτε, γιατί στὸ λαιμό του αἰσθανόταν ἕναν κόμπο ποὺ τὸ ἐμπόδιζε νὰ μιλήσῃ. Στὰ μάτια του ὁμως ἦταν ζωγρα-

φισμένο ὅ,τι ἔνωθε μέσα στὴν καρδιά.

Ἐπέξω ἀκούστηκε μιὰ κότα νὰ φωνάζη:

— Κακακά, Μαυρούλι μου, παιδάκι μου, ποῦ εἶσαι;

Τὸ πουλάκι τινάχτηκε σὰν νὰ ξύπνησε ἀπὸ κανένα βαθὺν ὕπνο. Ἐτρεξε μ' ὄλη τὴ γρηγοράδα τῶν ποδιῶν του στὴ μητέρα του, καὶ χῶθηκε στὴν ἀγκαλιά της.

— Ἄχ, πόσο χαίρομαι ποῦ σὲ ξαναβρῆκα, μανούλα μου, πόσο χαίρομαι ποῦ σὲ ξαναβρῆκα!

Ἡ κότα χαίδεψε μ' ἀγάπη τὸ πουλάκι. Ἀλήθεια, κι αὐτὴ χαιρόταν ποῦ τὸ ξαναβρῆκε τὸ Μαυρούλι, ἂν κι ἤξερε πὼς δὲ βρισκόταν τόσο μακριά. Καὶ ποτέ της δὲν ἔμαθε πὼς κόντεψε νὰ χάσῃ τὸ παιδάκι της στ' ἀλήθεια!

(Ἀπὸ τὸ βιβλίο *Οἱ φίλοι μας τὰ ζῶα*)

Ταχτάρισμα

Ὁ παιδὶ θέλει χορό,
τὰ βιολιά δὲν εἶναι ἐδῶ.
Μοῦ εἶπανε πὼς εἶν' στὴ Χιό'
ποιὸν νὰ στείλω νὰ τὰ βρῶ ;
Μοῦ εἶπανε πὼς εἶν' στὴν Πάρο·
ποιὸν νὰ στείλω νὰ τὰ πάρω ;
Στείλτε μήνυμα στὴν Πόλη,
πεζοδρόμο στὴ Μεθώνη,
γιὰ νὰ φέρη τὰ βιολιά
νὰ χορέψουν τὰ παιδιά.
Κι ὅποιος πάη και τὰ φέρη
χίλια τάλαρα στὸ χέρι
κι ἄλλα δέκα στὸ μαντίλι
γιὰ τοῦ δράκου τὸ χατίρι.

(Δημοτικὸ)

Νανούρισμα

*Κοιμήσου σύ, μωράκι μου, σὲ κούνια καρυδένια,
σὲ ρουχαλάκια κεντητὰ καὶ μαργαριταρένια.*

Ἔλα, Χριστὲ καὶ Παναγιά, καὶ πάρ' το στοὺς μπαξέδες
καὶ γέμισε τοὺς κόρφους τοῦ λουλούδια, μενεξέδες.*

*Κοιμήσου σύ, παιδάκι μου, κι ἡ μοίρα σου δουλεύει
καὶ τὸ καλὸ σου ριζικὸ σοῦ κουβαλεῖ καὶ φέρνει.*

*Κοιμᾶται νιό, κοιμᾶται νιό, κοιμᾶται νιό φεγγάρι,
κοιμᾶται τὸ παιδάκι μου στ' ἄσπρο τὸ μαξιλάρι.*

*Ὁ ὕπνος τρέφει τὰ μωρὰ κι ἡ ὑγιὰ τὰ μεγαλώνει
καὶ ἡ κυρὰ ἡ Παναγιά τὰ καλοξημερώνει.*

(Δημοτικὸ)

μπαξές = κήπος

«Ἡ ἄλεπού δέκα χρονῶν
καὶ τ' ἄλεπουδάκι ἔντεκα»

ΙΑ μέρα ἡ ἄλεπού βγῆκε ἀπὸ τὴ φωλιά
της καὶ καθόταν στὸν ἥλιο. Ἡ φωλιά
της ἦταν κάτω ἀπὸ τὸ βουνό. Φυσοῦ-
σε κι ἕνας ἀέρας, κρύος χιόνι.

“Ὑστερα ἀπὸ λίγη ὥρα, ἦρθαν καὶ τ' ἄ-
λεπουδάκια της κι ἔκατσαν καὶ κεῖνα κοντά της. Κά-
τσε, κάτσε, κόντευε τὸ μεσημέρι κι ἡ ἄλεπού δὲν
ἐκουνιόταν ἀπὸ κεῖ.

“Ἐνα ἄλεπουδάκι τῆς λέει:

- Τί κάνουμε τώρα ἐδῶ, μάνα;
- Ζεσταινόμαστε, νὰ σὲ χαρῶ! τοῦ λέει.
- Καὶ ποῦ ἔναι ἡ φωτιά, μάνα;
- Δὲν τὴ βλέπεις; Νά την ἐκεῖ πάνω στ' ἀντικρινὸ
βουνό.

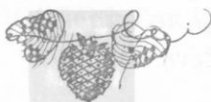
Τὸ ἄλεπουδάκι δὲν εἶπε τίποτε. “Ὑστερα ἀπὸ λίγην
ὥρα ἔβαλε τὶς φωνές:

- Μάνα, μάνα! νερό, μάνα!
- Τί ἔπαθες, παιδάκι μου! Τί τὸ θέλεις τὸ νερό;
- Νερό, μάνα, νερό! κάηκα!

— Πόθεν κήκες, παιδάκι μου;
— Ἀπὸ μιὰ σπίθα. Πετάχτηκε ἀπὸ τὴ φωτιά πού ἀνά-
βει ἐκεῖ πάνω πού μοῦ ἔδειξες κι ἔκαψε τ' αὐτί μου.
— Μπράβο, παιδί μου! τοῦ λέει ἡ ἄλεπού. Τώρα κα-
τάλαβα πὼς εἶσαι ἔξυπνο καὶ μπορεῖς νὰ ζήσης μο-
ναχό σου πιά.

Καλὰ τὸ λένε: «Ἡ ἄλεπού δέκα χρονῶν καὶ τ' ἄ-
λεπουδάκι ἔντεκα!»

(Λαϊκὸ παραμῦθι)

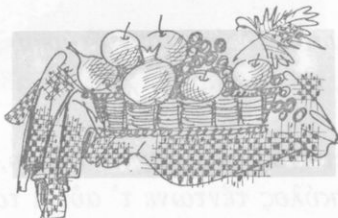

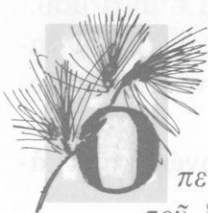
Ἡ ἄλεπού καὶ τὰ σύκα

Ἡ ἄλεπού ἔλεγε μιὰ φορά :

- Τοῦ χρόνου θὰ γένουν πολλὰ σύκα!
- Ποῦ τὸ ξέρεις ;
- Γιατὶ τ' ἀγαπάει ἡ κοιλιά μου, εἶπε.

(Λαϊκὸ)

Ὁ θυρωρὸς

πετεινὸς ἔπιασε φίλο
τοῦ διπλανοῦ σπιτιοῦ τὸ σκύλο.

Καὶ πᾶν μαζί πεζοπορία
γιὰ κάποια ξένη πολιτεία.

Στὸ δρόμο πῆρε νὰ βραδιάση
καὶ σ' ἓνα δέντρο κάνουν στάση.

Κούρνιασε ὁ ἓνας στὰ κλαριά του
κι ὁ ἄλλος πλάγιασε ἀπὸ κάτω.

Σώνεται ἡ νύχτα καὶ χαράζει
κι ἀρχίζει ὁ πετεινὸς νὰ κρᾶζει.

Κι ἡ ἀλεποῦ ἀπ' τῆ φωλιά της
τρέχει κουνώντας τὴν οὐρά της :

— Πουλί μου, πῶς σ' αὐτὰ τὰ μέρη ;
Κατέβα, δῶσε μου τὸ χέρι.

Κι ὁ πετεινὸς τῆς δείχνει κάτω,
ποῦ ὁ σκύλος τέντωνε τ' αὐτιά του :

—“Αν θές νὰ μπῆς στὸ σπιτικό μου,
ν’ ἀποταθῆς στὸ θυρωρό μου.

(Ἀπὸ τὴν Ἄρμονία)

Γλωσσοδέτης

Ὁ γιὸς τοῦ ρουμπῆ,
τοῦ κουμπῆ,
τοῦ ρουμποκομπολογῆ,
βγήκε νὰ ρουμπέψη,
νὰ κουμπέψη,
νὰ ρουμποκομπολογέψη,
καὶ τὸν πιάσαν οἱ ρουμπῆδες,
οἱ κουμπῆδες,
οἱ ρουμποκομπολογῆδες.

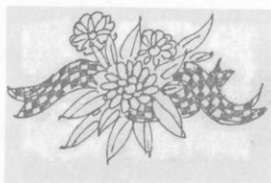
(Λαϊκὸ)

Οί σπανοί κι ὁ πολυγένης

Ηρθαν τρεῖς σπανοὶ ἀπ' τὴν Πόλη,
πέντε τρίχες εἶχαν ὅλοι
ἤρθε κι ἓνας Τηνιακός,
πέντε τρίχες μοναχός.
Οἱ σπανοί, ὅταν τὸν εἶδαν,
πῆγαν καὶ τὸν συνεπῆραν:
— Βρὲ καλῶς τὸν πολυγένη!
Κι ἀπὸ ποῦθε κατεβαίνει;
— Ἀπ' τὴν Πόλη κατεβαίνω
καὶ στὴ Βενετιὰ πηγαίνω·
θέλω ν' ἀγοράσω χτένια
γιατὶ μ' ἔφαγαν τὰ γένια!

(Λαϊκὸ)

ΑΛΕΞΗΣ ΣΥΜΕΩΝ

Τὸ παραμῦθι τοῦ Κεφάλα

ΜΙΑ φορά κι ἓναν καιρό, πρὶν πολλά, πρὶν πάρα πολλά χρόνια, τότε πού ἡ γῆς ἦταν πιὸ καινούρια ἀπὸ σήμερα, ζοῦσε στὴ θάλασσα ἓνα παράξενο ψάρι πού τὸ ἔλεγαν Κεφάλα. Ἡ θάλασσα ἦταν κι αὐτὴ πιὸ καινούρια, ἂν καὶ εἶχε περάσει πολλὸς καιρὸς ἀπὸ τότε πού ἀτέλειωτες βροχὲς σχημάτισαν τοὺς ἀπέραντους ὠκεανούς. Τώρα, πού ἀρχίζει τὸ παραμῦθι μας, εἶχαν φύγει τὰ μουντὰ σύννεφα καὶ μόνο ἀργοτάξιδα λευκὰ συννεφάκια σκέπαζαν τὸν καταγάλανο οὐρανό. Ἄφηναν νὰ περνοῦν ἀνάμεσά τους ἀγκαλιῆς οἱ ἀχτίδες τοῦ ἡλίου, πού φώτιζαν μὲ χρυσὲς βούλες τὴ θάλασσα. Ἐκεῖ τριγύριζε χαρούμενος ὁ Κεφάλας.

Τολμηρός, ἐφευρετικὸς, καλόβολος καὶ προπάντων γεμάτος προθυμία καὶ ἀγάπη γιὰ κάθε νεαρὸ ψαράκι, γιὰ κάθε καλὸ καὶ ὠραῖο πού συναντοῦσε ὀλόγυρά του, δὲν ἄργησε ὁ Κεφάλας νὰ γίνῃ ὁ πολυαγα-

πημένος όλων τῶν μικρῶν ψαριῶν. Ἄρχηγός στά παιχνίδια τους, ἐφευρίσκοντας κάθε μέρα κι ἓνα καινούριο, ἀρχηγός στίς ἐκστρατεῖες τους μέσα στίς ἀπάτητες γωνιές τοῦ γυαλοῦ, ὀλόγυρα στό νησάκι. Ὁ θαυμασμός κι ἡ χαρά του γιά κάθε νέα ἀνακάλυψη μεταδίνονταν σάν κύμα σ' ὅλη τή συντροφιά. Πότε καινούρια κοχύλια σκαρφαλωμένα στίς πλαγιές τοῦ νησιοῦ, πότε ξωτικά φυτά καί ὑδρόβια ὄντα, σά λουλούδια φανταχτερά, τόσο πλούσια σέ χρώματα καί σέ σχήματα. Ἦταν πάντα πρόθυμος κι ἔτοιμος νά βοηθήσῃ κάθε ψαράκι, ἰδιαίτερα τὰ μικρούτσικα, πού δέν τά ἔβγαζαν εὐκολα πέρα στίς παράτολμες πελαγοδρομίες τους. Ἄλλὰ καί πρῶτος νά βγῆ μπροστά, σάν παρουσιαζόταν ὁποιοσδήποτε κίνδυνος. Ἄνάμεσα στίς χίλιες δυὸ πρωτοτυπίες του, δοκίμασε νά τρώῃ βλασταράκια τῶν φυκιῶν, πού ἔμαθε ὕστερα νά τὰ νοστιμεύεται ὅλη ἡ παιδική του παρέα. «Δέν εἶναι ἀπαραίτητο νά ἀφανίζουμε τ' ἄσπρα, τὰ κίτρινα, τὰ κόκκινα σκουληκάκια, πού ἦταν κι ἐκεῖνα μιὰ τόσο χαρούμενη ὁμορφιά μέσα στὸν ὑδρόβιο κόσμο» θὰ σκέφθηκε μὲ τὸ μυαλουδάκι του ὁ φίλος μας. [...]

Μὲ τοὺς μεγάλους, τὰ ἐνήλικα νά ποῦμε ψάρια, δέν εἶχε ὡς τότε πολλὰ πάρε δῶσε ὁ Κεφάλας. Τὰ ἔβλεπε νά κολυμποῦν σιωπηλά, σοβαρά, τὸ καθένα στήν ομάδα του, στό κοπάδι του. Ἦξερε πῶς τ' ἀρσενικά, σά νά λέμε οἱ «κύριοι», πήγαιναν μπρὸς γεμάτα περίσκεψη καί φροντίδα, κι ἀκολουθοῦσαν τὰ θηλυκά, οἱ «κυρίες», χαμηλοβλεποῦσες ἀλλὰ καί λοξοκοιτάζοντας ἢ μιὰ τὴν ἄλλη. Μὲ μικροσκοπήματα

τα φρόντιζαν, διακριτικὰ πάντα, ποιὰ θὰ περάση πρώτη στη σειρά. Στὸ τέλος τοῦ κοπαδιοῦ ἦταν οἱ παρακατιανοί, χωρὶς πλουμίδια καὶ χρώματα στὰ λέπια τους.

Ἄπασχολημένα μὲ τὶς δικές τους ἔγνοιες, δὲν πῆραν χαμπάρι τὸ ἀλλόκοτο νεαρὸ ψάρι ποὺ ἔβασκε στὰ νερά τους. Ὡσπου μιὰ μέρα, μιὰ ἀπὸ τὶς πολὺ καθὼς πρέπει ψαρίνες ξεκίνησε νὰ δῆ τί γίνεται ἡ κορούλα της. Τὴ βρῆκε νὰ παίζει μὲ τ' ἄλλα ψαράκια, ἂν καὶ ἄρχιζαν πιά νὰ φυτρώνουν τὰ πολύτιμα βέλα τῆς οὐρᾶς της καὶ νὰ μεταμορφώνεται σὲ μιὰ ὁμορφὴ νεαρὴ ψαρούλα, ἔτοιμὴ νὰ μπῆ στὸ κοπάδι καὶ νὰ πάρη τὴ θέση της στὴν καλὴ τάξη. Τὴ βρῆκε μέσα σ' ἓνα τσοῦρμο νεαρῶν ψαριῶν πάνω στὸ ξάναμμα τρελῶν παιχιδιῶν. Ἔμεινε ἀποσβολωμένη σὰν εἶδε, μᾶλλον σὰν πρόσεξε, γιὰ πρώτη φορὰ τὸν Κεφάλαι, ποὺ πρωτοστατοῦσε στὸ παιχνίδι. Ἔφριξε! Ξαναγύρισε πίσω στὸ κοπάδι της κι ἔφερε ὄλους νὰ δοῦν τὸ παράξενο ψάρι. Τέτοιο ψάρι, τόσο κακομούτσουνο γιὰ τὸ ἀξιόπρεπο ψαρικὸ γοῦστο, δὲν εἶχαν ξαναδεῖ. Ἄπὸ ποῦ ἦρθε; Ἄπὸ ποῦ κρατάει ἡ σκούφια του; Ἀνήσυχα τριγύριζαν γύρω του. Ποιὰ ἦταν ἡ καταγωγή του; Ξάφνου ξέσπασε μεγάλη ἀναταραχὴ. Τὸ βρῆκαν! Πρόσφυγας ἦταν ἀπ' τὰ καταφρονεμένα βᾶθη τῆς θάλασσας!

Ρίχτηκαν ἀνάμεσα στὰ ψαράκια, ποὺ σταμάτησαν κι ἐκεῖνα τὸ παιχνίδι τους μπρὸς στὴν τόση ἀναταραχὴ τῶν μεγάλων. Μὲ χτυπήματα καὶ σκουνητήματα τὰ ἔσπρωχναν μακριὰ ἀπὸ τὸν παρεΐσακτο, τὸν ἀπο-

σβολωμένο στην αρχή, τὸν κυνηγημένο σὲ λίγο Κε-
φάλα. Τοὺς ξέφυγε ὀργιᾶς μακριὰ μὲ τὰ δυνατὰ του
πτερύγια καὶ μπήκε μέσα στὴ σπηλιά του, πού σ' ἐ-
κείνη δὲν μπορούσε νὰ μπῆ ἄλλο ψάρι ἐκτὸς ἀπ' αὐ-
τόν. Χώθηκε στὴ γωνιά του. Οἱ δυὸ πιστοὶ του φίλοι,
πού ἦταν τώρα πιά ἕνας ὠραῖος μέγας κάβουρας
καὶ μιὰ τέλεια ὀλόχρυση γαρίδα, τὸν πλησίασαν
στοργικά. Κοιμήθηκαν κουλουριασμένοι, ὁ ἕνας κολ-
λητὰ στὸν ἄλλο, ὀλόγουρα στὴν ἀσημένια πεταλίδα
τους. Τὸ σφιχταγκάλιασμά τους ἔλεγε πολλά, πολὺ
περισσότερα ἀπ' ὅσα μποροῦν νὰ ποῦν μαζεμένες
ὅλες οἱ γλῶσσες τοῦ κόσμου.

(Ἀπὸ Τὸ παραμῦθι τοῦ Κεφάλα, τῆς Πηδηχτῆς καὶ τοῦ Γελαστοῦ)

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

Παπαροῦνες

Ὁ ἰ παπαροῦνες λυγερὲς
στὸν κάμπο σὰν κοπέλες,
μὲ πράσινα φορέματα
καὶ κόκκινες ὀμπρέλες.

(Ἀπὸ τὶς Σπίθες στὴ στάχτη)

Τρεχούμενο νερό

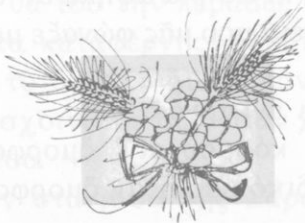
τοῦ χωριοῦ τὸ μονοπάτι,
κάθε αὐγή, κάθε καιρό,
σύντροφο ἔχω ἓνα διαβάτη :
τὸ τρεχούμενο νερό.

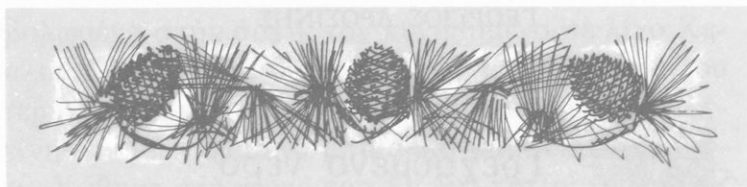
Πότε πάει ὅπου πηγαίνω
μὲ τὸ βῆμα μου τὸ ἀργό,
πότε, σὰ μετανιωμένο,
πάει αὐτὸ κι ἔρχομαι ἐγώ.

Μὰ κι ἂν ἔρχεται κι ἂν πάη,
σὰ δυὸ σύντροφοι καλοί,
περπατοῦμε πλάι πλάι,
τοῦ μιλοῦ καὶ μοῦ μιλεῖ.

.....

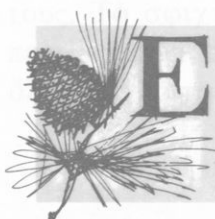
(Ἀπὸ τὰ Φευγάτα χελιδόνια)

ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ

Οί μεγάλες λύπες

ΚΕΙΝΟ τὸ πρωὶ πού ὁ πατέρας κι ἡ μητέρα γύρισαν ἀπ' τὸ ταξίδι, ἤμαστε ἔξω στὸ δρόμο καὶ παίζαμε μὲ τ' ἄλλα τὰ παιδιά.

— Ὁ Γιαννάκης τὰ φυλάει!

— Καλά, κι ἐγὼ δὲν παίζω, Θεοδωράκη!

— Μιχαλάκη, θὰ σὲ βαρέσω!

— Κι ἐγὼ θὰ σὲ βαρέσω.

Ἔρχεται τότε ἐν' ἀμάξι μακρουλὸ καὶ σταματάει ἀπέξω ἀπὸ τὸ σπίτι μας. Κι ἐγὼ, κι ὁ ἀδερφός μου ὁ πιὸ μικρός, καὶ τ' ἄλλα τὰ παιδιά παρατοῦμε τὸ παιγνίδι καὶ πᾶμε στ' ἀμάξι. Εἶχε ἀπάνω στρώματα ριγωτά, σιδερικὰ τοῦ κρεβατιοῦ μὲ χρυσὰ πόμολα, τοῦ κομοῦ τὸ μάρμαρο, κι ἀψηλὰ ἀψηλὰ ἐν' ἀρνάκι· ἐν' ἀρνάκι ζωντανό. Ἡ θειά μου μᾶς φώναζε μέσ' ἀπὸ τὸ παράθυρο:

— Νά, σᾶς φέρνουνε κι ἐν' ἀρνάκι!

Ὅλα τ' ἀρνάκια τοῦ κόσμου εἶν' ὁμορφα —καὶ ποιὸ δὲν εἶναι; Καὶ τὸ δικό μας ἦταν ὁμορφο, κι ἄς

ἦταν μοναχὰ ἄσπρο —καὶ τίποτ' ἄλλο. Πολλὰ ἔχου-
νε πινελιές, πότε στὸ πόδι, πότε στὴν οὐρά, πότε στὴ
μούρη. Τοῦτο δὲν εἶχε τίποτα... Ὅμως, μόλις τὸ κα-
τεβάσανε κάτω, ἔδειξε τόσο καλό! Ἐμένα, μὲ πῆρε
εὐθὺς ξοπίσω. Τρέχω ἐγώ, τρέχει κι ἐκεῖνο. Ἀνεβαί-
νω ἐγώ, ἀνεβαίνει καὶ κεῖνο. Εἶχε κάτι ποδαράκια, τὸ
πετσὶ καὶ τὸ κόκαλο! Καί, καθὼς πηδοῦσε, νομίζεις
πὼς θὰ σπάσουν στὴ μέση τὰ γόνατά του. Σὰν τρελό.

Τ' ἀγκαλιάζω ἀπ' τὸ λαιμό, βάνω τὸ κούτελό μου
ἐπάνω στὸ δικό του καὶ τοῦ λέω:

— Βρὲ κουτό, ποῦ μὲ ξέρεις;

Ἔκανε σὰ νὰ μὲ ξέρη!

Ἦστερ' ἀπὸ λίγο, ἤρθανε κι ὁ πατέρας μὲ τὴ μη-
τέρα. Ὁ πατέρας ἐγκρίνιαζε, εἶπε πὼς εἴμαστε ἀδύνα-
τοι, πὼς τὸ σπίτι εἶναι ὑγρὸ καὶ πρέπει νὰ βροῦμε
ἄλλο.

Ἀλήθεια, ξέχασα: θέλαμε νὰ περάσουμε στ' ἀρνά-
κι ἓνα κομμάτι σχοινὶ ἀπ' τὸ λαιμό, γιὰ νὰ μὴ μᾶς
φύγη.

—Ὡσότου νὰ τοῦ βάλουμε τὴν κόκκινη κορδέλα!
εἶπε ἡ μητέρα.

Σκέφτηκα κι ἐγὼ πὼς, ἂν εἶχε μιὰ κόκκινη κορ-
δέλα, θὰ ἔτανε, ἀλήθεια, τρέλα ἀπ' τὴν ὁμορφιά.

—Ἐγὼ θὰ τοῦ τὴν περάσω.

—Ἄν τὰ καταφέρνῃς! εἶπε κείνη καὶ γέλασε.

Μὰ τὸ ἀρνάκι ἦτανε πάντα τόσο κοντὰ μὲ μᾶς,
ποῦ τὸ σχοινὶ του σερνόταν χάμω ἢ μπερδευόταν στὰ
πόδια του.

Ἦταν στὰ μισὰ τῆς Σαρακοστῆς, στὰ τέλη τοῦ

Μάρτη, καί, κατὰ τὰ μεσημέρια, ὁ καιρὸς ἔδειχνε ἀνοιξιάτικος. Ἄνοιγαμε τὴν πόρτα κατὰ τὸ περιβολάκι, τὸ πουλάκι πάνω στὸ κλουβὶ κελαδοῦσε, στὸ δρόμο γινόταν ἡσυχία ἄκρα, καὶ τὴ γιαγιά τὴν ἔπιανε νύστα. Ἔγερνε τὸ καλογερίστικο τὸ κεφάλι τῆς πάνω στὸ ξυλένιο τὸ πόμολο τοῦ καναπέ... Ἄχ, ποῦ νὰ κλείση μάτι, ἂν δὲν ἡσύχαζε κείνο! Σηκωνόταν ἀπάνω, τὸ ἔπιανε, τὸ πήγαινε στὴ γωνιά κι ἤθελε ἐκεῖ μὲ τὸ στανιὸ νὰ τὸ ξαπλώσῃ.

— Κοιμήσ'! Κοιμήσ'!

Μὰ ἐκεῖνο δὲν ἦταν ἄξιο μήτε γιὰ μιὰ στιγμή νὰ τὴν ξεγελάσῃ. Μονομιᾶς, νὰ σηκωθῇ! Τοῦ ζουλοῦσε κείνη τὸ λαιμό, κείνο πατοῦσε τὰ μπροστινά του πόδια στερεὰ χάμω, γιὰ νὰ ἔβρῃ πάτημα νὰ ξανασηκωθῇ· μὰ τὸ νύχι του γλιστροῦσε στὸ πάτωμα, καὶ πάλι ξαπλωνόταν χάμω· καὶ πάλι ἔβανε τὴ φορά του· ἔκανε σὰν ἄγριο ἄλογο ποῦ γλίστρησε στὸν πάγο κι ἔπεσε, καὶ πάσχει.

— Μυαλὸ ποῦ τὸ ἔχεις, καημένη μητέρα! ἔλεγε ἡ θειά μου, μὲ τὰ γέλια· νὰ βάλῃς τ' ἄρνι νὰ κοιμηθῇ...

Τότε, τὸ ἔπαιρνα ἐγὼ καὶ τρέχαμε στὸ δρόμο, ὡς τὴ γωνία.

Γιὰ κείνο εἶχα ξεχάσει καὶ τὸ γατάκι καὶ τὴ μαϊμού τῆς γειτόνισσας, ποῦ ἔρχόταν στὰ κρεβάτια μας κι ἔκανε τοῦμπες γύρω ἀπ' τὶς σιδερένιες ρίγες.

Ἐκεῖνο τὸν καιρὸ τὸ γρασίδι δὲν ἦταν καὶ πολὺ μακριὰ ἀπ' τὸ σπίτι. Πράσινο χορταράκι ξεφύτρωνε κάμποσο παραπέρα, ὡς εἴκοσι λεπτὰ δρόμο· πράσινο χορταράκι σὲ λακκοῦβες, σὲ ἰσιώματα, ἄκρη σὲ πε-

σμένους τοίχους· κάπου κάπου, καὶ κόκκινες παπα-
ρουνίτσες, μὲ τὴν ὄγρη τὴ μυρωδιά, πού μυρίζει μου-
σκεμένη γῆς. Τότε, ἔμαθα πὼς τὸ χόρτο τὸ λένε «γρα-
σίδι» καὶ πὼς τὸ ἀγαπᾶνε τὰ πρόβατα, ὅπως ἔμεῖς, τὰ
παιδιά, ἀγαπᾶμε τὶς πατάτες. Λοιπόν, πιὸ πολὺ ἀπὸ
ὅλα, μ' ἄρεσε νὰ πηγαίνω τότες κοντὰ στ' ἀρνάκι, νὰ
σκύβω μπροστὰ στὴ μούρη του, καὶ νὰ τ' ἀκούω νὰ
τρώη. Ἐκεῖνο καθόλου δὲ μὲ πρόσεχε, μόνο κάπου
κάπου γυρνοῦσε τὴ μούρη του καὶ κατὰ μένα κι ἔκα-
νε «χού»· ὕστερα ξανάπιανε τὸ γρασίδι. Κι ἐγώ, τ' ἄ-
κουγα νὰ τὸ ξεριζώνη ἀπ' τὸ χῶμα, καὶ τὴν ἴδια ὥρα,
νὰ τὸ κόβη μὲ τὰ δόντια, νὰ τὸ μασουλίζη... χράπ,
χράπ, χράπ, χράπ... ἔκοβε, ἔκοβε, σὰ νὰ πεινοῦσε
χρόνια καὶ χρόνια, ἢ σὰ νὰ φοβόταν πὼς τὸ γρασίδι
ἤθελε σωθῆ. Χράπ, χράπ, χράπ, χράπ... Οὔτε πουλά-
κι τόσο γλυκὰ δὲν κελάδησε, ὅσο τρώει ἓν' ἀρνάκι
τὸ γρασίδι. Κι ἔπειτα ν' ἀκοῦς ἀπὸ τόσο σιμὰ ἓνα
πρόβατο νὰ τρώη εἶναι σὰ νὰ μπαίνης στὸ πιὸ βαθὺ
τὸ μυστικὸ πού ἔχει.

Ἦθελα νὰ τὸ φιλήσω, μὰ τὸ μαλλί του συχνὰ ἦτανε
πηχτό, κολλημένο ἀπ' τὶς λάσπες, εἶχε καὶ φοῦχτες
σκόνη ἐπάνω του, καὶ μύριζε. Δὲν μπορούσα νὰ τὸ
φιλήσω, ὅμως μοῦ ἄρεσε νὰ τὸ μυρίζω. Τῆς κότας τὰ
πούπουλα καὶ τοῦ προβάτου τὸ μαλλί εἶναι δυὸ μυ-
ρωδιῆς πού σοῦ μαθαίνουνε πολλὰ, πιὸ πολλὰ κι ἀπὸ
ἓνα παραμῦθι. Καὶ μιὰ μέρα, ὅλ' αὐτὰ τὰ καταλαβαί-
νεις, μὰ τὰ παραμῦθια τὰ λησμονᾶς καὶ πᾶνε.

Πολλὰ πολλὰ μοῦ ἔμαθε τ' ἀρνάκι, μὲ τὰ πηδήμα-
τά του, μὲ τὰ τρεχάματά του, μὲ τὰ δόντια του, μὲ τὴν

ἀγκαλιά του, πού ἔφτανε ὡς τὸ λαιμό μου. Πολλὰ πράματα ὠραῖα, πού δὲν τὰ ἔμαθα στὸ σχολεῖο καὶ πού δὲν ξέρω νὰ τὰ πῶ. Ἐβλεπα ἀρνάκια καὶ πρῶτα ἀπάνω, τὶς τετράψηλες καμάρες —τὰ πλατάνια,— χάμω τὰ θολὰ νερὰ τῶν αὐλακιῶν, καὶ στὸ πλευρό, τὰ μεγάλα τὰ μαντριὰ μὲ τὰ πολλὰ τὰ πρόβατα. Καὶ στὸ σπίτι μας μέσα στὴ σάλα, ἦταν ἀρνάκια —ζωγραφιστά. Ἦταν ἓνα κάδρο στὸν τοῖχο... Στὸ βάθος, φεγγαράκι κοκκινωπό. Ἐδῶ κι ἐκεῖ, σκοτεινὰ ρεῖκια καὶ θυμάρια. Ἐν' ἀμαξάκι ἐξοχικό, πήγαινε. Στὴ μέση, ἓνα κοπάδι πρόβατα, τὸ ἓνα πάνω στ' ἄλλο· καὶ ξοπίσω ἢ βοσκοπούλα, κι εἶχε —γιά φαντάσου!— εἶχε ἓν' ἀρνάκι περασμένο στὸ λαιμό της: μὲ τὰ χέρια της, κρατοῦσε τὰ ποδαράκια του, δυὸ δυὸ. Ἡ μαμὰ μου ἔλεγε πῶς τὸ κάδρο εἶχε γίνει ἀπάνω στὸ τραγούδι:

«Μιὰ βοσκοπούλα — τ' ἀρνί της χάνει — στὴν ἐρημιά».

Μὰ στὸ κάδρο, ἢ βοσκοπούλα τὸ εἶχε ξαναβρῆ τ' ἀρνάκι της, καὶ τό'χε βάνει ἔτσι, νὰ τὴν ἀγκαλιάσει.

Ὅστούσο, ὅλα κεῖνα τ' ἀρνάκια ἦτανε ξένα· τοῦτο ἦτανε δικό μου. Τ' ἄλλα ἦτανε σὰν ψεύτικα· αὐτὸ ἦτανε ζωντανό. Ἄλλο εἶναι νὰ ἔχῃς ἓνα πρᾶμα δικό σου, καὶ νὰ σ' ἀγαπάῃ.

* * *

Κάθε Μεγάλῃ Παρασκευῇ, ὁ οὐρανὸς συννεφιάζει κι ἀλαφροψιχαλίζει. Ἡ μητέρα λέει: «Κι ὁ οὐρανὸς πενθεῖ». Ἐπειτα, ἀρχίζουν οἱ λυπητερὲς καμπά-

νες. Ὁ δρόμος, γεμάτος παιδιά. Σμίγουν, χωρίζουν, βαρᾶνε στράκες, ἀνάβουν ἀπὸ κείνες τὶς «τρελές», σοῦ ῥχονται ἀνάμεσα στὰ πόδια. Κάπου κάπου, ἀπὸ μακριά, ἀκοῦς καὶ τὰ βαρελότα.

Τ' ἀπόγεμα, σὲ πηγαίνουν στὴν ἐκκλησιά ν' ἀσπαστῆς. Μὰ ποῦ βρίσκονται σήμερα τόσα παιδιά; Ἄλλα παιδιά καὶ δῶ! Τὰ πιὸ πολλὰ κορίτσια. Κι ὅλες τους κάτι κάνουν, κάτι σιάχνουν, κάτι φέρνουν, κάτι καταπιάνονται. Ἡ ἐκκλησιά, περιβόλι.

Κι ἡ καρδιά τοῦ περιβολιοῦ, ἡ Ἁγία-Τράπεζα, στημένη στὴ μέση· ἔν' ἄσπρο μεταξωτὸ πανί, κι ἀπάνω χρυσοκέντητος ὁ Ἰησοῦς Χριστός, πεθαμένος ὁ Ἰησοῦς Χριστός... κρῦο τὸ χρυσάφι του, κρύα τὰ τριαντάφυλλα ποὺ εἶναι σκόρπια πάνω του καὶ τὰ πιότερα χάμω... Σοῦ ῥχεται νὰ κλάψης, καὶ πάλι ντρέπεσαι· καλὰ καλὰ δὲν καταλαβαίνεις τί σοῦ γίνεται· λές: «καλύτερα νὰ φύγουμε», κι ὅμως πιὸ πολὺ θέλεις νὰ μείνης. Κι ἐσὺ δὲν ξέρεις... Μὰ ἐκεῖνο ποὺ δὲν τὸ θέλεις καθόλου, εἶναι νὰ περάσης ἀπὸ κάτω ἀπ' τὴν Ἁγία-Τράπεζα, μιά, δύο, τρεῖς φορές — νὰ μπῆς ἀπ' τὴ μιὰ μεριά καὶ νὰ βγῆς ἀπ' τὴν ἄλλη· καὶ τ' ἄλλα τὰ παιδιά, ἀγόρια καὶ κορίτσια, νὰ σὲ κοιτᾶνε... Κι ὅμως πρέπει, ἀλλιῶς δὲ γίνεται.

Ὅταν φύγαμε γιὰ ν' ἀσπαστοῦμε τὸν Ἐπιτάφιο, ἤθελε νὰ ῥθῃ καὶ τ' ἀρνάκι. Σκοτώθηκε νὰ μᾶς πάρῃ ξοπίσω! Κι ἅμα τὸ ἀποτράβηξαν, τίναξε τὸ σχοινί του καὶ ξέφυγε καὶ μᾶς ἔφτασε. Τότε, γυρίσαμε πίσω, γιὰ νὰ τὸ ξεγελάσουμε καὶ νὰ μείνῃ. Κι ἐγώ, πρώτη φορὰ τότε τοῦ θύμωσα καί, στὸ θυμὸ μου, τοῦ ἴδωσα μιὰ

πάνω στο κεφάλι. Στο τέλος, τό 'δεσα σφιχτά ἀπ' τὸ δέντρο, νὰ φωνάζη ἐκεῖ τοῦ κάκου.

Στὸ γυρισμό, τ' ἀρνάκι ἔλειπε! Ἡ αὐλίτσα ἦταν μούσκεμα στὰ νερά, κι ἐκεῖνο ἔλειπε.

— Τ' ἀρνάκι μᾶς ἔφυγε! εἶπε ἡ μητέρα.

Ἔφυγε τ' ἀρνάκι; Καὶ ποιὸς τ' ἄφηκε νὰ φύγη; Ποῦ εἶχате τὸ νοῦ σας;

Πρώτη μου φορὰ θύμωσα πὺ μὲ πῆραν τὰ κλάματα.

— Ἐγὼ θὰ πάω νὰ τὸ βρῶ! εἶπα. Γιατὶ στοχάστηκα πὺς κι ἐγὼ ἔφταιγα. Ἐν' ἀπὸ τὰ δυό: ἢ τὸ 'κανε ἐπειδὴ τὸ χτύπησά καὶ δὲν τ' ἀγαποῦσα, ἢ —τὸ κακόμοιρο— ἔτρεξε νὰ μᾶς βρῆ καὶ χάθηκε.

«Μιὰ βοσκοπούλα — τ' ἀρνὶ της χάνει — στὴν ἐρημιά...»

— Τέτοια ὦρα, ποῦ θὰ πᾶς; φώναξε ἡ μητέρα. Τώρα νύχτωσε, θὰ περάση κι ὁ Ἐπιτάφιος.

— Ἐγὼ θὰ πάω! φώναξα μὲ τὰ κλάματα. Κι ἔτρεξα κατὰ τὴν πόρτα. Μὰ τὸ 'λεγα ἐπίτηδες. Ποῦ νὰ πάω; Ἐγὼ περίμενα νὰ κάνω τοὺς ἄλλους νὰ κουνηθοῦν... Στάθηκα κι ἀφογκραζόμενος, μήπως ἀκούσω ἀπ' τὰ στενὰ τῆ φωνῆ του. Τίποτα! Μοναχὰ οἱ στράκες, τὰ βαρελότα... Γύρισα κατὰ μέσα. Στὸ μαγερειό, ἦτανε κιόλας φῶς. Εἶχαν ἀνάψει τὴ λάμπα, καὶ σ' ἓνα τραπέζι ἀπάνω βρῖσκονταν ἓνα σωρὸ κόκκινα κόκαλα, κόκκινα κρέατα καὶ πέτσες ἄσπρες. Ἡ θειά μου εἶχε ἓνα ξυλαράκι, ψιλὸ σὰ μολύβι, καὶ γρήγορα, τὸ περνοῦσε μέσα ἀπὸ τ' ἀντεράκια πὺ δὲν εἶχαν τελειωμό. Στάθηκα καὶ κοιτοῦσα κι ἀπολησμονήθηκα. Ὅμως

μονομιᾶς ξανάρθα στὸ σκοπὸ μου.

— Πᾶμε νὰ βροῦμε τ' ἀρνάκι! Πᾶμε νὰ τὸ βροῦμε!
Ἔλα, σήκω!

Καὶ τὴν τραβοῦσα.

Μπά! Μῆτε σάλευε, μῆτε μὲ παρηγοροῦσε κανεῖς.

Στὸ τέλος, εἶπε ἡ μητέρα:

— Αὔριο, ἅμα ξημερώση, θὰ στείλω ἐγὼ ἄνθρωπο
νὰ τὸ βρῆ, νὰ μᾶς τὸ φέρη.

Μὰ ὄχι, ὡς τὸ πρωὶ θὰ μᾶς τὸ ἔχουν πάρει σ' ἄλλο
σπίτι· μποροῦσαν νὰ τὸ βροῦνε καὶ λύκοι νὰ τὸ
φᾶνε!

— Τώρα θέλω, τώρα! Θύμωσα, χτύπησα τὰ πόδια
μου, κουνοῦσα τὸ τραπέζι, ἔσχισα τὸ τετράδιό μου
ποὺ ἔγραφα τὶς ἀριθμητικές... Τότε ἡ μητέρα μου
μ' ἔπιασε ἀπ' τὸ χέρι καὶ μοῦ ἔδωσε μιὰ μπάτσα στὸ
μάγουλο.

— Δὲν ἤθελα νὰ σὲ χτυπήσω τέτοια μέρα, μὰ ἐσὺ
εἶσαι θηρίο.

Κι ἐγὼ τὰ παράτησα πιά ὅλα! Ἔτρεξα μέσα, στὸν
καναπέ τῆς γιαγιᾶς, ἀνέβηκα πάνω, ἔγινα ὅλος μιὰ
φούχτα, κι ἐκεῖ, στὰ σκοτεινά, ζούλησα τὸ κούτελό
μου πάνω στὰ «μακάτια» ποὺ μύριζαν ἀλαφρὸ λιβάνι,
κι ἔκλαιγα. Μ' ἔτσουζε τὸ μάγουλό μου, μὰ δὲν ἔκλαι-
γα γι' αὐτό. Καλὰ νὰ πάθης! ἔλεγα στὸν ἴδιο τὸν ἐαυ-
τό μου. Ἐσὺ πονᾷς· ἐκεῖνο τάχα δὲν πονοῦσε, ποὺ τὸ
χτύπησες στὸ κεφάλι; Κι ἄλλες, κι ἄλλες μπάτσες νὰ
φᾶς στὰ μάγουλα!

Ἄκους, νὰ χαθῆ τ' ἀρνάκι καὶ κανέναν νὰ μὴν τὸν
μέλη! Ὡς αὔριο! Τόσες ὥρες, ὡς αὔριο τὸ πρωὶ! Καὶ

νά τό 'χω καί χτυπήσει στό κεφάλι!...

Μήτε αύριο, μήτε ποτέ. Δέν εξαναβρέθηκε. Μοῦ ἔμεινε πάλι ἡ γάτα κι ἡ μαϊμού τῆς γειτόμισσας. Πέταξα τῆ γαβάθα του, πού τοῦ ζύμωνα κάποτε τό φαί του, καί τήν ἔσπασα. Εἶχα βρεῖ καί μιὰ κόκκινη κορδέλα νά τοῦ περάσω στό λαιμό, ἅμα θά γινόταν Ἄνασταση. Καί μ' αὐτήν ἐτριπλόδεσα τῆς γάτας τό λαιμό, πού παραλίγο νά τήν πνίξω.

Ἦχι! Ἦνα παιδί, ἅμα ἀγαπάη ἔν' ἀρνάκι, στιγμή νά μὴν τ' ἀφήνη ἀπό κοντά του! Ἦν εἶναι σκύλος, ἢ γάτα, ἢ πουλί, δέν πειράζει. Αὐτὰ τό θέλουνε τό σπίτι, καί τό κατοικοῦνε. Μά τό ἀρνάκι ἀγαπάει τήν ἐξοχή καί φεύγει, καί χάνεται.

(Ἀπό τό περιοδικό Ἦ Διάπλασις τῶν Παίδων)

ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ

Χελιδονοφωλιές

ελιδόνια χτῆς πέρασαν κλεφτὰ
κι ἐξεπέταξαν κατὰ τ' ἀνοιχτά
κι ἐκελάδησαν: «Πᾶμε συντροφιά,
πᾶμε σ' ἄλλη γῆς, σ' ἄλλην ὁμορφιά».

Κι ἐκελάδησαν μὲ γλυκὲς λαλιές :
«Μὴ μᾶς ρίξετε χάμω τὶς φωλιές !
Μή, καλὰ παιδιὰ, μὴ, νὰ σᾶς χαρῶ,
νὰ τὶς ἔβρωμε πάλι, μὲ καιρό !»

(Ἀπὸ τὸ περιοδικὸ Ἕ Διάπλασις τῶν Παίδων)

ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ

Κάτω ἀπ' τὸ χιόνι

κέψου —τί πράματα γλυκὰ
κοιμοῦνται κάτωθε ἀπ' τὸ χιόνι.
Κοιμᾶται ὁ σπόρος, μυστικά,
καθὼς τὸ φύτρο του φυτρώνει.

Κοιμοῦνται ἀμέτρητα σπαρτὰ
—κι ὄλο ὄνειρεύονται τ' ἀστάχνα.
Τ' ἄγρια μπουμπούκια, σφαλιστά,
ὑπνος τὰ παίρνει, μὲς στὰ βράχια...

Ἔχει ὄλ' ἡ πλάση κοιμηθῆ
κάτω ἀπ' τὸ κάτασπρο σεντόνι,
ὥσότου νὰ τῆς πῆ στ' αὐτὶ
μιὰ συλλαβὴ τὸ χελιδόνι.

Και τότε! ρόδα, γιασεμιά,
γλυκὰ κεράσια, χρυσὰ στάχνα,
κι ἡ ἀγαπημένη ἢ κυκλαμιά
«Εὐχαριστῶ» θὰ πῆ στὰ βράχια.

(Ἀπὸ τὸ περιοδικὸ *Ἡ Διάπλασις τῶν Παιδῶν*)

ΝΙΚΟΣ ΚΑΝΑΚΗΣ

Τὸ «καθαρὸ» γουρουνάκι

ουρούνι, γουρουνόπουλο,
γουρουνοκουμπάρπουλο,
πέξ μου, ποῦ πᾶς καὶ πλένεσαι
καὶ γουρουνολευκαίνεσαι;

—Κάτω στὰ γουρυναύλακα
ποὺ τρέχουνε τ' ἀπόνερα,
τοῦ λιοτριβειοῦ τὰ λιόνερα,
ἐκεῖ πάω καὶ πλένομαι
καὶ γουρουνολευκαίνομαι.

(Ἀπὸ τὰ *Τραγούδια γιὰ μικρὰ παιδιά*)

Χειμώνας

Tρίν, τρίν, τὸ χαλάζι
στὴν τσίγκινη στέγη.
Χειμώνας!

Τσίν, τσίν, στὴν ὀμίχλη
τοῦ δάσους, ἢ τσίχλα.
Χειμώνας!

Φρού, φρού, τὸ φεγγάρι
στὰ σύννεφα πίσω
σὰν τὴν ἀράχνη.
Χειμώνας!

Χού, χού, τὰ παιδάκια
τρεχάτα στὸ δρόμο.
Χειμώνας, χειμώνας!

(Ἀπὸ τὰ Τραγούδια γιὰ μικρὰ παιδιά)

ΓΕΩΡΓΙΑ ΤΑΡΣΟΥΛΗ

Τὸ γουρουνάκι

Ἄστεϊο παραμῦθι

ΤΑΝ μιὰ φορὰ μιὰ γριά κι ἓνας γέρος κι εἶχαν ἓνα γουρουνάκι. Ὁ γέρος ἦταν τσιγκούνης κι ἡ γριά ἦταν λιχούδα, καὶ κάθε λίγο ἔλεγε τοῦ γέρου:

— Γέρο, πότε θὰ τὸ σφάζουμε τὸ γου-

ρουνάκι;

— Ἄ, γριά, ἂν δὲ δῶ ἐγὼ τὸ γουρουνάκι νὰ κρεμάση ξίγκι ἀπ' τὴν οὐρά του, δὲν τὸ σφάζω.

— Βρὲ εἶσαι στὰ καλά σου, γέρο. Κρεμᾶν ποτὲ ξίγκι ἀπ' τὴν οὐρά τους τὰ γουρούνια;

— Δὲν ξέρω ἐγὼ τί κάνουν τ' ἄλλα γουρούνια. Ἄν δὲ δῶ τὸ δικό μας νὰ κρεμάση ξίγκι, δὲν τὸ σφάζω.

Τί νὰ κάνη ἡ γριά, πὺ ἔβλεπε τὸ γουρουνάκι καὶ τὸ λιμπιζότανε;

Πιάνει λίγο μπαμπάκι καὶ τὸ κρεμᾶ ἀπ' τὴν οὐρὰ τοῦ γουρουνιοῦ καὶ φωνάζει τοῦ γέρου:

— Γέρο, γιὰ ἔλα νὰ δῆς πὺ τὸ γουρουνάκι μας κρέμασε ξίγκι!

Τρέχει εκείνος καί, καθώς ἦταν γέρος καὶ δὲν ἔβλεπε καλά, πέρασε τὸ μπαμπάκι γιὰ ξίγκι.

— Ἐ, γριά, δίκιο ἔχεις, νὰ τὸ σφάξουμε τὸ γουρουνάκι.

— Νὰ τὸ σφάξουμε, γέρο μου.

Πιάνουν, σφάζουν τὸ γουρουνάκι, τὸ παστρεύουν, τὸ ἀλατίζουν καὶ τὸ βάζουν στὴν πιατέλα.

— Τώρα νὰ τὸ μαγειρέψουμε.

— Ἄμ' πῶς νὰ τὸ μαγειρέψουμε, ποῦ δὲν ἔχουμε ξύλα;

— Νὰ πᾶμε στὸ λόγκο νὰ φέρουμε.

— Καὶ ποῦ θὰ βροῦμε τὸ δρόμο νὰ γυρίσουμε σπίτι μας;

— Νὰ πάρουμε μαζί μας ἄχυρα καὶ νὰ τὰ σκορποῦμε πίσω, γιὰ νὰ βροῦμε τὸ δρόμο.

Πῆρε ἡ γριά ἓνα τσουβάλι, πῆρε κι ὁ γέρος ἓνα σκοινί, γιὰ νὰ φέρουν ξύλα νὰ μαγειρέψουν τὸ γουρουνάκι. Πῆραν κι ἓναν τορβᾶ* μὲ ἄχυρα καὶ κλείδωσαν τὸ σπίτι. Καὶ τὸ κλειδί, ἐπειδὴ τὸ σπίτι ἦταν χαμηλό, τὸ χῶσανε κάτω ἀπ' τὰ κεραμίδια ἀποπάνω ἀπ' τὴν πόρτα.

Πήγαιναν στὸ δρόμο κι ἔσπερναν τὸ ἄχυρο. Τοὺς βλέπει ἓνας διακονιάρης καὶ τοὺς λέει:

— Σὲ καλό, χριστιανοί! Γιατί σπέρνετε ἄχυρα στὸ δρόμο;

— Σφάξαμε τὸ γουρουνάκι μας καὶ δὲν ἔχουμε ξύλα νὰ τὸ μαγειρέψουμε, καὶ πᾶμε νὰ φέρουμε ἀπ' τὸ λόγκο· καὶ γιὰ νὰ βροῦμε τὸ δρόμο γιὰ τὸ σπίτι, σπέρνουμε τὰ ἄχυρα ποῦ βλέπεις. Καὶ τὸ κλειδί τοῦ σπι-

τορβᾶς = μικρὸς σάκος

τιοῦ μας τὸ βάλαμε κάτω ἀπ' τὰ κεραμίδια, πάνω ἀπὸ τὴν πόρτα. Κοίταξε, λοιπόν, μὴν πᾶς καὶ τὸ βρῆς καὶ μᾶς πάρης τὸ γουρουνάκι ποῦ ἔχουμε σὲ μιὰ πιατέλα μέσα στὸ ντουλάπι.

— Μπά, μπά, πῶς θὰ πάω, τοὺς λέει ὁ ζητιάνος. Ποῦ ξέρω ἐγὼ τὸ δρόμο;

Ἔφυγαν ὁ γέρος μὲ τὴ γριά ἤσυχοι, πῶς δὲ θὰ τοὺς πειράξουν τὸ γουρουνάκι τους.

Ὁ διακονιάρης ὅμως, βλέποντας τὰ ἄχυρα, τράβηξε ἴσια στὸ σπίτι τους, βρῆκε τὸ κλειδί πάνω ἀπὸ τὴν πόρτα, τὸ πῆρε, ἄνοιξε, βρῆκε τὸ γουρουνάκι μέσα στὸ ντουλάπι, τὸ πῆρε, κλείδωσε τὸ σπίτι, ἔβαλε τὸ κλειδί στὴ θέση του, κι ἀπ' ἐδῶ πᾶν κι ἄλλοι.

Ἔρχονται σὲ λίγο ὁ γέρος μὲ τὴ γριά, φορτωμένοι ξύλα, γιὰ νὰ μαγειρέψουν τὸ γουρουνάκι. Πᾶνε στὸ ντουλάπι νὰ τὸ βροῦν, ποῦ γουρουνάκι!

— Βρὲ γριά, ποιὸς πῆρε τὸ γουρουνάκι μας;

— Ξέρω γώ, γέρο μου; Τὸ σπίτι ἦταν κλειδωμένο κι ἄνθρωπος δὲν μπῆκε μέσα.

— Ξέρεις, γριά; οἱ μύγες θὰ τὸ ἔφαγαν τὸ γουρουνάκι!

— Ἐχεις δίκιο, γέρο, οἱ μύγες θὰ τὸ ἔφαγαν. Θὰ τίς σκοτώσουμε, ὅπου τίς βροῦμε.

Πῆρε λοιπόν ἡ γριά τὸν κόπανο* κι ὁ γέρος μιὰ ματσούκα* κι ἄρχισαν νὰ βαροῦν τίς μύγες.

Χτυπᾷ ὁ γέρος, χτυπᾷ ἡ γριά, σπάνουν τὸν γυαλένιο τὸ σοφρά.*

κόπανος = ξύλο ποὺ χρησιμοποιοῦσαν ἄλλοτε γιὰ τὸ πλύσιμο τῶν ρούχων
ματσούκα = ραβδί

σοφράς = χαμηλὸ τραπέζι

— Ποιὸς ἔσπασε τὸ σοφρά;

— Ἡ γριά!

— Ὅχι, ὁ γέρος!

— Ὅχι, ἡ γριά!

— Ὅχι, ὁ γέρος!

Δίνει μιὰ ὁ γέρος τῆς γριάς καὶ τῆς σπάζει τὸ κεφάλι.

Ἔστερα ἔνιωσε μιὰ μύγα στὸ κούτελό του, δίνει μιὰ μὲ τὴ ματσούκα καὶ σπάζει καὶ τὸ δικό του τὸ κεφάλι.

Κι ἔτσι πάει κι ὁ γέρος κι ἡ γριά, καὶ μὴτ' ἐγὼ ἤμουν ἐκεῖ, μὴτ' ἔσεῖς νὰ τὸ πιστέψετε.

(Ἀπὸ τὸ περιοδικὸ *Ἡ Διάπλασις τῶν Παίδων*)

ΦΡΑΝΣΗ ΣΤΑΘΑΤΟΥ

Κοντά στους ανθρώπους

(Ἡ Δανάη ἦταν μιὰ νεράιδα τοῦ δάσους, μιὰ μικρὴ θεὰ ἀπὸ κείνες ποὺ οἱ παλιοὶ Ἑλληνες πίστευαν ὅτι ζοῦσαν στὸν τόπο μας.)

ΗΤΑΝ ἓνα ὀλόφωτο καλοκαιριάτικο πρωινό, ὅταν ἡ Δανάη ἀντίκρισε γιὰ πρώτη φορὰ τὴ θεσσαλικὴ πεδιάδα ἀπὸ ψηλά. Στὰ πόδια της ὁ κάμπος ἀπλωνόταν ὡς τὸ βάθος ἀπέραντος, χωρισμένος σὲ μεγάλα χωράφια σπαρμένα μὲ στάρι καὶ ἄλλα δημητριακά. Τὸ φῶς τοῦ ἡλίου ἔκαμε τὰ στάχυα νὰ χρυσιίζουν. Ἐν' ἀγέρι ἀνάλαφρο, ποὺ φυσοῦσε ἀπὸ τ' ἀνατολικά, λύγιζε τὰ σπαρτὰ σ' ἓναν ἀτέλειωτο κυματισμό. Τὰ χρυσαφένια τοῦτα κύματα ἔκαναν τὴ Δανάη νὰ σκεφτῆ πῶς ἡ εὐλογημένη ἀπὸ τοὺς θεοὺς καρπερὴ χώρα ἔμοιαζε ν' ἀνασαινή σὰν ζωντανὸ πλάσμα κάτω ἀπὸ τὴ γλυκιὰ ζεστασιά τοῦ ἡλίου.

Ἡ μικρὴ νεράιδα ἄφησε πίσω της τοὺς τελευταίους λόφους τοῦ βουνοῦ, καὶ μὲ τὴν καρδιά πλημμυρισμένη ἀπὸ χαρὰ κι αἰσιοδοξία βάλθηκε νὰ διασχίση

τὸν πλατὺ κάμπο. Κάπου πρὸς τὰ βορινὰ ἔπρεπε νὰ βρῖσκεται ὁ σκοπὸς τοῦ ταξιδιοῦ της, ὁ Ὀλυμπος!

Περπάτησε ἀνάμεσα σὲ χωράφια, πάνω σὲ μονοπάτια στενὰ ἢ σὲ μεγάλους δρόμους, δίπλα σὲ ποταμάκια, συνάντησε πολλὰ μικρὰ χωριά, μὰ ἡ πεδιάδα ἔμοιαζε ἀτέλειωτη. Τὴν τρίτη μέρα ἀπὸ τότε ποὺ κατέβηκε ἀπὸ τὸ βουνό, ἔξακολουθοῦσε ν' ἀντικρίζη τὴν ἴδια ἀπεραντοσύνη γύρω της. Ἀποφάσισε λοιπὸν νὰ ρωτήσῃ κάποιον, γιὰ νὰ σιγουρευτῆ ὅτι δὲν ἔχασε τὸ δρόμο της.

Στὰ χωράφια δούλευαν πολλοὶ ἄνθρωποι. Τὸ ἀγέρι ἔφερνε τὶς φωνές τους καὶ τὰ γέλια μέσ' ἀπὸ τὰ σπαρτά. Θέριζαν τὰ ὄριμα στάχυα καὶ φόρτωναν τὰ δεμάτια σὲ μεγάλα κάρα. Ἡ Δανάη στάθηκε ἀναποφάσιστη γιὰ λίγο, ἔπειτα ἔστριψε σ' ἓνα μικρὸ ξέφωτο, ποὺ ἀνοιγόταν ἐκεῖ κοντά.

Καταμεσῆς ἓνα ψηλὸ δέντρο ἔριχνε τὸν ἴσκιο του. Καθὼς ὁ ἥλιος μεσουρανοῦσε καυτερός, ἡ Δανάη ἀναζήτησε λίγη δροσιὰ στὴν πυκνὴ σκιά. Ἀκούμπησε στὸν κορμὸ κι ἄφησε τὸ βλέμμα της νὰ πλανηθῆ ὀλόγυρα.

Ἀνάμεσα στὰ λυγερόκορμα, χρυσὰ στάχυα, ξεπρόβαλλαν οἱ τελευταῖες παπαροῦνες, ὀλοπόρφυρες. Λίγο πιὸ κεῖ, ἓνας ἄντρας, σκυφτός, θέριζε μονάχος, ξεμακρυσμένος ἀπὸ τοὺς ἄλλους θεριστάδες. Ἡ Δανάη τὸν παρατηροῦσε μ' ἐνδιαφέρον. Δὲ φαινότανε πιά πολὺ νέος. Ρυτίδες αὐλάκωναν τὸ ἠλιοκαμένο του πρόσωπο, καὶ τὰ πρῶτα γκρίζα μαλλιά σκέπαζαν τοὺς κροτάφους του. Ἦτανε ντυμένος μὲ ροῦχα φτω-

χικά, πρόχειρα, ρούχα τῆς δουλειᾶς. Μὲ τ' ἄριστερὸ χέρι χούφτωνε ἓνα μάτσο στάχυα, καὶ μὲ τὸ γυριστὸ δρεπάνι, πὺν κρατοῦσε στὸ δεξί, τὰ ἔκοβε χαμηλά, κοντὰ στὴ ρίζα. Μὰ δὲν εἶχε κανέναν ἄλλον κοντὰ του γιὰ νὰ τὸν βοηθήσῃ καὶ νὰ δεματιάσῃ τὰ θερισμένα.

Ἡ Δανάη τὸν λυπήθηκε. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς τῆς φάνηκε τόσο μονάχος, ἔρημος, κουρασμένος! Σηκώθηκε ἀνάλαφρα καί, χωρὶς θόρυβο, ἔφτασε κοντὰ του. Ἐκεῖνος, ἀπορροφημένος στὴ δουλειὰ καὶ στὶς σκέψεις του, δὲν τὴν πῆρε εἶδηση. Ἡ Δανάη ἄρχισε τότε, μὲ γρηγοράδα ἀξιοζήλευτη, νὰ μαζεύῃ σὲ μικροὺς σωροὺς τὰ στάχυα καὶ νὰ τὰ δένη ἔπειτα σ' ὄμορφα δεμάτια, ὅπως εἶχε δεῖ τὴν προηγούμενη μέρα νὰ κάνουν οἱ θεριστάδες σὲ κάποιον ἀγρό. Ἡ δουλειὰ αὐτῆ τὴ διασκέδαζε ἀφάνταστα. Ἐβρισκε μεγάλη εὐχαρίστηση νὰ βλέπῃ τὰ δεμάτια τῆς καλοσχηματισμένα, ὑψωμένα σὰν ἓνα μικρὸ χόρτινο τεῖχος στὴν ἄκρη τοῦ χωραφιοῦ.

Ὁ ἄντρας, πὺν συνέχιζε νὰ θερίζῃ πιὸ πέρα, ἔχοντας γυρισμένη τὴ ράχη του, κουράστηκε γιὰ μιὰ στιγμή. Σταμάτησε, ὀρθώθηκε καὶ σκούπισε τὸν ἰδρώτα ἀπὸ τὸ μέτωπό του. Στράφηκε λίγο πρὸς τὰ πίσω... καὶ ἄφησε ἓνα ἐπιφώνημα γεμάτο ἔκπληξη: — Θεοί!... Τί εἶναι τοῦτο;

Ὁρθή, ἀκουμπισμένη στὰ δεμάτια, ἡ Δανάη τὸν κοίταξε μ' ἓνα χαρούμενο χαμόγελο. Ὁ ἄντρας ἔβαλε τὸ χέρι του ἀντήλιο γιὰ νὰ διακρίνῃ καλύτερα. Σίγουρα, πίστευε πὼς ἦτανε γέννημα τῆς φαντασίας του

ὄλα τοῦτα. Γι' αὐτὸ εἶχε ἀπομείνει νὰ βλέπη τὸ θέαμα γεμάτος ἀπορία. Στὸ τέλος, φώναξε:

— Μὰ ποιὰ εἶσαι σύ; Καὶ τί σημαίνουν αὐτά;

— Σημαίνουν πὼς ἤθελα κι ἐγὼ νὰ βοηθήσω λιγάκι, ἀπάντησε μ' ἓνα χαριτωμένο γέλιο ἢ μικρὴ νεράιδα. Μήπως δὲν ἔκανα σωστὴ δουλειά;

— Μὰ βέβαια ἔκανες! Καὶ σ' εὐχαριστῶ πολὺ! Ἄλλὰ μὴν κουραστῆς ἄλλο. Κάθισε κεῖ, ὅσο νὰ τελειώσω. Σὲ λίγο θὰ περάσῃ τὸ κάρο νὰ πάρῃ τὰ δεμάτια. Κι ὕστερα, ἂν θέλῃς, ἔρχεσαι στὸ φτωχικὸ μας νὰ σὲ φιλοξενήσουμε, γιατί, ἀπ' ὅ,τι κατάλαβα, δὲν πιστεύω νὰ ἔχῃς κάποιο γνωστὸ σου σπίτι ἐδῶ γύρω νὰ μείνῃς τὴ νύχτα. Τί λές, δέχεσαι;

— Μὲ μεγάλῃ μου χαρὰ, εἶπε ἡ Δανάη.

Καὶ κάθισε πάλι κάτω ἀπὸ τὸ δέντρο.

Ὁ Ἰππίας συνέχισε νὰ θερίζῃ ὡς τὴν ἄκρῃ τοῦ χωραφιοῦ. Ὄταν τέλειωσε, ἔδεσε καὶ τὰ τελευταῖα τοῦτα στάχυα σὲ δεμάτια καὶ τὰ μάζεψε ὄλα σ' ἓνα μέρος, στὴν ἄκρῃ τοῦ μονοπατιοῦ. Πάνω στὴν ὥρα, φάνηκε νὰ ἔρχεται ἀπὸ μακριὰ τὸ κάρο ποὺ ἔσερναν ὑπομονετικὰ δυὸ μεγάλα βόδια. Σταμάτησαν ἐκεῖ μπροστά, καὶ ὁ Ἰππίας μὲ τὸν καροτσιέρη φόρτωσαν τὰ δεμάτια. Ἐπειτα τὸ κάρο ξεκίνησε ἀργὰ ἀργὰ, σηκώνοντας ἓνα μικρὸ σύννεφο σκόνης στὸ πέρασμά του.

Ὁ Ἰππίας μάζεψε τὰ ἐργαλεῖα του.

— Πᾶμε τώρα, εἶπε στὴ Δανάη.

Ἀκολούθησαν μαζί τὸ φαρδὺ χωμάτινο μονοπάτι, διασχίζοντας τοὺς ἀγρούς. Ὁ ἥλιος ἔγερνε στὴ δύση του καὶ οἱ ἄνθρωποι γύριζαν στὰ σπίτια τους, γιὰ νὰ

βροῦν φαῖ καὶ λίγη ξεκούραση. Ἄλλη μιὰ μέρα μό-
θου εἶχε τελειώσει...

Τὸ χαμηλὸ σπιτάκι τοῦ Ἰππία βρισκότανε κοντὰ
στὴν ἀκροποταμιὰ. Ἡ Δανάη ἀντίκρισε ἀπὸ μακριὰ
τὸ πλατὺ ποτάμι, πὺν κυλοῦσε ἤσυχα τὰ πρασινωπὰ
νερά του ἀνάμεσα σὲ καλάμια καὶ λυγαριές. Στὴν
ὄχθη, λιγοστὰ σπιτάκια σχημάτιζαν ἓνα μικρὸ συ-
νοικισμό. Στὸ δρόμο τους συνάντησαν μερικοὺς ἄλ-
λους γεωργοὺς, πὺν ὁ Ἰππίας χαιρετοῦσε ἀφηρημένα.
Συνάντησαν ἀκόμα ἓνα μικρὸ βοσκό, πὺν ὁδηγοῦσε
τὰ λίγα πρόβατά του σ' ἓνα μαντρί πιὸ κάτω.

Ἡ γυναίκα τοῦ Ἰππία τὸν περίμενε ὀρθὴ μπροστὰ
στὴν πόρτα. Ἦταν ἀδύνατη καὶ χλωμὴ, μὲ μεγάλα
θλιμμένα μάτια. Στὰ πόδια της ἔπαιζαν δυὸ ἀγόρια
μικρά, φτωχοντυμένα. Πιὸ κεῖ ἓνα κοριτσάκι πάσχι-
ζε νὰ φτιάξῃ μιὰ κούκλα ἀπὸ χρωματιστὰ κουρελά-
κια.

Οἱ πρῶτες λέξεις τοῦ Ἰππία, μόλις ἔφτασαν κοντὰ
στὴ γυναίκα, ἦταν:

— Πῶς πάει τὸ παιδί;

Ἐκείνη κούνησε τὸ κεφάλι μ' ἀπελπισία.

— Δὲν εἶναι καλά... Εἶναι χειρότερα ἀπ' ὅ,τι τὸ ἄφη-
σες τὸ πρωί.

Ἡ Δανάη πρόσεξε πῶς ἡ ὄψη τοῦ Ἰππία σφίχτηκε
μὲ πόνο.

— Κάνε κουράγιο, εἶπε στὴ γυναίκα του, οἱ θεοὶ θὰ
μᾶς λυπηθοῦν!

Καί, πιάνοντας τὴ Δανάη ἀπὸ τὸ χέρι, πρόσθεσε:

— Θὰ μείνη ἀπόψε μαζί μας μιὰ μικρὴ ταξιδιώτισσα,

πολὺ καλόκαρδη στ' ἀλήθεια καὶ σπλαχνική. Τὴ λέ-
νε Δανάη.

— Καλῶς ὄρισες, εἶπε ἀπλὰ ἡ γυναῖκα.

Ἦ Ἰππίας συνέχισε:

— Ἐτοίμασε φαγητὸ γιὰ ὅλους μας καὶ στρῶσε τῆς
νὰ κοιμηθῆ κοντὰ στὰ παιδιὰ.

Αὐτὰ λέγοντας, μπῆκε στὸ σπιτάκι κι ἔσκυψε πάνω
ἀπὸ μιὰ ξύλινη, χοντροφτιαγμένη κούνια. Ἡ Δανάη,
ποὺ εἶχε ἀκολουθήσει, εἶδε τότε πάνω στὰ στρωσίδια
ἓνα μικρούλικο παιδάκι πλავισμένο, σχεδὸν μωρό.
Ἔμενε ἀκίνητο, μὲ τὰ μάτια κλειστά. Τὸ προσωπάκι
τοῦ ἦτανε κατακόκκινο καὶ ἡ ἀνάσα τοῦ ἔβγαине βα-
ριά.

— Ὅλη μέρα τὸ τυρανῶ ἡ θέρμη, ψιθύρισε ἡ μανα
τοῦ μὲ λύπη.

Ἦ Ἰππίας ἀναστέναξε.

— Οἱ θεοὶ θὰ μᾶς λυπηθοῦν, ξανάπε.

Μόλις τὰ παιδιὰ πλάγιασαν γιὰ νὰ κοιμηθοῦν, ἡ
Δανάη ἀποτραβήχτηκε σὲ μιὰ γωνιά, ἀνήσυχη πάντα.
Ἔνα λυχνάρι ἔφεγγε κοντὰ στὴν κούνια καὶ φώτιζε
τὴ χλωμὴ μορφή τῆς μάνας ποὺ ξαγρυπνοῦσε. Κά-
ποια στιγμή ἡ Δανάη τὴν εἶδε ποὺ τινάχτηκε τρο-
μαγμένη.

— Τὸ παιδί!... φώναξε μὲ ἀγωνία.

Ἦ Ἰππίας ἔτρεξε κοντὰ τῆς κι ἄρπαξε στὰ χέρια
τοῦ τὸ μωρό. Μὰ ἐκεῖνο ἀπόμεινε ἀσάλευτο, μὲ γερ-
μένο τὸ κεφαλάκι του. Τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια του κρέ-
μονταν ἄψυχα.

— Πάει, πέθανε! ἔκανε μ' ἓνα λυγμὸ ἡ Χλόη.

—“Οχι, ὄχι, δὲν πέθανε, εἶπε ὁ Ἴππίας, μπορούμε ἀκόμα νὰ κάνουμε κάτι. Φέρε κάτι, κάνε ὅ,τι μπορεῖς!

Ἡ Δανάη παρακολουθοῦσε τὴ σκηνὴ ἀμίλητη. Ἡ συγκίνηση καὶ ἡ ἀγωνία τῆς ἔσφιγγαν τὴν ψυχὴ. Ἐβλεπε πῶς τὸ μικρὸ αὐτὸ παιδὶ ἦτανε κάτι περισσότερο κι ἀπὸ θησαυρὸς γιὰ τοὺς γονιοὺς του. Ἦταν ἡ χαρὰ τους καὶ ἡ ἴδια τους ἡ ζωὴ. Δὲν ἔπρεπε νὰ φύγη ἀπὸ κοντὰ τους! Μποροῦσε τάχα νὰ γίνῃ κάποιον θαῦμα;

“Ἀχ!... ἄς ἦταν ἐδῶ ὁ Χεῖρωνας... ἢ ἡ Ἀμάλθεια... Κάτι θὰ μπορούσαν ἐκεῖνοι νὰ κάνουν... γνῶριζαν πολλά, ἦτανε σοφοί! “Ὁμως τώρα βρισκότανε μονάχη της. Ἐπρεπε νὰ προσπαθήσῃ μονάχη της! Δὲν περίμενε νὰ τὴ βοηθήσουν! Γιὰ πρώτη φορά, ἔπρεπε κείνη νὰ βοηθήσῃ τοὺς ἄλλους!

Καὶ τότε θυμῆθηκε!

Θυμῆθηκε τὸν Ἀσκληπιό, τὸ γιὸ τοῦ Ἀπόλλωνα, ποὺ εἶχε τὸ μοναδικὸ χάρισμα νὰ γιαιτρεύῃ ὅλες τὶς ἀρρώστιες καὶ νὰ ξαναδίνῃ τὴν υἰεῖα σ' ἐκεῖνους ποὺ τὴν εἶχαν χάσει.

Ἄργοπατώντας, πλησίασε τὴν κούνια. Ἄπλωσε τὸ χέρι της κι ἄγγιξε τὸ κεφαλάκι τοῦ παιδιοῦ, ἐνῶ ὁ Ἴππίας καὶ ἡ Χλόη τὴν παρακολουθοῦσαν μὲ κάποια ἀπορία. Ἐκείνη δὲ δείλιασε καθόλου. Σήκωσε τὸ βλέμμα ψηλὰ κι ἄρχισε νὰ ψιθυρίζῃ τοῦτα τὰ λόγια: — Μεγάλε Δία καὶ σεῖς οἱ Ὀλύμπιοι θεοί, βοηθήστε μας σ' αὐτὴ τὴ δύσκολη ὥρα! Καὶ σύ, γιὰ τοῦ Ἀπόλλωνα, Ἀσκληπιέ, ρίξε τὴ ματιὰ σου σπλαχνικὴ πάνω στοὺς δύστυχους γονεῖς καὶ στὸ βασανισμένον τοῦτο

πλασματάκι, και κάνε νά ξαναβρῆ τὴν ὑγεία του. Κά-
νε, θεέ, νά ξαναγίνη χαρούμενο και ζωηρό, ὅπως ἦ-
τανε πρίν!

Ἦτανε μιὰ προσευχὴ βγαλμένη κείνη τὴν ὥρα ἀπὸ
τὴν ψυχὴ της! Μιλοῦσε μὲ θέρμη, τὰ μάτια της εἶχα-
νε βουρκώσει:

—Ἐγώ, μιὰ μικρὴ νεράιδα τοῦ βουνοῦ, σὲ παρακαλῶ
ταπεινά και σὲ ἱκετεύω νά διώξης μακριὰ τὴν ἄσχη-
μη ἀρρώστια πού τὸ βασανίζει. Λυπήσου το, Ἄσκλη-
πιέ, ἐσύ πού ἔχεις τὴ δύναμη τὴ θαυματουργή νά χα-
ρίξης τὴν ὑγεία!

Εἶπε κι ἄλλα, κι ἄλλα. Στάθηκε ὥρα πολλὴ ἐκειδᾶ,
δίπλα στὴν κούνια, κι ἔκλαψε γιὰ τὸ φτωχὸ παιδάκι
και παρακάλεσε μ' ὅλη τὴ δύναμη τῆς ψυχῆς της. Ὁ
πατέρας και ἡ μάνα δὲ μιλούσανε. Γύρω σιωπὴ. Δὲν
ἀκουγόταν παρά τὸ μονότονο τραγούδι τοῦ γρύλου
ἔξω, στὴ σκοτεινὴ νύχτα...

Ξάφνου, ἡ φλόγα τοῦ λυχναριοῦ τρεμόπαιξε. Ἐνα
δυνατὸ φύσημα τοῦ ἀγέρα ἔσπρωξε τὴν πόρτα, πού
ἄνοιξε διάπλατα. Μαζὶ μὲ τὴν πνοή, ἓνα φῶς παρά-
ξενο, χρυσαφένιο, χύθηκε μέσα στὸ δωμάτιο! Ἦτανε
μιὰ λάμψη ἀπόκοσμη πού κύκλωσε τὴν κούνια τοῦ
παιδιοῦ και τὴ Δανάη. Γιὰ μιὰ στιγμὴ μονάχα! Ἐπει-
τα χάθηκε, τὸ ἴδιο ξαφνικά ὅπως εἶχε φανῆ.

Ἡ Χλόη ἔβγαλε μιὰ φωνὴ φόβου, και ὁ Ἰππίας τὴν
κράτησε γερὰ στὴν ἀγκαλιά του. Οἱ δύο τους κοιτά-
ζανε μὲ βλέμμα ἔκπληκτο τὴ Δανάη, πού εἶχε ἀπο-
μείνει ἀκίνητη, μὲ τὸ κεφάλι σκυφτό. Ἀναρωτιόν-
τουσαν: Τί εἶχε συμβῆ; Ποιὰ ἦτανε στ' ἀλήθεια ἡ

μικρή ξένη;

— Εἶναι θεά! Εἶναι κάποια θεά! μουρμούρισε με δέος ἡ Χλόη.

Ὁ Ἴππίας ἔκανε ἓνα βῆμα μπροστά.

— Ποιὰ εἶσαι; πές μας! ρώτησε με τρεμάμενη φωνή.

Ἐκείνη γύρισε καὶ τοὺς κοίταξε κατάματα.

— Δὲν εἶμαι παρὰ μιὰ Ἀμαδρυάδα,* ἀποκρίθηκε με σιγανή φωνή. Τίποτ' ἄλλο! Παρακάλεσα τὸν Ἀσκληπιὸ νὰ γιατρέψῃ τὸ παιδί σας. Θαρρῶ πὼς μᾶς ἔστειλε τὸ θεϊκὸ σημάδι του...

Καί, καθὼς συνέχιζαν ἐκστατικοὶ νὰ τὴν ἀντικρίζουν, πρόσθεσε:

— Νιώθω πολὺ, μὰ πάρα πολὺ κουρασμένη... Παράξενο, ἀλήθεια... Σᾶς παρακαλῶ, ἀφήστε με νὰ κοιμηθῶ λίγο κοντὰ στὰ παιδιά. Τὸ πρωὶ πρέπει νὰ φύγω! Πρέπει!

Ὁ Ἴππίας πλησίασε. Φάνηκε σὰ νὰ ἤθελε νὰ γονατίσῃ εὐχαριστώντας τὴν, μὰ ἡ Δανάη δὲν τὸν ἄφησε. Γλίστρησε στὴ γωνιά, ὅπου βρισκόταν τὸ στρῶμα τῆς, κι ἔγειρε ἀποκαμωμένη.

Ἡ Χλόη ἔσκυψε με λαχτάρα πάνω ἀπὸ τὸ μωρό, ποὺ κοιμόταν τώρα ἤρεμο. Εἶδε τὴν ὄψη του γαληνεμένη, ἄγγιξε τὸ μέτωπό του καὶ τὸ ἴωισε δροσερό... Ἀφουγκράστηκε τὴν ἀνάσα του, ποὺ ἔβγαινε κανονικὴ, ἤσυχη... Δάκρυα χαρᾶς πλημμύρισαν τὰ μάτια τῆς. Στράφηκε στὸν ἄντρα τῆς:

— Εἶναι στ' ἀλήθεια θαῦμα τοῦ θεοῦ! ψιθύρισε.

Κι ἔπειτα, σκύβοντας πάνω ἀπὸ τὴ Δανάη, χάραι-

* Ἀμαδρυάδα = μικρὴ θεὰ τῶν δέντρων στὴν ἀρχαία μυθολογία

ψε μ' ἄπειρη τρυφερότητα τὰ χρυσὰ μαλλιά, πού ἀ-
πλωμένα ὀλόγυρα στὸ πρόσωπό της θύμιζαν τὴ χρυ-
σαφένια θεϊκὴ λάμψη:

—“Ἄς εἶσαι εὐλογημένη, Δανάη, καλὴ νεράιδα τοῦ
σπιτιοῦ μας!

(Ἀπὸ τὸ βιβλίο Ἕταν κάποτε μιὰ νεράιδα)

Παροιμίες μὲ ζῶα

*Δυὸ γαιῆδαροι ἐμαλῶναν
σ' ἓναν ξένον ἀχεριώνα.*

Εἶπ' ὁ γάδαρος τὸν πετεινὸ κεφάλαι.

— *Πῶς πᾶν, κόρακα, τὰ παιδιά σου;*

— *Ὅσο πᾶν, τόσο μαυρίζουν.*

Ὅταν λαλοῦν πολλοὶ πετεινοί, ἀργεῖ νὰ ξημερώσῃ.

Κ. Γ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ

Νεραντζιά

τὴ νεραντζούλα μας
πού 'ναι ὀλανθισμένη
κι εἶναι σὰ λευκότατη
νύφη στολισμένη,

μὲ τὴν ὀμορφάδα της,
μὲ τὰ νυφικά της!
Ὡ, τὴ νεραντζούλα μας!
Πᾶνε στὰ κλαδιά της

κι ἀλαφροζυγίζονται
κελαδώντας σπίνοι.
Πίνει τὸ βροχόνερο,
τὴ λιακάδα πίνει,

χαίρεται τ' ἀνθάκια της,
χαίρεται τὸ Μάη,
παίζει μὲ τὸν ἄνεμο
καὶ μוסκοβολάει.

(Ἀπὸ τὰ Ποιήματα καὶ πεζὰ)

Ὁ παπᾶς, ἡ ἄλεπού κι ὁ γάιδαρος

ΙΑ φορά κι ἓναν καιρὸ ἦταν ἓνας παπᾶς καὶ μιὰ παπαδιά. Μιὰ μέρα ὁ παπᾶς λέει στὴν παπαδιά του:

— Ζέψε μου τὸ γάιδαρο, παπαδιά, νὰ πάω νὰ μαζέψω τὰ ψυχούδια,* πού εἶναι

σήμερα Ψυχοσάββατο.

— Καλά, παπά μου, τοῦ λέει ἡ παπαδιά κι ἐπῆε καὶ τοῦ ζέψε τὸ γάιδαρο. Ὁ παπᾶς τὸν καβαλίκεψε κι ἔφυγε.

Ἄφοῦ μάζεψε ὅλα τὰ ψυχούδια, ἐφόρτωσε τὸ γάιδαρό του καὶ ξεκίνησε γιὰ τὸ σπίτι του. Στὸ δρόμο ὅμως πού πήγαινε, βλέπει ξαπλωμένη κάτου μιὰν ἄλουπού. Τὴν ἐσκούντησε λίγο, μὰ εἶδε πὼς ἦταν ψόφια καὶ τὴν ἄφησε. Ἐκεῖ πού περπατοῦσε, ἀπάντησε κι ἄλλη ἄλουπού, τὸ ἴδιο κι αὐτὴ ψόφια. Καὶ λέει μέσα του ὁ παπᾶς: «Μωρέ, καὶ ψόφιος πού εἶναι, κάτι ἀξίζουν· ἐτούτη μάλιστα ἔχει κι ὠραῖο δέρμα, κι ἂν τὴ γδάρω καὶ πουλήσω τὸ δέρμα της, κάτι θὰ πιάσω. Ἄσ' τηνε ὅμως τώρα, καὶ γυρίζω ἔπειτα καὶ τὴν τὰ ψυχούδια = πρόσφορα

παίρνω». Προχωρώντας, απανταίνει κι άλλη αλουπού. «Μωρέ, λέει, θά γυρίσω νάν τις μάσω και τις τρεῖς.» Κι απάρατησε τὸ γάιδαρο μοναχόνε. Πάει ὅμως νὰ πάρη τις αλουπούδες και δὲν ἔβρηκε καμιά· γιατί οἱ ψόφιες αλουπούδες πὸ ἀπάντησε, ἦταν κι οἱ τρεῖς μιὰ ζωντανή, πὸ ὄλο ἔτρεχε μπροστὰ ἀπὸ τὸν παπὰ κι ἔκανε τὴν ψόφια. Γυρίζει τότες πίσω ὁ παπάς, κοιτάζει γιὰ τὸ γάιδαρό του, μὰ τίποτα. Εἶχε γίνει κι ἐκεῖνος ἄφαντος. Πάει σπῖτι του και ρωτάει τὴν παπαδιά.

— Παπαδιά μου, ἦρθ' ὁ γάιδαρός μας;

— Ὅχι, τοῦ λέει ἐκεῖνη.

Τὴν ἴδια στιγμή, νὰ σου και τὸ γαϊδούρι, ἀλλὰ χωρὶς ψυχούδια. Ἡ αλουπού τὸ ἔχε πάρει στὴ φωλιά της, και μαζί μὲ ἄλλες αλουπούδες ἐξεφόρτωσε τὰ ψυχούδια. Ὁ παπάς, μόλις εἶδε τὸ γάιδαρο ἀδειανό, ἄρπαξε ἓναν πορτιέρη* κι ἄρχισε νὰ τὸν κοπανᾶη στὰ καλά.

— Τί ἔκαμες, μωρέ, τὰ ψυχούδια;

Ὁ γάιδαρος τότες τοῦ λέει:

— Σαμάρωσε με, δέσποτα, βάλε μου και καινούρια σκοινιά, και θὰ δῆς πὸ θὰ σοῦ φέρω τις αλουπούδες πὸ μᾶς πήρανε τὰ ψυχούδια.

Εὐχαριστημένος ὁ παπάς, τὸν ἐσαμάρωσε και τὸν ἔστειλε. Ὁ γάιδαρος πῆγε ὄξου ἀπὸ τὴ φωλιά τῶν αλουπούδωνε κι ἔκανε τὸν ψόφιο. Βγαίνει μιὰ αλουπού, βλέπει ἔτσι τὸ γάιδαρο, και γυρίζει και τὸ λέει στὶς ἄλλες. Τρέχουν ὅλες τους τότες και δένονται ἀπὸ τὰ σκοινιά τοῦ γαϊδάρου, γιὰ νὰ τὸν τραβήξουνε

ὁ πορτιέρης = ξύλο τῆς πόρτας· πιὸ συνηθισμένη σημασία, θυρωρός

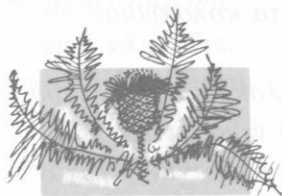
μέσα στὴ φωλιά τους. Ἄλλὰ τὴν ἴδια στιγμή σηκώ-
νεται ἐκεῖνος, κι ὅπως ἦτανε δεμένες οἱ ἀλουπούδες,
ἀρχίζει νὰ τρέχη, καὶ τὶς ἔσυρε ὡς τὸ σπίτι τοῦ παπᾶ.

Ὁ παπὰς εὐχαριστήθηκε πολὺ καὶ λέει στὴν παπα-
διά:

— Βλέπεις, παπαδιά μου, ὁ κακομοίρης ὁ γαιδάρá-
κος μας τί καλὸς ποὺ εἶναι; Τώρα, μὲ τὰ τομάρια ἀπὸ
τὶς ἀλουπούδες θὰ πάρουμε πολλὰ λεφτά.

Κι ἐζήσανε καλὰ κι ἐμεῖς ἐδῶ καλύτερα.

(Λαϊκὸ παραμῦθι)

Παροιμίες μὲ ζῶα

Λεῖπει ὁ γάτος καὶ χορεύουν τὰ ποντίκια.

Τὸ εἶπαμε τοῦ σκύλου μας κι ὁ σκύλος τῆς οὐρᾶς του.

*Ὁ λύκος κι ἂν ἐγέρασε κι ἄλλαξε τὸ μαλλί του,
μῆτε τὴ γνώμη τ' ἄλλαξε μῆτε τὴν κεφαλὴ του!*

Ποντικός σαμαρωμένος

ἴπαμε ψέματα πολλά,
ᾶς ποῦμε καὶ μιὰ ἀλήθεια :

Φορτώσαμε ἕναν ποντικό
ἐννιὰ κιλὰ ρεβίθια,
κι αὐτοῦ, στὰ μεσοσάμαρα,
σαράντα κολοκύθια.

Τὰ κολοκύθια εἶχαν νερὸ
καὶ τὸ νερὸ βατράχια,
καὶ τὰ βατράχια λάλαγαν*
κι ὁ ποντικός ἐσκιάχτη
καὶ τὸ φορτίο τό ῥιξε
καὶ πιλαλώντας* φεύγει.

Μέσα στ' ἀμπάρια τρύπωσε
κι ἡ μάνα του τοῦ λέει :

— Ποῦ πᾶς, παιδί μου πόντικα,
ποῦ πᾶς, καλὲ Ζαφείρη ;

— Πάω στὴν Πόλη γι' ἄρματα
καὶ στὴ Φραγκιά γιὰ ροῦχα.

(Λαϊκό)

λάλαγαν (λαλῶ) = φώναζαν
πιλαλῶ = τρέχω, καλπάζω

Μιά μπουλντόζα στὸ χωριό μας

Ί φωνές κι ἀντάρα
στὸ μικρὸ χωριό μας !
Τρέχουν, τρέχουν ὅλοι
στὸ μεγάλο δρόμο
τὸ θεριὸ νὰ ἰδοῦνε.
Ξέσπασε ἡ βουή του
κεῖ ψηλά στὴ ράχη.
Γύρω του σηκώνει
σύννεφο τὴ σκόνη.
Μπρὸς ἔχει ἀπλωμένη
μιὰ πλατιὰ δαγκάνα.
Τρίζει καὶ καπνίζει,
σὰ θεριὸ μουγκρίζει !
Μιά φαρδιά ἄλυσίδα
στρώνει καὶ ζεστρώνει,
τὰ χαλίκια λιώνει.
"Ένα παλικάρι
—δέστε τί καμάρι !—
μὲ δυὸ σιδερένια
μπράτσα τὸ φρενάρει.
Νά το πὸν ζυγώνει...

Τί ἔναι τοῦτο, Θέ μου,
σκούζει καὶ γαζώνει !
"Ολοι ἀναμεριάζουν,
τὰ παιδιὰ φωνάζουν
καὶ τὸ τριγυρίζουν.
Κότες καὶ κοκόρια
τό ἔβαλαν στὰ πόδια,
τὰ σκυλιὰ γαβγίζουν.
Τὰ δεμένα ζά μας
ἔρθωσαν τ' αὐτιά τους,
σπάσαν τὰ σκοινιά τους.
Κι οἱ γερόντοι ἀκόμα
μὲ τὰ μαγκουράκια
βγήκαν στὰ σοκάκια.

Μιά γριὰ γριούλα
ἔλεγε τὸ βράδυ :
«Τοῦτο εἶναι, παιδιά μου,
σατανᾶ σημάδι».
Καὶ τὰ παιδαρέλια
—ἄχ, γιαγιά γιαγιούλα—
τό ἔσκασαν στὰ γέλια.

(Ἀπὸ τὴ συλλογὴ *Τραγούδια γιὰ μικρὰ παιδιὰ*)

Γάτα, λιοντάρι και άνθρωπος

ΜΙΑ φορά ήταν μιὰ γάτα και βγήκε νὰ κἀνη ἕνα γύρο μέσα στὸ βουνό. Ἐξαφ-
να τὴν ἀντικρίζει ἕνα λιοντάρι.

Ἡ γάτα, ἅμα εἶδε τὸ λιοντάρι, ζάρωσε
σ' ἕνα μέρος και περίμενε νὰ ἰδῆ τί θὰ
κἀνη τὸ λιοντάρι. Τὸ λιοντάρι πῆγε κοντὰ της και
τὴ μυρίστηκε κι ὕστερα τῆς λέει:

— Καὶ σὺ ἀπὸ τὴ δικὴ μας τὴ γενιὰ μοιάζεις, ἀλλὰ
πολὸ μικρὴ εἶσαι.

Και ἡ γάτα τοῦ λέει:

— Ἄν ζοῦσες και σὺ κοντὰ στὸν ἄνθρωπο, και σὺ μι-
κρὸς θὰ ἦσουν.

— Καὶ γιατί; ρωτᾷ τὸ λιοντάρι, τί εἶναι αὐτὸς ὁ ἄν-
θρωπος; Τόσο μεγάλος εἶναι και τόσο ἄγριος; Ποῦ
ἔναι τος νὰ τὸν ἰδῶ;

Τότε ἡ γάτα λέει:

— Ἐλα μαζί μου νὰ σοῦ τὸν δείξω.

Τὸ λιοντάρι ἄκουσε τῆς γάτας τὰ λόγια και ἄρχι-
σαν νὰ περπατοῦν. Περπατώντας μέσα στὸ βουνό,
βλέπουν ἕναν ἄνθρωπο ποὺ ἔκοβε ξύλα.

Ἡ γάτα λέει στὸ λιοντάρι:

— Νά τος ὁ ἄνθρωπος.

Πῆγαν κοντά. Τὸ λιοντάρι καλημέρισε τὸν ἄνθρωπο καὶ τοῦ λέει:

— Σὺ εἶσαι ὁ ἄνθρωπος;

— Ἐγώ, λέει αὐτός.

— Ἔμαθα πὺ εἶσαι πολὺ δυνατὸς καὶ ἦρθα νὰ παλέψουμε.

— Πολὺ καλά, νὰ παλέψουμε... Ἄλλὰ βόηθησέ με πρῶτα νὰ σκίσω αὐτὸ τὸ μισοσκισμένο ξύλο καὶ ὕστερα παλεύουμε.

— Σὲ βοηθῶ.

— Βάλε, σὰν εἶναι, τὰ χέρια σου ἐδῶ ἀνάμεσα στὴ σκισμάδα τοῦ ξύλου, γιὰ νὰ τὸ σκίσω.

Τὸ λιοντάρι ἔβαλε τὰ χέρια του, κι ὁ ἄνθρωπος ἀπόλυσε τὸ ἓνα μέρος τοῦ ξύλου πὺ βαστοῦσε ἀποδῶ καὶ τ' ἄλλο ἀποκεῖ καὶ σφίχτηκαν ἐκεῖ μέσα τοῦ λιονταριοῦ τὰ χέρια. Τότε παίρνει ὁ ἄνθρωπος ἓνα ρόπαλο κι ἀρχινᾷ, δῶς' του καὶ δῶς' του ξύλο! πὺ σὲ τρώει, πὺ σὲ πονεῖ, καὶ τὸ ἔκανε σὰν πεθαμένο ἀπὸ τὸ ξύλο.

Κατόπι ἄνοιξε τὸ ξύλο καὶ ξεπολύθηκαν τοῦ λιονταριοῦ τὰ χέρια καὶ ξαπλώθηκε σὰν ψόφιο.

Ἵστερα φορτώθηκε ὁ ἄνθρωπος ξύλα στὴ ράχη του, πῆρε τὸ ἀξινάρι* του καὶ τράβηξε γιὰ τὸ σπίτι του.

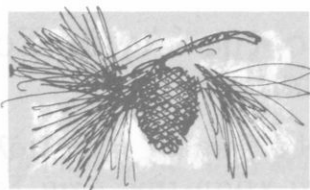
Σὰν ἔφυγεν ὁ ἄνθρωπος, βγῆκεν ἡ γάτα, πὺ ἦταν κρυμμένη, καὶ πῆγε κοντά στὸ λιοντάρι καὶ τὸ ρώτη-

ἀξινάρι καὶ ξινάρι = ἐργαλεῖο γιὰ τὸ σκάψιμο, τσάπα

σε, ἅμα ἦρθε στὸν ἑαυτό του:
— Πῶς σοῦ φάνηκεν ὁ ἄνθρωπος;
— Ἐγώ, ἂν ἦμουν στὴ θέση σου, ἀπὸ σένα ἀκόμα πιὸ
μικρούτσικος θὰ ἀπόμνησκα.*

(Λαϊκὸ παραμῦθι)

Γλωσσοδέτης

*Ἡ συκιά μας ἢ διπλή,
ἢ διπλογυρι-γυριστή,
κάνει τὰ σύκα τὰ διπλά,
τὰ διπλογυρι-γυριστά.
Πάει ὁ σκύλος, ὁ διπλός,
ὁ διπλογυρι-γυριστός,
νὰ φάη τὰ σύκα τὰ διπλά,
τὰ διπλογυρι-γυριστά.*

(Λαϊκὸ)

θὰ ἀπόμνησκα = θὰ ἀπόμενα

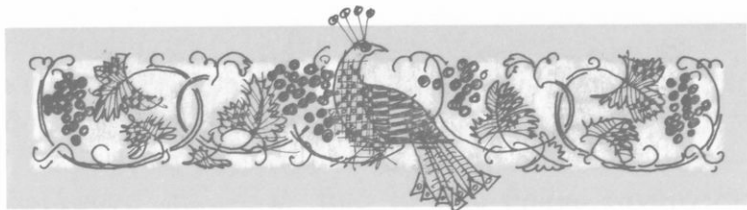

Τὸ σχέδιο τῆς Ἁγιάς Σοφιάς

ΟΤΑΝ ὁ βασιλεὺς στὴν Πόλῃ ἀποφάσι-
σε νὰ χτίσῃ τὴν Ἁγιά Σοφιά, κανεῖς
τεχνίτης δὲν μπόρεσε νὰ τοῦ παρουσιά-
σῃ σχέδιο πού νὰ τοῦ ἀρέσῃ. Καὶ ὅταν
μιά φορὰ πῆγε νὰ λειτουργηθῇ ὁ βασι-
λεὺς καὶ ἀπόλυκε ἡ ἐκκλησία, κεῖ πού ἔπαιρνε τ' ἀν-
τίδερὸ ἀπὸ τοῦ Πατριάρχῃ τὸ χέρι, ἔπεσε τ' ἀντίδερὸ
χάμω. Σκύβει νὰ τὸ πάρῃ, δὲν τὸ βρίσκει. Ὅταν ἄξαφ-
να βλέπει μιὰ μέλισσα μὲ τ' ἀντίδερὸ στὸ στόμα νὰ
πετᾶ ἀπ' τὸ παράθυρο. Βγάνει διαταγή, ὅποιος ἔχει
μελίτσια νὰ τὰ τρυγήσῃ, γιὰ νὰ βρεθῇ τ' ἀντίδερὸ.
Καὶ ἄλλος κανεῖς δὲν τό 'βρε, παρ' ἢ ὁ Πρωτομά-
στορας, πού σ' ἓνα κυσέλι εἶδε ἀντὶ γιὰ κερήθρα μιὰ
πανώρια ἐκκλησιὰ πελεκητὴ καὶ στὴν ἅγια τράπεζά
της τὸ ἀντίδερὸ. Τὴν εἶχε φτιασμένη ἡ μέλισσα μὲ
τὴ χάρη τοῦ ἀντίδερου τῆς προσφορᾶς. Αὐτὴ τὴν ἐκ-
κλησία ἐπαρουσίασε ὁ πρωτομάστορας στὸ βασιλέ,
καὶ ἴδια μ' αὐτὴ ἔκαμαν τὴν Ἁγιά Σοφιά.

(Λαϊκὴ παράδοση ἀπὸ τὴ Βιζύη τῆς Θράκης)

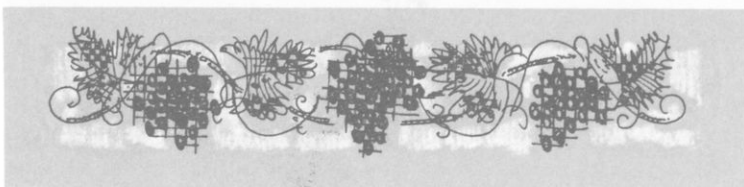

Νανούρισμα

Κοιμήσου ἀστρί, κοιμήσου αὐγή, κοιμήσου νιὸ φεγγάρι,
κοιμήσου, πὸν νὰ σὲ χαρῆ ὁ νιὸς πὸν θὰ σὲ πάρη.
Κοιμήσου, πὸν παράγγειλα στὴν Πόλη τὰ χρυσά σου,
στὴ Βενετιὰ τὰ ροῦχα σου καὶ τὰ διαμαντικά σου.
Κοιμήσου, πὸν σοῦ ράβουνε τὸ πάπλωμα στὴν Πόλη
καὶ πὸν σοῦ τὸ τελειώνουνε σαράντα δυὸ μαστόροι.
Στὴ μέση βάνουν τὸν αἰτό, στὴν ἄκρη τὸ παγόνι,
νάνι τοῦ ρήγα τὸ παιδί, τοῦ βασιλιᾶ τ' ἀγγόνι.
Κοιμήσου καὶ παράγγειλα παπούτσια στὸν τσαγκάρη,
νὰ σοῦ τὰ κάνη κόκκινα μὲ τὸ μαργαριτάρι.
Κοιμήσου μὲς στὴν κούνια σου καὶ στὰ παχιὰ πανιά σου,
κι ἢ Παναγιὰ ἢ Δέσποινα νὰ εἶναι συντροφιὰ σου.

(Δημοτικό)

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ένα γατάκι στὸν καθρέφτη

Ἀθῆναι, 27 Ὀκτωβρίου 1928

Ἀγαπητοί μου,

ΠΟ τὴ γειτονιά μᾶς ἔδωσαν ἓνα γατάκι. Ἐνα χαριτωμένο ἄσπρο γατάκι, θηλυκό — ἀλλὰ μὲ πολὺ μακριὰ... μουστάκια — ἔξυπνότατο καὶ ζωηρότατο. Μᾶς τρέλανε ὄλους τὸ διαβολάκι! Δὲν τ' ἀφήνουμε ἀπὸ τὰ χέρια, τὸ διαμφισβητοῦμε, τὸ ταΐζουμε, τὸ πλένουμε, τὸ παίζουμε, τὴ νύχτα τὸ παίρνουμε καὶ στὰ κρεβάτια μας. Τρέμουμε γιὰ τὴ ζωὴ του, τὴ μικροσκοπικὴ αὐτὴ ζωούλα, ζήτημα μιᾶς... πατησιᾶς. Μιὰ μέρα, λαίμαργο καθὼς εἶναι, ἄρπαξε ἓνα κομμάτι ψίχα-ψωμί... χρωματιστό — ἢ κόρη μου πὺν ζωγραφίζει, σκούπιζε μ' αὐτὸ τὰ χρώματά της. Ποῦ νὰ τοῦ τὸ πάρουμε ἀπ' τὸ στόμα! Τὸ κατάπιε στὴ στιγμή. Σὲ λίγο φάνηκαν τὰ συμπτώματα μιᾶς μικρῆς

δηλητηριάσεως. Φοβηθήκαμε πώς δὲ θὰ τὴ γλίτωνε, κι ἐτοιμαζόμεστε πιά νὰ κλάψουμε τὸν πρόωρο κι ἄδικο αὐτὸν θάνατο σὰν ἓνα μεγάλο δυστύχημα... Ἄλλὰ, πρὸς μεγάλη μας χαρά, τὸ γατάκι ἔζησε — ἐφτάψυχο πάλι— κι ἀπὸ τὸ ἴδιο βράδυ ξανάρχισε τὰ καμώματά του, τὰ παιχνίδια του, τὶς κατεργαριές του, τὶς τρέλες του, τὶς ἀταξίες του...

Νὰ σᾶς περιγράψω τώρα αὐτὰ τὰ καμώματα, τὸ θεωρῶ ὀλωσδιόλου περιττό. Ἔχετε καὶ σεῖς γατάκια καὶ τὰ ξέρετε [...]. Ἔνα μόνο θὰ σᾶς πῶ: πὼς τὸ γατάκι μου εἶναι πιὸ ὁμορφο καὶ πιὸ ἔξυπνο ἀπὸ κάθε ἄλλο στὸν κόσμο, ἐπομένως κι ἀπ' τὰ δικά σας. Εἶν' ἓνα γατάκι ἐξαιρετικό, «ὑπερφυσικό» μπορῶ νὰ πῶ. Τὸ μαρτυροῦν τὰ μουστάκια του καὶ τὰ μάτια του, πὺ ὅσο χρονῶν ἄνθρωπος εἶμαι, ποτέ μου δὲν εἶδα σὲ γατάκι δυὸ μηνῶν μακρύτερα, μεγαλύτερα, φωτεινότερα. Καὶ σᾶς παρακαλῶ νὰ τὸ πάρετε ἀπόφαση: αὐτὸ δὲν ἐννοῶ νὰ τὸ συζητήσω μὲ κανένα. Οὔτε νὰ ζηλέψετε πρέπει πὺ ἔχω καλύτερο γατάκι ἀπὸ σᾶς, οὔτε νὰ μοῦ κακιώσετε καθόλου πὺ σᾶς τὸ λέω ἔτσι ὀρθὰ κοφτά.

Ναί, ἀλλ' αὐτὸ τὸ ἔκτακτο γατάκι εἶναι τάχα κι εὐτυχισμένο;... Σεῖς τώρα θὰ νομίζετε πὼς εἶναι, καὶ πολὺ. Ἄφοῦ τ' ἀγαποῦμε ὅλοι τόσο, ἀφοῦ ἔχει ἓνα ὀλάκερο σπίτι δικό του, ἀφοῦ μπορεῖ νὰ τρώη, νὰ κοιμᾶται καὶ νὰ παίζη ὅσο θέλει, τί τοῦ λείπει γιὰ μιὰ τέλεια γατίσια εὐτυχία;... Ἄλήθεια· κι ἐγὼ αὐτὴ τὴν ἰδέα εἶχα ὡς προχτές. Εἶδα ὅμως πὼς ἤμουν γελασμένος: Τὸ γατάκι μας δὲν εἶναι τέλεια εὐτυχισμέ-

νο! Κάτι τοῦ λείπει. Κι αὐτο εἶναι ἡ συντροφιά τῶν δικῶν του, τῶν ὁμοίων του — ἡ ἀγκαλιά, τὸ γάλα κι ἡ περιποίηση τῆς μητέρας του, τὰ χὰδια, τὰ παιχνίδια καὶ τὰ μαλωματάκια τῶν ἀδελφιῶν του. Δὲ νομίζετε πὼς εἶναι πολὺ σπουδαῖο αὐτὸ πού τοῦ λείπει, καὶ πὼς τίποτα, καμιὰ ἀνθρώπινη ἀγάπη καὶ φροντίδα δὲν μπορεῖ νὰ τὸ ἀντικαταστήσῃ;

Στὸ σπίτι μας, αὐτὸ τὸν καιρὸ, δὲν ὑπάρχει ἄλλη γάτα ἀπὸ τὴν Πίσσα. Ἄλλὰ ἡ Πίσσα ζήλεψε τὸ γατάκι, κι ὅταν τὸ ἔβλεπε μπροστά της, τοῦ ἔκανε γρρρ! Τῆς εἶπαμε: «Δὲν ντρέπεσαι, γάτα ἐσὺ μεγάλη, μαύρη κι ἔνδοξη, νὰ ζηλεύῃς ἓνα μικρὸ, ἄσπρο κι ἄδοξο γατάκι; Τί πὼς τὸ κανακεύουμε; Καὶ σένα σὲ κανακεύαμε ὅταν ἦσουν μικρὴ». Τοῦ κάκου! Ἡ ζηλιάρα ἐξακολουθοῦσε τοὺς ἀπειλητικούς της γρυλισμούς. Φοβηθήκαμε μὴν τοῦ βγάλῃ τὰ μάτια, μὴ μᾶς τὸ ἀγριέψῃ — τόσο ἤμερο πού δὲ λέγεται! — καὶ δὲν ἀφήνουμε πιά τὴν Πίσσα ν' ἀνεβαίνῃ ἀπάνου, ὅπου τὸ γατάκι ζῆ περιορισμένο θέλοντας καὶ μὴ, γιατί σκάλες δὲν κατεβαίνει ἀκόμα. Ἔτσι δὲ βλέπει κανένα δικό του, οὔτε φίλο, οὔτε ἐχθρό. Μόνο ἀνθρώπους.

Προχτὲς λοιπὸν εἶδ' ἓναν: Εἶδε τὸν... ἴδιο τὸν ἑαυτό του στὸν καθρέφτη. Κι εἶναι ἀδύνατο νὰ φαντασθῆτε τὴν ἐκπληξὴ καὶ τὴν χαρὰ του! Ἄρχισε ἀμέσως νὰ μυρίζῃ, νὰ φιλᾷ, νὰ γλείφῃ καὶ νὰ ὀρμᾷ γιὰ παιχνίδια. Μὲ μεγάλη ἀπορία πού ἔτρωγε τὰ μούτρα του στὸ γυαλί, κοίταζε ἀπὸ πίσω ν' ἀνακαλύψῃ τὸν ἀπρόοπτο καὶ παράξενο αὐτὸν σύντροφο. Ἐπειτα ξαναγύριζε καὶ ξανάρχιζε τὶς δοκιμές. Ἐπιτέλους

εἶδε, κατάλαβε πὼς τὸ γατάκι τοῦ καθρέφτη δὲν ἦταν σὰν τ' ἄλλα πού θὰ θυμόταν ἀπ' τὸ σπίτι του —δὲν πιανόταν, δὲν ἀγγιζόταν, νά!— καὶ τ' ἄφησε γιὰ νὰ παίξει μαζί μας. Ἄλλὰ δὲν ἀπελπίσθηκε, δὲν τ' ἄφησε γιὰ πάντα. Κάθε λίγο τὸ θυμόταν καὶ ξαναγύριζε νὰ τὸ βλέπη. Θὰ ἔλεγε πὼς τοῦ ἴφτανε κι αὐτὸ γιὰ νὰ παρηγοριέται...

Ἔτσι, πρὸ ὀλίγου, εἶδα μιὰν εἰκόνα πού μὲ συγκίνησε πολὺ: Ζητοῦσα τὸ γατάκι, πού δὲ φαινόταν καὶ δὲν ἀκουγόταν καθόλου. Καὶ τὸ βρῆκα ξαπλωμένο στὴ ράχη μιᾶς πολυθρόνας πού ἦταν πολὺ κοντὰ στὴ ντουλάπα, μὲ τὴ μουρίτσα του κολλημένη στὸ γυαλὶ τοῦ καθρέφτη! Πλησίασα σιγὰ σιγὰ κι εἶδα πὼς δὲν κοιμόταν: κάθε τόσο μισάνοιγε τὰ μάτια του καὶ κοίταζε τὸ ἄλλο γατάκι πού, ξαπλωμένο κι αὐτὸ στὴ ράχη μιᾶς πολυθρόνας, εἶχε τὴ μουρίτσα του τόσο κοντὰ στὴ μουρίτσα τοῦ ἄλλου —ἓνα γυαλί, ἓνα κρῦο σκληρὸ γυαλὶ τίς χώριζε— καὶ μισάνοιγε τὰ μάτια του καὶ τὸ κοίταζε στὰ μάτια... ὦ, ναί! τοῦ ἔφτανε κι αὐτὸ γιὰ νὰ παρηγοριέται τὸ δυστυχισμένο μου γατάκι!

Πὼς τὸ λυπήθηκα! Κι ὅταν εἶδα ὕστερα τὴ γυναῖκα μου νὰ τὸ πλένει μὲ νερό, σαπούνι καὶ πανάκι, κι ἐκεῖνο ν' ἀντιστέκεται σ' ἓνα τόσο ἀφύσικο γιὰ γάτα πλύσιμο, τῆς εἶπα:

— Δὲν τὸ δίνουμε πίσω στὴ μητέρα του; Ἐκείνη, μὲ τὴ γλωσσίτσα της καὶ τὸ σάλιο της, τὸ πλένει πολὺ καλύτερα, καὶ χωρὶς νὰ τὸ βασανίζει.

— Σπουδαῖο βάσανο! μοῦ ἀποκρίθηκε. Ἔπειτα, πόσο

θά βαστάξει; Αὔριο θά μεγαλώση καὶ θά πλένεται μονάχο.

Ἄλῃθεια· αὔριο τὸ γατάκι μας θά μεγαλώση, θά παίρνη τὸ λουτρό του μονάχο του, θά ἔχη φιληνάδα τὴν Πίσσα, θά πηγαίνη κάτω, θά βγαίνη ἔξω, θά ξαναἰδῇ τὴ μητέρα του καὶ τ' ἀδέλφια του, θά πιάση κι ἄλλες φιλίες στὴ γειτονιά. Μὰ ἴσως οὔτε καὶ τότε δὲ θά ἔναι τέλεια εὐτυχισμένο: Θά τοῦ λείψουν τὰ χάρδια τὰ δικά μας, πὸ δὲν μπορεῖ νὰ τὰ ἔχη ὅπως τώρα πὸ εἶναι μωρό. Ἐκτὸς πιά ἂν εἶναι σωστὸ ἐκεῖνο πὸ λένε πολλοί, πὸς ἀντίθετα δηλαδὴ πρὸς τὸ σκύλο, ἢ γάτα δὲν παρανοιάζεται γιὰ τὰ χάρδια τῶν ἀνθρώπων...

Σὰς ἀσπάζομαι
ΦΑΙΔΩΝ

(Ἀπὸ τὴς Ἀθηναϊκῆς ἐπιστολῆς)

ΔΙΑΛΕΧΤΗ ΖΕΥΓΩΛΗ - ΓΛΕΖΟΥ

Ἐφτὰ μαῦροι γάτοι

Ἐφτὰ μαῦροι γάτοι, ἔφτὰ ἀλῆτες,
λιάζονται καὶ πλύνονται στὰ κεραμίδια,
ἔφτὰ μαῦροι γάτοι, ἔφτὰ ἔρμιοσπίτες,
πὸ κλειδιά δὲν ἔχουν κι ἀντικλειδιά

Μερικοί νυστάζουν και κοιμούνται,
μὲ ἥλιο εὐλογημένο σκεπασμένοι,
κι ἄλλοι ὄλο νωχέλια περπατᾶνε
στὸ ἄσπρο φῶς, πὺ γύρω τους πληθαίνει.

Τώρα ἓνας μικρὸς ἀνακλαδίζεται
τεμπέλικα, ὡς νὰ ξύπνησε ἀπὸ νάρκη,
κι ἓνας ἄλλος τὴν οὐρά του ἐστριφογύρισε,
μαῦρο φίδι ἀκέφαλο, στιλπνό, χωρὶς φαρμάκι.

“Ολοὶ ἐδῶ στὸ ἐρμόσπιτο ἐγεννήθησαν
καὶ τοὺς τρέφει ἡ γειτονιὰ μὲ τ’ ἀποφάγια.
Δόξα νὰ ᾿χη τ’ ὄνομά σου, Θεὲ Πανεύπλαχνε.
Δόξα καὶ στὸν ἥλιο τὸν καλόβολο καὶ στ’ ἅγια
τὰ χεράκια τοῦ φτωχοῦ τοῦ νοικοκύρη,
πὺ ᾿φτιαξε τὰ κεραμίδια στὴ σκεπή του,
κι ἔχει κάπου κι ὁ παλιόγατος νὰ γεῖρη
σήμερα νὰ κάμη τὴ γιορτὴ του.

Πάντα νὰ ᾿χη καὶ παντοῦ, ὁ Θεὸς νὰ δώσει,
σπίτια χαμηλὰ μὲ κεραμίδια.

Ἡ ταράτσα εἶναι ψηλὰ καὶ παγωμένη!
Πῶς ν’ ἀνέβη ἐκεῖ; Ποῦ νὰ ξαπλώσει
ὄλη ἐτούτη ἡ συντροφιά ἡ ἀγαπημένη,
πὺ κλειδιά δὲν ἔχει οὔτ’ ἀντικλείδια;

(Ἀπὸ τὴ συλλογὴ Ὁ κύκλος τῶν πικρῶν ὥρῶν)

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΛΛΗΣ

Τέσσερα αδέρφια

Τέσσερα

(γύριζε γοργά !)

*τέσσερα αδέρφια τὸ χορὸ ἔξω στοὺς κάμπους σέρνουν
πιασμένα χέρι χέρι,
τοῦ γερο-Χρόνου τὰ παιδιά,
πού 'ναι τ' ἀγόρια ὁμορφονιοὶ κι ἡ κόρη δίχως ταίρι.*

Κι ἡ κόρη

(κοίταξε ὁμορφιές !)

*κι ἡ κόρη πρώτη τραγουδεῖ : «Τοὺς κάμπους λουλουδίζω
καὶ τὰ κλαδιά φουντώνω,
τοῦ Πάσχα φέρνω τὶς χαρές,
στῆς νύχτας μέσα τὴ δροσιὰ μ' ἀηδόνια ξεφαντώνω».*

Τὸ πρῶτο

(μάνα μου γλυκιά !)

*τὸ πρῶτο ἀγόρι τραγουδεῖ : «Σφαλῆστε τὰ βιβλία
στὶς ἐξοχὲς νὰ πᾶμε,
νὰ δροσιστοῦμε στὰ νερά,*

στον ἴσκιο τῆς γερομουριάς τὰ πωρικά* νὰ φᾶμε».

Καὶ τ' ἄλλο

(κράτα τὸ χορό!)

καὶ τ' ἄλλο ἀγόρι τραγουδεῖ: «Ὁ τρύγος τώρα ἀρχίζει
μὲ χαρωπὰ τραγούδια·
σταφύλια κεῖ, σταφύλια δῶ·
πατήτε, ἄντρες, στοὺς ληνούς,* τρυγᾶτε, κοπελούδια!»

Τὸ τρίτο

(ἄ, μὰ τί χαρά!)

τὸ τρίτο λέει: «Ὅμως ἐγὼ τὰ παραμύθια φέρνω
τριγύρω στὰ μαγκάλια
μαζὶ μὲ κάστανα ψητά,
ἅγιο-Βασίλη φέρνω γώ, ἐγὼ καὶ πορτοκάλια».

Κι ὅλα τους

(γύριζε γοργά!)

κι ὅλα τους τραγουδοῦν μαζὶ: «Γυρνᾶμε νύχτα μέρα
πιασμένα χέρι χέρι,
ἐμεῖς τοῦ Χρόνου τὰ παιδιά,
τρεῖς γιοὶ κι οἱ τρεῖς ὁμορφονιοί, μὰ κόρη δίχως ταίρι».

(Ἀπὸ τὰ Κούφια καρόδια)

τὰ πωρικά = ὀπωρικά, φρούτα

ὁ ληνός = πατητήρι, τσιμεντένια δεξαμενὴ ὅπου ἔλιωναν τὰ σταφύλια, συνήθως μὲ τὰ πόδια

Μάντεμα

“Ενας πατέρας κεφαλή,
δώδεκα γιοι ποδάρια,
και κάθε γιός στη ράχη του
ἔχει τριάντα κόρες.
Κάθε βράδυ πεθαίνει ἡ μιά,
ταχιά γεννιέται ἡ ἄλλη.

(Λαϊκό)

Παροιμίες για τὸς μῆνες καὶ τὶς ἐποχὲς

Τὸ Φλεβάρη κι ἂν φλεβίση,
καλοκαίρι θὰ μωρίση
μὰ ἂν δώση και κακιώση,
μὲς στὸ χιόνι θὰ μᾶς χώση.

Τρεῖς μῆνες εἶν' ἡ ἄνοιξη και τρεῖς τὸ καλοκαίρι,
τρεῖς εἶναι τὸ χινόπωρο και τρεῖς βαρὺς χειμῶνας.

Μάρτης εἶναι καὶ χάδια κάνει,
πότε κλαίει, πότε γελάει.

Ὁ Μάης ρίχνει τὴ δροσιά
κι ὁ Ἀπρίλης τὸ λουλούδι.

Ἀπὸ τὸ θέρο ὡς τὶς ἐλιές
δὲν ἀπολείπουν οἱ δουλειές.

Αὔγουστε, καλέ μου μήνα,
νά ᾽σουν δυὸ φορές τὸ χρόνο !

Μὴ σὲ γελάση ὁ βάτραχος ἢ τὸ χελιδονάκι,
ἂν δὲ λαλήση ὁ τζίτζικας, δὲν εἶν' καλοκαιράκι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

Τὰ ζῶα μου καὶ τὰ πουλιὰ

ΟΙΟ παιδι δὲν ἀγαπᾷ τὰ ζῶα καὶ ποῖο παιδι ἀπὸ τὰ πιὸ μικρά του χρόνια δὲ λαχταρᾷ ν' ἀποχτήσῃ κάτι ζωντανὸ δικό του, καθαρὸ δικό του; Χαίρεται νὰ τὸ νιώθῃ στὴν ἐξουσία του, νὰ τὸ φροντίζῃ γιὰ τὴν τροφή του, νὰ τοῦ καθαρῶσιν τὸ κλουβί του, ἂν εἶναι πουλί, νὰ τοῦ συγυρίζῃ τὸ σπιτάκι του ἢ τὴ γωνιά του, ἂν εἶναι τετράποδο.

Κι ἐγὼ εἶχα τὴν τύχη νὰ περάσουν πολλὰ ζωντανὰ ἀπὸ τὰ παιδιάτικα μου χέρια, τὰ περισσότερα σταλμένα ἀπὸ συγγενεῖς καὶ φίλους στὸν πατέρα μου γιὰ μένα. Θυμοῦμαι τὸ πρῶτο μου καναρίνι, ἓνα μαυριδερὸ πουλάκι, ποῦ μπῆκε στὸ σπίτι μας φευγάτο ἀπὸ κάπου ἄλλοῦ, καὶ τὸ πιάσαμε μὲ μιὰ βρεμένη πετσέτα. Βρέθηκε θηλυκὸ καὶ δὲν κελαηδοῦσε. Τὸ λέγαμε Μαυρίκα καὶ μόνον συλλάβιζε κάποτε σιγαλὰ σιγαλὰ, σὰ λόγια προσευχῆς, σὰν ἓνα μονότονο *Κύριε*

ἐλέησον. Ἄλλὰ τὸ πρῶτο ὄνειρευτὸ γιὰ μένα πουλί ἦταν ἡ καρδερίνα μὲ τὰ πολύχρωμα φτερά της καὶ τὴ μαύρη προσωπίδα, πού τὴν ἔβλεπα κάποτε περαστική στὰ δέντρα τοῦ κήπου μας καὶ συχνότερα σὲ κλουβιά κρεμασμένα ἔξω ἀπὸ καφενεῖα καὶ κουρεῖα. Πῶς ἤθελα ν' ἀποχτήσω κι ἐγὼ μιὰ δική μου καρδερίνα! Καὶ τὸ κατόρθωσα. Μὲ τὴν ἀνταλλαγή μερικῶν γυαλένιων βόλων, τὴν πῆρα ἀπὸ ἓνα συμμαθητὴ μου καὶ τὴν κρέμασα θριαμβευτικὰ μέσα σ' ἓνα ἀδειανὸ κλουβί, πού ἔτυχε στὸ σπίτι μας. Ἄλλὰ δὲν ἔζησε πολὺ. Σὲ λίγες μέρες τὴ βρῆκα ἓνα πρωὶ ἄψυχη, πεσμένη κάτω ἀπὸ τὸ καλαμάκι πού κοιμοῦνταν τὶς νύχτες. Μὲ τί λύπη τὴν πῆρα καὶ τὴν ἔθαψα σὲ γλάστρα μὲ γιασεμί, γιὰ νὰ ἔχη ἀνθισμένο μνημα!

Θυμοῦμαι κι ἓναν κότσυφα κιτρινομύτη μὲ τὴ μιὰ φτερούγα κομμένη. Μοῦ τὸν εἶχε φέρει ὁ πατέρας μου ἀπὸ τὶς Γουῖβες,* τὸν καιρὸ πού δὲν εἶχα πάει ἀκόμα ἐκεῖ. Τὸν εἶχε τουφεκίσει, καὶ τὰ σκάγια τοῦ εἶχαν σπάσει μόνον τὴ φτερούγα χωρὶς νὰ πειράξουν τὸ κορμί του. Δὲν μπορούσε νὰ καλοπετάξει, κι ὁ πατέρας μου τὸν ἔπιασε ζωντανό. Ἦταν μικρὸ πουλί ἀκόμα. Λυπήθηκε νὰ τὸ σκοτώσει κι ἀποφάσισε νὰ τὸ γιατρέψει καὶ νὰ μοῦ τὸ φέρη μέσα σ' ἓνα καλαμνίον κλουβί, πού τοῦ ἔκανε ὁ ἴδιος.

Γιατρεύτηκε, μεγάλωσε, κιτρίνισε ἡ μύτη του σὰν κεχριμπαρένια πίπα καὶ ἡμέρεψε τόσο, πού τοῦ δίναμε φαῖ μὲ τὸ χέρι. Κελαηδοῦσε γλυκόφωνα, τεχνίτης τῆς φλογέρας, καὶ μόνον δὲν ἐφρόντιζε καθόλου γιὰ

Γουῖβες = τοποθεσία στὴν Εὐβοία

τὴν καθαριότητα τοῦ κλουβιοῦ του καὶ τοῦ τόπου πού ἦταν τριγύρω του: πολὺ χωριατομαθημένος. Ὅλα του ὅμως συχωρεμένα γιὰ τὸ σφύριγμά του. Τὸν εἶχα ἕνα χρόνο. Καὶ πνίγηκε μὲ μιὰ μεγάλη ρώγα σταφυλιοῦ, πού δὲν μπόρεσε νὰ τὴν καταπιῆ καὶ τοῦ ἔκλεισε τὸ λαιμό.

Ὁ πατέρας μου δὲν ἔτυχε στὸ σπίτι τὴν ὥρα ἐκείνη. Ὅταν ἦρθε καὶ τὸ ἔμαθε, μοῦ εἶπε:

— Κρίμα στὸ πουλί! ἄδικα πῆγε. Δὲν τοῦ ζουλοῦσε λιγάκι τὸ λαιμό, νὰ σκάση ἢ ρώγα μέσα καὶ νὰ γλιτώση!

Κι ἕνας πράσινος παπαγάλος ἦρθε κάποτε στὰ χέρια μου γιὰ λίγο καιρό. Εἶχε μεγάλο χάλι: μισομαδημένα φτερά, νυσταγμένα μάτια κι ὅλος γρουσουζιά. Τὸ καθετὶ τὸν ἐνοχλοῦσεν, ὅταν ἤθελα νὰ τοῦ καθαρίσω τὸ κλουβί, νὰ τοῦ βάλω φαῖ καὶ νερό. Μοῦ εἶπε κάποιος, πού κάτι ἤξερε ἀπὸ παπαγάλους, πὼς ἦταν θηλυκὸς καὶ ἡλικιωμένος. Ἴσως γι' αὐτὸ εἶχε καὶ μιὰ φωνὴ στρίγκλικη σὰ γριὰ παράξενη. Δὲν ἔζησε περισσότερο ἀπὸ πέντ' ἕξι μῆνες, καὶ ξεψύχησε μὲ τὸ τελευταῖο του γρουσουζικο ξεφωνητό. Δὲν τὸν λυπήθηκα καθόλου, γιατί μοῦ εἶχε δαγκώσει δυὸ τρεῖς φορές τὰ δάχτυλα, κι οὔτε ἐπιθύμησα ν' ἀποχτήσω ἄλλον παπαγάλο.

Καὶ περιστέρια μοῦ εἶχαν χαρίσει, πού δὲν ἔμειναν γιὰ πολὺν καιρὸ καὶ ξεφετεροῦγισαν ἀγύριστα. [...]

Καὶ μιὰ πέρδικα στὸ καλαμένιο τῆς κλουβί μοῦ ἦρθε, λεβέντισσα, ἀπὸ κάποιο αἰγαίοπελαγίτικο νησί,

για να με ξυπνή κάθε ξημέρωμα με τὸ νοσταλγικό της κράξιμο πρὸς τὶς κυματόδαρτες πλαγιές τοῦ νησιοῦ της.

Σκυλιὰ δὲν ἔλειψαν ποτὲ ἀπὸ τὸ σπίτι μας. Συνομήλική μου ἦταν ἡ Κίρκη, μιὰ πανάγαθη ἀσπρόμαυρη σκυλίτσα με μακριὰ σγουρὰ μαλλιά καὶ κρεμαστά αὐτιά, ράτσας γερμανικῆς, ποὺ εἶχε πρωτοφέρει ἡ βασίλισσα Ἀμαλία. Συντρόφισσα τῶν παιγνιδιῶν μου, ποὺ ποτὲ δὲ φαντάστηκε πὼς μπορούσε νὰ με δαγκώσει, κι ὅταν ἀκόμα τὴν καταδίκαζα νὰ σέρνη σὰν ὑποζύγιο τὰ καροτσάκια μου, κι ἂν δυσκολεύονταν τὴ χτυποῦσα με μιὰ βέργα γιὰ νὰ κάνω τὸν τέλειον ἀμαξά. Μεγαλώσαμε μαζὶ καὶ γέρασε, με τὰ δικά της ὄρια τῆς ἡλικίας, γιὰ νὰ πεθάνη, ὅταν ἐγὼ δὲν ἤμουν ἀκόμα δεκαπέντε χρόνων.

Ἄλλη σκυλίτσα, κάτασπρη, μαλλιάρη, ἡ Λητώ, εἶχε τραγικὸ τέλος, γιὰτὶ ἔδειξε σημάδια λύσσης, κι ὁ πατέρας μου ἀναγκάστηκε νὰ τὴ σκοτώσῃ με μιὰ τουφεκιά μὲς στὸ στόμα της, ἀφοῦ ὄρμησε καταπάνω του κι ἄρπαξε με τὰ δόντια τὴν κἀνα τοῦ τουφεκιοῦ.

Ἀπὸ τὸ ζωολογικὸ μου κῆπο πέρασαν κι ἄλλα ζωντανά:

Μιὰ χελώνα μεγάλη, ποὺ τὴν ἔφερε ὁ γαλατᾶς μας γιὰ νὰ τρώῃ τοὺς ψύλλους! Ἐκείνη ὅμως θεωροῦσε θρεπτικότερη τροφή τὰ χόρτα τοῦ κῆπου καὶ τὰ πίτουρα τῶν ὀρνίθων. Γιὰ λίγον καιρὸ εἶχα κι ἓνα σκαντζόχοιρο μικρό, τρόφιμο κι αὐτὸν τοῦ κοτεσιοῦ, ποὺ ἀψηφοῦσε τὰ τσιμπῆματα τοῦ πετεινοῦ,

ἐχθροῦ του θανάσιμου.

Ἐπόχτησα κι ἓναν λαγό, πού μοῦ τὸν ἔστειλαν ἄλυσοδεμένο σὰ σκλάβο, γιατί τὸ σκοινὶ τό 'κοβε μὲ τὰ δόντια. Ὁ κακόμοιρος, περνοῦσε τὶς πληχτικὲς ὥρες του τρυπωμένος σὲ μιὰ γωνιὰ τοῦ πλυσταριοῦ. Δὲν ξέρω πῶς, μιὰ μέρα, μοῦ ἤρθε ἡ λαμπρὰ ἰδέα νὰ τοῦ κάνω λουτρό στὴ σκάφη, γιατί εἶχε μουντζουρωθῆ ἀπὸ τὸ τζάκι. Ἐκεῖνος ὅμως, ἀσυνήθιστος σὲ τέτοιες φροντίδες, ἄρχισε νὰ τινάζεται καὶ νὰ κλοτσᾷ, καὶ μὲ μούσκεψε μὲ τὸ νερὸ τῆς σκάφης. Γιὰ νὰ μὴ μὲ καταλάβουν, ἀνέβηκα στὴν ταράτσα νὰ στεγνώσω. Ἀλλὰ δὲ στέγνωσα καλὰ κι ἀναγκάστηκα νὰ πῶ τὸ κατόρθωμά μου, γιὰ νὰ μ' ἀλλάξουν ροῦχα. Τὴν ἄλλη μέρα ξύπνησα συναχωμένος, καὶ τὴν αἰτία ἀναζήτησαν στὸ λουτρό τοῦ λαγοῦ. Γιὰ νὰ μὴν τὸ ἐπαναλάβω, ἴσως καὶ γιατί λέρωνε τὸ πλυσταριό, ὁ πατέρας μου τὸν καταδίκασε σὲ θάνατο καὶ μαγείρεμα, χωρὶς ἐγὼ νὰ τὸ μάθω —προφυλαγμένος γιὰ τὸ συνάχι στὴν κάμαρά μου— παρὰ ὕστερα ἀπὸ πολλὲς μέρες. Μοῦ εἶπαν μάλιστα, στὴν ἀρχή, πὼς τὸν εἶχαν δώσει ἄλλοῦ ζωντανόν.

Πρῶτη φορὰ γνώρισα τότε ἀπὸ μακριὰ καὶ τὴ Σκύρο, πού τόσο πολὺ γνωρίστηκα μαζί της τὰ κατοπινὰ χρόνια τῆς ζωῆς μου. Κάποιος φίλος τοῦ πατέρα μου τοῦ ἔφερε ἀπὸ κεῖ ἓνα ἀγριόγιδο γιὰ μένα. Τὸ εἶχαμε κι αὐτὸ δεμένο παράμερα στὸ περιβόλι, γιὰ νὰ μὴν κάνη ζημιὰ στὰ σπαρμένα λουλούδια. Ὅμως κάποτε ἔκοψε τὸ σκοινὶ του καὶ καταπάτησε κι ἔφαγε τὰ νεόβλαστα ζουμπούλια, πού τὰ εἶχαμε σάν

τὸ πολυτιμότερο στολίδι. Κι ἔτσι ἀναγκαστήκαμε νὰ τὸ δώσωμε σὲ κάποιον ποὺ εἶχε μεγάλο χτῆμα στὴν Κολοκυθοῦ. Οὐτ' ἔμαθα ποτὲ τί ἀπόγινε...

Ἄλλὰ τὸ πιὸ χαριτωμένο ζωντανὸ χάρισμα ποὺ ἔλαβα, ἦταν δυὸ ἄσπρα πλουμιστὰ μοσχοπόντικα, σὰ μικρὰ κουνελάκια μὲ κοντὰ αὐτιά. Τόσο ἤμερα, ποὺ γύριζαν ἐλεύθερα στὸ σπίτι ἀπὸ κάμαρα σὲ κάμαρα κι ἔτρωγαν ἀπὸ τὸ χέρι μου ψωμί. Ἐνα πρωὶ ὅμως τὰ βρῆκαν πνιγμένα καὶ μισοφαγωμένα ἀπὸ κάποια ξένη γάτα, ποὺ εἶχε τρυπώσει τὴ νύχτα στὸ σπίτι μας.

Τὸ μόνο σπιτικὸ ζῶο ποὺ δὲ συμπαθοῦσα ποτὲ κι οὐτ' ἐπιθύμησα νὰ τὸ ἀποχτήσω δικό μου, ἦταν ἡ γάτα. Τίποτε καλὸ δὲν ἔκανε, παρὰ νὰ τρώη τὰ ποντίκια, καὶ τὰ κακὰ κι οἱ ζημίες της δὲ μετριοῦνταν. Καὶ πρῶτα πρῶτα, ὁ χειρότερος ἐχθρὸς τοῦ περιβολιοῦ: μᾶς ἀφάνιζε τὰ τρυφερὰ φυτώρια. Ἐπειτα, κυνηγοῦσε τὰ σπουργίτια καὶ τ' ἄλλα πουλάκια, ποὺ πολ- λές φορὲς τὰ πῆρα ἀπὸ τὰ δόντια της μισοφαγωμένα, καὶ εἶχε ὅλη τὴν ὄρεξη ν' ἀπλώσῃ τὰ νύχια της καὶ στὰ πουλιά τοῦ σπιτιοῦ, ἂν ἦταν χαμηλότερα κρεμασμένα τὰ κλουβιά τους. Τὶς νύχτες μὲ ξυπνοῦσαν τὰ νιαουρίσματά της στὴν αὐλὴ καὶ στὸν τοῖχο τῆς μάντρας. Τὰ χέρια μου ἦταν συχνὰ τζαγκρουνισμένα, ἂν τύχαινε ν' ἀπλώσω γιὰ νὰ τὴ χαϊδέσω. Καμιὰ ἀφοσίωση σ' ἐκείνους ποὺ τὴν ἔτρεφαν καὶ τὴ φρόντιζαν στὸ σπίτι. Γενικά, μοῦ ἔκανε τὴν ἐντύπωση, ὅχι πὼς ἦταν αὐτὴ δική μας, ἀλλὰ πὼς μᾶς θεωροῦσε ἐμᾶς στὴν ὑπηρεσία της. Ὁ τύπος τῆς ἀπιστίας καὶ τῆς ἀχαριστίας. Ἡ ἀντίθεση τοῦ σκυλιοῦ. Γι' αὐτὸ

κι ἡ θανάσιμη ἔχθρα τῶν δυὸ ζώων μεταξύ τους.

Ἄλλὰ τὸ ζῶο πὺ περισσότερο ἀπ' ὅλα λαχταροῦσα νὰ εἶχα ἀπὸ τὰ πιὸ παιδιάτικά μου χρόνια, δὲν εὐτύχησα νὰ τὸ ἀποχτήσω ποτέ: ἓνα ἀλογάκι καρυστινό. Καρυστινὰ τὰ ἴλεγαν, ἐνῶ πολὺ ἀργότερα τὰ εἶδα στὴν πατρίδα τους τῆ Σκύρο, κοπαδιαστὰ κι ἐλεύθερα, καὶ μοῦ θύμισαν τὸν παιδιάτικο πόθο. Δυὸ πλουσιόπαιδα συνομήλικά μου, πὺ κατοικοῦσαν κοντὰ στὴν Πλάκα, εἶχαν καὶ καβαλίκευαν δυὸ τέτοια ἀλογάκια. Κι ἀπὸ τότε πὺ τὰ εἶδα δὲν ἐκαταδεχόμεν πιά τὰ ψεύτικα, τὰ ξύλινα, πὺ μοῦ χάριζαν τὴν Πρωτοχρονιά. ἤθελα ἓνα ἀλογάκι ἀληθινό: Ὁ πρῶτος ἀνεκπλήρωτος πόθος τῆς ζωῆς μου!

(Ἀπὸ τὰ Σκόρπια φύλλα τῆς ζωῆς μου)

“Ενας πελαργός

νας πελαργός
είχε μείνει άργός

καί στό μπουχαρί*
βγήκε νά χαρή

πάνω άπ' τή φωλιά
τή χρυσή άντηλιά.

Σά μικρός θεός,
στό `να πόδι όρθός,

ώρες θά σκεφτή
ποιός τò ξέρει τί!

(Από την Εύδοκία)

τό μπουχαρί = καπνοδόχος

Τὸ παγόνι

ὁ πανέμορφο παγόνι
κατηγόραγε τ' ἀηδόνι:
«Τραγουδεῖ στὴν ἔρημιὰ
καὶ θαυμάζουν τὴ φωνή του.
Μὰ δὲ βλέπουν τὸ κορμί του
πού 'χει τόσην ἀσκημιὰ ;
Στάχτερό κοντούλι σῶμα,
μῆτε οὐρὰ καὶ μῆτε χρῶμα.
Ποῦ ἡ λαμπρή μου ἢ θεωρία
καὶ τῆς ὄψης μου τὰ μάγια !
Σὰν ἀνοίξω τὸ φτερό,
γίνομαι ἄξαφνα κυρία
μὲ σμαράγδινη βεντάγια,
πού πηγαίνει στὸ χορό.»

«Εἶν' ἀλήθεια» λέει τ' ἀηδόνι
τὸ ἔρημο καὶ μοναχό,
«μ' ἔκανε ὁ Θεὸς φτωχό,
σ' ἔντυσε γιὰ τὸ σαλόني.
Τὰ στολίδια σου νὰ δείξεις...
μὰ τὸ στόμα μὴν τ' ἀνοίξεις.»

(Ἀπὸ τὰ Παιδικὰ τραγούδια)

ΔΗΜ. ΨΑΘΑΣ

Τὸ πιὸ πολύτιμο δῶρο

ΜΙΑ φορά κι ἓναν καιρό, στὰ βάθη τῆς Ανατολῆς ζοῦσε ἓνας ἄνθρωπος ξύπνιος ἀλλὰ καὶ τυχερός, πού τὴν περνοῦσε ὁμως ἄσχημα —καθότι φουκαράς— καὶ σκεφτόταν τί νὰ κάνη, γιὰ νὰ λύσῃ τὸ πρόβλημά του. Πολὺ βασάνισε τὸ μυαλό του, καὶ στὸ τέλος ἀποφάσισε ν' ἀναφερθῆ στὸν πολυχρονεμένο Πατισάχ,* γιὰ νὰ ζητήσῃ τὴν προστασία καὶ βοήθειά του. Κάποιο δῶρο ὁμως ἔπρεπε ἀπαιτητῶς νὰ τοῦ πάη, κι αὐτό, βέβαια, ἦταν ἓνα πρόβλημα μεγάλο. Γιατί τί μπορούσε νὰ προσφέρῃ ἓνας φουκαράς στὸν πολυχρονεμένο Πατισάχ, πού ζοῦσε μέσα στὰ μυθικὰ παλάτια, στὰ χρυσάφια καὶ στὰ πλούτη; Τί θὰ μπορούσε νὰ μὴν ἔχῃ ὁ παντοδύναμος ἀφέντης, ὥστε νὰ τὸν ἐντυπωσιάσῃ καὶ νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ μὲ τὸ δῶρο του; Ρώτησε ἀπὸ δῶ, ρώτησε ἀπὸ κεῖ, ἔφαγε τὸν κόσμον, καὶ στὸ τέλος βρέθηκε κά-

ὁ Πατισάχ = ὁ Σουλτάνος

ποιος, πού τοῦ εἶπε :

— Ξέρεις τί δὲν ἔχει ὁ Πατισάχ;

— Τί δὲν ἔχει;

— Κρεμμύδια, ἄνθρωπέ μου.

— Κρεμμύδια δὲν ἔχει ὁ πολυχρονεμένος μας ἀφέντης;

— Οὔτε ἔχει οὔτε καὶ τὰ ξέρει. Γιατί οἱ παλατιανοὶ τοῦ δὲν τὰ καταδέχονται καὶ δὲν τὰ βάζουν στὸ παλάτι.

Χωρὶς ἄλλες συζητήσεις, φορτώνει ἓνα κάρο κρεμμύδια ὁ ἐρίφης* καὶ τραβᾷ γιὰ τὴν Πόλη. Ταξιδεύει μέρες καὶ μέρες, καὶ φτάνει ἐπιτέλους στὸ παλάτι. Παρουσιάζεται στὸ Σουλτάνο, κάνει δέκα τεμενάδες,* κολλᾷ τὴ μύτη του στὸ πάτωμα καὶ λέει :

— Πολυχρονεμένε Πατισάχ καὶ ἀφέντη τῆς ζωῆς μου, ἄστρο τοῦ μιλετιοῦ* καὶ τοῦ βιλαετιοῦ,* βαλαά, μπιλαά, σοῦ ἔφερα ἓνα δῶρο, πού οὔτε τὸ εἶδες ποτέ σου οὔτε τὸ ξέρεις. Νὰ τὸ μαγειρέψης καὶ νὰ τὸ φᾶς, βιλαῖ, μπιλαῖ, καὶ θὰ σχωρῶς τὰ πεθαμένα μου!

— Ρουφᾷ τὸ ναργιλέ* του ὁ Πατισάχ, χαϊδεύει τὰ μακρὰ του γένια καὶ ρωτᾷ :

— Τί εἶναι, ὀρέ; Τί δῶρο εἶναι αὐτό; Καὶ πῶς τὸ λένε;

— Κρεμμύδια, Πατισάχ!

— Καὶ τί θὰ πῆ αὐτό;

ὁ ἐρίφης = ὁ ἄνθρωπος (κοροϊδευτικά)

ὁ τεμενάς = ὑπόκλιση

τὸ μιλέτι = φυλὴ, ἔθνος

τὸ βιλαέτι = διοικητικὴ περιοχὴ

ὁ ναργιλές = περίπλοκη πίπα μὲ μακρὸ σωλήνα πού καταλήγει σ' ἓνα πουκάλι

— Φάε καὶ θὰ τὸ δῆς.

Διατάζει ὁ Πατισάχ νὰ μαγειρέψουν τὰ κρεμμύδια, τὰ τρώει καὶ τρελαίνεται.

— Ἀμάν, μουγκρίζει. Καὶ μασουλᾷ.

— Βάι, βάι, βάι!... Καὶ καταπίνει.

— Ἄλλάχ, Ἄλλάχ,* τί γλύκα εἶναι αὐτή!...

Καὶ τρώει ἀχόρταγα, εὐχαριστιέται, χαϊδεύει τὴν κοιλιά του καὶ διατάζει:

— Πάρτε ἀπὸ τὸ κάρο τοῦ ἀνθρώπου ὄλα τὰ κρεμμύδια, γεμίστε το μὲ χρυσάφι, γιὰ ρεγάλο,* κι ἄς πάη πίσω στὸ χωριό του, στὴν εὐχή τοῦ Ἄλλάχ.

Φορτωμένος μὲ τὸ χρυσάφι καὶ τρισευτυχισμένος, γυρίζει στὸ χωριό του ὁ τυχερὸς καὶ χοροπηδᾷ ἀπ' τὴν χαρά του. Τὸν βλέπει ὁ ἀδερφός του — ὁ ἄτυχος — ἀναστατώνεται κι ἀρχίζει ν' ἀναρωτιέται μήπως ὁ πολυχρονεμένος Πατισάχ, ποὺ δὲν ἤξερε τὰ κρεμμύδια, δὲν ξέρει καὶ τὰ... σκόρδα. Χωρὶς πολλές κουβέντες — γιὰ νὰ μὴ χάνη πολύτιμο καιρό — φορτώνει στὰ κρυφὰ ἓνα κάρο σκόρδα, φτάνει στὴν Πόλη, παρουσιάζεται στὸν πολυχρονεμένο Πατισάχ, κάνει εἴκοσι τεμενάδες, κολλᾷ τὴ μύτη του στὸ πάτωμα καὶ λέει γιὰ τὰ σκόρδα του ὅσα εἶπε ὁ ἀδερφός του γιὰ τὰ κρεμμύδια. Τὸ πολυχρονεμένο ἄστρο τοῦ βιλαετιοῦ — κι ἀφέντης τοῦ μιλετιοῦ — δὲ δείχνει καθόλου ἀδιαφορία, παρὰ δοκιμάζει ἓνα σκόρδο καὶ τρελαίνεται.

— Ἀμάν, ἀμάν! φωνάζει. Τ' εἶναι τοῦτο;!

Τρώει κι ἄλλο:

ὁ Ἄλλάχ = ὁ Θεὸς στὴ γλώσσα τῶν μουσουλμάνων

τὸ ρεγάλο = δῶρο

— Βάι, βάι, βάι! μουγκρίζει.

Τρώει καὶ τρίτο καὶ τὰ χάνει ἀπ' τὴ νοστιμάδα.

— Μωρὲ τοῦτο ἐδῶ καψουρίζει λιγάκι καὶ φέρνει μεγάλη χαρὰ στὸ στόμα καὶ στὸ στομάχι. Μὰ τὸ μεγάλο Γιαραμπή,* τέτοιο νόστιμο πράγμα δὲν ἔφαγα ποτέ.

Καὶ ἐνθουσιασμένος γυρίζει στοὺς ἀνθρώπους του:

— Πῶς νὰ τὸν ἀνταμείψω τοῦτον τὸν εὐλογημένο; λέει. Τί νὰ τοῦ δώσω; Μὰ τὸν Ἄλλάχ, θὰ τοῦ δώσω ὅ,τι πιὸ ἀκριβὸ ἔχω μέσα στὸ παλάτι μου. Πάρτε του γρήγορα ὅλα τὰ σκόρδα καὶ φορτωστε στὸ κάρου του τὸ πιὸ πολυτίμο πράγμα τοῦ παλατιοῦ μου, τὰ... κρεμμύδια!

(Ἀπὸ χρονογράφημα τῆς ἐφημερίδας *Τὰ Νέα*)

Οἱ ποντικοὶ στὸ ταξίδι

*Πέντε ποντικοὶ μουντζοῦροι
κι ἄλλοι τρεῖς ἀλευρομοῦροι
μὴ φρεγάδα* ἀρματωσαν
καὶ φακὴ τὴν ἐφορτωσαν.*

ὁ Γιαραμπής = ὁ Θεὸς στὰ τούρκικα

φρεγάδα = πολεμικὸ καράβι μὲ τρία κατάρτια καὶ πανιά

Πέντε μέρες ἀρμενίζαν
καὶ καιρὸ δὲν ἐγνωρίζαν,
καὶ στὸ πέλαγο πού βγῆκαν
κεῖ βαριὰ φουρτούνα βρῆκαν.

Τρέχει ὁ ἕνας στὸ τιμόνι :
« ὦχ ! κακὸς καιρὸς πλακώνει ! »
Πάει ὁ ἄλλος στὴν ἀντένα :*
« Θὰ χαθοῦμε τὰ καημένα ! »
Πάει κι ἄλλος μὲς στ' ἀμπάρι :*
« Βρὲ παιδιά, κακὸ χαμπάρι ! »*
Πάει κι ἄλλος μὲς στ' ἀρμάρι*
γιὰ νὰ τρώη παξιμάδι.

Πάει τὸ ἕνα, πάει τ' ἄλλο,
γίνηκε κακὸ μεγάλο.
Πέρα στὸ νησί ἐβγῆκαν,
τὸ ἴστωσαν καὶ κοιμηθῆκαν.

(Λαϊκὸ)

ἡ ἀντένα = ξύλο στερεωμένο στὸ κατάρτι τοῦ карабиού, πού κρατᾶει
τὸ πανί

τὸ ἀμπάρι = τὸ βαθὺ μέρος τοῦ карабиού, πού εἶναι σκεπασμένο.

τὸ χαμπάρι = εἶδηση, νέο

τὸ ἀρμάρι = ντουλάπι

Ὁ παπαγάλος

Ἄν ἔμαθε τὴ λέξη καλησπέρα
ὁ παπαγάλος, εἶπε ζαφνικά :
«Εἶμαι σοφός, γνωρίζω ἑλληνικά.
Τί κάθομαι δῶ πέρα ;»

Τὴν πράσινη ζακέτα του φορεῖ
καὶ στὸ συνέδριο τῶν πουλιῶν πηγαίνει,
γιὰ νὰ τοὺς πῆ μιὰ γνώμη φωτισμένη.
Παίρνει μιὰ στάση λίγο σοβαρή,
ξεροβήχει, κοιτάζει λίγο πέρα,
καὶ τοὺς λέει : «Καλησπέρα».

Ὁ λόγος του θαυμάστηκε πολύ.
«Τί διαβασμένος, λένε, ὁ παπαγάλος !
Θά ᾽ναι σοφὸς αὐτὸς πολὺ μεγάλος,
ἀφοῦ μπορεῖ καὶ ἀνθρώπινα μιλεῖ.
Ἄπ' τίς Ἰνδίες φερμένος, ποιὸς τὸ ξέρει
πόσα βιβλία μαζί του νὰ ᾽χη φέρει,
μὲ τί σοφοὺς ἐμίλησε καὶ πόσα
νὰ ξέρη στῶν γραμματικῶν τὴ γλώσσα !
—Κὺρ παπαγάλε, θά ᾽χωμε τὴν τύχη
ν' ἀκούσωμε τί λὲς καὶ παραπέρα ;»

Ὁ παπαγάλος βήχει, ξεροβήχει...
μὰ τί νὰ πῆ ; ξανάπε : «Καλησπέρα».

(Ἀπὸ τὰ Παιδικὰ τραγούδια)

Γλωσσοδέτης

Ἐβγῆκα στὴν πῆλινη, τὴ δῆλινη,
στὴν πιρνολινοκούκουδη,
νὰ μαζέσω τὰ πῆλινα, τὰ δῆλινα,
τὰ πιρνολινοκούκουδα,
κι ἦρθε ὁ λύκος
ὁ πῆλιнос, ὁ δῆλιнос,
ὁ πιρνολινοκούκουδος,
νὰ μοῦ φάη τὴν ὄρνιθα
τὴν πῆλινη, τὴ δῆλινη,
τὴν πιρνολινοκούκουδη
ποὺ κάνει τ' αὐγὰ
τὰ πῆλινα, τὰ δῆλινα,
τὰ πιρνολινοκούκουδα.

(Λαϊκὸ)

ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΣΠΑΘΑΡΗΣ

Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος καὶ τὸ καταραμένο φίδι

(Μουσική. Ὁ Καραγκιόζης κι ὁ Μιρικόγκος μπαίνουν χορεύοντας.)

ΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Ἔεεε! Ὅπα!

ΜΙΡΙΚΟΓΚΟΣ. Ὅπα! Ὅπα! Ὅπα!
Γεῖά σου, μπαμπάκο!

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Γεῖά σου, ξιπόλητη
οικογένεια... Ἔεε! Ὅπα! (Σταματάει

τὸ χορό.) Ἄααα! Δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω πῶς χο-
ρεύουμε νηστικοί.

ΜΙΡΙΚΟΓΚΟΣ. Τὸ κάναμε μόδα κι ἔγινε συνήθειο.

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Λοιπόν! Κύριοι, κυρίες καὶ παιδιά,
ἡ παράστασή μας εἶναι τὸ ὑπέροχο ἔργο «Ὁ Μέγας
Ἀλέξανδρος καὶ τὸ καταραμένο φίδι». Κι ὄχι τίποτ'
ἄλλο, ὁ γρουσουζης ὁ φίδης ἔχει βάλει στόχο τὴν
παράγκα μου. Νά! νά! βλέπω κι ἔρχεται ὁ Χατζη-
χαβιάρης ἀπὸ μακριά.

(Μπαίνει ὁ Χατζηαβάτης.)

ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ. Ἀκούσατε, ἀκούσατε! Κατὰ δια-

ταγήν τοῦ πολυχρονεμένου Πασᾶ, ὅποιος μπορέση
καὶ φονεύσῃ τὸν κατηραμένον ὄφῃ, πὸν εἶναι στὸ
ἀραχνιασμένο σπήλαιο, θὰ πάρῃ ἑκατὸ λίρες μπαχ-
τσίσι,* τὴ βεζιροπούλα διὰ σύζυγο, καὶ μετὰ τὸ...
(*Ὁ Καραγκιόζης τοῦ δίνει μιά.*) Ἄχ! Ἄχ! Ἄχ! Μοῦ
ἔσπασες τὰ δόντια!

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Τί γρουσοῦζῃ, βρὲ τζαναμπέτη,
φωνάζεις ἀπόξω ἀπὸ τὴν παράγκα μου καὶ μὲ ζύπνη-
σες, ἔ; (*Τὸν χτυπάει.*)

ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ. Στάσου! Νὰ σοῦ μιλήσω! Στα-
μάτα!

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Οὔτε ὁ Σταμάτης οὔτε ὁ Γρηγόρης
δὲ σὲ γλιτώνει τώρα πὸν μὲ ζύπνησες, τζαναμπέτη.
Ἄει, φύγε μακριὰ ἀπὸ δῶ!

(*Ὁ Χατζηαβάτης φεύγει. Μπαίνει ὁ Μιρικόγκος καὶ
προχωρεῖ πρὸς τὴ σπηλιὰ τοῦ φιδιοῦ.*)

ΜΙΡΙΚΟΓΚΟΣ (*τραγουδάει*).

Σουμιώτισσα, Σουμιώτισσα,
πότε θὰ πᾶς στὴ Σάμο
καὶ μὲ τὰ ξημερώματα, Σουμιώτισσα,
μᾶς κλέψαν τὰ χαλκώματα.*

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Βρέ, ὁ γιός μου τί θέλει στὴ σπη-
λιά; Κοντὰ στὸ φίδι, τί θέλει τὸ παιδί μου; Βρὲ σύ!
Μιρικόγκο!

ΜΙΡΙΚΟΓΚΟΣ. Τί εἶναι, μπαμπάκο;

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Τί εἶναι ἐκεῖ, βρέ! Ἐκεῖ εἶναι τὸ
φίδι!

τὸ μπαχτσίσι καὶ μπαξίσι = φιλοδώρημα
τὸ χάλκωμα = χάλκινο ἄγγειο

ΜΙΡΙΚΟΓΚΟΣ. Είναι ο φίλος μου ο Νικολάκης.

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Ποιός Νικολάκης, μωρέ!

ΜΙΡΙΚΟΓΚΟΣ (*φωνάζει*). Νι... Νι... Νικολάκη!

(*Μούγκρισμα του φιδιοῦ.*)

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Βρέ, ἔλα ἀπὸ δῶ! Δὲν ἀκοῦς τὸ φίδι πὺ βγαίνει;

ΜΙΡΙΚΟΓΚΟΣ. Ὁχι! Θέλω τὸ Νικολάκη! Μὴ μὲ τραβᾶς!

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Βρέ, ἔλα ἀπὸ δῶ!

(*Μούγκρισμα του φιδιοῦ.*)

ΜΙΡΙΚΟΓΚΟΣ. Ὁχι! Ὁχι!

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Βρέ, φεύγα, τζαναμπέτη, ὁ φίδης!

ΜΙΡΙΚΟΓΚΟΣ. Ὁχι! Είναι ο φίλος μου ο Νικο...

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Βρέ, φεύγα! (*Τὸν χτυπάει. Μουγκρίσματα του φιδιοῦ.*) Ἀλάργα, κι ἔρχεται ὁ μεγάλος ὁ φίδης! Τὸ γρουσουζή — ἔλα μέσα! Βάλε ἀπὸ πίσω τὴ σκάφη, τὸ κουτί μὲ τὰ σπίρτα, τὴν πόρτα, μὴν ἀνοίξη κανένας.

(*Μουσική. Μπαίνει ὁ Ζαμπὰν ἀγᾶς.*)

ΖΑΜΠΑΝ ΑΓΑΣ. ὉΑαα! ὉΕφτασα στὴ σπηλιὰ τοῦ φιδιοῦ!

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. ὉΕ! μάρμπα! Ποῦ πᾶς;

ΖΑΜΠΑΝ ΑΓΑΣ. Πᾶω νὰ σκοτώσω τὸ φίδι. Νὰ πάρω γυναίκα τὴ βεζιροπούλα. Ξέρεις ποῦ μένει; Είναι μεγάλο;

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. ὉΟοχι! Είναι σὰν τὸ μαχαίρι πὺ βαστᾶς.

ΖΑΜΠΑΝ ΑΓΑΣ. ὉΕ, τότε μὴν κάθεσαι! Πήγαινε γρήγορα στὸν Πασά! Πὲς ὅτι τὸ φίδι τὸ σκότωσε ὁ

Ζαμπάν αγάς.

ΚΑΡΑΓΚΚΙΟΖΗΣ. Βρέεε! Έσύ 'σαι ό μπάμιας κι αυγάς; Στάσου νά τοῦ πετάξω μιὰ πέτρα.

(Μούγκρισμα τοῦ φιδιοῦ.)

ΖΑΜΠΑΝ ΑΓΑΣ. Τί κάνει ἔτσι, βρέ τζάνε* μου;

ΚΑΡΑΓΚΚΙΟΖΗΣ. Ἄ, δὲν εἶναι τίποτα, ἡ Φιλαρμονική τῆς Κερκύρας! Ἄλάργα, βγαίνει ό φίδης!

(Μούγκρισμα.)

ΖΑΜΠΑΝ ΑΓΑΣ. Φίδι εἶναι αὐτὸ πού βγαίνει;! Πόπο, μεγάλο πού εἶναι! Βοήθεια! Ποῦ εἶσαι, κύριε;

ΚΑΡΑΓΚΚΙΟΖΗΣ. Ἀποκάτω ἀπὸ τὴ σκάφη!

ΖΑΜΠΑΝ ΑΓΑΣ. Ἔλα Χριστέ και Παναγιά! Μὲ τὴν πρώτη μαχαιριά πού θά τοῦ δώσω, θά τ' ἀφήσω νεκρό.

ΚΑΡΑΓΚΚΙΟΖΗΣ. Βάρα! Βάρα! Δὲν ψοφᾶνε ξόρκια τὰ φίδια! Βάρ' του, γέρο!

ΖΑΜΠΑΝ ΑΓΑΣ. Βοήθα με, κύριε! Μὴ σπρώχνης, βρέ παιδί μου. Βρέ, μὴ σπρώχνης!

(Μούγκρισμα.)

ΚΑΡΑΓΚΚΙΟΖΗΣ. Νά! Τὸν ἄρπαξε στὸ στόμα του τὸ φίδι. (Μούγκρισμα.) Ἄσ' τὸν ἄνθρωπο κάτω, ρέ! Θὰ τοῦ σκίσης τὰ ροῦχα. Ξούτ! (Ἄγριο μούγκρισμα τοῦ φιδιοῦ.) Νὰ πάρω τὰ παπούτσα του, πού δὲν ἔχω, εἶμαι ξιπόλητος; (Μούγκρισμα.) Νὰ τὰ πάρω; (Μούγκρισμα καταφατικό.) Εὐχαριστῶ! (Μούγκρισμα ἀγριεμένο.) Ἄσ' τα νὰ τὰ πάρω, μὴ φουρκίζεσαι! (Μούγκρισμα.) Ἄσ' τὸν ἄνθρωπο κάτω, ρέ! Θὰ σ' τὸν πάρω ἐγὼ τὸ γέρο! Γιά, πού ἄφησε τὸ γέρο και κυνηγáει ἐμένα-

*τζάνε μου = ψυχὴ μου (ἐπιφώνημα)

νε! (*Μούγκρισμα.*) Ἐλάργα, Παναγία μου! Ἐνοῖχτε τὴν πόρτα, μωρέ! Γλίτωσέ με, μωρέ! (*Μούγκρισμα.*) Βρέ, τὸ γρουσουζικο, μανία πὺ εἶχε νὰ με τσακώση! Νά! τὸν πῆρε τὸ γέρο μέσα.

(*Μουσική. Μπαίνει ὁ Νιόνιος.*)

ΝΙΟΝΙΟΣ. ὦωωω! Ποῦ εἶναι, ψυχούλα μου, τὸ φιδόπουλο, νὰ τοῦ δώσω μία στιλετία* καὶ νὰ τοῦ βγάλω τὰ φτερά. Ἐπὸ τὴν πλάτη νὰ τὰ βγάλω!

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Νιόνιο! Νιόνιο!

ΝΙΟΝΙΟΣ. ὦ! Τί θέλεις, πεντορούθουνε!

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Ποῦ πᾶς, ρέ Νιόνιο;

ΝΙΟΝΙΟΣ. Πάω νὰ σκοτώσω, ψυχούλα μου, τὸ φιδόπουλο.

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Βρέ, φύγε! Φύγε, Νιόνιο, γιατί ἔρχεται. Θὰ σέ φάη, εἶναι μεγάλο!

ΝΙΟΝΙΟΣ. Οὔου, μία φελούκα!* Κάμε ἀγάλια, Καραγκιόζο. Μωρέ, ἀγάλια! Νὰ πέσω στὸ πέλαγο νὰ πλέω σὰ σκύλος νὰ πάω στὸ Τζάντε!* Ἐλάργα!

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Σ' ἔ- σ' ἔφαγε, Νιόνιο!

ΝΙΟΝΙΟΣ. Οὔου! Ἐντίο, παιδόπουλα!

(*Μούγκρισμα.*)

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Βρέ, τὸ γρουσουζικ, ἐμένα θέλει νὰ πιάση σώνει καὶ καλά. Βρέ, θὰ μοῦ δαγκώση κανένα πόδι καμιά ὥρα καὶ θὰ ψοφήση!

(*Μουσική. Μπαίνει ὁ Μπάρμπα-Γιῶργος.*)

ΜΠΑΡΜΠΑ-ΓΙΩΡΓΟΣ. ὦρε, ροβόλησα* τὸν κατή-

ἡ στιλετία = στιλετιά, μὲ τὸ στιλέτο

ἡ φελούκα = εἶδος βάρκας

τὸ Τζάντε = ἡ Ζάκυνθος

ροβολῶ = ἐφορῶ

φουρο νά πνίξου τή μαρμάγκα.*
ΚΑΡΑΓΚΚΙΟΖΗΣ. Θεΐε μου, θειούλη μου! Μή σέ
φάη ό φίδης!

ΜΠΑΡΜΠΑ-ΓΙΩΡΓΟΣ. Φύγε. Θα τόν μπιτίσου.*

(Μούγκρισμα.)

ΚΑΡΑΓΚΚΙΟΖΗΣ. Μπαρμπα-Γιῶργο, ἔρχεται!

ΜΠΑΡΜΠΑ-ΓΙΩΡΓΟΣ. "Ω, μανούλα μ'! Κείνη εἶν'
ή μαρμάγκα, ρέ; Μάσε* τὰ τσαρούχια, Καραγκιόζ',
καί τή φουστανέλα!

ΚΑΡΑΓΚΚΙΟΖΗΣ. Τρέξε! Σ' ἔφαγε, Μπαρμπα-Γιῶρ-
γο!

ΜΠΑΡΜΠΑ-ΓΙΩΡΓΟΣ (φωνάζει). "Ερχεται σιμάαα;

ΚΑΡΑΓΚΚΙΟΖΗΣ (φωνάζει). Ναίαιαι! Πήδα μέσα
στόν ἄσβεστόλακκοοοο!

ΜΠΑΡΜΠΑ-ΓΙΩΡΓΟΣ. "Επεσαααα!

ΚΑΡΑΓΚΚΙΟΖΗΣ. Καλά ἔκανες. (Μούγκρισμα.) Τό
γρουσούζη, παραλίγο νά τόν τσακώση τὸ βλάχο.
"Άλλος ἔρχεται.

(Μουσική, μπαίνει ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος.)

ΚΑΡΑΓΚΚΙΟΖΗΣ. "Ε! κύριε!

ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ. Ποιὸς εἶναι, παρακαλῶ;
"Ω! Τὸ φίλο μου τὸν Καραγκιόζη! Μὲ γνωρίζεις
ἐμένα;

ΚΑΡΑΓΚΚΙΟΖΗΣ. "Οχι!

ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ. Εἶμαι ὁ Ἀλέξανδρος ὁ
Μακεδών.

ΚΑΡΑΓΚΚΙΟΖΗΣ. Βρέεε! τὸν Ἀλέκο μὲ τὰ κυδώνια!

ή μαρμάγκα = εἶδος φαρμακερῆς ἀράχνης

μπιτίζω = τελειώνω

μάσε = μάζεψε

Τί είναι αὐτὸ πού βαστᾶς;
ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ. Αὐτὸ πού δείχνεις εἶναι ἡ
ἀσπίδα.

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Ἄ! πετάει σπίθες. Τὸ ἄλλο;

ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ. Εἶναι κοντάρι.

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Στὸ κεφάλι τί εἶναι αὐτὸ;

ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ. Περικεφαλαία.

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Ἄ, ἔχεις πάρει καὶ τὴν ὀμπρέλα
μαζί.

ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ. Φύγε τώρα, Καραγκιόζη,
γιατὶ θὰ κάνω μάχη.

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Ἀχά! Ἀλάργα! Ἀπὸ δῶ μὴν ἔρ-
θης μονάχα, γιατί θὰ σὲ στραβώσω μὲ μουσταλευριά.

ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ. Ἐξελθε, κατηραμένε ὄφη!

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Ἐξελθε! Γιατὶ ἂν δὲν ἔξελθες σύ,
θὰ σὲ ἔξελθω ἐγώ!

(Μουγκρίσματα τοῦ φιδιοῦ ἀπειλητικά, χτυπήματα.)

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Βάρ' του, Ἀλέκο!

(Μουγκρίσματα, χτυπήματα.)

ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ. Ὅχ! Ὅχ! Βοήθεια! Βοή-
θεια! Θὰ σκάσω! Μοῦ ἔχει πιάσει τὸ χέρι καὶ τὸ κε-
φάλι μου! Οὔχ! Οὔχ!

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Ρὲ σύ, Ἀλέκο!

ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ. Καραγκιόζη! Πέτα του μιὰ
πέτρα νὰ μ' ἀφήση ἐμένα!

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Τί λές, ρέ! Ν' ἀφήση ἐσένα καὶ νὰ
κυνηγᾶ ἐμένα; *(Μουγκρίσματα.)* Ἄσ' τον ἐδῶ χά-
μω, ρέ!

ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ. Καραγκιόζη, θὰ σκάσω.

Εἶμαι μέσα στὸ στόμα τοῦ φιδιοῦ.

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Εἶσαι μέσα;

ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ. Ναί!

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Ἐγὼ εἶμαι ὄξω!

ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ. Διῶχτο, Καραγκιόζη!

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Βάστα νὰ πάρω τὸ καταβρεχτήρι, μωρέ! Ἄσ' τὸν ἄνθρωπο κάτω, ρέ! Βρέ, ἄσ' τὸν ἄνθρωπο κάτω. Δὲν τὸν ἀφήνεις; Ἄσ' τονε!

(Μουγκρίσματα, χτυπήματα.)

ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ. Φύγε, Καραγκιόζη! Ἄ-
λάργα!

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Βάρ' του, Ἄλέκο!

(Ἀκούγονται δυνατὰ χτυπήματα καὶ σπαραχτικὰ μουγκρίσματα τοῦ φιδιοῦ.)

ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ. Καραγκιόζη!

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Νὰ σὲ φιλήσω, ἀδελφέ μου. Ἐ ρέ Κυδώνια, πὺ τὸν σκότωσες.

ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ. Τρέξε νὰ πῆς στὸν Πασὰ ὅτι σκότωσα τὸ καταραμένο φίδι. *(Φεύγει.)*

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Ἄαα! Τέρμα τὰ δίφραγκα, ἔ; Γρουσουζή, θυμᾶσαι πὺ μὲ κυνήγαγες, ἔ; Χά! Νὰ πάω κοντά. Πὸ-πό, ἔνα στόμα πὺ χεῖ! Σὰν φοῦρνος εἶναι. Ἄν πῆς γιὰ τὰ δόντια του, σὰν σκερπάνια! Ξούτ, ρέ! Δὲν μπορῶ νὰ πάω κοντά, γαργαλιέμα! Χὰ χά! Ξούτ! Μπά, σκοτωμένο εἶναι! Κάτσε νὰ βάλω τὸ κεφάλι μου δῶ στὸ στόμα του, νὰ τὸ ἀνοίξω καλά, ἔτσι. Φάε με, ρέ! Φάε! Φάε, γρουσουζή! Νά, τζαναμπέτη! Νά! Νά! Νά!...

(Μπαίνει ὁ Χατζηβαβάτης.)

ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ. Καραγκιόζη! Σὺ τὸ σκότωσες;
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Ἐγὼ! Παρὰ βόθηα, Χατζατζάρη,
νὰ πᾶμε νὰ τὸ πετάξουμε.

ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ. Ἔλα, παιδί μου, νὰ τὸ πιάσω ἐγὼ
ἀπὸ τὸ κεφάλι.

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Ναί, σήκωνε, σήκωνε! Βάλ' τὴν
πλάτη σου ἀπὸ κάτω! Τὴν πλάτη σου! Βρέ, θὰ πέσω
γρουσούζη! Ἔλα!

ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ. Πὸ - πό, βαρὺ πὺ εἶναι!

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Βάστα, ρὲ Χατζατζάρη, νὰ πάω νὰ
σηκῶνω ἐγὼ ἀπὸ τὴν οὐρά.

ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ. Ἔ! Ἄντε γρήγορα! Κοσομέσα-
σα. Βαρὺ πὺ εἶναι ἀπὸ δῶ, Καραγκιόζη!

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Ἄπο δῶ πὺ σηκῶνω ἐγὼ νὰ δῆς
βάρος πὺ ἔχει! (*Μόνος του.*) Μωρὲ καὶ δὲν μπορῶ
νὰ κάτσω καλὰ πάνω στὴν οὐρά, γλιστράω! (*Πιὸ
δυνατά.*) Ἄντε, Χατζατζάρη, πᾶμε! Ἔε, ὄοπ!

(*Μουσικὴ πένθιμη. Προχωρᾶνε.*)

ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ. Βρέ!

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Ἔ;

ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ. Ἀπάνω εἶσαι τόση ὥρα κι ἐγὼ σὲ
τραβᾶω μαζί μὲ τὸ φίδι;

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Φτού, νὰ πάρη ἡ ὀργή, ἀπάνω ἡ-
μουνα τόση ὥρα καὶ δὲν τό ἔχα πάρει χαμπάρι; Ἄντε,
Χατζατζάρη, πᾶμε τώρα γιὰ τὸ Σαράι.

ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ. Πᾶμε, Καραγκιόζη μου.

(*Στὸ Σαράι. Μουσικὴ.*)

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Βάλε σάλτσα, μωρὲ γρουσούζη,

φέρε κεφτέδες! Ἐγὼ τὸ σκότωσα τὸ φίδι! Κι ἄλλους κεφτέδες! Ἄντε, παιδιά! Βάλτε νὰ φᾶμε! Φέρτε μου κεφτέδες μπόλικους καὶ σάλτσα!

ΠΑΣΑΣ. Νὰ ζήσης, Καραγκιόζη!

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Ἐ ρὲ μανούλα, ἐγὼ! ἐγὼ τὸ σκότωσα τὸ φίδι! Ἐγὼ! Ἐγὼ εἶμαι αὐτὸς ποὺ τὸ σκότωσε! Φέρε κεφτέδες, ρέ! Βάλε σάλτσα!

(Μπαίνει ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος.)

ΠΑΣΑΣ. ὦ! Ποιὸς εἶναι αὐτὸς ποὺ διέκοψε τὸ γλέντι τοῦ θεριοῦ;

ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ. Εἶμαι ὁ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν. Αὐτὸς ποὺ σκότωσα τὸ καταραμένο φίδι κατὰ διαταγὴ σας. Ὅριστε καὶ ἡ γλώσσα!

ΠΑΣΑΣ. ὦστε ψέματα εἶπε ὁ Καραγκιόζης; Δερβὲν ἀγά! Ρίχτε ἓνα ξύλο καλὸ καλὸ στὸν Καραγκιόζη καὶ τὸ Χατζηαβάτη καὶ πετάχτε τους ἀπὸ τὸ παράθυρο!

(Χτυπήματα.)

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Σταθῆτε νὰ πάρω τοὺς κεφτέδες, παιδιά! Ποῦ εἶναι ἡ σάλτσα;

ΔΕΡΒΕΝ ΑΓΑΣ. Κάτω ρέ! Κάτω ρέ!

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Ὅχ! Σταθῆτε! Σταθῆτε παιδιά, τὴν ξέρω τὴν πόρτα!

ΠΑΣΑΣ. Πετάχτε τους ἀπὸ τὸ παράθυρο!

(Ξύλο. Τοὺς πετᾶνε.)

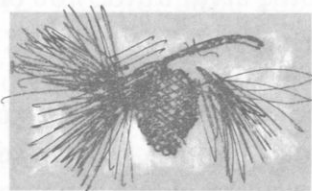
ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ. Ἄχ! Ἄχ! Ἄαχ!

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ. Νά κι ἡ τσοκολάτα μας. Βάλε σάλτσα! Βάλε κεφτέδες!

ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ. Τρομάρα νὰ σοῦ ῥθη, πάλι φάγαμε ξύλο. Ψέματα εἶπες!

ΚΑΡΑΓΚΚΙΟΖΗΣ. Δὲν πειράζει, ρὲ Χατζατζάρη. Αὐ-
τοὶ τὸ δικό τους γλέντι κι ἐμεῖς τὸ δικό μας. Ἄβάντε!
(Μουσική.) Ἦ ρέ, γλέντια! Γεῖά σου, Χατζηχαβιάρη!
ΧΑΤΖΗΑΒΑΤΗΣ. Γεῖά σου, Καραγκιόζη!
ΚΑΡΑΓΚΚΙΟΖΗΣ. Λοιπὸν, κύριοι, κυρίες καὶ παιδιὰ,
ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος καὶ τὸ καταραμένο φίδι ἐτε-
λείωσε. Γεῖά σας, ρέ, γεῖά σας!

(Μεταγραφή ἀπὸ δίσκο)

Ν. ΠΟΡΙΩΤΗΣ

Ὁ Κύριος Κανεῖς

οἶός νά ᾽ν' αὐτὸς ὁ «Κύριος Κανεῖς» ;
Χτές, σὰν καθίσαμε νὰ πιοῦμε τσαί,
μπράμ, νά σου τον, ἓνα φλιτζάνι σπάει
καὶ βρέχει τὸ φουστάνι τῆς Φανῆς,
ὁ σκανταλιάρης «Κύριος Κανεῖς».

Κι ὕστερα τσίμπησε τὴν ἄσπρη γάτα,
ἔσπασε καὶ δυὸ τρία καλὰ πιάτα,
ἐζούληξε τοῦ Γιάγκου τὸ καπέλο,

καὶ ξέσκισε τῆς Ἑλλης μας τὸ βέλο,
καὶ μούγκριζε φριχτὰ σὰν Ἑρινός,*
ὁ πεισματάρης «Κύριος Κανεῖς».

Ἔχει, θαρρῶ, κακὴν ἀνατροφή,
γιατὶ ἔβαλε μὲς στὸν καφέ μου ἀλάτι,
καὶ μοῦ ἔμπηξε καρφίτσες στὸ κρεβάτι,
καὶ στὸ σκαμνὶ τοῦ μπέμπη ἓνα καρφί,
κι ὕστερα τὸν ρωτοῦσε «ποῦ πονεῖς;»
ὁ κατεργάρης «Κύριος Κανεῖς».

Ποιὸς νὰ ἔναι ; Μπά ! κανεῖς μας δὲν τὸν ξέρει,
κανεῖς μας δὲν τὸν εἶδε πουθενά...
Μ' αὐτὸς τὰ παιχνιδάκια μας χαλνᾷ,
κι ἔσπασε καὶ τῆς πλύσης τὸ πανέρι.
Δὲν εἶναι, φαίνεται, καθόλου εὐγενὴς
αὐτὸς ὁ μάγκας «Κύριος Κανεῖς».

Δὲν τὸν γνωρίζουμε ! Ὅρκιζόμαστε.
Μὰ ἡ μητερούλα μας χαμογελᾷ
καὶ λέγει πὼς τὸν ξέρουμε καλὰ
καὶ πὼς δὲν πρέπει νὰ κρυβόμαστε
καὶ ψέματα νὰ λέμε στοὺς γονεῖς,
γιατ' εἴμαστε ὅλοι ἐμεῖς ὁ «Κύριος Κανεῖς» !

(Ἀπὸ τὴν Παιδικὴ Ἀνθολογία τῆς Μυρτιώτισσας)

ἡ Ἑρινός = θεϊκὸ πρόσωπο ποὺ στὴν ἀρχαία μυθολογία κυνηγοῦσε τοὺς ἐγκληματίες

ΣΜΑΡΑΓΔΑ Δ. ΜΟΣΤΡΑΤΟΥ

Τὸ ταξίδι τοῦ Διόνυσου

ΙΑ φορὰ κι ἕναν καιρὸ, στὰ πολὺ παλιὰ χρόνια, ἓνα νέο παλικάρι πήγαινε περιπάτο στὴν ἀκρογιαλιά, μακριὰ πολὺ ἀπὸ τὴ χώρα, σὲ κάποιο ἀμμουδιαστὸ ἀκρωτήρι.

Τὸ ἔλεγαν Διόνυσο κι ἦταν ἀπὸ ζακουσμένη γενιά· εἶχε ὠραῖα μαῦρα μαλλιά καὶ τὸ γερὸ κορμὶ του ἦτανε ντυμένο μὲ φόρεμα πορφυρό.

Ἐκεῖ ποὺ περπατοῦσε, βλέπει νὰ προβάλλη πέρα ἀπὸ τὴ θάλασσα ἓνα δυνατὸ καράβι· ὥσπου νὰ τὸ καλοδῆ, νὰ καὶ πηδοῦνε κοντά του οἱ ἄντρες.

Ἦτανε πειρατές, ποὺ τοὺς ἔφερε, καθὼς ἔλενε, ἡ ὠρα ἢ κακὴ.

Πῆρε τὸ μάτι τους τὸ λεβεντόπαιδο καὶ γενέτηκαν ὁ ἓνας μὲ τὸν ἄλλον· σὲ μιὰ στιγμή ὁρμοῦν ἀπάνω του, τὸν ἀρπάζουν καὶ τὸν καθίζουνε στὴ μέση τοῦ πλοίου. Ἦτανε καταχαρούμενοι μὲ τὴ λεία τους, γιατί ἔλεγαν πὼς θὰ ἔτανε γιὸς κάποιου μεγάλου ἄρχον-

τα, πού γιά νά τόν ἐλευθερώση θά πλήρωνε πλούσια λύτρα. Γι' αὐτό τὸ λόγο ἀποφάσισαν νά τὸν κρατήσουνε σφιχτοδεμένο στὸ καράβι τους.

Κάνουνε λοιπὸν νά τὸν τριγυρίσουνε μὲ τὰ σκοινιά, μὰ κεῖνα δὲν κρατοῦσαν ἀπάνω του, μόνο γλιστροῦσαν κι ἔπεφταν ἀπὸ τὰ χέρια κι ἀπ' τὰ πόδια του. Καὶ καθὼς κυλοῦσαν δεξιά κι ἀριστερά του τὰ πικρὰ δεσμά, γελοῦσε ὁ Διόνυσος μ' ὅλη τὴ λαμπεράδα τῶν κατάμαυρων ματιῶν του.

Ὁ τιμονιέρης ὅμως, πού ἀπὸ τὴν ἀρχὴ παρακολουθοῦσε τὸ αἰχμάλωτο παλικάρι καὶ πού σὰν κάτι νά ὑποψιάστηκε, φώναξε στοὺς συντρόφους του τοῦτα τὰ λόγια:

— Εὐλογημένοι ἄνθρωποι! Σίγουρα θεὸ μεγάλο τσακώσατε! Καὶ γυρεύετε τώρα νά τὸν κρατήσετε δεμένο; Οὔτε τὸ δυνατό μας καράβι δὲ θά τὸν βαστάξη. Ὁ Δίας εἶναι, ὁ Ἀπόλλωνας εἶναι, ὁ Ποσειδῶνας; Γιατὶ βέβαια δὲ μοιάζει μὲ ἄνθρωπο θνητὸ παρὰ μὲ τοὺς θεοὺς πού κατοικοῦνε στὸν Ὀλυμπο. Ἐμπρός, στή στεριά νά τὸν βγάλουμε, μὴ σηκώσετε χέρι ἀπάνω του, μὴ θυμώση καὶ μᾶς στείλῃ κακοῦς ἀνέμους καὶ φουρτοῦνες.

Μὰ πού νά τὸν ἀκούση ὁ καπετάνιος. Μὲ λόγια ἄσκημα τοῦ ἀποκρίθηκε:

— Κοίτα, εὐλογημένε, νά ἔχῃς τὸ νοῦ σου στὸν καιρὸ κι ἔλα νά τεντώσουμε τὸ πανί. Κι οἱ ναῦτες, τὸ νοῦ σας σὲ τοῦτον ἔδῳ. Θά ταξιδεύῃ μαζί μας στὴν Αἴγυπτο, στὴν Κύπρο, ὅπου κι ἂν πᾶμε, μακάρι καὶ στὴν ἄκρη τοῦ κόσμου, ὥσπου νά μᾶς φανερώση

ποιοί είναι οί δικοί του και ποιά τὰ πλούτη τοῦ, γιατί σίγουρα κάποιος θεός μᾶς ἔχει στείλει τέτοια λεία.

Κι ἀφοῦ τὰ εἶπε αὐτὰ ὁ καπετάνιος, ἔπιασε νὰ τεντώσῃ τὰ σκοινιά και τὸ πανί και ὅλα τὰ ξάρτια. Δὲν πρόφτασε καλά καλά νὰ τὴν τελειώσῃ τὴ δουλειά του, και ἄρχισαν νὰ τὸν κυκλώνουνε τὰ θαύματα.

Τὸ καράβι πλημμύρισε μοσκομύριστο γλυκὸ κρασί, πὺ γουργούριζε καθὼς ἔπλεαν στὸ γοργὸ κύμα. Τὰ ἄχασαν οἱ ναῦτες μόλις ρούφηξαν τὴ θεϊκιά εὐωδιά του. Και νὰ πὺ και ἀπὸ τὴν ψηλὴ κορφή τοῦ καταρτιοῦ κρέμασε ξαφνικά και ἄπλωσε και κατέβηκε ἓνα κλῆμα φορτωμένο τσαμπιά, ἐνῶ γυροτρόγυρα στὸ κατάρτι τυλίχτηκε κισσὸς ἀνθισμένος και τοῦ κόσμου τὰ λουλούδια στεφανώσανε τοὺς σκαρμούς.

Σὰν εἶδαν αὐτὰ οἱ ναῦτες, ἄρχισαν ὅλοι μαζί νὰ ξεφωνίζουμε πὼς ἔπρεπε ν' ἀράξουν. Ὁ Διόνυσος τότε ἀπὸ τὴ γωνιά του, ὅπου τὸν εἶχαν ἀναγκάσει νὰ καθίση, μεταμορφώθηκε σὲ λιοντάρι.

Γυρίζουμε κατ' αὐτὸν τὰ ξετρελαμένα τους μάτια, μόλις ἀκούστηκε τοῦ λιονταριοῦ τὸ βρούχιασμα, και νὰ πὺ μιὰ παχιά, μαλλιάρη ἀρκούδα ὀρθώθηκε τώρα στὴ μέση τοῦ πλοίου· τὸ λιοντάρι τὴν ἀγριοκοίταζε ἀπὸ κεῖ πὺ στεκόταν, και οἱ ναῦτες, ἔξω φρενῶν ἀπὸ τὸν τρόπο τους, τρέξανε δίπλα στὸ φρόνιμο τιμονιέρη.

Τὸ λιοντάρι τότε κάνει ἓναν πῆδο και ἀρπάζει τὸν καπετάνιο· οἱ ναῦτες, γιὰ νὰ γλιτώσουν ἀπὸ τὴν κακὴ τους μοίρα, πηδήξανε στὴ θάλασσα νὰ σωθοῦνε κολυμπώντας. Μὰ δὲν προφταίνει τὸ κορμί τους νὰ βου-

τήξη, και γίνονται ὅλοι τους δελφίνια.

Ὁ Διόνυσος ὅμως, πὺ στὸ μεταξύ ξανάγινε πεντάμορφο παλικάρι, κράτησε τὸν καλὸ τὸν τιμονιέρη νὰ μὴν πάη κι αὐτὸς χαμένος μέσα στὰ κύματα.

Φαντάζεστε τώρα τὴ χαρὰ καὶ τὸ καμάρι τοῦ καλοῦ ἀνθρώπου, σὰν ἄκουσε τοῦτα τὰ λόγια:

— Μὴ φοβᾶσαι, καλέ μου, γιατί σὲ νιώθω φίλο. Ξέρεις ποιὸς εἶμαι; Μὲ λένε Διόνυσο, εἶμαι τοῦ Δία γιὸς κι ὁ ἀγαπημένος θεὸς τοῦ κρασιοῦ.

(Ἀπὸ τὰ *Τρία παραμύθια*)

Μαντέματα

“Ενας πῆγε στὴ φυλακὴ νὰ δῆ ἓνα φυλακισμένο,
καὶ ὁ φύλακας τὸν ρώτησε :

— Τί συγγένεια ἔχεις μὲ τὸ φυλακισμένο ;

— Ἀδερφοὺς κι ἀδερφές δὲν ἔχω,
μὰ ὁ πατέρας τοῦ φυλακισμένου
εἶναι γιὸς τοῦ πατέρα μου.

*

Τὰ δυὸ τρεχούμενα,
τὰ δυὸ στεκούμενα,
τὰ δυὸ πὺ μοιάζουνε
μὰ δὲν παραμοιάζουνε.

(Λαϊκὰ)

Ὁ Γαβριήλ ὁ μυλωνάς καὶ ἡ κερα-Μαριῶ

ΙΑ φορὰ κι ἓναν καιρὸ ἦτανε ἓνας μυλωνάς καὶ τὸν ἔλεγαν Γαβριήλ. Γύρω στὸν ἀνεμόμυλο εἶχε ἓνα ἀμπελάκι καὶ τόσο φτωχὸς ἦτανε, πὺ τὸν ἔλεγαν τζατζαλά.* Κεῖ κοντὰ κάθουνταν καὶ

μιὰ ἀλεπού, πὺ τὴν ἔλεγαν κερα-Μαριῶ. Ἡ ἀλεπού πήγαινε κάθε μέρα κι ἔτρωγε ἀπ' τ' ἀμπελάκι τὰ σταφύλια, καὶ δὲν ἄφηνε τὸν Γαβριήλ οὔτε μιὰ ρώγα νὰ φάγη. Ὁ Γαβριήλ τί νὰ κάμη δὲν ἤξερε, πιάνει μιὰ μέρα καὶ κρύβεται πίσω ἀπ' τὸ μύλο, καὶ μόλις βγῆκε ἡ κερα-Μαριῶ νὰ φάγη τὰ σταφύλια, τὴν ἀρπάζει ἀπ' τ' αὐτιά νὰ τήνε σκοτώση. Ἡ καημένη ἡ κερα-Μαριῶ ἄρχισε νὰ τότε παρακαλῆ καὶ νὰ τότε λέγη:

— Ἀμάν, κὺρ Γαβριήλ, μὴ μὲ σκοτώνης καὶ πολλὰ καλὰ θὰ δῆς ἴπὸ τὰ μένα.

Ὁ μυλωνάς τήνε λυπήθηκε καὶ δὲν τὴ σκοτώσε, παρὰ τὴν κράτησε μέσα στὸ μύλο καὶ τὸν ἔκαμνε δουλειές. Μιὰ μέρα λέγει στὸν Γαβριήλ:

τζατζαλάς = κουρελιάρης

— Κύρ Γαβριήλ, ἄκουσέ με, τί θὰ σὲ πῶ· μήπως σὲ βρίσκονται τίποτε κάνα δυὸ φλουριά;

— Ἐχω δυὸ φλουριά τῆς μάνας μου.

— Καὶ γὰρ τόσα ἠθελα, λέγει ἡ κερα-Μαριώ.

Τὴν ἄλλη τῆ μέρα, ἡ κερα-Μαριώ μιὰ καὶ δυὸ ἴσια στοῦ βασιλέ τὸ παλάτι· χτυπάει τὴν πόρτα. Ἄνοίγει ἡ δούλα:

— Τί θέλεις, κερα-Μαριώ;

— Ἦρτα νὰ σᾶς ἀγγαρέψω, μήπως καὶ σᾶς βρίσκεται κάνα κόσκινο, πὺ κοσκινίζουν τὰ φλουριά. Δουλεύω σ' ἓνα ἀφεντικὸ πολὺ πλούσιο καὶ θέλει νὰ τὰ κοσκινίσω καὶ δὲν ἔχει κόσκινο.

— Πῶς, εἶπαν οἱ δοῦλες, ὅσα θέλεις· μόνε ποιὸ μπόγι θέλεις; Ἐχουμε μπόγια μπόγια.

— Νὰ μὲ δῶστε τὸ κόσκινο πὺ κοσκινίζουν τὰ μικρὰ φλουριά, εἶπε ἡ κερα-Μαριώ.

Οἱ δοῦλες εἶπαν ἀναμεταξύ τους:

— Ἄς ἀλείψουμε λιγάκι μέλι ἀπὸ κάτ' τὸ κόσκινο, κι ἴσως κολλήση καὶ σὲ μᾶς τίποτε.

Τὸ παίρνει τὸ κόσκινο ἡ ἀλεπού, μιὰ καὶ δυὸ στὸ μυλωνά. Βλέπει κάτ' ἀπ' τὸ κόσκινο μέλι· κατάλαβε πὺς τὸ 'κάμαν οἱ δοῦλες. Κολνᾶει τὸ φλουράκι καὶ τὸ πάει πίσω στοῦ παλάτι τοῦ βασιλέ. Χτυπάει τὴν πόρτα, ἀνοίγει ἡ δούλα.

— Εὐχαριστῶ πολὺ, λέγει ἡ ἀλεπού, μόνε κοπέλα μ', σὲ παρακαλῶ πολὺ, νὰ μὲ δῶστε τὸ κόσκινο πὺ κοσκινίζετε τὰ μεγάλα φλουριά.

— Νὰ τὸ δώσουμε, εἶπαν οἱ δοῦλες ὀλόχαρες.

Κι ἀλείφουν μέλι γιὰ νὰ κολλήση τὸ φλουριὶ κι

εἶπαν ἀναμεταξύ τους :

— Δὲν εἶδαμε στὸ ἄλλο κόσκινο, κόλλησε τίποτε ;
Γυρίζει τὸ κόσκινο ἢ δούλα ἀπ' τὴν ἀνάποδη, τί νὰ
δῆ : ἓνα φλουρι κολλημένο· ἢ χαρά της δὲ λέγεται.

Παίρνει πάλε ἢ ἀλεπού τὸ κόσκινο καὶ πάει στὸ
μύλο.

— Κύρ Γαβριήλ, δῶσ' με καὶ τ' ἄλλο φλουρι νὰ κάμω
τὴν τέχνη μ'.

Παίρνει τὸ φλουρι καὶ τὸ κολνάει πάλε κάτ' στὸ
κόσκινο καὶ τὸ πάει στὸ παλάτι. Χτυπάει τὴν πόρτα,
τὴν ἀνοίγει ἢ δούλα.

— Εὐχαριστῶ τις κοπέλες μου, λέγει ἢ κερα-Μαριώ,
μόνε θὰ σᾶς ἔλεγα κατιτί· τὸ ἀφεντικό μου, πού δου-
λεύω, εἶναι πολὺ καλὸ παιδί καὶ πάρα πολὺ πλούσιος
καὶ θέλει κάνα καλὸ κορίτσι νὰ παντρευτῆ. Μήπως
ξέρετε σεῖς κανένα πού τὸ ταιριάζει ; Δὲν ξέρετε τί
ἐμορφιὲς καὶ τί λεβεντιὲς ἔχει !

“ Ἄμα τ' ἀκούσανε οἱ δοῦλες, τρέχουνε ἀπάν' καὶ τὸ
λένε στὸ βασιλέ. Ὁ βασιλέξ εἶχε μιὰ κόρη πολὺ ὄ-
μορφη κι ἤθελε νὰ τήνε παντρέψη, καὶ σὰ νὰ τὸν ἤρ-
θε στὸ λογαριασμό. Βγαίνει ἔξω καὶ λέγει τὴν ἀλε-
πού :

— Δὲ μὲ κάμνεις τὴ χάρη, κερα-Μαριώ, νὰ τὸν φέρης
ἐδῶ νὰ τόνε διῶ καὶ γώ ;

— Τὸ θέλημά σου, ἀφέντη βασιλέ : σήμερα εἶναι Σαβ-
βάτο, τὴν Τετάρτη θὰ τόνε φέρω.

Βγαίνει ἢ ἀλεπού ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα καὶ συλλογι-
ζεται τί νὰ κάμη, γιατί ὁ γαμπρὸς οὔτε παντελόνι δὲν
εἶχε νὰ φορέση. Πάει στὸ μύλο καὶ τὰ λέει ὅλα στὸ

μυλωνά :

— Δέν ξέρεις, κύρ Γαβριήλ, τί δουλειά σκάρωσα· θά πάρης τή βασιλοπούλα, και καθόλου νά μή μιλής.

‘Ο καημένος ὁ μυλωνάς, τί νά πῆ; Και τό ’ριξε στο γέλιο. ‘Η ἀλεπού, ὅσο περνοῦσαν οἱ μέρες κι ἔφθανε ἡ Τετάρτη, δέν ἤξερε τί ψευτιά νά σκαρώση, ὅσο πού τὰ κατάφερε. Πιάνει και δένει ἕνα μεγάλο κλαδι πίσω ἀπ’ τήν οὐρά της, και πάει ἀντίκρυ στοῦ βασιλῆ τὸ παλάτι, κάμποσο μακριά, σ’ ἕνα χωράφι ἄσπαρτο ὅλο τεζέκες* και γυρίζει γλήγορα και σηκώνει μιὰ σκόνη σάν καπνό. ‘Απ’ τὸ παλάτι τοῦ βασιλῆ φαίνονταν κι ἔλεγαν ἀναμεταξύ τους :

— Διέστε, ἔρχεται ὁ γαμπρός· σκόνη σήκωσαν τ’ ἀμάξια, θά εἶναι πολλά.

Σ’ αὐτὸ τὸ μεταξύ, χτυπάει ἡ πόρτα, τρέχουνε οἱ δοῦλες ν’ ἀνοίξουν, τί νά διοῦνε: Τὴν ἀλεπού!

— Ποῦ ’ναι ὁ γαμπρός, κερα-Μαριώ; τήνε ρωτοῦν.

— “Ασ’ τα, κοπέλες μου, ποῦ νά σᾶς τὰ πῶ, τί ἐπάθαμε στο δρόμο. Μᾶς ἔπιασαν κλέφτες και μᾶς ξεγύμνωσαν κι ἄφησαν τὸ γαμπρὸ χωρὶς ροῦχα και παράδες κι ἦρθα νά σᾶς τὸ πῶ, νά διοῦμε τί θά γένη.

‘Ανεβαίνουν ἀπάν’ οἱ δοῦλες, τὸ λένε στο βασιλέ. Φωνάζει ὁ βασιλῆς ἀπάν’ τὴν κερα-Μαριώ και τὴ λέγει :

— Περαιστικά, κερα-Μαριώ.

— Τί νά σὲ πῶ, κύρ βασιλέ, εἶμαι καταφαρμακωμένη, αὐτὸ κι αὐτὸ πάθαμε.

‘Ο βασιλῆς μὲ τὰ γέλια τὴ λέγει :

τεζέκες = βόλοι ἀπὸ χῶμα

— Γι' αὐτὸ στεναχωριέσαι, κερα-Μαριῶ; Παράδες νὰ θέλῃς, ὅσες θέλεις. Ἄνοιγει ὁ βασιλὲς μιὰ κάσα καὶ βγάζει ἕναν τουρβὰ γεμάτο καὶ τὸν δίνει τὴν κερα-Μαριῶ.

Ἡ κερα-Μαριῶ ἢ πονηρὴ ἀπ' τὴ χαρὰ της δὲν ἤξερε τί νὰ κάμῃ. Παίρνει τὸν τουρβὰ τὰ φλουριά, μιὰ καὶ δυὸ στὸ μωλὼν καὶ τὸν λέγει:

— Σήκω, κοιμήθηκες φτωχὸς καὶ σηκώθηκες πλούσιος! Μπρός, πορπάταγε καὶ μὴ μιλᾷς καθόλου.

Τὸν παίρνει ἢ ἄλεπού, τὸν χώνει σ' ἕνα μαγαζὶ καὶ τὸν ντύνει ἀπ' τὰ νύχια ὡς τὴν κορφή καθαυτὸ γαμπρό, καὶ τὸν πάει στὸ παλάτι. Σ' ὅλο τὸ δρόμο τὸν ἔδινε ὀρμήνεις:

— Μόλις θὰ πᾶμε στὸ παλάτι καὶ θὰ μᾶς ἀνοίξουν, νὰ κάμῃς σ' ὅλους ἕνα σχῆμα, καὶ κατόπι νὰ φιλήσης τοῦ βασιλέ τὸ χέρι. Καὶ ὅταν σὲ μιλή ὁ βασιλὲς, σὺ νὰ μὴ μιλᾷς πολλὰ, νὰ μὴν ντροπιαστοῦμε.

Ὁ μωλωνάς, ὅπως τὸν εἶπε ἢ ἄλεπού, ὅλα κατὰ γράμμα. Μόλις μπῆκαν στὸ παλάτι, σ' ὅλους ἔκαμε ἀπὸ ἕνα σχῆμα, φιλεῖ τὸ χέρι τοῦ βασιλέ. Ὁ βασιλὲς ὀλόχαρος παίρνει τὴ βασιλοπούλα ἀπ' τὸ χέρι καὶ τὴν παρουσιάζει στὸ γαμπρό. Ἡ βασιλοπούλα, σὰν τὸν εἶδε, τὸν ἄρεσε καὶ κάμνει γάμο σαράντα μέρες καὶ σαράντα νύχτες. Ἡ κερα-Μαριῶ ἦτανε στὰ μέσα καὶ στὰ ἔξω, κι ὁ Γαβριήλ ὁ τζατζαλὰς ἐγίνε βασιλιάς. Ἦμουνα κι ἐγὼ ἐκεῖ μ' ἕνα κόκκινο βρακί.

(Λαϊκὸ παραμῦθ)

Ὁ θαλασσοπόρος

χω ἓνα καράβι, τόσο, μὲ πανιά,
θάλασσες ἀφήνει, θάλασσες περνᾷ.

Ἐφωνος στὸν κίνδυνο καὶ θαλασσομάχος,
ταξιδεύω σχίζοντας πέλαγα μονάχος.

Στοῦ περιβολιοῦ μας τὴ δεξαμενὴ
τὰ νερά τους σμίγουν πέντε ὠκεανοί!

Γύρω περιμένουν στίς ἀκτὲς οἱ κάβοι
δίπλα τους ν' ἀράξη τ' ἄσπρο μου καράβι.

Στὴν Ἰνδία, στὸ Βόλγα, στὸ Μισσισιπιπὴ
τρέχει τὸ καράβι μου, πάει σὰν ἀστραπή.

Τὸ φεγγάρι μέσα ἀπ' τὸ πυκνὸ πλατάνι
στὰ ταξίδια του ὅλα συντροφιά μου κάνει.

Πρὸς τὰ πολυτρίχια, λίγο παρακεῖ,
τὸ τιμόνι ἂν στρίψω, νά κι ἡ Ἀφρικὴ.

Πίσω ἀπ' τοῦ κισσοῦ μας τὴ χλωρὴ κουρτίνα,
ἔγινά μόλα, βάζω πλώρη γιὰ τὴν Κίνα.

Τὸ Σουέζ, τὴν Πόλη καὶ τὸν Παναμᾶ,
ὡς νὰ μὲ φωνάζη γιὰ φαῖ ἢ μαμά.

Καθισμένος πλάι σὲ μιὰ γλάστρα δυόσμο
δέκα χρόνων πλοίαρχος, γνώρισα τὸν κόσμο!

(Ἀπὸ τὴ συλλογὴ Ἕ μαγικὴ φλογέρα)

ΓΙΩΡΓΗΣ ΚΡΟΚΟΣ

Γαλανὸ

κυρά μας θάλασσα
πλένει στὸ λουλάκι
ἀμμονδιὰ καὶ βότσαλο,
βράχο καὶ νησάκι.

Πλένει τὰ καράβια της,
πλένει τὰ λιμάνια,
κι ἂν λουλάκι τῆς λειφτῆ*
παίρνει ἀπὸ τὰ οὐράνια.

(Ἀπὸ τὰ Παιδικὰ χαμόγελα)

λειφτῆ = λείψη

ΘΕΤΙΣ Κ. ΦΡΑΝΤΖΗ

Τὰ χέρια τοῦ παπποῦ

ΤΑΝ μιὰ φορὰ κι ἕναν καιρὸ ἕνας γερο-ψαρὰς λεβέντης καὶ ὠραῖος. Εἶχε μαλλιά ὀλόλευκα, μακριὰ γένια καὶ μουστάκια. Ὅμως δὲν φαίνονταν καθόλου ἄγριος μ' αὐτὰ του τὰ μουστάκια, γιατί τὰ δυὸ του μάτια, τὰ μεγάλα καὶ γαλανά, φώτιζαν μὲ καλοσύνη τὸ πρόσωπό του, καὶ τὰ χέρια του ἔγγιζαν τὸ καθετὶ μὲ τόση τρυφεράδα, πὺ ὅποιος τὸν ἔβλεπε μποροῦσε νὰ ὀρκιστῆ πὺς ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἦταν γλυκὸς καὶ ἀγαθός, σὰν τοὺς ἀγγέλους πὺ μᾶς προστατεύουν.

Αὐτὸς, λοιπόν, ὁ γερο-ψαρὰς ἦταν καὶ ὁ πιὸ καλὸς παπποὺς τοῦ κόσμου. Τὸ ἐγγονάκι του, ὁ Καστανούλης, τὸν ἐλάτρευε καὶ τὸν ἐθαύμαζε. Μὰ δὲν εἶναι λίγο νὰ ἔχης γιὰ παππού σου τὸν πιὸ καλὸ παπποὺ τοῦ κόσμου...

Ἐνα ἀπόγευμα, παπποὺς κι ἐγγονὸς πῆραν τὰ σύνεργά τους καὶ ξεκίνησαν νὰ ρίξουνε τὰ δίχτυα. Ἡ

μέρα εἶχε γλιστρήσει ὁμορφα στή δύση, καί τώρα ὁ ἥλιος τὴν ἀποχαιρετοῦσε μὲ τὰ χρυσαφιά του σύννεφα. Ἡ θάλασσα ἦταν πολὺ ἤσυχη, καί πέρα μακριὰ μόλις φαίνονταν τὰ νησιά. Εἶχε τόση ἀπλωθῆ καλοσύνη στὴν πλάση, πὺ ὁ παπποὺς ἐνίωσε κάτι νὰ λιώνη μέσα του. Ἐλιωνε ἡ σκληρότητα ἐκείνη τοῦ ψαῖ, πὺ χαίρεται ὅταν τὸ ψάρι σκλαβωθῆ στὰ δίχτυα του.

— Ἄκου, ἀγόρι μου, γυρνᾶ καί λέει στὸν ἐγγονό του, ἀπὸ ἓνα τέτοιο δειλινό, καί ἀπὸ μιὰ τόσο ὁμορφη νύχτα, σὰν κι αὐτὴ πὺ θά ᾿ρθη, δὲν πρέπει νὰ στερῆσουμε κανένα ζωντανό, οὔτε ψάρι, οὔτε καβούρι, οὔτε σταυρό, οὔτ' ἀχιβάδι. Τίποτα. Ὅλα ἔχουν τὸ μερίδιό τους ἀπόψε στὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ. Ἄς ξεχάσουμε λοιπὸν τὰ δίχτυα μας, κι ἄς ἀφήσουμε τὴ βάρκα νὰ μᾶς πάη ὅπου τραβάει ἡ καρδιά της...

Ξεκίνησαν. Ξανοίχτηκαν. Νύχτωνε χωρὶς νὰ τὸ καταλάβη κανεὶς. Ἐνα γελαστὸ φεγγάρι φώτισε τὸν οὐρανὸ καί τὰ νερά.

— Βλέπεις αὐτὸν τὸν ἀσημένιο δρόμο πάνω στὰ νερά; λέει ὁ παπποὺς στὸν Καστανούλη. Αὐτὸς εἶναι, γιόκα μου, ὁ δρόμος τῆς ἀγάπης. Ξετυλίγεται σὰν κορδέλα ἀπὸ τὸ φεγγάρι καί ἀπλώνεται στὴ θάλασσα.

Δὲν πρόφτασε νὰ μιλήσῃ ὁ παπποὺς, καί ἡ βάρκα, πὺ τὸν ἄκουσε, ἔστριψε κι ἄρχισε νὰ γλιστρᾶ, χωρὶς κουπιὰ, πάνω στὸ δρόμο τῆς ἀγάπης.

— Ποῦ πᾶμε, παππού; ρώτησε τὸ παιδί.

— Ὅπου μᾶς πάει ἡ ὥρα ἡ καλή.

Ἡ ὄγερο-ψαράς ρέμβαζε κι ὁ Καστανούλης, πὺ ἦ-

ταν μικρὸ παιδὶ καὶ δὲν μποροῦσε νὰ κάθεται δίχως νὰ κἀνη τίποτα, ἔπαιξε πρῶτα μὲ τὰ παλαμάρια καὶ μὲ τὰ σύνεργα στὴ βάρκα, καὶ ὕστερα βάλθηκε νὰ μετρᾷ τὰ χεράκια του πάνω στὰ χέρια τοῦ παπποῦ. Ἦταν πολὺ πιὸ μεγάλα τὰ χέρια αὐτὰ ἀπ' τὰ δικὰ του, γεμάτα ρόζους, ὅπως εἶναι τὰ χέρια τῶν ψαράδων. Ὅμως, ὅπως εἶπαμε καὶ στὴν ἀρχή, σάλευαν καὶ ἔγγιζαν ὅλα τὰ πράγματα μὲ τόση τρυφεράδα, πού ὀρκίζονταν κανεὶς πὼς κακὴ πράξη δὲν εἶχε κάνει ποτὲ στὸ βίο του ὁ γέροντας αὐτός.

Ἐκεῖ λοιπὸν πού ἔπαιξε ὁ ἐγγονὸς καὶ ρέμβαζε ὁ παππούς, ἐνίωσαν πὼς κάποιος τρίτος ἔγγιζε τὴ βάρκα τους. Γυρνοῦν καὶ τί νὰ ἰδοῦν; Μιὰ ὁμορφὴ Νεράιδα νὰ στέκεται ὄρθια στὴν κουπαστή!

Τὰ ξέπλεκα μαλλιά της ἦταν δεμένα, κοντὰ στὸ αὐτάκι της, μὲ πράσινη κορδέλα ἀπὸ φύκια. Τὰ μάτια της κοιτοῦσαν τὴ σκέψη σου καὶ τὴν καρδιά σου. Τὸ φουστάνι της ἦτανε γιορτινὸ, σὰν τὸ οὐράνιο τόξο. Φοροῦσε καὶ γιὰ παντουφλάκια δύο γυαλιστερά κοχύλια.

— Ἦρθα κι ἐγὼ στὴ συντροφιά σας, τοὺς λέει ἡ Νεράιδα μὲ κελαηδιστὴ φωνή. Δὲν πιστεύω νὰ θυμώσετε μαζί μου...

Ὁ παππούς τὴν κοίταξε μὲ τὰ γελαστά του μάτια.
— Καλὴ μου Κυρά, τῆς λέει, χαρὰ μας νὰ σ' ἔχουμε μαζί μας ἀπόψε. Μόνο πού δὲ βρίσκεται τίποτα νὰ σὲ κεράσουμε. Λίγο ψωμοτύρι ἔχουμε στὴν πετσέτα μας καὶ κεῖνο τὸ ξιδάτο χταπόδι. Ἐσένα σ' ἀρέσουν οἱ χυμοὶ τῶν λουλουδιῶν, τὸ μέλι, τὰ καρύδια...

— Μὴ στενοχωριέσαι, παππού, λέει ἡ Νεράιδα. Για-
τι ἀπόψε δὲ θὰ μᾶς μείνη καιρὸς νὰ σκεφτοῦμε γιὰ
φαῖ.

Ἦ παπποὺς παραξενεύτηκε.

— Ὅλος ὁ καιρὸς δικὸς μας εἶναι, Καλοκυρά, ἀπόψε.
Τὰ δίχτυα δὲ θὰ τὰ ρίξουμε, καὶ κανένα ζωντανὸ τοῦ
γιαλοῦ δὲ θὰ κινδυνέψη.

— Τὰ δίχτυα θὰ τὰ ρίξουμε, παππού, λέει ἡ Νεράιδα,
κι ὅμως κανένα πάλι ζωντανὸ δὲ θὰ κινδυνέψη. Θὰ τὰ
ρίξουμε, ὅταν ἀνοιχτοῦμε πιὸ πολὺ.

— Ἐκεῖ ποὺ τελειώνει ὁ δρόμος τῆς ἀγάπης; ρώτησε
ὁ Καστανούλης κι ἔδειξε μὲ τὰ χεράκια του τὸ δρόμο
ποὺ χάραζε τὸ φεγγάρι πάνω στὰ νερά.

— Ὁ δρόμος τῆς ἀγάπης δὲν τελειώνει ποτέ, ἀγόρι
μου, εἶπε ἡ Νεράιδα.

Τὸ παιδὶ τὴν κοίταξε παραξενεμένο. Ἦταν ποτὲ
δυνατὸν αὐτό; Καὶ ὁ παπποὺς τὴν κοίταξε γλυκὰ καὶ
ἤρεμα, σὰ νὰ τῆς ἔλεγε: «Ἔχεις δίκιο, καλὴ Κυρά.
Ὁ δρόμος τῆς ἀγάπης δὲν τελειώνει ποτέ. Δὲν ἔχει
τέλος...»

— Λοιπὸν, παππού, εἶπε πάλι ἡ Νεράιδα, ἀπόψε θὰ
ρίξουμε τὰ δίχτυα...

Δὲν πρόφτασε νὰ τελειώσῃ τὸ λόγο της, κι ἔνα
λαμπερὸ ἀστὲρι γλίστρησε ἀπὸ τὸν οὐρανὸ, τράβηξε
μιὰν ἀργυρῆ γραμμὴ στὸ διάστημα κι ἔπεσε μακριὰ
στὴ θάλασσα.

— Τὸ εἶδες τὸ ἀστὲρι; ρώτησε ἡ Νεράιδα τὸν Κα-
στανούλη.

— Οὐ, ἔχω δεῖ πολλὰ τὶς νύχτες ποὺ δὲν ἔχει φεγγά-

ρι, και τ' ἄστρα πληθαίνουν στὸν οὐρανό.

— Καὶ ξέρεις ποῦ πᾶνε;

— Πέφτουν, εἶπε τὸ παιδί.

ἍΟ παπποὺς πάλι γύρισε καὶ κοίταξε τὴ Νεράιδα.

— Ἐσὺ θὰ ξέρης πιὸ πολλὰ ἀπὸ μᾶς τοὺς ἀνθρώπους.

— Ἐχε ὑπομονή, παππού, τοῦ ἀπάντησε. Ἐγὼ ξέρω, μὰ θὰ μάθης καὶ σύ, γιατί' ἔσαι ἀγαθὸς ἄνθρωπος.

Εἶχανε φτάσει πιά σ' ἓνα μέρος παράξενο. Ἡ βάρκα ξαφνικὰ μεγάλωσε, ὅμως ἔγινε ἀνάλαφρη σὰν πεταλούδα. Ἔμοιαζε νὰ τὴν εἶχαν κάνει ἀπὸ κεῖνο τὸ χρυσοπράσινο χαρτὶ ποὺ τυλίγουν τὰ μπομπόνια. ἍΟ παπποὺς φάνταζε πιὸ μέγας, πελώριος. Ἄν ἦταν στὴν κάμαρα τοῦ σπιτιοῦ, δὲ θὰ χωροῦσε ὄρθιος. Τὰ ἄσπρα μαλλιά του καὶ τὰ γένια ἦταν τώρα ἀσημένια. Καὶ τὰ χέρια του; Ἄχ, τὰ χέρια του, λὲς καὶ ἦτανε πλασμένα ἀπὸ μετάξι καὶ καλοσύνη. Καὶ ἡ Νεράιδα λαμποκοποῦσε ἀπὸ χαρά. Τόσο πολὺ λαμποκοποῦσαν ὅλα ἀπὸ χαρά, ποὺ ἔνιωθες πὼς ἦταν ἀδύνατο νὰ πέρασε τάχα ποτὲ ἡ λύπη ἀπὸ τὸν κόσμον τοῦτο.

— Παππού, κελάηδησε ἡ Νεράιδα, ἦρθε ἡ μεγάλη στιγμή νὰ ρίξης τὰ δίχτυα σου.

Πῆρε τὴν ἄκρη τους ὁ παπποὺς καὶ ἄρχισε νὰ ρίχνη τὰ μεταξένια δίχτυα στὴ θάλασσα. Σιγὰ σιγὰ βυθίζονταν ἡ ἄκρη στὰ νερά καὶ τὴν ἀκολουθοῦσε, συρτὰ καὶ ἀργά, ὅλο τὸ δίχτυ. Τί βάθος εἶχαν ἐδῶ τὰ νερά! Καὶ τί παράξενον μάκρος τὰ δίχτυα!

Πόση ὥρα πέρασε ἔτσι, δὲν μπορῶ, παιδιά μου, νὰ σᾶς πῶ, γιατί δὲν ἤμουν ἐκεῖ. Ὅμως κάποια στιγμή, ποὺ ἡ Νεράιδα χαμογέλασε τοῦ παπποῦ καὶ ἔγειρε τὸ

κεφαλάκι της, ὁ παππούς κατάλαβε πὼς ἦρθε ἡ ὥρα νὰ σηκώσουνε τὰ δίχτυα.

Ἄρχισαν νὰ τραβοῦν. Πρῶτες ἔφτασαν οἱ ἀργυρῆς στάλες τοῦ νεροῦ, σὰ χάντρες καὶ σὰ δάκρυα. Κι ὕστερα, ὅσο τραβοῦσε ὁ παππούς τὸ δίχτυ, παρουσιάστηκε τὸ θαῦμα: ἀστέρια εἶχαν πιαστή στὰ δίχτυα, καλοὶ μου. Ἀστέρια ἀνέβαιναν ἀπ' τὸ βυθό, καὶ τὸ δίχτυ πού τὰ ἔφερνε, χωρὶς καμιὰ προσπάθεια, φαινότανε ἐλαφρότερο κι ἀπὸ κλωστή.

Οὔτε ἡ βάρκα βάραινε, οὔτε τὰ χέρια τοῦ παπποῦ κουράστηκαν. Μόνον ὁ γυαλὸς ἔλαμπε πέρα γιὰ πέρα ἀπὸ τὴ λάμψη τῶν ἀστεριῶν καὶ ἀπὸ τὰ μάτια ἐκείνων πού τ' ἀντίκριζαν.

Ἦστερα, πρώτη ἡ Νεράιδα ἔσκυψε καὶ φίλησε τὰ χέρια τοῦ παπποῦ.

— Εὐτυχησμένος νὰ εἶσαι, ἄνθρωπε, τοῦ εἶπε, γιὰτι ἔχεις τὰ χέρια ἐκείνου πού ἔταξε ὁ Θεὸς νὰ φέρουν ἀπὸ τὸ βυθό, ἀπ' τὴν ἀφάνεια, τίς σιωπηλὲς λύπες καὶ τίς κρυφὲς χαρὲς τῶν ἀνθρώπων. Καθένα ἀπὸ τ' ἀστέρια αὐτὰ ἦταν κάποτε ἓνα δάκρυ —χαρᾶς ἢ λύπης— στὰ μάτια τους. Κι ὅμως κανένας τότε δὲ στάθηκε ἄξιος νὰ τὰ δῆ. Καὶ ὁ καλὸς Θεὸς ὄρισε τὰ δάκρυα αὐτὰ νὰ γίνουν ἄστρα. Νὰ φωτίζουνε τὸν οὐρανό, καὶ τίς ὁμορφες νύχτες νὰ πέφτουν σ' αὐτὴ τὴ θάλασσα μὲ τὸ μαλακὸ βυθό. Ἐδῶ περιμένουν χρόνια, ὥσπου νὰ βρεθοῦν τὰ χέρια ἐνὸς καλοῦ ἀνθρώπου νὰ τὰ ξαναφέρουνε στὸν κόσμον. Τότε συμβαίνει ἡ λύπη τους νὰ σβῆνη. Ἡ χαρὰ τους νὰ λαμποκοπᾷ, καὶ νὰ γοητεύωνται οἱ ψυχὲς τῶν καλῶν ἀνθρώπων

πού μπορούν νά τ' ἀντικρίσουν. Τοῦτα εἶναι τὰ εὐλογημένα ἀστέρια τοῦ οὐρανοῦ. Γι' αὐτό κι ὅταν τὰ βλέπουμε οἱ ἄνθρωποι νά ξεχωρίζουν ἀπό τ' ἄλλα καί νά πέφτουμε στό ἄπειρο, ἄν προφτάσουν νά ποῦνε μιάν εὐχή, θά γίνῃ αὐτό πού ζήτησαν.

Αὐτά εἶπε ἡ Νεραίδα γιά τὸ θησαυρὸ τῶν ἄστρον πού ἔφερε τὸ δίχτυ τοῦ καλοῦ παπποῦ.

Ὁ γέροντας ἔσμιξε τὰ χέρια του σὲ προσευχή. Κι ὁ Καστανούλης πού τὴν ἄκουγε, ἔτριψε στενοχωρημένα τὸ κεφαλάκι του στό γόνατο τοῦ παπποῦ, καί παρηγορήθηκε μὲ τὴ σκέψη πὼς τὰ λόγια τῆς Νεραίδας θά τὰ καταλάβῃ πιὸ καλά ὅταν θά μεγαλώσῃ.

(Ἀπὸ τὰ Παραμῦθια γιά μεγάλους καί μικροὺς)

ΓΙΩΡΓΗΣ ΚΡΟΚΟΣ

Χριστούλη μου

Χριστούλη μου, ὅταν λέω τ' ὄνομά σου,
γλυκαίνεται στὰ χεῖλή μου ἢ φωνή,
ἢ ἀνάσα μου γιομίζει ἀπ' τ' ἄρωμά σου,
στὰ μάτια μου πλαταίνουν οἱ οὐρανοί.

Χριστούλη μου, ὅταν λέω τ' ὄνομά σου,
ἢ μέρα μου ὅλη πάει σὲ καλό.
Στὴν προκοπή μου νιώθω τ' ἄγγιγμά σου,
κι ἀπ' τὴ χαρά μου σὰν πουλὶ λαλοῦ.

(Ἀπὸ τὸ βιβλίο Παιδικὸ θέατρο, Ἐφηβικὸ θέατρο, Ποιήματα, Τραγοῦδια)

Ἄνθονήσι

λάστρα πού ἔχουν στήσει
σὲ θρονὶ ψηλὸ
βγαίνει τὸ Ἄνθονήσι
μέσ' ἀπ' τὸ γιαλό.

Χέρσο, χωρὶς νά ἔχη
μιὰ νεροπηγή,
γύρω γύρω βράχοι
καὶ δυὸ πῆχες γῆ,

ποιὸς τοῦ τὰ ἔχει φέρει
τ' ἄνθη ἀπ' τῆ στεριά;
γλάρος, περιστέρι,
φύσημα βοριᾶ;

Τ' ἄλλα νησιὰ ξέρες,
καὶ μονάχα αὐτὸ
τοῦ Ἀπριλιοῦ τὶς μέρες
θάμα ὄνειρευτό,

γλάστρα πού ἔχουν στήσει
σὲ θρονὶ ψηλὸ
βγαίνει τὸ Ἄνθονήσι
μέσ' ἀπ' τὸ γιαλό.

(Ἀπὸ τὰ Φευγάτα χελιδόνια)

Τὸ στερνὸ παραμῦθι

ἦσαν στρατὶ στρατὶ τὸ μονοπάτι,
βασιλοπούλες καὶ καλοκυράδες,
ἀπὸ τὶς ξένες χῶρες βασιλιάδες
καὶ καβαλάρηδες ἀπάνω στ' αἶτι.

Καὶ γύρω στῆς γιαγιᾶς μου τὸ κρεβάτι,
ἀνάμεσ' ἀπὸ δυὸ χλωμῆς λαμπάδες,
περνούσανε καὶ σὰν τραγουδιστάδες
τῆς τραγουδοῦσαν —ποιὸς τὸ ξέρει ;— κάτι.

Κανεὶς γιὰ τῆς γιαγιᾶς μου τὴν ἀγάπη
δὲ σκότωσε τὸ Δράκο ἢ τὸν Ἀράπη
καὶ νὰ τῆς φέρῃ ἀθάνατο νερό.

Ἡ μάνα μου εἶχε γονατίσει κάτου
μὰ πάνω —μιὰ φορὰ κι ἕναν καιρὸ—
ὁ Ἀρχάγγελος χτυποῦσε τὰ φτερά του.

(Ἀπὸ τὶς Σκιῆς)

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΒΑΡΕΛΛΑ

Τὰ περιστέρια καὶ τὰ παιδιά

ἮΝ πρώτη μέρα τοῦ καινούριου χρόνου ὁ Θεὸς φώναξε τοὺς ἀγγέλους σὲ συμβούλιο. Ἔθελε ν' ἀνοίξη καινούρια βιβλία γιὰ τὴ νέα χρονιά κι ἤθελε νὰ ξέρη πόσα ἀπὸ τὰ ἔργα τοῦ παλιοῦ χρόνου εἶχαν τελειώσει, πόσα εἶχαν μείνει μισοτελειωμένα καὶ πόσα δὲν ἄρχισαν ἀκόμα, παρὰ τὶς ὁδηγίες του.

Τὰ μικρὰ ἀγγελάκια κατέβασαν ἀπὸ τὰ ράφια τὰ μεγάλα χοντρά βιβλία καὶ τ' ἀπόθεσαν στὸ συννεφένιο τραπέζι. Πῆραν μολύβια καὶ γομολάστιχες κι ἦταν ἔτοιμα νὰ γράψουν καὶ νὰ σβήσουν.

Ὁ Θεὸς ρωτοῦσε, οἱ ἄγγελοι ἀπαντοῦσαν.
— Ἀνοίξτε τὴ σελίδα τῆς προόδου. Πῶς πᾶνε οἱ ἄνθρωποι;
— Πολὺ καλά, ἀποκρίθηκε ὁ μέγας Ἄγγελος. Ξαναπῆγαν στὸ φεγγάρι καὶ φωτογράφισαν καὶ τὴν Ἄφροδίτη.

Ὁ Θεὸς κούνησε τὸ κεφάλι του.

— Ἀπὸ ἀγάπη; Ἀπὸ ὁμόνοια; Ἀπὸ συμπόνια; Πῶς πάνε;

Οἱ ἄγγελοι κόμπιασαν. Ὁ Θεὸς κατάλαβε. Ἔσκυψε στὴ σελίδα. Ἦταν πυκνογραμμένη. Διάβασε προσεκτικὰ καὶ ξεχώρισε τὶς λέξεις: «Πόλεμοι. Μάχες. Βόμβες. Κανόνια».

— Βάλτε αὐτὴ τὴ σελίδα στὶς ζημιές τοῦ παλιοῦ χρόνου, εἶπε θλιμμένος. Ἄνοιξτε μιὰ καινούρια κατάλευκη. Καὶ πέστε νὰ ἔρθουν μπροστά μου τὰ περιστέρια τ' οὐρανοῦ.

Τὰ πουλάκια φτεροκόπησαν σὲ λίγο καὶ παρατάχτηκαν μπροστά του. Τὰ ματάκια τους γυάλιζαν σὰν τὶς μαῦρες χάντρες τοῦ κομπολογοῦ.

— Σᾶς παρακαλῶ, εἶπε ὁ Θεός, νὰ πεταχτῆτε μέχρι τὴ γῆ νὰ δώσετε αὐτὰ τὰ μηνύματα στοὺς ἀνθρώπους. Εἶναι μηνύματα εἰρήνης καὶ ἀγάπης. Νὰ τοὺς δώσετε νὰ καταλάβουν ὅτι εἶμαι πικραμένος γιατί δὲν τηροῦν τὶς ἐντολές μου.

Οἱ ἄγγελοι ἄρχισαν νὰ γράφουν μηνύματα σὲ μικρὰ λευκὰ χαρτάκια: «Ἀγαπᾶτε ἀλλήλους», «Ἐπὶ γῆς εἰρήνη», «Ἀγάπα τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν», «Εἰρήνη ὑμῖν». Ὑστερα ἔδесαν μικρὲς κορδελίτσες στὰ ποδαράκια τῶν πουλιῶν καὶ τὰ ἄφησαν νὰ φύγουν.

Τὸ ταξίδι ἦταν μεγάλο. Τὰ περιστέρια ξεκουράστηκαν γιὰ λίγο, ἄλλα στὴν Πούλια, ἄλλα στὸν Ἀγερινό, ἄλλα στὸ φεγγάρι, καὶ ἀργὰ πιά τὴ νύχτα ἔφτασαν στὴ γῆ.

Μαζί μὲ τὶς νιφάδες τοῦ χιονιοῦ, ποὺ ἄρχισαν νὰ πέφτουν μέσα στὴν παγωνιά, ἔφτασαν καὶ τὰ περιστέρια στὴ μεγάλη πόλη. Φτεροκόπησαν δυνατά, τίναξαν τὰ φτερά τους καὶ στάθηκαν στὶς στέγες, στὰ πρεβάζια τῶν παραθύρων, στὰ σκαλιά, στὰ μπαλκόνια καὶ στὰ πεζοδρόμια. Τὸ κρῦο ἦταν δυνατὸ κι ὁ κόσμος λιγοστὸς στοὺς δρόμους. Κανένας βιαστικὸς δὲν ἔδωσε σημασία στὰ περιστέρια, ποὺ φτερούγιζαν γύρω τους κάνοντας ἐναέριες βόλτες πάνω ἀπὸ τὰ κεφάλια τους. Μόνο κάποιος σκέφτηκε: «Τί θέλουν τὰ περιστέρια μέσα στὴν ἄγρια νύχτα;» Καὶ προχώρησε ἀδιάφορος.

Τὰ περιστέρια ἄρχισαν τότε νὰ κτυποῦν τὶς πόρτες καὶ τὰ παράθυρα. «Ὅλοι ὅμως ἦταν ἀπασχολημένοι. Ἐτρωγαν, ἔπαιζαν, κοιμόνταν, ἔβλεπαν τηλεόραση. Πῶς ν' ἀκούσουν τὰ ραμφίσματα τῶν πουλιῶν; Πῶς νὰ καταλάβουν τὴν ἀπελπισία τους; Μερικοὶ βγῆκαν μέχρι τὸ παράθυρο, μὰ δὲν ἔκαναν τὸν κόπο οὔτε νὰ τ' ἀνοίξουν. Μάταια μιλοῦσαν τὰ πουλιά, μάταια παρακαλοῦσαν: «Ἀνοίξτε, σᾶς φέρνομε μηνύματα ἀπὸ τὸ Θεό».

Στὸ τέλος ἄρχισαν νὰ κρῦνουν. Χιλιάδες χιονένιες πεταλοῦδες σκέπασαν τὴν πόλη. Τὰ φτερά τους μούσκεψαν. Ἀπελίστηκαν. Σταμάτησαν τὶς προσπάθειές τους καὶ συγκεντρώθηκαν στὸ καμπαναριό. Ἡ καμπάνα λύγισε κάτω ἀπὸ τὸ βᾶρος τους καὶ κτύπησε μιὰ φορὰ θλιμμένα μέσα στὴ νύχτα: Ντάν!

Τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωί, ἡ πόλη δὲν ξεχώριζε ἀπὸ ψηλά. Σὰν κάποιος ζωγράφος νὰ εἶχε βουτήξει τὸ πι-

νέλο του σὲ ἄσπρη μογιὰ καὶ νὰ τὴν εἶχε βάψει ἄσπρη. Τὸ κρὺο ἦταν τσουχτερό, μὰ τὴν ἡμέρα ὅλα εἶναι πάντα καλύτερα.

Τὰ περιστέρια μπῆκαν στὴν ἐκκλησία καὶ ζήτησαν ἀπὸ τὸ Θεὸ ὁδηγίες. «Κανεῖς δὲν μᾶς ἔδωσε σημασία, παραπονήθηκαν. Κανεῖς δὲν κατάλαβε τὴ γλώσσα μας. Τί νὰ κάνουμε;»

Ὁ Θεὸς τοὺς εἶπε:

— Νὰ πᾶτε στὰ παιδιὰ. Δώστε τὰ μηνύματα στὰ παιδιὰ. Ἡ ἀγάπη φωλιάζει στὶς δικές τους καρδιές. Εἶναι ἀγνά, καὶ θὰ σᾶς καταλάβουν. Ἀπὸ τὰ παιδιὰ ξεκινᾷ ἡ εἰρήνη καὶ ἡ ἀγάπη.

Μὰ παιδιὰ δὲν ἦταν στοὺς δρόμους. Ἦταν δίπλα στὸ τζάκι, κοντὰ στὴ φωτιὰ κι ἔπαιζαν μὲ τὰ καινούρια τους παιχνίδια. Ἕνα μονάχα βρέθηκε ἔξω, κι αὐτὸ ἦταν σ' ἓνα χωριὸ ψηλά, στὸ βουνό, ποὺ πῆγε νὰ δῆ τί κάνουν τὰ ζῶα μὲς στὴν παγωνιά.

Ἕνα μικρὸ περιστέρι ἔτρεξε μὲ βιασύνη νὰ προλάβῃ τὸ παιδί καὶ κτύπησε τὸ πόδι του στὴ στέγη. Μιὰ σταγόνα αἷμα ἔβαψε τὸ χιόνι τριανταφυλλί, καὶ λαβωμένο τὸ πουλί ἔπεσε μπροστά του. Τὸ πῆρε στοργικὰ στὰ δύο του χέρια καὶ μπῆκε στὸ φτωχικό του. Κάθισε κοντὰ στὸ μαγκάλι γιὰ νὰ τὸ ζεστάνῃ, τοῦ καθάρισε τὴν πληγή, τὸ κράτησε στὴν ἀγκαλιά του καὶ τὸ κανάκευε* μὲ ἀγάπη.

— Κοίταξε στὸ πόδι μου, ἔγνεψε τὸ πονεμένο περιστέρι. Σοῦ φέρνω ἓνα μήνυμα ἀπὸ τὸ Θεό.

Τὸ παιδί κατάλαβε. Ἔλυσε τὴν κορδέλα καὶ συλκανακέω = χαϊδεύω

λάβισε τὴν παραγγελία: «Ἄ-γα-πᾶ-τε ἀλ-λή-λους». Τὸ παιδί ἤξερε τὴ λέξη «ἀγαπῶ». Ἦξερε νὰ τὴν κλί-νη ὀλόκληρη. Ἄγαποῦσε τοὺς γονιοὺς του, ἀγαποῦ-σε τὰ ζῶα, ἀγαποῦσε τὰ γράμματα. Φώναζε τοὺς δι-κούς του καὶ τοὺς εἶπε τὸ νέο: «Ἄγαπᾶτε ἀλλήλους».

Ἐκεῖνοι βγῆκαν στὸ χωριό. Ἐνα λαβωμένο περι-στέρι, εἶπαν, μᾶς ἔφερε ἕνα μήνυμα ἀπὸ τὸ Θεό: Ἄγα-πᾶτε ἀλλήλους. «Ἄγαπᾶτε ἀλλήλους»; εἶπαν οἱ γεί-τονες καὶ δὲν πίστευαν. «Μὰ αὐτὸ εἶναι θαῦμα!» Τὸ νέο μαθεύτηκε σ' ὄλο τὸ χωριό. Κι ἕνας ἕνας, δυὸ δυὸ οἱ χωριανοὶ πῆγαιναν νὰ δοῦν τὸ λαβωμένο που-λί στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ παιδιοῦ, καὶ θαύμαζαν κι ἔκαναν τὸ σταυρό τους καὶ γονάτιζαν. Μαλάκωνε ἡ ψυχὴ τους καὶ ζέσταινε ἡ καρδιά τους.

Κι ὅσο πιὸ πολλοὶ ἄνθρωποι πλησίαζαν, τόσο τὸ χαρτάκι μεγάλωνε, καὶ τὰ γράμματα μεγάλωναν κι ἐ-κεῖνα: «Ἄγαπᾶτε ἀλλήλους», καὶ δὲν χῶραγαν πιά στὸ σπίτι, κι ὁ κόσμος θαύμαζε, καὶ τὸ χαρτάκι ὀλοένα μεγάλωνε καὶ δὲν τὸ χωροῦσε πιά τὸ χωριό. «Ἄγαπᾶτε ἀλλήλους», καὶ τὰ γράμματα ὄλο καὶ με-γάλωναν καὶ γίνονταν τεράστια γράμματα, γράμματα σημαδιακά. Στὸ τέλος τὸ μικρὸ χαρτάκι ἔγινε μιὰ τεράστια σημαία, ποὺ ἀνέμιζε πάνω ἀπὸ τὸ χωριό, ψηλὰ στὸ βουνό: «Ἄγαπᾶτε ἀλλήλους». Καὶ τὶς τέσσερεις ἄκρες τὶς κρατοῦσαν οἱ ἄγγελοι.

Καὶ τὸ νέο ροβόλησε στὶς πλαγιές, σὰν τὸ νερὸ τῆς καθάριας πηγῆς, καὶ κατέβηκε στὸν κάμπο καὶ στὴν πόλη νὰ ξεδιψᾷ τὸν κόσμο, κι ἄκουσαν τὸ μήνυμα οἱ ἄνθρωποι στὶς πόλεις καὶ ταραχτήκαν.

«Ἀγαπᾶτε ἀλλήλους.» Βγήκαν στὶς χιονισμένες
στράτες καὶ κοίταζαν ψηλὰ στὸ βουνό. Καὶ διάβα-
σαν: «Ἀγαπᾶτε ἀλλήλους».

Καὶ ξεκίνησαν ὅλοι — ἄντρες, γυναῖκες, παιδιά—
ν' ἀνεβοῦν στὸ βουνό νὰ δοῦν τὸ παιδί μὲ τὸ λαβωμέ-
νο περιστέρι στὴν ἀγκαλιά.

Κι ἦταν ὅλα πολὺ ὁμορφα. Ὁ κόσμος ποὺ ἀνέβαι-
νε στὸ βουνό κι οἱ ἄγγελοι ποὺ κρατοῦσαν τὸ τερά-
στιο μήνυμα: «Ἀγαπᾶτε ἀλλήλους». Ὁ ἥλιος βγήκε
νὰ χαζέψει καὶ τὰ χρύσωσε ὅλα.

Τὰ περιστέρια δὲν εἶχαν ὄρεξη ν' ἀνεβοῦν στὸν
οὐρανὸ καὶ νύχτωσαν γιὰ δεύτερη φορὰ στὴ γῆ. Μὰ
ἦταν εὐτυχισμένα, γιατί ἡ ἀποστολή τους εἶχε πετύ-
χει. Κούρνιασαν καὶ πάλι ὅλα μαζί μέσα στὸ καμπα-
ναριό. Κι ἡ καμπάνα λύγισε καὶ πάλι ἀπὸ τὸ βάρος
τους καὶ τὰ φτεροκοπήματά τους, κι ἄρχισε νὰ χτυπᾶ
χαρούμενη μέσα στὴ νύχτα:

— Ντάν! Ντάν! Ντάν! Ντάν! Ντάν!

(Ἀπὸ τὸ περιοδικὸ 'Ελληνικὸς Ἐρυθρὸς Σταυρὸς τῆς Νεότητος)

Προσευχή ένός μικροῦ κοριτσιοῦ

Παναγιά μου, τὸ μωρό σου
εἶν' τὸ πιὸ ὄμορφο τοῦ κόσμου.
Ἀγκαλίτσα νὰ τὸ πάρω
λίγο δῶσ' μου.

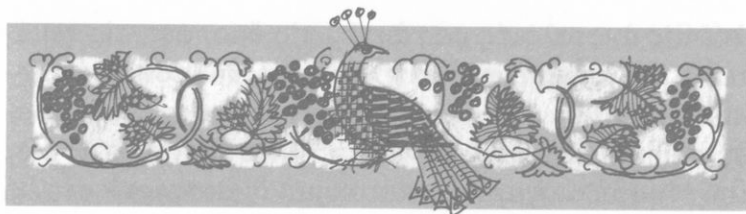
Δὲν τὸ ρίχνω, μὴ φοβᾶσαι,
σὰν καὶ τί θὰ σ'τὸ προσέξω.
Λίγο μόνο νὰ τὸ πιάσω,
νὰ τὸ παίξω.

Θὰ σ'τὸ πλύνω, θὰ σ'τὸ ντύσω,
στὰ χρυσά του τὰ μαλλιά
θὰ τοῦ δέσω μὰ κορδέλα
θαλασσιά.

Θὰ τοῦ κάνω μιὰ βολτίτσα
στὸ περβόλι, στὴ λιακάδα.
Τέτοιο ὀλόφωτο παιδάκι
δὲν ζανάδα.

Γι' αὐτό, δῶσ' μου το λιγάκι
τὸ παιδί σου νὰ τὸ παίξω.
Μὴ φοβᾶσαι, Παναγιά μου,
θὰ προσέξω.

(Ἀπὸ τὴ συλλογὴ *Χαρταετοὶ στὸν οὐρανὸ*)

ΠΕΤΡΟΣ ΓΛΕΖΟΣ

Θεοφάνια σ' ένα νησάκι

ΥΟ μέρες πριν από τὰ Φῶτα, ὁ ξάδελφος μας ὁ Ἀντώνης μᾶς ἔκαμε ξαφνικά τὴν πρόταση:

— Ξαδέλφια, τί λέτε; Ἔρχεστε νὰ πᾶμε στὸ Νησί, πού θὰ βαφτίσω ἕνα

παιδί;

— Καὶ δὲν πᾶμε, ξάδελφε, συμφωνήσαμε πρόθυμα καὶ λίγο ἀπερίσκεπτα ἢ σύζυγός μου κι ἐγώ.

Τὸ Νησί εἶναι ἕνα μικρὸ μακρόστενο νησάκι, πού γειτονεύει μὲ τὸ δικό μας. Ἕνα πολὺ μικρὸ νησάκι — ἄλλο ἕνα δίπλα του εἶναι ἀκατοίκητο πού ὀλόκληρο τὸ σῶμα του τὸ πιάνει τὸ μάτι σου, μόλις ἀνεβῆς σὲ κάποια κορφή τῶν Φαναριῶν, νὰ ἀναδύεται μέσα ἀπὸ τὴ θάλασσα, σὰν ἕνα κῆτος ἢ σὰν ἕνα καράβι χωρὶς κατάρτια. Ἴσως γι' αὐτό, ἐπειδὴ εἶναι ἔτσι μικρὸ μπροστὰ στὸ δικό μας τὸ νησί, πού εἶναι μεγάλο καὶ μὲ βουνὰ ψηλά, τὸ λένε «Νησί».

Τὸ Νησί θὰ ἔναι δὲ θὰ ἔναι δυὸ τρία μίλια μακριὰ

ἀπὸ τὶς ἀνατολικές μας ἀκτές, τὶς ὄμορφες, τὶς γεμάτες μικροὺς χαριτωμένους κόλπους, θαλασσινές σπηλιές καὶ χαμηλὲς βουνοπλαγιές κατάφορτες ἀπὸ λιόδεντρα καὶ σκίνους καὶ φίδες. Ὅλοι ὅλοι οἱ κάτοικοι τοῦ Νησιοῦ λογαριάζονται καμὶὰ διακοσαριὰ ψυχές, τριάντα σαράντα οἰκογένειες. Καὶ φυσικὰ εἶναι ὅλοι τους ψαράδες. Ὅταν εἶναι μπονάτσες, ἀνοίγονται οἱ βαρκοῦλες τους γύρω γύρω στὸ πέλαγος, σὰν μέλισσες, γιὰ νὰ τρυγήσουν τὸν ἀνθὸ τῆς θάλασσας. Ὅταν εἶναι βαρυχειμωνιές, οἱ ἄνθρωποι ξεμοναχιάζονται στὸ Νησί, ἀποκλεισμένοι ἀπὸ τὸν ἄλλον κόσμον· μπορεῖ νὰ κάμουν καὶ δέκα καὶ δεκαπέντε μέρες νὰ ξεμυτίσουν οἱ βαρκοῦλες τους. Τότες οἱ ψαράδες κάθονται στὸ χαμηλὸ ἀκροθαλάσσι, ἀγναντεύουν τὴν ἀγριεμένη θάλασσα, πᾶνε κι ἔρχονται βαριεστισμένοι στὶς δυὸ τρεῖς ταβερνοῦλες τοῦ νησιοῦ καὶ πίνουν ρακὴ καὶ καπνίζουν. Καὶ οἱ γυναῖκες φροντίζουν τότε ἀκόμη πιὸ πολὺ τὰ λίγα κατσίκακια τους καὶ τὶς κοτοῦλες τους, τὰ μόνα ζωντανὰ τοῦ Θεοῦ ποὺ ζοῦν καὶ τρέφονται πάνω στὸ γυμνὸ νησάκι, καὶ ζοῦν καὶ τρέφουν μὲ τὸ γαλατάκι τους καὶ μὲ τ' αὐγά τους τὰ παιδιὰ τοῦ τόπου. Πάλι μπορεῖ νὰ κάνω καὶ λάθος, μπορεῖ ἐκτὸς ἀπὸ τὰ κατσίκια καὶ τὶς κότες νὰ κυλᾷ ἄπραγος τὶς μέρες του πάνω στὸ Νησί καὶ κανένας γαῖδουράκος.

Σ' αὐτὸ λοιπὸν τὸ μικρὸ γειτονικὸ νησί, περάσαμε τὴ χρονιά ἐκείνη τὴ μεγάλη, τὴ φωτεινὴ γιορτὴ τῆς Χριστιανοσύνης, τὴ γιορτὴ τῶν Θεοφανίων.

* * *

“Ὡσπου νὰ φτάσουμε ἀπὸ τὸ χωριό μας στὸ Βόλακα, στὸ ἀκροθαλάσσι ἀπ’ ὅπου «θὰ ρίχναμε πέρα στὸ Νησί), χρειάστηκε νὰ ὁδοιπορήσουμε τρεῖς τέσσερες ὥρες. Οἱ γυναῖκες πήγαιναν μπροστά, καβάλα σὲ δυὸ γαϊδουράκια, ὁ ξάδελφός μου κι ἐγὼ ἀκολουθούσαμε πεζοπορώντας καὶ κουβεντιάζοντας. Τὸ πόσους ὠραίους τόπους εἶδαμε, τὸ πόσον ὠραῖα βουνολάγκαδα περάσαμε, θὰ χρειαζόνταν πολλὴ ὥρα νὰ τὸ διηγηθῶ. Τώρα ξαναζῶ καὶ θυμοῦμαι μόνο τὴν ὥρα λίγο πρὶν ἀπὸ τὸ δειλινὸ πού, φτάνοντας στὸ ἀκρογιάλι, βρήκαμε τὴ βάρκα τοῦ μελλούμενου κουμπάρου ἀπὸ τὸ Νησί νὰ μᾶς περιμένῃ στὸν ἤσυχο κολπίσκο τοῦ Βόλακα. Πήδησε στὴ στεριά καὶ μᾶς ὑποδέχτηκε μὲ πολλὴ εὐγένεια, ἀλλὰ καὶ μὲ κάποια ἀδιόρατη σχεδὸν στενοχώρια καὶ δὲ δέχτηκε οὔτε νὰ ξαποστάσουμε λίγο στὸ πετροκάλυβό μας —εἶχαμε ἐκεῖ κάτω ἓνα χτήμα— οὔτε νὰ πιῇ μιὰ ρακή.

— Πρέπει νὰ περάσουμε στὸ Νησί πρὶν μᾶς πάρῃ ἡ νύχτα... μᾶς εἶπε μὲ σοβαρὸ ὕφος.

Μπήκαμε λοιπὸν στὴ βαρκούλα του, κι ὁ κουμπάρος κι ὁ βοηθός του τράβηξαν κουπὶ νὰ βγοῦμε λίγο στ’ ἀνοιχτά, μὲ τὴν ἐλπίδα πὼς ὕστερα θ’ ἀνοιξοῦμε πανάκι. Ὅμως ὁ λίγος ἀεράκος ποὺ φυσοῦσε ἦταν ἐνάντιος, ὁ κουμπάρος λοιπὸν, ὕστερα ἀπὸ λίγη σιγανοκουβέντα μὲ τὸ βοηθό του, ἔβαλε γερὰ μπροστά νὰ τραβᾷ κουπὶ. Τὸ ἴδιο κι ὁ βοηθός. Λίγο λίγο ὁ ἰδρώτας ἄρχισε ν’ αὐλακῶνῃ τὰ ἡλιοψημένα πρόσωπά τους. Τώρα τὸ ἐνάντιο ἀεράκι ὄλο καὶ δυνάμωνε. Καὶ σὰ νὰ μὴν ἔφτανε αὐτό, ὁ κουμπάρος ἔπρεπε

ν' ἀδειάζη συνεχῶς, μ' ἓνα μεγάλο σαρδελοκούτι, καὶ νερό ἀπὸ τὸν πάτο τῆς βαρκούλας του.

Τότε, ὅπως ἡ νύχτα πλησίαζε κι ἡ βάρκα ὅλο καὶ περισσότερο κλυδωνίζονταν, ἡ ξαδέλφη μου, ποὺ ἦταν ὀλωσδιόλου στεριανή, ἄρχισε νὰ φοβᾶται. Στὴν ἀρχὴ μᾶς κοίταζε σιωπηλά, κι ἐμεῖς τῆς δίναμε κουράγιο. Ὑστερα, ἔτρεμε πιά νὰ κουνηθῆ ἀπὸ τὴ θέση της. Ὁ κουμπάρος, ποὺ καταλάβαινε τὸ φόβο της, τὴν παρηγοροῦσε:

— Μὴ φοβᾶσαι, καλέ, καὶ φτάσαμε!...

Κι ἀληθινά. Εἶχαμε πιά φτάσει στὰ χαμηλὰ πλάγια τοῦ Νησιοῦ, ἐδῶ κι ἐκεῖ περνούσαμε μέσα σὲ μικρὲς ξέρες, προσέχοντας μὴ χτυπήση ἀπάνω τους ἡ βαρκούλα μας. Τὸ λίγο κύμα σποῦσε πάνω τους καὶ τὶς καβάλαγε μὲ χαμηλό, ἥρεμο παφλασμό· ἦταν σὰ νὰ μιλοῦσε καὶ μᾶς βεβαίωνα πὼς δὲν εἶχαμε πιά κανένα κίνδυνο.

Τέλος, ὅταν τὸ σούρουπο εἶχε προχωρήσει γιὰ καλά, ἡ βαρκούλα μας ἔπεσε πλάι στὴν πρωτόγονη ἔρημη ἀποβαθρούλα τοῦ Νησιοῦ. Ὁ κουμπάρος κι ὁ βοηθός του ἔβγαλαν στὴ στεριά τὶς γυναῖκες σχεδὸν σηκωτὲς στὴν ἀγκαλιά, κι ὁ ξάδελφός μου κι ἐγὼ πηδήσαμε στὴ στεριά, ὄχι βέβαια μὲ τόση λαχτάρᾳ ὅσῃν οἱ γυναῖκες, μά, ὅσο νὰ ἴναι, μὲ ἀρκετὴ ἀνακούφιση. Τότε μόνον ὁ κουμπάρος ὁ Νησιώτης μᾶς εἶπε, μὲ τὴ χαριτωμένη συρτὴ, τραγουδιστὴ μιλιὰ τοῦ Νησιοῦ, τὸ μεγάλο μυστικό:

— Κουμπάροι, τὸ βαρκάκι εἶναι μόνο γιὰ τέσσερεις νοματέους... Γι' αὐτὸ βιαστήκαμε μὴ φρεσκάρη...

Ἄλλο τίποτα δὲν εἶπε. Ἄλλὰ καλὰ καταλάβαμε τὴν ἀποσιωπημένη συνέχεια, ὅταν τώρα ξέραμε πὼς τόσην ὥρα εἴμαστε ἔξι ἀντὶ τέσσερα πρόσωπα μέσα στὴ βαρκούλα.

* * *

Φαντάζεστε βέβαια τὴν εὐχαρίστησή μας ὅταν βρεθήκαμε στὸ ἤσυχο, ὀλοκάθαρο καὶ... ἀκίνητο σπιτάκι τοῦ κουμπάρου. Οἱ γυναῖκες μᾶς δέχτηκαν μὲ χίλιες χαρές, τὰ παιδιά κρεμάστηκαν γύρω μας καὶ μᾶς κοίταζαν μὲ θαυμασμό, μασουλώντας κιόλας τὰ ξερὰ σύκα ποὺ τοὺς εἶχαμε φέρει. Κι αὐτὰ ἀκόμη τὰ ἀβάφτιστα —ἦταν δυὸ δίδυμα— ἀνασήκωναν ἀπὸ τὶς κρεμαστὲς κούνιες τοὺς τὰ παχουλὰ προσωπάκια τοὺς κι ἀνταποκρίνονταν πρόθυμα στὰ γέλια καὶ στὰ κανακέματα ποὺ τοὺς κάναμε.

Τὸ βράδυ, ὁ κουμπάρος ἦταν στενοχωρημένος, γιατί, λέει, τὸ φαί «ἦταν πολὺ ἄνοστο καὶ δὲν τράβαγε κρασί». Καὶ ὅμως. Ἦταν ἐκλεκτὸ ψάρι μὲ ὀλόλευκη τρεμάμενη κρούστα, σὰν ἀέρινο γλύκισμα, ποὺ τὸ ἐκάλυπτε —αὐτὸ εἶναι ἓνα εἰδικὸ μαγεῖρευμα, γιὰ νὰ κρατᾷ τὸ ψάρι πολλὰς μέρες,— ἓνα ψάρι ἀπὸ τὰ πιὸ νόστιμα φαγητὰ ποὺ μοῦ ἔτυχαν ποτέ.

Τὴ νύχτα ὁ ἀγέρας δυνάμωσε γιὰ καλὰ. Τὸν ἀκούγαμε νὰ ξυρίζῃ τὰ παραθυρόφυλλα τοῦ σπιτιοῦ. Κι ἡ ἀναπόληση τοῦ ταξιδιοῦ μας τοῦ δειλινοῦ, ἔκανε τὴν εὐτυχία τῆς τωρινῆς μας ἀσφάλειας ἀκόμη μεγαλύτερη.

—Ἀλήθεια, ἂν καμιὰ φορὰ φυσήξῃ κανένας πολὺ δυνατὸς σίφουνας, δὲν μπορεῖ τάχα νὰ τὸ πάρῃ τὸ

Νησί; ἄκουσα τὴν ξαδέλφη μου νὰ ρωτᾷ τὸν ἄντρα της μὲ χαριτωμένη ἀφέλεια, στὸ ἀνοιχτὸ διπλανὸ δωμάτιο, ποὺ αὐτοὶ εἶχαν πάει νὰ κοιμηθοῦν.

Ὅμως ἡ ἐρώτηση ἔδινε θαυμάσια τὴν εἰκόνα τοῦ παραμυθιοῦ ποὺ ζούσαμε. Τὸ Νησί ἦταν ἀληθινὰ σὰν ἓνα μικρὸ ξεκάρτατο καράβι ἀνάμεσα πελάγου. Ἔτσι τὸ εἶδαμε τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωῖ, ὅταν βγήκαμε στὸ ξάγναντο τῆς ἐκκλησιᾶς, διασχίζοντας μέσα σ' ἐλάχιστα λεπτὰ τὸ μόνο δρομάκο τοῦ Νησιοῦ, ποὺ χώριζε στὴ μέση τίς δυὸ μόνες σειρὲς τῶν σπιτιῶν του.

Φαίνεται πὼς ὅλη τὴ λαχτάρα τους γιὰ ὀμορφιὰ καὶ ἀρχοντιὰ ἐδῶ στὸ χαμηλὸ ταπεινὸ νησάκι οἱ ἀγαθοὶ νησιῶτες τὴν εἶχαν διοχετεῦσει στὴν ἐκκλησία του. Ἐλαμπε ὀλόκληρη μέσα καὶ ἔξω. Πρόβαλλε πάνω ἀπὸ τὰ χαμηλὰ σπιτάκια, πάνω ἀκόμη κι ἀπὸ ὅλη τὴ χαμηλὴ γῆ τοῦ νησιοῦ σὰν ἀληθινὰ μέγας Οἶκος τοῦ Θεοῦ. Ἦταν βαμμένη ὀλόλευκη, μὲ τὸν τροῦλο μόνον γαλάζιο, ἓνα καθαρὸ γαλάζιο σὰν τὴ θάλασσα καὶ τὸν οὐρανό. Ἡ μικρὴ της αὐλὴ ἦταν κεντημένη μὲ λευκὸ χαλίκι, καὶ τὰ δεντράκια της —δυὸ τρία χαμηλὰ δεντράκια— ἴσκιωναν μὲ τὸ λίγο πράσινό τους τὴν ἀσπράδα της. Μέσα ἡ ἐκκλησία ἄστραφτε ὀλοκάθαρη.

Ὅταν μπήκαμε στὴν ἐκκλησιά, ἡ μικρὴ σύναξη —ὄλο τὸ χωριό,— παρ' ὅλη τὴν κατάνυξη μὲ τὴν ὁποία παρακολουθοῦσε τὴν ὡραία ἀκολουθία τῶν Θεοφανίων, βρῆκε τρόπο νὰ περιεργαστῆ τοὺς «ξένους». Κι αὐτὸς ἀκόμη ὁ ἱερέας —ἓνας συμπαθητικὸς ὄρι-

μος ἄντρας— ἐπέμεινε νὰ μᾶς λιβανίσῃ λίγο περισσότερο, ὅταν πέρασε δίπλα μας, γιὰ νὰ μᾶς τιμήσῃ βέβαια, ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ βρῆ καιρὸ νὰ μᾶς καλοδοῇ.

Ἔστερα τὸ γλυκὺ μέλος τοῦ ὕμνου τοῦ Κυρίου μᾶς ἔφερε ὅλους πρὸς αὐτόν:

*Ἐπεφάνης σήμερον
τῆ οἴκουμένη
καὶ τὸ φῶς Σου, Κύριε,
ἐσημειώθη ἐφ' ἡμᾶς
ἐν ἐπιγνώσει ὑμνοῦντάς Σε.
Ἦλθες, ἐφάνης,
τὸ Φῶς τὸ ἀπρόσιτον.*

Ἄνταν «ἀγιάστηκαν» τὰ νερά, τὸ ἐκκλησίασμα πέρασε ἤσυχα ἤσυχα ἀπὸ τὴν Ὠραία Πύλη καὶ πῆρε ἀγίασμό, φιλώντας τὸ χέρι τοῦ ἱερέως. Κι ἔστερα, μὲ τὸν ἱερέα καὶ τὸν ψάλτη, μὲ τὴν «Ἀρχὴ τοῦ τόπου»— ἕναν καὶ μόνον χωροφύλακα— καὶ μὲ τὸν ὑποδιδάσκαλο μπροστά, ἀκολουθήσαμε κι ἐμεῖς στὶς ἐπισκέψεις στὰ σπίτια ποὺ γιόρταζαν.

* * *

Τὰ βαπτίσια γίνηκαν τὸ ἀπόγευμα. Ὁ ξάδελφός μου κι ἐγὼ εἶχαμε ἀποφασίσει νὰ βαπτίσουμε τὰ δύο, καὶ ὁ κουμπάρος τὸ δέχτηκε ἐγκάρδια. Ἐν τῷ μεταξὺ ἕνας ἀκόμη γονιός, ποὺ εἶχε ἀβάφτιστο παιδί, ἦρθε καὶ μοῦ ζήτησε νὰ τὸ βαπτίσω. Δέχτηκα τὴν τιμὴ μὲ προθυμία.

Φυσικά, στὰ βαπτίσια συνάχτηκε ὅλο τὸ χωριό.

Δὲν ἔμεινε ψυχὴ σὲ ἄλλο σπίτι, ἐκτὸς ἀπὸ δυὸ παράλυτες γριουῖλες. Γύρω γύρω στὴν κολυμβήθρα σπρώχονταν τὰ παιδιὰ, πιὸ πίσω οἱ μεγάλοι, ἕως ἔξω στὶς αὐλές, ὅπου ἀποτραβιόνταν οἱ ἄντρες γιὰ νὰ κάμουν τόπο. Κι ὁ καημένος ὁ ἱερέας κουράστηκε ἄρκετὰ γιὰ νὰ τελειώση μὲ τάξη καὶ εὐπρέπεια καὶ τὶς τρεῖς βαφτίσεις.

Ἦστερα μοιράσαμε τὰ «μαρτυριάτικα» σὲ ὅλο τὸ χωριό, πού μᾶς εὔχονταν νὰ τὰ «χιλιάσουμε», καὶ τὸ βράδυ χρειάστηκε νὰ φᾶμε δυὸ φορὲς γιὰ νὰ «τιμήσουμε τὸ τραπέζι» καὶ στὰ δυὸ σπίτια τῶν κουμπάρων, ἓνα τραπέζι πλούσιο, εὐλογημένο καὶ καλόκαρδο.

* * *

Ὅταν τὴν ἄλλη μέρα τὸ μεσημέρι, ἀφοῦ εὐχηθήκαμε σὲ ὅλους τοὺς Γιάννηδες, κατεβήκαμε στὸ λιμανάκι τοῦ Νησιοῦ γιὰ νὰ «μπαρκάρουμε» γιὰ τὸ δικό μας, ὅλο τὸ χωριὸ πρόβαλε στὶς πόρτες τῶν σπιτιῶν νὰ μᾶς εὐχηθῆ, νὰ μᾶς προπέμψη:

— Στὸ καλὸ νὰ πᾶτε! Στὸ καλὸ νὰ πᾶτε!...

Τώρα οἱ καλοὶ μας κουμπάροι εἶχαν πάρει τὰ μέτρα τους. Στὸ λιμανάκι μᾶς περίμενε τὸ καινούριο καϊκάκι τοῦ καπετὰν Νικήτα, γιὰ νὰ μᾶς μεταφέρῃ στὸν τόπο μας. Εἶχαν στρώσει ἀκόμη καὶ χράμια ἀπάνω στὸ καλοπλυμένο κατάστρωμα τοῦ καϊκιοῦ, γιὰ νὰ ξαπλώσουν ἄνετα οἱ γυναῖκες.

Μὲ φρέσκο πρίμο ἀγέρι τὸ καϊκάκι, σὰν πουλὶ πού πετοῦσε ξυστὰ πάνω στὴ θάλασσα, μᾶς ἔφερε σὲ εἴκοσι λεπτὰ τῆς ὥρας στὸ νησί μας. Βγῆκαν μαζί μας

στη στεριά ὁ καπετάνιος κι οἱ κουμπάροι μας «νά φᾶνε μαζί μας μιὰ ἐλιά», «νά πιοῦν ἕνα κρασί», κι ὕστερα σάλπαραν πάλι γιὰ τὸ Νησί. Τώρα γιὰ νὰ «βροῦνε τὸν καιρὸ» χρειάστηκε «νά κόψουν» ἕνα σωρὸ βόλτες. Τοὺς παρακολουθοῦσαμε ὅπως λίγο λίγο ξεμάκρηναν. Τὸ λευκὸ πανὶ πότε φούσκωνε μὲ τὸν ἄνεμο, πότε σούρωνε στὴν ἄπνοια. Ὑστερα, σιγὰ σιγὰ τὸ καϊκάκι καβατζάρισε* τὴ μικρὴ γλώσσα τῆς γῆς τοῦ Νησιοῦ καὶ χάθηκε πίσω της.

Τότε νιώσαμε τὴν πίκρα τοῦ χωρισμοῦ ἀπὸ τοὺς καλοὺς ἤσυχους Νησιῶτες, πὺ ζοῦν ἐκεῖ στὸ μικρὸ νησί τους ἄγνωστοι καὶ ἀγνοημένοι, καὶ πὺ σ' ἐμᾶς ἔτυχε ἢ καλὴ τύχη νὰ τοὺς γνωρίσουμε καὶ νὰ τοὺς ἀγαπήσουμε. Κι ἄς ζήσαμε μαζί τους μόνον τρεῖς ἡμέρες. Ἐφτασαν αὐτὲς γιὰ νὰ τοὺς βάλουν στὴν καρδιά μας. Βέβαια, γι' αὐτὸ βοήθησε κι ὁ φωτισμὸς καὶ ἡ θέρμη μὲ τὴν ὁποία ζέστανε τὴ χριστιανικὴ ψυχὴ μας ἢ εὐκαιρία νὰ χαροῦμε τὴ μεγάλη γιορτὴ τῶν Φώτων στὸ ἤσυχο νησάκι τους.

Ἀληθινά. Δὲ θὰ ξεχάσω ποτὲ ἐκεῖνα τὰ γαλήνια, τὰ σεμνά, τὰ ζεστὰ χριστιανικὰ Φῶτα τοῦ γλυκύτατου ἐκείνου Γενάρη τοῦ ἔτους 194..., τὰ Φῶτα πὺ ὁ καλὸς Θεὸς μᾶς ἀξίωσε νὰ γιορτάσουμε στὸ Νησί.

(Ἀπὸ τὸ βιβλίο *Τὸ σπίτι μὲ τὰ περιστέρια*)

καβατζάρω = περνῶ ἕναν κάβο (ἄκρωτήρι)

Ἡ χρυσόμυγα

τὸ περιβόλι, κάθε καλοκαίρι,
μιὰ φλύαρη χρυσόμυγα γυρίζει.
Κάνει πὼς εἶν' σοφὴ κι ὅλα τὰ ξέρει,
μὰ εἶναι χρυσὴ μονάχα καὶ βουίζει...

Στὰ ταπεινὰ λουλούδια πὸν γυρνᾶ,
γιὰ κοσμογυρισμένη τοῦς περνᾶ
κι ἀλήθεια, ἔχει γυρίσει ὅλη τὴ σφαῖρα
καὶ ἔχει κάνει ταξίδια μακρινά:
ἐπῆγε ὡς τὴ γωνιὰ τοῦ κήπου πέρα!

Ἐδιάβηκε χωρὶς караβοκύρη
ὠκεανὸς καὶ λίμνες καὶ ποτάμια
—τὴ στέρνα, τὸν κουβά, τὸ ποτιστήρι,—
πέρασε κι ἀπ' τοῦ κήπου τὰ καλάμια!

Ἐκανε καὶ τὸ γύρο μιᾶς βεράντας!
Ἐγνώρισε καὶ κάποιαν ἀκακία!
Κι ἐδιάβασε Παγκόσμια Ἱστορία
στὰ φύλλα μιᾶς λεβάντας!

Τί βουητό! ὅλο τὸν κήπο φοβερίζει...
Μὰ τὸ ἥσυχο τ' ἀγέρι μόνο ξέρει
πὼς εἶν' χρυσὴ μονάχα καὶ βουίζει,

κι ὅταν φυσᾷ μὲς στὸ καλοκαίρι
καὶ φτερώνει,
τὴ συνεπαίρνει ξαφνικὰ καὶ τὴ σαρώνει.

(Ἀπὸ τὸ περιοδικὸ ἝΗ Διάπλασις τῶν Παίδων)

ΣΤΕΛΙΟΣ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

Φῶτα

Φῶτα, φῶς ἁγίας γιορτῆς
γύρω λαμπυρίζει.
Ἄγιος Γιάννης Βαφτιστῆς
τὸ Χριστὸ βαφτίζει.

Σήμερα μὲς στὸ νερό,
θάλασσα, ποτάμι,
ρίχνουν τὸ χρυσὸ σταυρό,
τ' ἁγιασμα νὰ κάμη.

Σ' ὅλα τὰ νερὰ ἁγιασμός
καὶ σὲ μᾶς ὁ φωτισμός.
Στοῦ σπιτιοῦ μας τὴ μεριά
πᾶμε μ' ἀναφτὰ κεριά.

(Ἀπὸ τὴς Μικρὲς φωνῆς)

ΠΗΝΕΛΟΠΗ ΔΕΛΤΑ

Οί βόλοι

‘Ο ‘Αντώνης και τ’ ἀδέρφια του (ή ‘Αλεξάνδρα, ή Πουλουδιά και ό ‘Αλέξανδρος) περνοῦν τὸ καλοκαίρι στὸ ἀρχοντικό τῶν θείων τους στὴν Καστέλα, στὸν Πειραιά. (Γύρω στὰ 1900.)

ΤΙ ΩΡΑΙΑ πὺ ἦταν ἡ ἐλευθερία στὸ βράχο τῆς Καστέλας! Πουθενὰ δὲν ἦταν τόσο ψιλὴ ἢ σκόνη, τὰ χαμόκλαδα πιὸ ξερά, τὰ κλαριά πιὸ εὐκόλα νὰ τσακίσουν, οἱ πέτρες πιὸ πολλές, τὸ χῶμα πιὸ πλούσιο ἀπὸ θησαυρούς.

Τί δὲν ἔβρισκες ἐκεῖ μέσα! Πράσινα καὶ γαλάζια κομμάτια γυαλί, κάποτε καὶ ἄσπρα, χαλκάδες τενεκεδένιους σκουριασμένους ἢ καπάκια κουτιῶν στρογγυλά, σὰ ρόδες χωρὶς ἄξόνι —μὰ ὁ ‘Αντώνης ἔλεγε πὺς ἦταν εὐκόλο νὰ τοὺς κάνης ἄξόνι μ’ ἓνα καρφὶ πὺ θὰ τὰ τρυποῦσε στὴ μέση,— κάποτε κανένα κουδουνάκι σιδερένιο χωρὶς γλωσσίδι —πὺ καὶ αὐτὸ διορθώνουνταν, βεβαίῳνε ὁ ‘Αντώνης, μὲ μιὰ μεγάλη

χάντρα τῆς Ἀλεξάνδρας, κρεμασμένη σὲ μιὰ κλωστή, μόνο πὺ ἡ Ἀλεξάνδρα, πὺ εἶχε πέντε τέτοιες χάντρες, δὲν ἤθελε νὰ δώση καμιὰ,— κάποτε κανένα κομμάτι σκοινὶ ἢ σπάγο ἢ τέλι· μὰ προπάντων πέτρες, πέτρες ὄλων τῶν σχημάτων, μὲ φλέβες σταχτιές, μενεξελιές, τριανταφυλλιές ἢ μαῦρες.

Μιὰ μέρα, ἡ Πουλουδιὰ βρῆκε ἕναν ἀληθινὸ θησαυρό: βόλους, βόλους μαύρους, πολλοὺς, σκόρπιους, μικροὺς, ὄλοστρόγγυλους. Ζαλισμένη τοὺς κοίταζε, ἄφωνη ἀπὸ τὴ χαρὰ τῆς. Ἡ πρώτη τῆς σκέψη ἦταν νὰ μὴ φωνάξη τ' ἀδέλφια τῆς, μὴν τῆς τοὺς πάρη ὁ Ἀντώνης, πὺ πρέσβευε πῶς τὰ κορίτσια δὲν πρέπει νὰ παίζουν βόλους, πῶς ἔχουν κοῦκλες καὶ πῶς αὐτὲς τοὺς ἀρκοῦν. Μὰ ἦταν τόσοι πολλοὶ οἱ σκόρπιοι βόλοι, ἀρκοῦσαν γιὰ ὄλους, ἀκόμα καὶ γιὰ τὸν Ἀλέξανδρο, πὺ τόσο τοὺς λαχταροῦσε καὶ πὺ ποτὲ δὲν τοῦ δάνειζε τοὺς δικούς του ὁ Ἀντώνης.

Φώναξε λοιπὸν τ' ἀδέλφια τῆς.

— Βόλους! Βόλους! Ἐλᾶτε νὰ δῆτε πόσοι! τοὺς εἶπε μαζεύοντάς τους γεμάτη τὴ φούχτα τῆς.

Ἀνακούρκουδα* πλάγι τῆς, καταχαρούμενος, τοὺς μάζευε ὁ Ἀλέξανδρος ἕναν ἕνα καὶ τοὺς φύλαγε στὴν ἄλλη παλάμη του. Ὁ Ἀντώνης ὅμως, μὲ τὰ δυὸ του χέρια στὶς τσέπες τοῦ πανταλονιοῦ του, δὲν τὸ θεώρησε ἀξιόπρεπο γιὰ ἕνα ἀγόρι νὰ ἐνθουσιαστῆ μὲ τὸ εὔρημα ἑνὸς κοριτσιοῦ. Καὶ εἶπε ἀκατάδεχτα:

— Οἱ δικοί μου εἶναι πιὸ μεγάλοι!

Καὶ ἡ Ἀλεξάνδρα, πὺ ἀκολουθοῦσε πάντα τὸν

ἀνακούρκουδα = μὲ λυγισμένα τὰ γόνατα

Ἄντωνη, εἶπε:

— Καὶ γιὰ νὰ τοὺς πετάξουν ἐδῶ, θὰ πῆ πὼς εἶναι χαλασμένοι!

Ἄπογοητευμένος ἄνοιξε ὁ Ἀλέξανδρος τὰ χέρια του, καὶ οἱ βόλοι του σκορπίστηκαν στὸ χῶμα.

Ἡ Πουλουδιά ὄμως ἐπέμεινε.

— Ποῦ τὸ ξέρεις πὼς τοὺς πέταξαν; ρώτησε. Μπορεῖ ἓνα ἀγόρι νὰ τοὺς εἶχε στὴν τσέπη του, καὶ νὰ τρύπησε ἢ τσέπη του, καὶ νὰ τοῦ ἔπεσαν ὅσο περπατοῦσε. Γιὰ δέξ, ἔχει παντοῦ, ἐδῶ, κι ἐκεῖ, καὶ παρακάτω! Θὰ ἔτρεχε τὸ ἀγόρι, καὶ θὰ ἔπεφταν οἱ βόλοι...

— Πφφφ... διέκοψε ὁ Ἄντωνης, πὺ εἶχε πολλὴ ὄρεξη νὰ πάρη ἀπὸ τὸ θησαυρὸ τῆς ἀδελφῆς του, μὰ πὺ δὲν τὸ καταδέχονταν πιά, μιὰς καὶ τὸν εἶχε περιγελάσει. Ξέρεις καὶ σὺ τώρα ἀπὸ ἀγόρια!

Πειραγμένη στὸ φιλότιμό της γιὰ τὴν περιφρονητικὴ ἀδιαφορία τῶν ἀδελφῶν της, ἡ Πουλουδιά γέμισε τὴν τσέπη της καὶ εἶπε:

— Καλά. Ὅταν αὔριο μοῦ ζητήσετε τοὺς βόλους μου, ἐγὼ δὲ θὰ σᾶς τοὺς δώσω!

Καὶ κάκιωσε καὶ δὲν ἤθελε νὰ ρίξη μὲ τοὺς ἄλλους πέτρες στὸ γιालό.

Αὐτὸ ἦταν τὸ πιὸ ὠραῖο τους παιχνίδι. Καὶ παράμερα, λυπημένη, κοίταζε ἡ Πουλουδιά τίς πέτρες, πὺ τίς πετοῦσαν τ' ἀδέλφια της καὶ πὺ πηδοῦσαν στοὺς βράχους καὶ ξαναπηδοῦσαν ὡς κάτω κι ἔπεφταν πλοῦφ στὸ νερό.

Τὸ «πλοῦφ» δὲν τὸ ἄκουαν, γιὰτὶ ἦταν πολὺ ψηλά, καὶ τὸ νερὸ πολὺ χαμηλά. Μὰ τοὺς εἶχε πεῖ ὁ Ἄν-

τώνης πώς κάνει πάντα «πλούφ» ή πέτρα στο νερό, και ἂν τό 'λεγε ὁ 'Αντώνης, πρέπει νά ἦταν ἀλήθεια. Γιατί ποτέ δὲν εἶπε ψέμα ὁ 'Αντώνης.

Καὶ τό 'λεγε πάντα ὁ θεῖος: «Ὁ 'Αντώνης εἶναι σκάνταλος, μὰ ψέματα δὲ λέγει!»

Καὶ τό 'λεγε καὶ ἡ θεία, πὺ τοῦ τις ἔβρεχε συχνά. [...] "Ὅλα τὰ ὁμολογοῦσε, σὰν τὸν ρωτοῦσαν. Καὶ τὸν ἔτρεμαν τὰ κορίτσια, μὴν ὁμολογήσῃ καὶ τις δικές τους ἀταξίες καὶ τὰ δικά τους μυστικά.

"Ἐτσι, ἐκεῖνη τὴν ἡμέρα πὺ βρῆκε τὸ θησαυρό της, πέρασε ἡ Πουλουδιά μεγάλη στενοχώρια.

Εἶχαν ἐπιστρέψει τ' ἀδέλφια στὸ σπίτι. [...] μείναν στὴν αὐλὴ γιὰ νὰ παίξουν, πὺ ἦταν ἀκόμα μέρα· μὰ κανένας δὲν εἶχε κέφι γιὰ παιχνίδια, γιατί ὁ 'Αλέξανδρος, στὴν ἐπιστροφή ἐκεῖνο τὸ ἀπόγεμα, εἶχε ντροπιάσει τὴν οἰκογένεια.

— Πῶς τοῦ ἦλθε νὰ τὸ κάνῃ! εἶπε ἡ 'Αλεξάνδρα, σμίγοντας τὰ δύο της χέρια κάτω ἀπὸ τὸ πηγούνι της.

Ὁ ἔνοχος κάθονταν στὸ πεζούλι τῆς πίσω πόρτας τοῦ σπιτιοῦ, τὰ χέρια ἀκουμπισμένα στὴν πέτρα ὅπου ἀπλώνονταν φουντωτὴ ἢ ἄσπρη του κεντημένη φουστίτσα, τὰ μάτια πρησμένα ἀπὸ τὰ κλάματα, τὸ μυτάκι κατακόκκινο, τὰ χεῖλια σφιγμένα γιὰ νὰ συγκρατήσῃ τ' ἀναφιλητὰ πὺ ὅλο ξανανέβαιναν. Κοίταζε πότε τὴ μεγάλη του ἀδελφή, πὺ φαίνονταν ζαλισμένη ἀπὸ τὸ κακὸ πὺ τῆς ἦλθε στὸ κεφάλι, πότε τὸν 'Αντώνη, πὺ, μισοκρεμασμένος ἀπὸ τὸ τεντωμένο σκοινὶ τῆς ἀπλώτρας, ξεχνοῦσε ἀπὸ τὴν ἀγανά-

κτησή του να κάνη τή σβούρα στριφογυρίζοντας στο τακούνι του, και πότε τήν Πουλουδιά, πού συνήθως ἦταν κόμμα του, μα πού κι ἐκείνη τώρα ἔσκυβε τὸ μέτωπο κάτω ἀπὸ τήν οἰκογενειακὴ συμφορά.

— Φαντάσου νὰ τὸ ἤξερε ἡ μαμὰ πὼς εἶπε: «Βρὲ σύ!» σ' ἓναν ἀξιωματικό! εἶπε ἀργοπροφέροντας μιὰ μιὰ τὶς λέξεις του ὁ Ἄντωνης.

— Καὶ νὰ σηκώση καὶ τὴ γροθιά του! εἶπε ἡ Ἄλεξάνδρα.

— Καὶ νὰ χτυπήση τὸ πόδι του, ἐμπρός, σὰ νὰ τραβοῦσε σπαθί! πρόσθεσε ὁ Ἄντωνης.

— Καὶ σὲ ποιόν; Σ' ἓναν ἀξιωματικό! εἶπε ἡ Ἄλεξάνδρα.

Ἄλεξανδρος, στὴ φοβερὴ αὐτὴ ἐνθύμηση, ἔλιωσε πάλι τὰ κλάματα.

— Μὰ δὲν τὸ ἤξερα πὼς ἦταν ἀξιωματικός! εἶπε ἀνάμεσα τὰ δάκρμά του.

— Πὼς δὲν τὸ ἤξερες; Δὲν τὸν εἶδες, μὲ τὴν ἄσπρη του στολὴ καὶ τὰ χρυσὰ γαλόνια στὸ πηλίκιό του; ρώτησε αὐστηρὰ ὁ Ἄντωνης.

— Τὸν εἶδα... μὰ τὸν εἶδα ἀφοῦ τὸ εἶπα!

— Καλά, δὲν ἄκουσες τ' ἄλογό του πού ἤρχονταν πίσω μας;

— Τὸ ἄκουσα. Μὰ νόμιζα πὼς ἦταν ὁ Μπαρμπαγιάννης Κανατάς!

Στάθηκε μιὰ στιγμή ὁ Ἄντωνης νὰ σκεφθῆ καὶ νὰ ζυγίσῃ αὐτὴ τὴν πιθανότητα. Μὰ τὴ βρῆκε ἀστήριχτη.

— Αὐτὰ πού λές, μόνο ἓνα μωρὸ σὰν καὶ σένα μπορεῖ

νά τὰ πῆ! τοῦ ἀποκρίθηκε μὲ τὸ πιὸ αὐστηρό του ὕφος. Ἔκουσες μήπως τὸ τσίκι-τσάκα πὸ κάνουν οἱ κανάτες τοῦ Μπαρμπαγιάννη Κανατᾶ, σὰν τρέχη τὸ γαῖδουράκι του;

— Ὁ-ο-ο-χι... ὁμολόγησε χαμηλόφωνα ὁ Ἄλέξανδρος.

— Καὶ δὲν ἄκουσες τὸ κλοπακλόπ, κλοπακλόπ, κλοπακλόπ, πὸ κάνει τὸ ἄλογο σὰν τρέχη καὶ πὸ δὲ μοιάζει καθόλου μὲ τὸ τὰκ-τὰκ-τὰκ τοῦ γαῖδουριοῦ;

— Ναί... τ' ἄκουσα... ἀποκρίθηκε ἀκόμα πιὸ σιγὰ ὁ Ἄλέξανδρος.

— Καὶ ἀμὲ τὸ κλικικλίκ τοῦ σπαθιοῦ στὴ σέλα; ἔκαμε ἡ Ἀλεξάνδρα, γιὰ νὰ μὴ μείνη πίσω στὴν παρατηρητικότητα καὶ τὴν περιγραφή.

Μὲ αὐτὴ τὴν ἐνθύμηση τοῦ σπαθιοῦ τοῦ ἀξιωματικοῦ, καινούρια δάκρυα τοῦ Ἄλεξάνδρου.

Καὶ εἶπε ἡ Ἀλεξάνδρα, ἀναπολώντας πάλι τὸ δράμα:

— Ἦρχονταν ὁ ἀξιωματικὸς ἀπὸ τὴν Καστέλα... Κι ἔτρεχε γιὰ νὰ πάγη σπίτι του... Καὶ βλέπει μπροστά του τέσσερα παιδιά, πὸ θὰ νόμιζε, βέβαια, πὸς εἶναι καλοαναθρεμμένα παιδιά. Κι ἔξαφνα, τὸ πιὸ μικρό, γυρνάει πίσω, κάνει ἀπότομα ἓνα βῆμα μπροστά...

— Σὰ νὰ ἔκανε ἔφοδο! διέκοψε μὲ ἀγανάκτηση ὁ Ἄντωνης.

— Ναί, σὰ νὰ ἔκανε ἔφοδο! ἐπανελάβε ἡ Ἀλεξάνδρα. Καί, σηκώνοντας τὴ γροθιά του, φωνάζει: «Βρὲ σύ!» Καὶ σὲ ποιόν; Σ' ἓναν ἀξιωματικό!

Ὁ Ἀλέξανδρος ἦταν ἀναλυμένος πιά ὅλος στὰ δάκρυα.

— Καὶ δὲ θύμωσε ὁ ἀξιωματικός, εἶπε συντριμμένη ἡ Πουλουδιά, κουνώντας πάνω κάτω τὸ κεφάλι της, ὅπου βάραινε ὅλη ἡ ντροπὴ τοῦ ἀδελφοῦ της, καὶ δὲ μάλωσε... μόνο γέλασε!

— Ναί, φαντάσου! Γέλασε! ἐπανελάβε καταστενοχωρημένη ἡ μεγάλη ἀδελφή.

Αὐτὴ τὴ φορὰ ἀπέκανε ὁ Ἀλέξανδρος. Ἔσκυψε τὸ κεφάλι του στὰ γόνατά του κι ἔπνιξε δάκρυα καὶ ἀναφιλητὰ στ' ἄσπρα κεντήματα τῆς φούστας του.

Ἡ Ἀλεξάνδρα καὶ ὁ Ἀντώνης, ἀκίνητοι, τὸν κοίταζαν, μὲ ὅλη τὴν αὐστηρότητα ποὺ ἄξιζε τὸ ἐγκλημα του. Ἡ Πουλουδιά ὅμως, ἴσως γιατί ἦταν πιὸ μικρὴ καὶ εἶχε τὰ κλάματα πιὸ εὐκόλα, ἴσως γιατί ὁ Ἀλέξανδρος, στοὺς καβγάδες, ἦταν πάντα κόμμα της, ἡ Πουλουδιά ἔνιωσε νὰ γεμίζουν καὶ τὰ δικά της μάτια δάκρυα καὶ ν' ἀνεβαίνει κάτι πνιγερὸ στὸ λαιμὸ της, καί, σκύβοντας στίς πέτρες τῆς αὐλῆς, ἔβγαλε τοὺς βόλους της ἀπὸ τὴν τσέπη της καὶ ἄρχισε νὰ παίξει μόνη της, ἀνοίγοντας ὅσο μπορούσε πλατύτερα τὰ μάτια της, γιὰ νὰ στεγνώσουν πρὶν στάξουν τὰ δάκρυα.

Ἐκείνη τὴ στιγμή ἀκούστηκε ἡ φωνὴ τῆς θείας: — Ἀλεξάνδρα! Ἀντώνη!... Ποῦ εἶναι τὰ παιδιά; [...]

Τὰ τέσσερα ἀδέλφια ἀνορθώθηκαν. Ἡ Πουλουδιά πέταξε χάμω ὅλους της τοὺς βόλους καὶ τίναξε τὰ σκονισμένα χέρια της· ἡ Ἀλεξάνδρα ἔτρεξε στὸν Ἀλέξανδρο, τοῦ κατέβασε καὶ τοῦ ἔσιαξε τὴν τσαλα-

κωμένη του φούστα, και με τὸ χέρι βιαστικὰ βρούτσεισε στὴν κανονικὴ τους θέση τὰ κάπως ἀνακατωμένα ξανθά του κατσαρά· ὁ Ἀντώνης, παρατώντας τὸ σκοινὶ ὅπου κουνιοῦνταν κρεμαστός, ἔβαλε τὰ χέρια του στὶς τσέπες καὶ κοίταξε, σὰ νὰ τὸν ἀνακάλυψε πρώτη φορά, ἓνα βασιλικὸ φουντωμένο στὴ γλάστρα του.

Καὶ ἡ θεία, κοντή, στρογγυλή, παχιά, εὐκίνητη ὅμως κι ἐλαφριά σὰν μπάλα λαστιχένια, βγῆκε στὴν αὐλή. Μόλις εἶχε φθάσει ἀπέξω. Φοροῦσε ἀκόμα τὸ καπέλο καὶ τὰ γάντια της.

Ἐριξε γύρω της μιὰ γοργὴ ματιά, πὺ περιτύλιξε καὶ τὰ τέσσερα ἀδελφια μεμιᾶς. [...]

Βήματα ἀκούστηκαν ἀπὸ μέσα, καὶ ὁ θεῖος Ζωρζὴς βγῆκε στὴν πόρτα, κοντός, στρογγυλός, παχύς, με τὸ ἀγαθὸ του χαμόγελο, πὺ ξανάνιωνε τὸ σταχτί του κεφάλι καὶ τ' ἄσπρα του φρύδια. [...]

— Καλῶς τὰ παιδιά! Ἐλάτε στὴ βεράντα, πὺ ἦλθε ἡ θεία Ἀργίνη με τὸν Γιάννη...

Μιὰ φωνὴ τῆς θείας τὸν διέκοψε:

— Καλέ, τί εἶναι αὐτά; Τί εἶναι αὐτὲς οἱ βρῶμες στὴν αὐλή μας; Ποιὸς ἔμπασε κατσίκες ἐδῶ;

Ἄλλοι γύρισαν σαστισμένοι.

Σκυμμένη ἔμπρός, σηκώνοντας με τὰ δυὸ της χέρια τὶς φούστες της, στὶς μύτες τῶν ποδαριῶν της, σὰ νὰ φοβοῦνταν μὴ λερωθῆ πατώντας ὀλόκληρα τὰ παχιά της ποδαράκια, κοίταξε ἡ θεία με φρίκη καὶ ἀηδία τὸ θησαυρὸ τῆς Πουλουδιᾶς σκορπισμένο στὶς πλάκες.

— Ποιὸς ἔβαλε μέσα κατσίκες; ἐπανελάβε.

Καὶ φώναξε:

— Εἰρήνη!

Στὸ παράθυρο τῆς κουζίνας παρουσιάστηκε τὸ συγυρισμένο κεφάλι τῆς μαγείρισσας.

— Ὅριστε, Κυρία!

— Ποιὸς ἔμπασε κατσίκες στὴν αὐλή μας;

— Κατσίκες;

Ἔσκυψε νὰ δῆ ἐκεῖ πού ἔδειχνε τὸ ἀμείλικτο δάχτυλο τῆς θείας.

— Πὸ-πό! ἔκανε.

Καὶ ὑποψιάρικα πρόσθεσε:

— Μὴν τὶς ἔβαλε μέσα ὁ Ἄντωνης;

— Ἐγώ; Ὅχι! ἔκανε ξαφνιασμένος ὁ Ἄντωνης. Μὰ ποῦ εἶναι οἱ κατσίκες;

— Ἐ, ἀνόητε! εἶπε γελώντας ὁ θεῖος. Οἱ κατσίκες ξανάφυγαν, μ' ἄφησαν πίσω τους τὰ... τὰ σημάδια τους! πρόσθεσε μὲ καινούριο ξεκάρδισμα.

Τὴν ἴδια ὥρα ἐμφανίζονταν ἡ Εἰρήνη μὲ σκουπάκι καὶ φαράσι. Καὶ μουρμουρίζοντας καὶ γρινιάζοντας: «Τί βρῶμες... πὸ-πό... τί ἀηδίες... στὶς παστρικές μας πλάκες κιόλα...» μάζεψε ὅλους τοὺς βόλους τῆς Πουλουδιᾶς, γοργά, στὸ φαράσι της.

Μὰ ἡ Πουλουδιά δὲ στάθηκε νὰ δῆ καὶ ν' ἀκούση τὸ τέλος τῆς ἱστορίας. Ἄπὸ τὰ πρῶτα λόγια τοῦ θεῖου, σὰν κατάλαβε τί ἦταν ὁ θησαυρὸς της, τρομαγμένη κοίταξε τ' ἀδέλφια της. Ἀντάμωσε τὴν περιφρονητικὴ ματιὰ τῆς Ἀλεξάνδρας, τὸ κοροϊδευτικὸ σήκωμα τῶν φρυδιῶν τοῦ Ἄντωνῆ, τὸ ξαφνισμένο, ὄλο ρω-

τήματα μουτράκι του Ἀλεξάνδρου καί, βουλιάζοντας κάτω ἀπὸ τὸ βάρος τῆς ντροπῆς, παρακαλώντας μέσα της νὰ τὴν καταπιῇ ἡ γῆ, δίπλωσε τοὺς ὤμους της, χώθηκε σιγὰ στὸ κούφωμα τῆς πόρτας καί, ξεγλιστρώντας πίσω ἀπὸ τὸ θεῖο, ἔτρεξε στὴ σκάλα, ἀνέβηκε δυὸ δυὸ, μπῆκε στὴν κρεβατοκάμαρά της, ποὺ ἦταν ὅλων τῶν ἀδελφῶν κάμαρα, καί κρύφθηκε πίσω ἀπὸ τὴν κουνουπιέρα* της.

Ἡ καρδιά της βροντοῦσε, ὄχι πιά ταμποῦρλο ἀλλὰ γκρανκάσα.* Τώρα θὰ ρωτήση ἡ θεία. Καί τώρα θ' ἀπαντήση ὁ Ἀντώνης, ποὺ δὲν ἔλεγε ποτὲ ψέματα: «Ναί, τὶς βρῶμες αὐτὲς τὶς ἔφερε ἡ Πουλουδιά!» Καί δὲν ἦταν μόνο αὐτό, μὰ ποὺ θὰ πῆ: «Γιατὶ τὶς πῆρε γιὰ βόλους!» Καί θὰ τὴν περιγελάσουν ὅλοι. Ἄχ, τί φοβερὸ νὰ τὴν περιγελάσουν ὅλοι!

Καί τὰ ἴπιασε μὲ τὰ χέρια της, αὐτά... Πουφού! τί ἀηδία! Καί θὰ τὴ μαλώση ἡ θεία... καί θὰ τῆς δώση κανένα μπάτσο... Δὲν τὴν ἔμελε ὁ μπάτσος, τὸ παχὺ χεράκι τῆς θείας δὲν πονοῦσε πολὺ, μὰ ἡ ντροπή, ἡ ντροπή! Καί αὐτὴ τὴν ὥρα θὰ τὰ λέγανε κάτω. Καί ἦταν κάτω ἡ θεία Ἀργίνη καί ὁ ἐξάδελφος ὁ Γιάννης! Καί θὰ κοροΐδευε ὁ Γιάννης...

Αὐτὸ ἦταν περισσότερο ἀπ' ὅ,τι μπορούσε νὰ ὑποφέρει. Σὰν τὸν Ἀλέξανδρο πρωτύτερα, ξέσπασε κι ἐκείνη στὰ κλάματα.

Καί τόσο δυνατὰ ἔκλαιγε, ὥστε δὲν ἄκουσε τὸν Ἀντώνη ποὺ ἀνέβηκε καί μπῆκε στὴν κάμαρα.

ἡ κουνουπιέρα = μεγάλο τούλι ποὺ σκεπάζει τὸ κρεβάτι γιὰ νὰ προστατεύη ἀπὸ τὰ κουνούπια

ἡ γκρανκάσα = μεγάλο ταμποῦρλο

Μὰ τὴν ἄκουσε κείνος καί, παραμερίζοντας τὴν κουνουπιέρα, τὴ βρῆκε ζαρωμένη στὴ γωνιά της.

— Γιατί κλαῖς; τὴ ρώτησε περιφρονητικά.

— Ὁ Ἄντωνης εἶχε βαθιὰ περιφρόνηση γιὰ τὰ κορίτσια, γιατί, λέει, κλαῖν γιὰ τὸ τίποτα. Ἐκεῖνος, σὰν ἀγόρι ποὺ ἦταν, δὲν ἔκλαιγε ποτέ, ὅσο καὶ νὰ χτυποῦσε, ὅσο καὶ νὰ πονοῦσε. Καὶ οὔτε σὰν ἔπεσε ἀπὸ τὴ σκάλα τῆς βεράντας κι ἔσπασε τὸ κεφάλι του κι ἔτρεχαν αἵματα καὶ τοῦ τὸ κόλλησε ὁ θεῖος μὲ τσιρότο, πάλι δὲν ἔκλαψε.

Οἱ ἀδελφές του τοῦ εἶχαν μεγάλο θαυμασμό γι' αὐτό. Καὶ τοῦ εἶχαν καὶ κάποιο σεβασμό, σὰ νὰ ποῦμε, ντρέπονταν νὰ κλαῖν μπροστά του. Καὶ τώρα ποὺ τὴν τσάκωσε τὴν Πουλουδιὰ ἀναλυμένη στὰ κλάματα, ντράπηκε κείνη πιὸ πολύ. Μὰ πάλι δὲν ἔκανε νὰ τὸ δείξη, καὶ σηκώθηκε χωρὶς ν' ἀποκριθῆ.

Καὶ τῆς εἶπε ὁ Ἄντωνης:

— Εἶσαι μιὰ κουτή! Λερώνεις τὴν αὐλή μας καὶ ὕστερα κλαῖς κιόλα!

— Δὲν κλαίγω γι' αὐτό, εἶπε πειραγμένη ἡ Πουλουδιὰ.

— Ἀμὲ γιατί κλαῖς;

— Γιατί...

Στάθηκε νὰ σκεφθῆ ποιὰν αἰτία νὰ προτιμήσῃ. Καὶ ἀποφάσισε:

— Γιατί θὰ μὲ μαλώσῃ ἡ θεία καὶ θὰ μοῦ δώσῃ κι ἕναν μπάτσο!

— Φοβητσιάρα! ἔκανε ὁ ἀδελφός της.

Ἡ Πουλουδιὰ ἐπαναστάτησε.

— Δὲ φοβοῦμαι! διαμαρτυρήθηκε. Καὶ πρῶτον, τὸ ξέρεις πὼς δὲν πονεῖ τὸ χέρι τῆς θείας!

— Ἄμὲ τότε;

— Ἔτσι! Δὲ μ' ἀρέσει νὰ μὲ δέρνουν!

Ὁ Ἀντώνης σήκωσε τοὺς ὤμους του καὶ πῆγε στὴ μπαλκονόπορτα· καί, πιάνοντας τὴν κουπαστὴ τοῦ μπαλκονιοῦ, ἄρχισε νὰ κλοτσᾷ τὸ ξύλινο περίφραγμα.

— Ἐσεῖς τὰ κορίτσια ὄλο ἀφορμὲς γυρεύετε γιὰ νὰ κλαῖτε, εἶπε περιφρονητικά. Καὶ τώρα βρίσκεις ἀφορμὴ πὼς θὰ σὲ δεῖρη ἢ θεία, χωρὶς νὰ ξέρης τίποτα.

— Ἀφοῦ τὸ ξέρω πὼς θὰ μὲ δεῖρη; εἶπε ἡ Πουλουδιὰ πού εἶχε βγῆ καὶ αὐτὴ στὸ μπαλκόνι καὶ εἶχε πιάσει καὶ αὐτὴ τὴν κουπαστὴ καὶ κλοτσοῦσε τὸ ξύλινο περίφραγμα.

— Τίποτα δὲν ξέρεις! Γιατί θὰ σὲ δεῖρη;

— Μὰ δὲν τῆς εἶπες πὼς ἐγὼ ἔφερα τοὺς βόλ... δηλαδή... αὐτά; ἔκανε μὲ ἀηδία.

— Βέβαια ὄχι... ἀφοῦ δὲ μὲ ρώτησε.

Ἀπὸ τὴν σαστισμάδα τῆς σταμάτησε ἡ Πουλουδιὰ τὸ κλοτσοκόπημα. Ἡ χαρὰ καὶ ἡ ἀνακούφιση τὴν πλημμύρισαν. Τῆς ἤλθε νὰ φιλήσῃ τὸν Ἀντώνη. Μὰ πάλι δὲν τὸ καταδέχθηκε. Οὔτε τοῦ εἶπε εὐχαριστῶ. Ἔκανε τὴν ἀδιάφορη καὶ εἶπε:

— Ἄ, καλὰ, ἂν εἶναι ἔτσι...

Μὰ θὰ τὸ κατάλαβε ὁ Ἀντώνης, γιατί ἡ φωνὴ τῆς δὲν ἦταν πιά κλασιάρικη. Τὴν κοίταξε ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὸν ὤμο του καὶ τῆς εἶπε:

— Μ' ἔστειλε ἡ θεία Ἀργίνη νὰ σὲ φωνάξω. Μὰ εἶναι τὸ πρόσωπό σου σιχαμένο... σκούπισες τὰ μάτια σου

μέ βρώμικα χέρια... πού πιάσανε τούς βόλους σου...
πουφού! τί βρώμες!

— Καθόλου! φώναζε άγανακτισμένη ή Πουλουδιά.

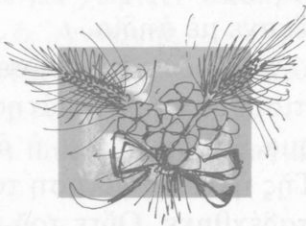
— Πώς καθόλου; Κοίταξε τó πρόσωπό σου στόν καθρέφτη!

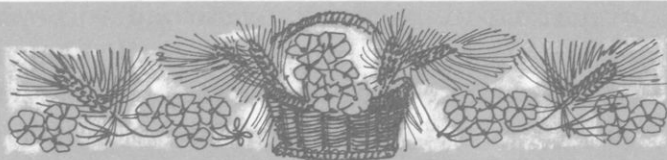
Φουρκισμένη πήγε κείνη στό νιφτήρα, έχυσε νερό
στή λεκάνη καί, άποφεύγοντας τόν καθρέφτη μπρο-
στά της, βιαστικά σαπούνισε χέρια καί πρόσωπο.

‘Ο Άντώνης τήν είχε άκολουθήσει. Με τó δάχτυ-
λο, κοροϊδευτικά, τής έδειξε τīs μαυριδερές σαπου-
νάδες τής λεκάνης.

—“Όλα αὐτά εἶναι πάστρες, εἶπε, εἶναι οἱ πάστρες πού
βγαίνουν άπό τούς βόλους τής δεσποινίδας...

(Άπό τó βιβλίο ‘Ο Τρελαντόνης)

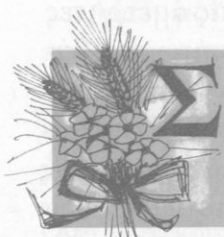

ΛΙΝΑ ΚΑΣΔΑΓΛΗ

Ἐπὶ τὸ ἀεροπλάνο

Ἀγαπητά μου ἀνίψια,

ΑΣ εἶχα τάξει, τὴν τελευταία φορά, νὰ σᾶς μιλήσω γιὰ τὸ ἀεροπορικό μου ταξίδι στὰ Γιάννενα.

Εἶναι συνταρακτικό ἕνα ἀεροπορικό ταξίδι, ὅταν τὸ κάνης γιὰ πρώτη φορά.

Νόμισα πὼς θὰ φοβηθῶ πολὺ καὶ σᾶς ἀποχαιρέτησα μὲ τὴ σκέψη ἕνα ἕνα, ἀνιψάκια. Τί τὰ θές, ἄλλο εἶναι νὰ νιώθης τὴ γῆ στέρη ἀπὸ κάτω σου, κι ἄλλο νὰ γίνεσαι... πουλί.

Ἐλα ὅμως πού εἶχα καὶ τόση περιέργεια, νὰ δῶ πὼς θὰ ἴναι αὐτὸ τὸ περίφημο ταξίδι. Ὅλα ἦταν γιὰ μένα καινούρια: τὸ ἀεροδρόμιο, ἡ ἀεροσυνοδός, τὸ κλεισιμο μέσα στὸ μεγάλο κουτί, ὕστερα πού σοῦ λένε νὰ δέσης τὴ ζώνη (ἐκεῖ δὲ μετανόησα λιγάκι πού εἶχα μπῆ), ὕστερα τὸ τρέξιμο τοῦ ἀεροπλάνου μέσα στὸ διάδρομο ἀπογειώσεως καὶ τὸ ἐλάχιστο διάστημα

πού σταματάει, νά πάρη λές ἀνάσα γιά τή μεγάλη στιγμή πού θά ξεκολλήσῃ ἀπὸ τή γῆ. Ἐκείνη τὴν ὥρα σοῦ φαίνεται σὰν ζωντανὸ πλάσμα πού μαζεύει τὴ δύναμή του, καὶ ἄθελά σου μαζεύεις κι ἐσὺ τὴ δύναμή σου γιά νά μοιραστῆτε τὴν προσπάθεια.

Ἡ προσπάθεια σὲ ἀνεβάζει τώρα ὅλο καὶ πιὸ πάνω, κι ἡ γῆ πλαταίνει στὰ πόδια σου. Βλέπεις τοὺς ἀνθρώπους πού κάνουν μπάνιο στὴ Γλυφάδα, τ' αὐτοκίνητα, πιὸ μικρά, πιὸ μικρά —καὶ τώρα πιά ἔχεις κάτω σου ἕναν ὠραῖο ἀνάγλυφο χάρτη, μὲ στρωτὴ γαλάζια θάλασσα, κιτρινωπά βουνά, πράσινους λεκέδες ἀπὸ βλάστηση. Νά ὁ Ἴσθμὸς τῆς Κορίνθου, νά ὁ Κορινθιακός, κι οἱ ἀκτὲς τῆς Ρούμελης μὲ τὶς ἀμέτρητες πτυχές —ἐδῶ, μᾶς λένε, εἶναι τὸ Αἴγιο, κάτω στὸ βάθος τὸ Μεσολόγγι. Ὑστερα ἡ Ἀκαρνανία μὲ τὶς λίμνες... Βουνά, βουνά, χάνεις τὸ νοῦ σου ἀπὸ τὴν κακοτράχαλη γῆ, ὅλο πέτρα. Λιγοστὰ τὰ δάση στὶς πλαγιές, μικρὰ τὰ χωριουδάκια κι ἡ πρασινάδα γύρω τους φτωγή, καταλαβαίνεις μὲ τί μόχθο κάνουν τοῦτοι οἱ ἄνθρωποι τὴ γῆ νά δώσῃ τὸν καρπὸ τῆς. Κι ὁμως παντοῦ, στὶς κοιλάδες, στὶς πλαγιές, στὰ ριζὰ τῶν βράχων, χαραγμένα μὲ ὑπομονὴ τ' ἀμέτρητα δρομάκια καὶ μονοπάτια πού ἐνώνουν τοὺς ἀνθρώπους. Θυμήθηκα κάτι πού εἶχα διαβάσει σ' ἕνα βιβλίο πού ἀγαποῦσα πολὺ στὰ νιάτα μου, τὰ *Ψηλὰ Βουνὰ* τοῦ Παπαντωνίου:

«Ὁ δρόμος δὲ γίνεται μόνο γιά λίγους ἀνθρώπους. Τὸν φτιάχνουν λίγοι καὶ τὸν χαίρονται ὅλοι.

»Ὁ δρόμος εἶναι γιά ὅλο τὸν κόσμο. Εἶναι γιά τὸν

πλούσιο και τὸ φτωχό, γιὰ τὸν ἄρχοντα καὶ τὸ ζητιάνο.

»Μὲ τὸ δρόμο, ἓνα βουνὸ ἀνταμώνει μὲ τὸ ἄλλο βουνό, μιὰ πολιτεία δίνει τὸ χέρι στὴν ἄλλη...»

Ἔτσι ὅπως τοὺς βλέπεις ὀλοκάθαρα ἀπὸ κεῖ πάνω τοὺς δρόμους, πυκνὸ δίκτυ πὺ ζώνει τὰ βουνὰ καὶ τοὺς κάμπους, σὲ κάνουν ν' ἀγαπᾶς καὶ νὰ θαυμάζεις τὸν ἄνθρωπο. Πὺ μικρὸς σὰν μυρμήγκι, ἀθέατος ἀπὸ κεῖ ψηλά, κατόρθωσε νὰ χαράξει μὲ ἀναλλοίωτα σημάδια στὸ πρόσωπο τῆς γῆς τὴν ἀνάγκη του γιὰ ἐπικοινωνία, γιὰ συνεννόηση, γιὰ φιλία μὲ τοὺς ἄλλους ἄνθρώπους.

Αὐτὴ μοῦ φαίνεται εἶναι ἡ πιὸ ζωηρὴ ἐντύπωση πὺ κράτησα ἀπὸ τὸ ταξίδι μου.

Σᾶς φιλω̃, ἀνιψάκια,
Η ΘΕΙΑ ΝΕΡΑΝΤΖΟΥΛΑ

(Ἀπὸ τὸ περιοδικὸ Ἡ Ὁδηγός)

Πλουμιστός αετός

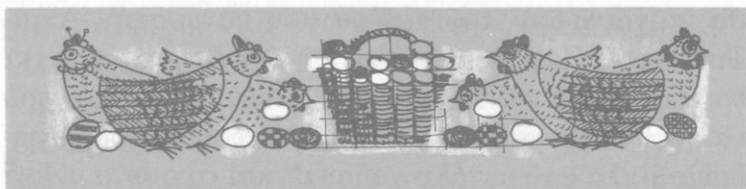
Πλουμιστός αετός ψηλώνει,
δίχως νὰ σταθῆ σταλιά.
Τὸν στολίζουν καὶ κουδούνια,
κι ὄλο θέλει ν' ἀνεβαίνει,
νὰ τρομάξῃ τὰ πουλιὰ
κι ὄλα τὰ ζουζούνια.

Μὰ ὅπως πάει καὶ καμαρώνει,
ποποπό, τί συμφορὰ
στὸν αετὸ τὸν κουδουνάτο !
Ξάφνου μπλέκει σ' ἓνα δέντρο
καὶ τοῦ κόβεται ἡ οὐρά.
Νά σου, πάρ' τον κάτω.

(Ἀπὸ τὶς Μικρὲς φωνῆς)

ΒΑΣΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ

Στὸ χωριό

(Ἀναμνήσεις τοῦ συγγραφέα ἀπὸ τὰ παιδικὰ του χρόνια στὸ χωριό. Γύρω στὰ 1900.)

Ἡ μητέρα μου δὲν τῆς μείνεσκε* πολὺς καιρὸς νὰ βοηθήη στις ὄξω δουλειές. Ἐκείνη μᾶς μαγέρευε, φρόντιζε τὰ ζά, φούρνιζε, ἤ ἔπλενε τὰ ρούχα μας πέρα στὸ λαγκάδι. Σὰν εὐκαιροῦσε κα-

μιὰ στιγμή, ἔτρεχε στὸν ἀργαλειό της κι ἔφαινε χέρι χέρι μιὰ δυὸ παλάμες πανί. Στὰ μεγάλα ὅμως θελήματα κάθε χρονιάς, στὸν κάματο,* στὸ λιομάζεμα, στὸ σκάλο,* στὸ θέρο, στὸν τρύγο, μαντάλωνε τὸ σπίτι μας κι ἐρχότανε κι αὐτὴ κοντά μας ἀπ' τὸ πρῶι.

Ὅταν μοῦ ἔμενε καὶ μένα καιρὸς ἀπ' τὸ σκολεῖο ἢ ὅταν εἶχαμε πάψεις,* βοηθοῦσα κι ἐγὼ ὅσο μπορού-

μείνεσκε = ἔμενε

ὁ κάματος = τὸ ὄργωμα

ὁ σκάλος = τὸ σκάλισμα

οἱ πάψεις = διακοπές

σα, πήγαινα φαΐ τοῦ πατέρα μου πάνω στὴν Ἁγια-
Τριάδα, ἀναβατὰ καντήλια τῆς ἐκκλησιᾶς μας, κι
ἔσιαζα κι ἐγὼ κανένα αὐλάκι, ὅταν ἀνοίγαμε τὸ νερὸ
νὰ ποτίσουμε· σὰν δὲν εἶχα ἄλλη δουλειά, παραφύ-
λαγα δίπλα στὴ μεγάλη γούρνα* καὶ σκότωνα μ' ἓνα
φουντωτὸ κλαδί τις σφήκες καὶ τοὺς σκούρκους* ποὺ
ἔρχονταν νὰ πιοῦν, γιατί ὁ πατέρας μου μοῦ ἔχε πεῖ
πὼς μᾶς τρῶγαν τις μέλισσες. Εἶχαμε καὶ γαιδούρι
καὶ δυὸ προβάτες, τὸ ζευγάρι τὰ βόιδα μας καὶ μιὰ
μαλτέζικη* γίδα, ποὺ ἀξίζε ὅ,τι καὶ νὰ ἔλεγε κανένας.
Τὸ γάλα ποὺ κατέβαζε ἦτανε ἄλλο πράμα, καὶ κάθε
χρόνο, ἀλάθευτα, θὰ μᾶς γεννοῦσε δυὸ ὄμορφα κα-
τσικάκια μὲ σκουλαρίκια στὸ λαιμό, ποὺ ἀπὸ τὴν
πρῶτη κιάλας βδομάδα πηδοβολάγανε σὰν ἀγρίμια
ἓνα γύρο στὴ μάντρα ἢ ἀπάνω στὴ σκεπὴ τοῦ φουρ-
νόσπιτου. Τὴν ἀνοιξὴ βάναμε καὶ δυὸ καὶ τρεῖς κλῶ-
σες, τ' αὐγὰ δὲ μᾶς ἀπολείπανε ποτέ, καὶ μὲ τὸ χοῖρο
ποὺ θρέφαμε καὶ σφάζαμε κάθε Χριστούγεννα, ἢ μη-
τέρα μου ἔφτιανε καπνιστὰ σύγγληνα* καὶ λουκάνικα,
ποὺ μᾶς βαστοῦσαν ὀλοχρονικῆς.*

Δὲ μ' ἔνοιαζε, νὰ σοῦ πῶ, καὶ πολὺ ποὺ σφάζαμε τὸ
χοῖρο· ἦτανε τὸ μόνο ἀπὸ τὰ ζωντανά μας ποὺ δὲν
τ' ἀγαποῦσα. Τὸ ἔχα πάρει ἀπὸ κακὸ μάτι ἀπὸ πολὺ
μικρός, τότε ποὺ σὰ βαστοῦσα τίποτα στὸ χέρι μου
καὶ τὸ ἔτρωγα, μὲ κυνήγαγε κι ἔσκουζε, κι ἤθελε νὰ

ἡ γούρνα = βαθούλωμα, μικρὴ λιμνούλα

ὁ σκούρκος = ἔντομο πιὸ μεγάλο ἀπὸ τὴ σφήκα

μαλτέζικη = ἀπὸ τὴ Μάλτα, ἐκλεκτῆς ποιότητος

σύγγληνα = λιπαρὰ κομμάτια χοιρινὸ κρέας

ὀλοχρονικῆς = ὀλοχρονίς

μοῦ τὸ πάρη. Πιὸ ἀνάποδο ζωντανὸ δὲν εἶχε ματαπλάσει ὁ Θεός. Δὲν κοτούσαμε μὲ τὴ μητέρα μου νὰ ταῖσωμε τὶς κότεις, δὲν κοτούσαμε νὰ ταῖσωμε τὴ γίδα, καὶ νὰ σου τον ἀμέσως στὴ μέση νὰ τὰ φάη ὅλα κείνος. Οὔτε τὸν ἔνοιαζε καθόλου γιὰ τὶς ραβδιῆς πὸ τοῦ ἴριχνα· τὰ ἔκανε ὅλα μιὰ χασιὰ καὶ κοίταζε ἔπειτα μὴ θὰ ρίξουμε κι ἄλλο. Περιορισμένονε πάλι στὸ μέσα κατῶι δὲν μπορούσαμε νὰ τὸν ἔχωμε, γιὰτὶ τότε ἦταν ἄξιος νὰ χαλάση τὸν κόσμο μὲ τὶς φωνές του. Καὶ λοιπόν, πολλῆς φορῆς μοῦ κόστιζε ἓνα σωρὸ σκοτούρα νὰ τρέχω νὰ τὸν γυρεύω ἴσα πάνω στὴν Ἁγία-Τριάδα, πὸ τριγύριζε μοναχὸς του πέρα δῶθε κι ἀποξεχνιότανε βόσκοντας. Κάναμε δυό, κάναμε τρεῖς μέρες νὰ τὸν δοῦμε πὸ ἡ μητέρα μου φοβότανε πιά στὸ τέλος μὴν εἶχε πάθει τίποτα, καὶ μ' ἔστελνε νὰ τὸν γυρεύω. Ἐκεῖνος ὅμως τριγύριζε ρέμπελος ἀνάμεσα στὰ δεντρά, κατάσκαφτε τὸν τόπο ψάχοντας γιὰ νόστιμες ρίζες, ἔτρωγε βελάνια κι ὅ,τι ἄλλο τοῦ τύχαινε μπροστά, καὶ σὰν ἔσφιγγε ἡ ζέστη ἔβρισκε κανένα λασπονέρι, τεντωνότανε μέσα καὶ κοιμότανε. Καὶ τότε ὅσο· νὰ μαύλιζα* δὲν ἔδινε ἀπόκριση.

Τὰ κατσίκια μας, τὰ πουλούσαμε κι αὐτὰ σὰν μεγαλώνανε κάμποσο· τὰ λεφτὰ τὰ ἔπαιρνε ἡ μητέρα μου κι ἀγόραζε νέματα* γιὰ τὸν ἀργαλειό της. Ἐγὼ τ' ἀγαποῦσα πολὺ καὶ τὰ κατσικάκια μας, τοὺς ἔβγαζα ὁμορφα ὀνόματα — Ἀστέρω καὶ Χιόνα καὶ Κίτσο,— ἔπαιζα κυνηγητὸ καὶ κουτουλιῆς μαζί τους

μαυλίζω = φωνάζω μὲ συνθηματικὴ γλῶσσα· κύρια σημασία, ξεπλανῶ
νέματα = νήματα, κλωστῆς

καὶ τὰ τσίζα μυγδαλόφυλλα μέσα στὴ φούχτα μου.
Σὰν ἐρχότανε ἡ ὥρα νὰ μᾶς τὰ πάρουνε κι ἔβανα τὰ
κλάματα, ἡ μητέρα μου μὲ καλόπιανε μὲ κανένα κα-
ρύδι καὶ μοῦ ἔταξε πὼς μὲ τὰ νέματα ποὺ θὰ ἔπαιρνε,
θὰ μοῦ ἔφαινε μιὰ κόκκινη ποδιά.

(Ἀπὸ τὸ βιβλίο *Οἱ ξεριζωμένοι*)

ΒΑΣΙΛΗΣ ΡΩΤΑΣ

Δουλειές

- .....
αφτάκι ραφτάκι,
πὼς πᾶν οἱ δουλειές ;
— Ψαλίδι κοψίδι
καὶ δυὸ βελονιές.
— Κὺρ γύφτο κὺρ γύφτο,
καψώνεις πολὺ ;
— Καψώνω κι ἰδρώνω,
βαρὺ τὸ σφυρί.
— Τσαγκάρη τσαγκάρη,
παπούτσια πουλᾶς ;

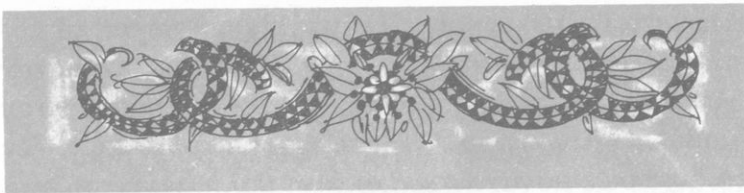
- Σκαρπίνια, λουστρίνια,
σὲ γάμο νὰ πᾶς.
- Φουρνάρη φουρνάρη,
τί κάνεις μὲ βιά ;
- Μιὰ βάζω μιὰ βγάζω,
κουλούρια, ψωμιά.
- Μανάβη μανάβη,
τί τρῶν τὰ παιδιὰ ;
- Ντομάτες, πατάτες,
φασόλια, κουκιά.
- Χασάπη χασάπη,
τί κρέμετ' ἐκεῖ ;
- Μανάρι μουσκάρι,
γουρούνι παχύ.
- Μπακάλη μπακάλη,
ἔχεις ἐλιές ;
- Ἐλιές, τυρὶ φέτα,
χαλβὰ καὶ σαλάμι,
λουκάνικα, ρέγγες,
ξερὸ μπακαλιάρο,
χταπόδι καὶ τσίρους,
σαρδέλες, ντολμάδες,
ἀντζούγιες, λακέρδα,
σκουμπριά, παστοурμά,
τουρσιά, βορβούς, κάπαρη,
κουκιά, πιπεριές—
- Γιά βάστα, μαθές—
- μανέστρα καὶ ρύζι,
φιδέ, μακαρόνια,

- φαρίνα και πίτουρο,
 κριθάρι και σκύβαλα,
 φακή, τραχανά—
 — Έγώ θά 'θελα μόνο—
 — σταφίδες, καρύδια,
 φουντούκια και μύγδαλα,
 κουφέτα, μπισκότα,
 στραγάλια, φιστίκια,
 λουκούμια, σοκολάτες,
 μπομπόνια, κουραμπιέδες,
 σουσάμι, ταχίни—
 — Σταμάτα λιγάκι—
 — καφέ, τσάι, ζάχαρη,
 λεμόνια και σκόρδα,
 σαπουνι και λάδι,
 γουρνόξιγκο, βούτυρο,
 κρασι και γλυκάδι,
 μπαχάρια, λουλάκι—
 — Σταμάτα λιγάκι—
 — κανέλα, πιπέρι—
 — Μοῦ δίνεις μιὰ ρέγγα ;
 — Μιὰ ρέγγα ; ὦ, σόρι,*
 οί ρέγγες μας τέλος.

(Από την *Αυγούλα*)

σόρι = άγγλική λέξη (sorry), ποῦ σημαίνει λυπάμαι

ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΠΡΕΒΕΛΑΚΗΣ

Ἡ θεία μου καὶ τὰ ὀνόματα

ΘΕΙΑ μου [...] ἔβλεπε τὰ ζῶα σὰν ἀνθρώπους πὸ ἐῖτε πέσαν σὲ κρίμα καὶ στερηθῆκαν τὴν ἀνθρωποσύνη τους, εἶτε δὲν πρόφτασαν ἀκόμα ν' ἀνθρωπέψουν. Ὁ λύκος γιὰ κείνην ἦταν ὁ κύρ

Νικολός, ἡ ἀλεπού ἡ κυρα-Μαριά, ὁ πελεκάνος ὁ μπαρμπα-Θωμᾶς, ἡ τσίχλα ἡ κυρα-Ρήνη... Συχνὰ τὴν ἄκουες νὰ φέρνη στὴν κουβέντα τῆς τὸν Κουφό, τὸν Ψωμά, τὴν κυρα-Παπαδιά, τὸν Τριφυλλιό, τὸ Μάρκο, τὸν Ἄνυφαντή, τὴ θεια-Σβαρνού, τὸ Χατζη-Φωστήρα... "Ὅλοι τους ἦτανε ζῶα ἢ ζούμπερα:* μπορεῖ κιολάς νὰ τὰ ἔχετε καταλάβει ἀπ' τὰ ὀνόματα. Εἶναι, μὲ τὴ σειρά πὸ τὰ ἴγραφα, ὁ ποντικός, ἡ χελώνα, ἡ νυφίτσα, ὁ γάιδαρος, τὸ μουλάρι, ἡ ἀράχνη, ἡ ψείρα, ὁ πετεινός. Καὶ μὴ θαρρῆτε πὼς δὲν εἶχε ἄλλα!

Μ' ἂν ἔβλεπε τὰ ζῶα σὰν ἀνθρώπους, ἡ θειά ἡ Ρουσάκη ξεχώριζε, πολλὰς φορές, σουσοῦμια* τῶν

τὸ ζούμπερο = ζῶφιο

τὸ σουσοῦμι = χαρακτηριστικὸ τοῦ προσώπου

ζώων στους ανθρώπους. Ὁ ἓνας εἶχε πίσω ἀπ' τὰ μάτια τὸ φαρμάκι, σὰν τὴν ὀχιά. Ὁ ἄλλος κοιμόταν ὅλημέρα σὰ σκαντζόχοιρος. Ἡ Σπιθούραινα ἦταν ἴμοβόρα σὰ νυφίτσα... Τὰ σουσουμία τῶν ζώων, δὲν τὰ ξεχώριζε μονάχα γιὰ κακό: ἡ καλὴ μάνα τάιζε τὰ παιδιὰ της μὲ τοῦ πουλιοῦ τὸ γάλα, καθὼς τὸ περιστέρι τὰ πιτσούνια του. (Φαίνεται πὼς τὸ περιστέρι κάνει στὴ σγάρα* του ἓνα γάλα, καὶ ποτίζει τὰ μικρὰ του ὥσπου νὰ φτεροδέσουν.) Ἀκόμα καὶ τὰ φυτὰ εἶχαν τὸ φύσημα τοῦ Θεοῦ: τὴν ψυχὴ τους τὴ λέγαν Πρασινομαλλούσα! Ἡ θειά τ' ἀνέβαζε στὴ σκάλα τῶν πλασμάτων, καὶ τὰ κουβέντιαζε σὰ ζῶα ἢ σὰν ἀνθρώπους: τὸ ἀραποσίτι ἦτανε μερμηγκοκέφαλο, ἀγριομούστακο τὸ στάρι (μὴ δὲν ἦταν ὁ γερο-Φώτης βουρλογένης;), διψασμένο τὸ περβόλι... Ἡ εὐλάβεια δὲν τὴν ἐμπόδιζε νὰ κράζη τὴν Παναγιὰ Κυρα-Μανόλισσα, Γαλαταριά, Χελιδόνα, Πλατανιώτισσα (ἀπ' τὸ χωριὸ τὸν Πλατανιά), καὶ τοὺς ἁγίους μὲ λογῆς ὀνόματα, πού ταιριάζουν μονάχα στους ἀνθρώπους. Τὴν ἄκουες νὰ λέη τὸν Ἀι-Γιώργη Τραχὺ καὶ Μαχαιρά, τὸν Ἀι-Τρύφωνα Ἀγέλαστο, τὸν Ἀι-Γιάννη τὸν Πρόδρομο Ριγανά (ἐπειδὴ τὶς ὕστερες μέρες τοῦ Θεριστῆ, πού ἔναι τῆς χάρης του, μαζεύουνε τὴ ρίγανη), τὸν Ἀι-Γιάννη τὸ Θεολόγο Σπαζοκουρούπη (ἐπειδὴ κάποτε πού ἔβαλε ζεματιστὸ τὸ πετιμέξι τῆς ἔσπασε τὸ κουρούπι),* τὸν Ἀι-Νικόλα Κλέφτη (γιατὶ βοηθοῦσε τὰ κλέφτικα κάράβια στὸ Σηκωμὸ τοῦ

ἡ σγάρα = ὁ πρόλοβος τοῦ πουλιοῦ

τὸ κουρούπι = εἶδος δοχείου

'66), τὸ Μιχαὴλ τὸν Ἀρχάγγελο Πατητηριώτη. [...]
'Ακόμα καὶ τὸ Ἅγιο Πνέμα, τὸ ἄπιαστο, τὴν ἄκουσα
νὰ τὸ λήη Ἅγια-Φωτιά... Ὁ κόσμος ἦτανε κομμένος
στὸ μπόι τοῦ ἀνθρώπου: ἄλλα πλάσματα εἶχαν ν' ἀ-
νέβουν νὰ φτάσουνε τὸν ἄνθρωπο, κι ἄλλα νὰ κατέ-
βουν.

Μὰ καὶ τὰ μάτια της νὰ σήκωνε στὸν οὐρανό, ἡ
θειά ἢ Ρουσάκη ἔβλεπε τ' ἄστρα σὰν ἀνθρώπους ἢ σὰ
ζωντανά. Ξεχώριζε κεῖ πάνω τοὺς Τρεῖς Μάγους, τὸ
Νυχτοκόπο, τὶς Ἑπτὰ Παρθένες, τὸ Γιάννο καὶ τὴ
Μάρω, τὸ Βοσκὸ καὶ τὴν Αἶγα, τὸ Ἀμάξι τοῦ Δαβίδ,
τὸ Σωρὸ τ' Ἄχερα... Ἐκείνη ἔστεκε καταμεσῆς στὴ
Δημιουργία καὶ τὴν περνοῦσε ἀπὸ τὸ σπλάχνο της
καθὼς περνοῦσε ἀπ' τὸ χτένι τ' ἀργαλειοῦ τὰ νήματα
τοῦ στημονιοῦ. Μπορῶ κιόλας νὰ πῶ πὼς τὴ μετροῦ-
σε μὲ τὸ ἴδιο τὸ κορμί της: ἡ φούχτα, ἡ σπιθαμή, τὸ
μπράτσο, τὸ ἀγκωνόχερο, ἡ ὀργιά, ἡ δρασκελιά, τὸ
πόδι, τὸ χερόβολο, ἡ ἀγκαλιά, τὸ λιθοπέτι, οἱ χτύποι
τῆς καρδιάς, ἡ ζέστα τοῦ κορμιοῦ, τὸ βάρος του, τὸ
μάκρος ποὺ κόβει τὸ μάτι ἢ φτάνει ἢ φωνή... ἦτανε
τὰ μέτρα καὶ τὰ ζύγια της.

(Ἀπὸ τὸ βιβλίο Ὁ ἥλιος τοῦ θανάτου)

Μᾶς ἔφτασε ὁ βαρὺς χειμῶνας...

ᾶς ἔφτασε ὁ βαρὺς χειμῶνας
χωρὶς τραγούδια καὶ πουλιά,
στὰ σύννεφα τρυπώνει ὁ ἥλιος
καὶ τὸ φεγγάρι στὴν ὁμίχλη,
τὰ φύλλα τὰ χλωμὰ ἓνα ἓνα
ρίχνει στὴ γῆ ἢ κληματαριά.

Μουχρῶσαν τὰ βουνὰ καὶ οἱ κάμποι,
τὰ στενορόμια καὶ οἱ ἀλῆες,
ἀμίλητα στοιχειὰ τὰ δέντρα
στέκουε ὀλόρθα στὴ βροχή,
στέκουε ὀλόρθα στοὺς ἀνέμους,
στοιχειώσανε τὰ μονοπάτια
κι ἐρήμαζαν οἱ ἀκρογιαλιές.

Φεύγουνε οἱ μέρες τοῦ χειμῶνα,
σὰν ταξιδιάρικα πουλιά,
θὰ βγῆ ἀπ' τὰ σύννεφα κι ὁ ἥλιος
κι ἀπ' τὴν ὁμίχλη τὸ φεγγάρι,
πράσινα φύλλα θὰ βλαστήσουν
καὶ πάλι στὶς κληματαριές,
τὰ μονοπάτια θὰ ζυπνήσουν,
θὰ ζωντανέψουν τ' ἀκρογιάλια,
θὰ λουλουδίσουν τὰ μπαλκόνια,

θά λουλουδίσουν τὰ κλαδιά,
καὶ θά ῥθουνε τὰ χελιδόνια.

(Ἀπὸ τὴ συλλογὴ *Τὰ δύο φεγγάρια*)

ΡΙΤΑ ΜΠΟΥΜΗ-ΠΑΠΑ

Ὁ Μάρτης
καὶ ἡ μάνα του

Ὀν γνωρίζετε τὸ Μάρτη,
τὸν τρελὸ καὶ τὸν ἀντάρτη;
Ξημερώνει καὶ βραδιάζει
κι ἑκατὸ γνῶμες ἀλλάζει.

Βάζει ἡ μάνα του μπουγάδα,
σχοινὶ δένει στὴ λιακάδα,
τὰ σεντόνια της ν' ἀπλώση,
μιά χαρὰ νὰ τὰ στεγνώση.

Νά πού ὁ Μάρτης μετανιώνει
καὶ τὰ σύννεφα μαζώνει
καὶ νὰ μάση ἡ μάνα τρέχει
τὰ σεντόνια, γιατί βρέχει!

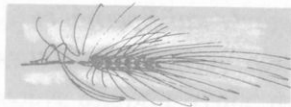
Νά ὁ ἥλιος σὲ λιγάκι,
φύσηξε τὸ βοριαδάκι,

κι ἡ φτωχὴ γυναῖκα μόνη
τὰ σεντόνια ξαναπλώνει.

Μιὰ βροντὴ κι ὁ ἥλιος χάθη
μὲς στῆς συννεφιάς τὰ βάθη,
ρίχνει καὶ χαλάζι τώρα,
ποποπό, τί ἄγρια μπόρα!

Ὡς τὸ βράδυ φορὲς δέκα
ἄπλωσε ἡ φτωχὴ γυναῖκα
τὴν μπουγάδα, κι ὄρκο δίνει
Μάρτη νὰ μὴν ξαναπλύνη.

(Ἀπὸ τὴ συλλογὴ Ἡ μαγικὴ φλογέρα)

Τὰ στάχυα

Τὴν ἡμέρα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, τὰ στάχυα σκύβουν
καὶ φιλοῦν τὴ γῆ, τὴν ἀποχαιρετοῦν καὶ λέν:

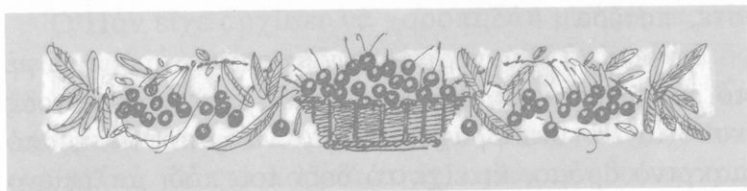
Ἔχε γειάν, μανούλα μου, καὶ πά* μᾶς φᾶν οἱ λύκοι.

Καὶ ἡ γῆ τοὺς χαιρετᾶ κι ἐκείνη καὶ λέγει:

Ἐσᾶς οἱ λύκοι τρώγου σας, μὰ ἔγὼ τρώγω τοὺς λύκους.

πά* = πᾶμε (νά)

(Λαϊκὴ παράδοση ἀπὸ τὴ Χίο)

ΦΑΝΗ ΠΑΠΑΛΟΥΚΑ

“Ένα θαυμάσιο ταξίδι στους αιθέρες

‘Ο Γιάννος, ένα βοσκόπουλο, κατοικεί στους πρόποδες του ‘Ολύμπου, του «Μεγάλου Βουνού», και λαχταράει να το γνωρίσει ολόκληρο. ‘Ανακαλύπτει πώς, χωρίς να το καταλαβαίνει κανένας άλλος, αυτός μπορεί να βλέπει θεούς της αρχαίας ‘Ελλάδας και να κουβεντιάξει μαζί τους. ‘Ο θεός Πάν γίνεται καλός του φίλος.

ΒΛΘΗΚΑΝ να τρέχουν σαν τρελοί, μπροστά ο Πάν, ξοπίσω του ο Γιάννος. Το βοσκαρούδι τό ‘χε πάρει πια απόφαση: μ’ αυτόν το ζωηρό, σκανταλιάρη, ανακατωσούρη θεό πού ‘χε μπλέξει, όλο σέ κίνηση θα βρισκόταν. ‘Οχι βέβαια πώς

δέν του άρεσε!

— Φτάσαμε, φώναξε κάποτε ο τραγοπόδαρος και στάθηκε άπότομα.

Μέ τή φόρα πού ‘χαν πάρει, το βοσκαρούδι κόντεψε να πέση με τά μούτρα στη γή. ‘Ο άλλος έσκασε στα γέλια.

— Φτάσαμε, ξανάπε, και συμπλήρωσε: ‘Εδώ είμα-

στε, πατέρα.

Σήκωσε ὁ Γιάννος τὸ κεφάλι του κι ἀπόμεινε μὲ τὸ στόμα ἀνοιχτό. Μπροστά τους, ἕνας νέος ἄντρας καθόταν σ' ἕνα βράχο, σὰ γιὰ νὰ ξαποστάση ἀπὸ μακρινὸ δρόμο, κι εἶχε τὸ δεξί του πόδι ἀπλωμένο μπροστά, ἕτοιμος νὰ πεταχτῆ ἀπὸ στιγμή σὲ στιγμή νὰ συνεχίσῃ τὴν πορεία του.

Γύρισε καὶ τοὺς κοίταξε. Τὸ πρόσωπό του, πού τὸ στεφάνωναν κοντὰ σγουρὰ μαλλιά, φανέρωνε μιὰ καλοσύνη καὶ μιὰ γαλήνη θεϊκιά, ἐνῶ τὸ γυμνασμένο του κορμί, μόνο μὲ ἄγαλμα μπορούσες νὰ τὸ παρομοιάσῃς. Ἄμεσως στὸ νοῦ τοῦ Γιάννου ἤρθε μιὰ εἰκόνα ἀπ' τὸ ἀναγνωσματάρι τοῦ σχολειοῦ.

— Ὁ Ἑρμῆς, ψιθύρισε, ὁ ἀγγελιοφόρος τῶν θεῶν.

Κι ὅπως δὲν ἤξερε τί ἦταν σωστὸ νὰ κάνῃ, ἔτσι πού βρέθηκε ξαφνικὰ μπροστὰ σ' ἕναν μεγάλο ἀρχαῖο θεό, γονάτισε ἀδέξια κειδὰ πού βρισκόταν.

— Λοιπὸν, αὐτὸς εἶναι ὁ Γιάννος; ρώτησε ὁ Ἑρμῆς χαμογελώντας.

— Αὐτός, πετάχτηκε ὁ Πὰν κι ἔπιασε νὰ παινεύῃ τὸ μικρὸ βοσκαροῦδι, πού στεκόταν ντροπαλὸ καὶ μαζεμένο.

Μὰ ὁ Ἑρμῆς τὸν ἔκοψε στῆ μέση:

— Καλά, καλά, τὰ ξέρω ὅλα αὐτά, μοῦ τά 'πες, ἄσε μας τώρα νὰ ξεκινήσουμε, νὰ μὴν ἀργήσουμε ἄλλο.

— Νὰ ξεκινήσουμε; ψέλλισε ὁ Γιάννος ἀπορώντας, νὰ πᾶμε ποῦ; νὰ μὴν ἀργήσουμε ἀπὸ ποῦ;

'Ἄλλ' οὔτε ὁ ἕνας οὔτε ὁ ἄλλος δὲ βρῆκε καιρὸ νὰ τοῦ ἐξηγήσῃ.

Ὁ Πάν εἶχε ἀρχίσει νὰ χοροπηδάη μῆζοντας τὶς γνώριμες πιά χαρούμενες κραυγές του, ἐνῶ ὁ Ἑρμῆς ἔδενε κιόλας στὰ πόδια του τὰ ὑπέροχα σαντάλια. Τὰ μάτια τοῦ παιδιοῦ καρφώθηκαν σ' αὐτὰ τὰ ὀλόχρυσά σαντάλια, πὺ τὰ λουριά τους, καθὼς ἀνέβαιναν γιὰ νὰ δεθοῦν σταυρωτὰ στοὺς ἀστραγάλους, στήριζαν δυὸ μικρὰ φτερά, ἓνα ἀπ' τὸ μέσα μέρος τοῦ ποδιοῦ κι ἓνα ἀπ' τὸ ἔξω, πὺ μοιάζαν μὲ φτερὰ πουλιοῦ.

— Σίγουρα θά 'ναι θεϊκὰ αὐτὰ τὰ σαντάλια, μουρμούρισε μὲ θαυμασμὸ τὸ βοσκαροῦδι.

— Καὶ βέβαια εἶναι θεϊκὰ. Αὐτὰ μὲ πᾶνε ὅπου θέλω, γρήγορα σὰν τὴν πνοή τοῦ ἀνέμου, πάνω ἀπὸ ἀτέλειωτες στεριές κι ἀφρισμένα πέλαγα.

Τὰ μάτια τοῦ Γιάννου εἶχαν ἀνοίξει διάπλατα.

— Κι ἂν τὰ φορέση ἄλλος;

— Τὰ φτερωτὰ μου πέδιλα; Καὶ ποιὸς νὰ τὰ φορέση; Ἐγὼ δὲν εἶμαι τάχα ὁ κήρυκας τῶν θεῶν; Ἐγὼ δὲν τὰ 'φτιαξα μοναχός μου, πλέκοντας μὲ ὑπομονή καὶ περίσσια τέχνη λεπτὰ κλαδιὰ μυρσίνης;

— Θέλει, φαίνεται, νὰ τοῦ τὰ δανείσης, μῆκε ὁ Πάν ἀνάμεσά τους σκασμένος στὰ γέλια. Ἄμ' οὔτε μένα δὲ μοῦ τὰ 'δωσε ποτές, μήτε γιὰ μιὰ στιγμοῦλα, κουτὸ βοσκαροῦδι. Ἐγὼ ὅμως, πὺ εἶμαι φίλος σου, τὰ κανόνισα ὅλα μιὰ χαρά, ἀκοῦς... μιὰ χαρά, κουτορνίθι. [...]

Σηκώθηκε ὁ Ἑρμῆς ἀπ' τὸ βράχο, χτύπησε τὰ πόδια του στὴ γῆ, μιὰ τὸ ἓνα, μιὰ τὸ ἄλλο, σὰ νὰ 'θελε νὰ δοκιμάση ἂν ἔδεσε τὰ σάνδαλα γερά, καὶ τοῦ φώναξε:

- “Ετοιμος!
- Κι ἐγώ, ἀποκρίθηκε ὁ Γιάννος.
- Μπράβο, μ’ ἀρέσεις, γιατί εἶσαι τολμηρός.
- Τί πρέπει νά κάνω;
- Τίποτα, νά κρατιέσαι μόνο πάνω μου γερά. Μπρός, ἀνέβα σέ τοῦτο δῶ τὸ λιθάρι, σήκωσε τὰ χέρια σου καὶ πιάσου πίσω στήν πλάτη μου ἀπ’ τὸ λαιμό μου.
- Ἔκανε ὁ Γιάννος ὅπως τὸν ὀρμήνεψε ὁ θεός.
- “Ε, σιγά, μὴ μὲ πνίξης κιόλας. Μὴ σφίγγης τόσο δυνατά. Ἐν τάξει. Πᾶμε.
- Ἐέχασες τὸ ραβδί σου.
- «Κηρύκειο» τὸ λένε. Δὲν τὸ ξεχνῶ ποτέ. Μ’ αὐτὸ μαγεύω τοὺς ἀνθρώπους. Τοὺς ξυπνητοὺς μπορῶ ν’ ἀποκοιμήσω σὰν θέλω, καὶ τοὺς κοιμισμένους νά ξυπνῶ. Δῶς’ το μου, Πάν.
- “Ἄρπα το, φώναξε ὄλο κέφι ὁ τραγοπόδαρος, καθὼς τὸ πετοῦσε στὸν ἀέρα. Καλὸ σας ταξίδι, τοὺς κατευόδωσε.
- Πῆγε ὁ Γιάννος νά σηκώσει τὸ χέρι του, νά γνέψη κι αὐτὸς ἓνα «γεια σου» στὸ φίλο του, μὰ λύθηκαν τὰ γόνατά του ἀπ’ τὴν τρομάρα κι ἀμέσως γαντζώθηκε πάνω στὸν Ἑρμῆ. Ὁ θεὸς εἶχε ἀφήσει κιόλας τὴ γῆ. Πετοῦσαν.
- Ἄνάλαφρα σὰν πούπουλο πιάσαν ν’ ἀνεβαίνουν. Φτάσανε στὶς κορφές τῶν δέντρων, τὶς πέρασαν. Φτάσανε στὶς κοντινὲς πλαγιές, στὰ πρῶτα κορφοβούνια, τὰ πέρασαν. Τὰ μάτια τοῦ μικροῦ παιδιοῦ εἶχαν ἀνοίξει διάπλατα. Κάτω ἀπ’ τὰ πόδια του ἀπλώνονταν ἀκρόκορφα καὶ κοντοραχιές, κλεισοῦρες, ξεροτόπια,

βάραθρα, βραχοσπηλιές, κουφάλες, κακοτόπια, ἄγριοι γκρεμοί, ὄρμητικοὶ χεῖμαρροι, χαράδρες, ρουμάνια, στενοπόρια. Τὸ βουνὸ ὀλόκληρο, τὸ Μεγάλο Βουνό, βρισκόταν κάτω ἀπ' τὰ πόδια του! Κι ἦταν σὰν ἓνα πελώριο κομμάτι ἄδρὸ σκουτί* πὺ τὸ ἔχε μόλις βγάλει ἢ μάνα του ἀπ' τὸν ἀργαλειὸ καὶ καθὼς τὸ ἔχε πετάξει, πάνω στὴ βιάση της, καταγῆς, ἔστεκε σχηματίζοντας δίπλες, ζάρες, βαθιὲς πτυχές. Πτυχές πὺ μέσα τους ἦταν κλεισμένος ἓνας ὀλόκληρος κόσμος.

«Ὡς τὰ τώρα, σήκωνα τὸ κεφάλι μου ψηλὰ ν' ἀντικρίσω τὸ Μεγάλο Βουνό· ποιὸς νὰ τὸ ἔλεγε πὼς θὰ ἔσκυβα ἀπὸ πάνω του μιὰ εὐλογημένη σὰν τούτη μέρα» ψιθύρισε ὁ Γιάννος θαμπωμένος.

— Μίλησες;

— Ὁχι, ἀποκρίθηκε τὸ παιδί, πὺ δὲν ἤθελε, τέτοια μεγάλη στιγμή, νὰ τὴ χαλάση μὲ κουβέντες.

Μὰ δὲν ἦταν εὐκολο πράγμα νὰ ξεγελάσης ἓνα θεό.

— Κι ὅμως μίλησες. Μήπως ζαλίζεσαι; Κλείσε τὰ μάτια σου.

— Νὰ κλείσω τὰ μάτια μου... ἀπόρησε ὁ Γιάννος. Καὶ πὼς θὰ βλέπω;

— Νὰ βλέπης τί;

— Μὰ... τὸ βουνό!

— Τὸ βουνό; ἦρθε ἡ σειρὰ τοῦ θεοῦ ν' ἀπορήση.

— Naί, τὸ Μεγάλο Βουνό, αὐτὸ πὺ χρόνια λαχταροῦσε ἢ ψυχὴ μου νὰ γνωρίση.

τὸ σκουτί = ὕφασμα, φόρεμα

—“Ὡστε θέλεις νὰ δῆς τὸ βουνό;

— Καὶ τί ἄλλο θέλω;

— Θαρροῦσα πὼς ἤθελες μόνο νὰ πετάξης. Αὐτὸ τουλάχιστον ὄνειρεύονται ὅλοι οἱ θνητοί. Καὶ δὲ μιᾶς τόσῃν ὥρᾳ;

— Γιατί;

— Νὰ σὲ πάω ἀπ’ τῆ θάλασσα. Ἐκεί θὰ τ’ ἀντικρίσεις ὀλόκληρο, θὰ τ’ ἀγκαλιάσης μ’ ἓνα σου μόνο βλέμμα.

«Εἶπε, κι εὐθὺς σὰν ἀστραπὴ πέρασαν τὶς πλαγιές, χύθηκαν ἀπ’ τὸν αἰθέρα στὸ πέλαγος, καὶ κατεβαίνοντας ὀλοένα ἄγγιξαν τὸ κύμα, σὰν τὸ γλάρο πὺρ μὲς στοῦ ἀστερευτοῦ γυαλοῦ τοὺς ἀφρισμένους κόρφους ψάρια ζητᾶ καὶ τὰ πυκνὰ φτερά του βρέχει ἢ ἄρμη.»

Τὸ μικρὸ βοσκαροῦδι, κολλημένο ὅσο γινόταν πρὸ σφιχτὰ στὴ ράχη τοῦ θεοῦ, γαντζωμένο σὰν πρωτοτάξιδο ἀετοῦ στὰ φτερά περήφανου ἀετοῦ, θαύμαζε τὴν ἀπεραντοσύνη τοῦ γαλάζιου, τὴ γαλήνια, ἀρυτίδωτη ἔκταση, πὺρ πρώτη φορὰ ἀντίκρισε ἀπὸ τόσο κοντά. Μαγεμένο, τέντωσε λιγάκι τὸ πόδι του, ν’ ἀγγίξη τὸ ὑγρὸ στοιχεῖο, νὰ σκίση τὴ γυάλινη ἐπιφάνεια, μὰ μόλις πρόλαβε νὰ νιώσῃ τὴ δροσερὴ ἀντίσταση κι ὁ θεὸς πέταξε πάλι πρὸς τοὺς αἰθέρες, σὰν ἀγριοπούλι πὺρ ἀντικρίζει ξαφνικὰ ἐχθρὸ νὰ καραδοκῇ. Μεμιᾶς βρέθηκαν ἀνάμεσα στὰ σύννεφα, κι ὅλα κάτω ἀπ’ τὰ πόδια τοὺς ἦταν γαλάζια.

— Θὰ ἴμαστε πάνω ἀπ’ τὸν Θερμαϊκὸ κόλπο, λογάρισε ὁ Γιάννος καθὼς ξεχώριζε ξηρὰ καὶ θάλασσα

νά ζωγραφίζουν ανάγλυφα, μπροστά στά μάτια του, τόν γνώριμό του χάρτη τῆς Ἑλλάδας.

— Θαύμασε τώρα ὅσο θές, τοῦ ἕφερε ὁ ἀγέρας τὰ λόγια τοῦ θεοῦ. Νά το τὸ βουνό σου!

— Πῶς λάμπει ὀλόκληρο!

— Τὸ λέει καὶ τ' ὄνομά του. Τῆ λέξη «Ὀλυμπος» τὴν ἔπλασαν οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τὸ ρῆμα *λάμπω*.

Ἄντίκρυ τους ἔστεκε, μὲς στὴ μεγαλόπρεπη γαλήνη του, λουσμένο στ' ἄπλετο φῶς, τὸ Μεγάλο Βουνό, ὁ Ὀλυμπος! Θαρροῦσες καὶ πρόβαλλε γιγάντιος βράχος μέσα ἀπ' τὴ θάλασσα, γέννημα τοῦ ὑγροῦ στοιχείου, πού ἔχε βάλει σκοπὸ του κι εἶχε πλάσει ἓνα ὄνειρο, ν' ἀγγίξει τὸν οὐρανό. Ἀμέτρητες πέτρινες κορφές, οἱ κορφές του, σὰ γιγάντιες δάδες σ' ἀθλητῶν χέρια, πᾶσχιζαν νὰ κερδίσουν τὸ δύσκολο ἄθλημα, νὰ φτάσουν τὴ γήινη φύση τους στοὺς αἰθέρες.

Μὲ τὰ μάτια ὀρθάνοιχτα μπροστά στὸ θαυμάσιο αὐτὸ δημιούργημα τῆς πλάσης, ὁ Γιάννος μποροῦσε ν' ἀγκαλιάσει πιά μ' ἓνα του βλέμμα ὀλόκληρο τὸ βουνό, καθὼς, ἀπομονωμένο ἀπ' ὅλες τὶς μεριές, μὲς στὴν περήφανη μοναξιά του, ὑψωνόταν μπροστά του ὡς τὰ 2.917 μέτρα. Ἕνα γιγάντιο παραπέτασμα, ἓνα ἀπροσπέραστο τεῖχος πού ἔκοβε ἀπότομα τὴ στεριά στὴ μέση.

«Ἀπὸ πάνω θά ἔναι ἡ Μακεδονία, ἀπὸ κάτω ἡ Θεσσαλία, ὥστε ὁ Ὀλυμπος βρίσκεται ἀνάμεσα) σκέφτηκε ὁ Γιάννος κι ἔβαλε τὰ δυνατά του νὰ συγκεντρώσει ὅλη του τὴν προσοχή, ὅλες του τὶς γνώσεις, γιὰ νὰ γνωρίσει τὸ βουνό ὀλόκληρο.

Πρῶτα ἀπ' ὅλα ἔπρεπε νὰ περιορίσῃ τὸν ὄγκο του, νὰ συμμαζέψῃ τὴ μάζα του, νὰ καθορίσῃ δηλαδὴ τὰ σύνορά του. Ἄρχισε νὰ λογαριάζῃ καὶ νὰ σκέφτεται :

«Ἀπὸ δῶ ποῦ εἶμαστε, ἀπ' τὴ θάλασσα, βγαίνει ὁ ἥλιος, ἀνατολικά λοιπὸν τὸ βουνὸ ἔχει γιὰ σύνορο τὸν Θερμαϊκὸ κόλπο. Ὅμως, ἀνάμεσα στὴ θάλασσα καὶ στὸ βουνὸ ὑπάρχει μιὰ στενὴ λουρίδα γῆς· ποιὰ τάχα νὰ ἴναι αὐτὴ ἢ χώρα;»

Καλὰ ποῦ ὑπῆρχε κι ὁ θεός· ἀμέσως διάβασε τὴ σκέψῃ του.

— Αὐτὴ εἶναι ἡ Πιερία, ἡ ὁμορφὴ ἐπαρχία τῆς Μακεδονίας.

— Ἐκεῖ ποῦ βρίσκεται ὁ Πλαταμώνας;

— Ποιὸς Πλαταμώνας; γύρισε ὁ Ἑρμῆς πρὸς τὰ πίσω τὸ κεφάλι του καὶ τὸν ρώτησε μ' ἀπορία.

«Δὲ θὰ ὑπῆρχε, φαίνεται, ὁ Πλαταμώνας σι' ἀρχαῖα χρόνια» σκέφτηκε ὁ Γιάννος μέσα του καὶ βιάστηκε ν' ἀλλάξῃ τὴν κουβέντα.

— Λοιπὸν, ἀνατολικά ὁ Ὀλυμπος ἔχει τὸν Θερμαϊκὸ, ἀπὸ πάνω τί ἔχει;

— Ἀπὸ πάνω, πρὸς τὸν Βορῖά δηλαδὴ, τοῦ ἀποκρίθηκε ὁ θεός, εἶναι τὰ Πιέρια ὄρη, παραφυάδες τοῦ μεγάλου βουνοῦ. Στὴ Δύση εἶναι τὰ στενὰ τῆς Πέτρας, καὶ τέλος, στὸ Νότο, εἶναι ἡ Ὅσσα.

— Ὁ Κίσαβος, ποῦ λέμε τώρα.

— Πότε τώρα; νεύριασε ὁ Ἑρμῆς, τί κάθεσαι πάλι καὶ μουρμουρᾷς, σὰν κεῖνο ποῦ εἶπες, τὸν Πλαταμώνα; Σοῦ λέω «τὸ ὄρος Ὅσσα»· ἐγὼ δὲν ἄκουσα ποτέ νὰ μιλοῦν γιὰ κανέναν Κίσαβο, κατάλαβες; Ὁ Ὀ-

λυμπος χωρίζεται ἀπ' τὴν Ὅσσα μὲ τὰ Τέμπη. Εἶναι ἡ πανέμορφη κοιλάδα πού τὴ διασχίζει ὁ Πηνεῖος ποταμός. Ἐκεῖ πού πῆγε ὁ ἀδερφός μου ὁ Ἀπόλλωνας καὶ ξέπλυνε τὸ σῶμα του, νὰ φύγη ἀπὸ πάνω του τὸ μαῦρο αἷμα τοῦ Πύθωνα, σὰ σκότωσε τὸ δράκοντα στοὺς Δελφούς, ἐκεῖ πού ὁ ἴδιος μάζεψε τὶς δάφνες νὰ τὶς πάη στὸ ἱερὸ μαντεῖο· κι ἐκεῖ πού ἀπὸ τότε, κάθε τέσσερα χρόνια, φτάνουν ἀπ' τοὺς Δελφούς οἱ πιστοὶ νὰ κόψουν τὰ δάφνινα κλαριά γιὰ νὰ φτιάξουν τὰ στεφάνια πού θὰ στεφανώσουν τοὺς νικητὲς στοὺς Πυθικοὺς ἀγῶνες. Ἄ, εἶναι τόσο ὁμορφὴ αὐτὴ ἡ κοιλάδα, πού κι ἐμεῖς ἀκόμα οἱ θεοὶ ἀφήνουμε πολλὰς φορὲς τὰ παλάτια μας στὸν Ὀλυμπο ἀπάνω καὶ κατεβαίνουμε στὶς ὄχθες τοῦ Πηνεῖοῦ νὰ σεργιανίσουμε ξένοιαστοὶ μὲς στὰ λουλούδια, νὰ φᾶμε στὸ γρασίδι παρέα μὲ τὶς Μοῦσες, πού μᾶς κρατοῦνε συντροφιά μὲ τὰ τραγούδια τους. Μὰ ἀλήθεια, δὲν ἔχεις πάει ποτέ σου στὰ Τέμπη;

—Ὅχι, μὰ τὰ ἔχω ἀκουστά, ἀποκρίθηκε τὸ βοσκαροῦδι, πού λαχταροῦσε τώρα νὰ τὰ δῆ, ἀλλὰ δὲν τολμοῦσε νὰ τὸ ζητήσῃ ἀπ' τὸ θεό.

Πέρασε μιὰ στιγμὴ σιωπῆς, κι ὕστερα ὁ Ἑρμῆς πῆρε τὴν ἀπόφαση:

—Ἄντε, πᾶμε, τοῦ εἶπε.

—Σ' εὐχαριστῶ, ψιθύρισε ὅλο χαρὰ στ' αὐτὶ τοῦ θεοῦ ὁ Γιάννος, κι ἔσφιξε τὰ χέρια του μὲ δύναμη γύρω ἀπ' τὸ θεϊκὸ λαιμό.

Μὰ νά, φτάσανε κιόλας!

Κάτω ἀπ' τὰ πόδια τους ἔχασκε ἡ πανέμορφη κοι-

λάδα, πού εἶχε μιὰ σπάνια, ἄγρια ὀμορφιά, καθὼς ἀνοιγόταν ἀνάμεσα στοὺς ἀπότομους γκρεμοὺς τοῦ Ὀλυμποῦ ἀπ' τὴ μιὰ, τῆς Ὀσσας ἀπ' τὴν ἄλλη, ἐκεῖ πού ἔβρισκε πέρασμα ὁ Πηνειὸς ποταμὸς. Τὸ μῆκος τῆς ξεπερνοῦσε τὰ ἕξι χιλιόμετρα, ἐνῶ τὸ πλάτος τῆς ἔπαιζε ἀνάμεσα στὰ τριάντα καὶ τὰ πενήντα μέτρα. Παντοῦ βαθύσκιωτα πλατάνια, λευκές λυγερές, γυμνά καλάμια, πλούσια, πολύχρωμη, νερόχαρη βλάστηση, κι ἐδῶ κι ἐκεῖ γάργαρα ρυάκια πού κύλαγαν φιδίσια μὲς στὴν παχιά τὴ χλόη ἢ γκρεμίζονταν ἀπ' τοὺς ψηλοὺς τοὺς βράχους, πάνω ἀπ' τὴν ὄχθη τοῦ ποταμοῦ, πού ἀκολουθοῦσε ἤρεμα, κεληδιστά, χαρούμενα, τὸν νερένιο του δρόμο. Ἀναγάλλιαζε ἡ ψυχὴ σου νὰ βλέπης αὐτὸν τὸν παράδεισο, τὰ μάτια σου δὲ χόρταιναν.

— Τούτη τὴν κοιλάδα τὴν ἀνοιξε ὁ πατέρας μου, ὁ κύριος τῶν θεῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων, δίνοντας μιὰ μὲ τὴ γροθιά του στὸ βουνό, πού εὐθὺς σκίστηκε στὰ δύο, τοῦ φώναξε ὁ Ἑρμῆς καθὼς πετοῦσαν.

— Γιὰ νὰ περάση τὸ ποτάμι ἀνάμεσα;

— Ὅχι, ἦταν τότε πού εἶχαμε στήσει πόλεμο μὲ τοὺς Τιτάνες, πᾶνε πολλὰ χρόνια.

— Τοὺς Τιτάνες; Καὶ πολεμοῦσατε μεταξὺ σας μὲ τὰ πελώρια βουνά, τὰ ὀρμητικὰ ποτάμια;

— Δὲν ἔχεις ἀκουστά;

— Ὅχι, πές μου ἐσύ, πές μου.

Μὰ ὁ Ἑρμῆς εἶχε ἄλλες, πολὺ πιὸ σπουδαῖες δουλειές νὰ κάνη ἀπ' τὸ νὰ σεργιανίζη τὸ θαμπωμένο βοσκαροῦδι στοὺς αἰθέρες καὶ νὰ τοῦ λήη παραμύθια.

— Μιὰν ἄλλη φορά, τοῦ ἀποκρίθηκε. Εἶναι μεγάλη ἱστορία. Δὲν εὐχαριστήθηκες τὴν πρώτη σου βόλτα στὸν οὐρανό;

— Ἄν εὐχαριστήθηκα!

— Τότε τί λές, γυρίζουμε;

— Ἀπὸ τώρα;

— Μὰ τί ἄλλο θέλεις νὰ δῆς;

— Τὸν Ὀλυμπο.

— Πάλι;

— Ἄν γίνεται, τὸν παρακάλεσε.

Πῆραν ξανὰ τὸν ἴδιο δρόμο, πέταξαν στοὺς αἰθέρες, βρῆκαν ξανὰ τὴ θάλασσα, κάτω κάτω, χαμηλά.

— Ἐμπρὸς λοιπόν, χαμογέλασε ὁ θεὸς μὲ καλοσύνη, ἐδῶ εἴμαστε. Νά τος ὁ Ὀλυμπος, δὲν ἔφυγε ἀπ' τὴ θέση του, δές τον νὰ τὸν χορτάσης. Κάτσε λοιπόν καὶ χάζεψε μοναχός σου, νὰ πάρω ἐγὼ κανέναν ὑπνάκο πάνω σὲ τοῦτο τὸ σύννεφο, γιατί κουράστηκα κι ἔχω δρόμο πολὺ νὰ κάνω.

— Τί, θὰ ξαπλώσης πάνω στὸ σύννεφο; ρώτησε ὁ Γιάννος τρέμοντας ἀπὸ τὸ φόβο του.

— Ναί, μὴ σὲ νοιάζει, ἐσὺ κράτα με πάντα σφιχτὰ μὲ τὰ δυό σου χέρια.

Ἄμεσως ὁ θεὸς ἄρπαξε ἓνα διαβατάριο σύννεφο ποὺ πέρναγε μπροστά τους, καὶ ἀπαλά ἀπαλά, σὰ νὰ ἔγερνε σὲ πουπουλένιο στρῶμα, ξάπλωσε πάνω του.

Ὁ Γιάννος ἀπόμεινε μὲ τὸ στόμα ἀνοιχτό. Εὐτυχῶς, δὲν πέρασε οὔτε ἓνα λεπτό κι ἡ λογικὴ ἦρθε νὰ τὸν συνεφέρει.

«Ἄφοῦ ὁ θεὸς μπορεῖ καὶ πετάει τόσην ὥρα στοὺς

αιθέρες, πάνω ἀπὸ θάλασσα καὶ στεριά, γιατί τάχα νὰ μὴν μπορῆ καὶ νὰ ξαποστάση πάνω σ' ἓνα σύννεφο;» σκέφτηκε πολὺ σωστά.

Ἡ βαριά ἀνάσα τοῦ Ἑρμῆ ἦταν σημάδι πὼς ὁ θεὸς εἶχε ἀποκοιμηθῆ. Ἔσφιξε ὁ Γιάννος τὰ χέρια του γύρω ἀπ' τὸ λαιμὸ τοῦ ἀθάνατου, νὰ νιώσῃ σίγουρος, τέντωσε τὸ κορμί του ὅσο μπορούσε πρὸς τ' ἀπάνω, νὰ βγάλῃ τὸ κεφάλι του ἔξω ἀπ' τοὺς λευκοὺς ἀχνοὺς ποὺ τὸν περιτύλιγαν καὶ τὸν ἐμπόδιζαν νὰ βλέπῃ. Τοῦ κάκου.

Ξάφνου, σὰ ν' ἄκουσε πλάι του ἓνα πνιχτὸ γελάκι. Κοίταξε ἓνα γύρο του, μὰ ἦταν ἀδύνατο νὰ ξεχωρίσῃ τίποτα ἀπὸ κεῖ μέσα ποὺ βρισκότανε.

«Θὰ μοῦ φάνηκε» σκέφτηκε.

Μὰ τὸ γέλιο ξανάρχισε, καὶ μιὰ ψιλὴ φωνίτσα τοῦ ἔλυσε στὸ τέλος τὸ μυστήριο:

— Χί, χί, ἐγὼ 'μαι, τὸ Σύννεφο. Ποιὸν ἄλλον ψάχνεις νὰ βρῆς ἐδῶ πάνω; Εἶσαι τόσο ἀστεῖος, ἔτσι ποὺ εἶσαι κρεμασμένος, γι' αὐτὸ γελῶ. Τὰ μάθαμε ἀμέσως τὰ νέα σου, μᾶς τὰ 'φεραν τὰ πουλιά. Ξέρω, εἶσαι ὁ νέος βοσκός, ὁ Γιάννος· πρώτη φορά μου ἀγκαλιάζω ἄνθρωπο, ἀλλὰ καὶ μά τὴν ἀλήθεια, πρώτη φορά εἶδα ἄνθρωπο ἔτσι νὰ πετᾷ. Χί, χί, χί...

Θέλεις τὰ γέλια ποὺ πολεμοῦσε τὸ σύννεφο νὰ πνίξῃ μέσα του, θέλεις ἢ φωνὴ του ποὺ ἔμοιαζε νὰ τὸν κοροϊδεύῃ, ὁ Γιάννος πειράχτηκε.

— Πρῶτη φορά σου, εἶπες, εἶδες ἄνθρωπο νὰ πετᾷ ἔτσι; Δηλαδή τί θέλεις νὰ πῆς, πὼς ἔχεις δεῖ τάχα ἄνθρωπο νὰ πετᾷ ἀλλιῶς;

— Καὶ βέβαια, τοῦ ἀποκρίθηκε τὸ μικρὸ σύννεφο σοβαρά. Ἐσὺ δὲν ἔχεις δεῖ ἀεροπλάνο;

Τόσες φορές εἶχε μείνει ὁ Γιάννος μὲ τὸ στόμα ἀνοιχτό, μὰ τούτη ἐδῶ τίς ξεπερνοῦσε ὅλες.

— Ἀεροπλάνο; μουρμούρισε σὰ χαμένος.

Μὰ εὐτυχῶς ποὺ ὑπῆρχε πάντα πρόχειρη ἡ λογική. «Τοῦτο τὸ σύννεφο δὲν εἶναι ἀπαραίτητο νὰ εἶναι ἀρχαῖο» ἦρθε καὶ τοῦ εἶπε. Ὁ Γιάννος χαμογέλασε μὲ ἱκανοποίηση.

— Φυσικά, μονολόγησε.

Κι ἀμέσως, σὰ νὰ μιλοῦσε σ' ἀδερφικό του φίλο, γύρισε στὸ σύννεφο:

— Σὲ παρακαλῶ, ἄσε με νὰ δῶ, σκόρπισε λιγάκι ἀπὸ μπροστὰ ἀπ' τὰ μάτια μου.

Εὐθὺς τὸ σύννεφο μαζεύτηκε πυκνὸ κάτω ἀπ' τὰ πόδια τοῦ μικροῦ βοσκοῦ, τὸν ἔσπρωξε ἀνάλαφρα πρὸς τὰ πάνω. Τὸ κεφάλι τοῦ παιδιοῦ, σὰ νὰ τρύπησε παχὺ στρῶμα μπαμπάκι, ξεπρόβαλε λεύτερο μέσα ἀπ' τὰ νέφη.

— Ποῦ εἶναι ὁ Ὀλυμπος;

— Νά τος, δὲν τὸν βλέπεις, κοτζάμ βουνό; Πιάνει τόσον τόπο. Πενήντα χιλιόμετρα, ὅπως ἔχω ἀκουστά, ἀπ' τὸν Βορῖὰ στὸ Νότο καὶ σαράντα χιλιόμετρα ἀπὸ τὴ Δύση στὴν Ἀνατολή.

— Μὰ ποῦ εἶναι; Τὸν ἔχασα.

— Ζαλίστηκες, καημενούλικο· νά τος, σοῦ λέω, μὲ τίς σαράντα δυὸ του κορφῆς καὶ τίς ἐξήντα δυὸ βρυσούλες! [...]

Μισάνοιξε ὁ Ἑρμῆς τὰ μάτια του, τεντώθηκε τεμ-

πέλικα.

— Ἀκόμα θαυμάζεις, βοσκαρούδι, τὸ θαῦμα αὐτὸ ποὺ λέγεται πλάση;

— Ἀκόμα, τοῦ ἀποκρίθηκε ὁ μικρὸς βοσκός.

— Καλὰ σὲ εἶπε ὁ γιὸς μου κουτορνίθι. Τὶς εἶδες τὶς κορφές;

— Τὶς εἶδα.

— Εἶναι ὅλες στὴ θέση τους; εἶπε καὶ γέλασε καλοκάγαθα.

Ἔστερα ἀνασηκώθηκε κι ἔπιασε κι ὁ ἴδιος ν' ἀγναντεύη τὸν Ὀλυμπο.

— Ὁ Ὀλυμπος, μουρμούρισε,

*ὄπου εἶναι πάντα τῶν θεῶν τ' ἀσάλευτο λημέρι,
ποὺ δὲν τὸ δέρνουν ἄνεμοι, βροχὲς δὲν τὸ μουσκεύουν,
μῆτε τὰ χιόνια τὸ πατοῦν, μόν' ἔχει μιὰ ἀπλωμένη
καλοκαιριὰ ἀσυγγέφιαστη κι ἀσπροβολᾶ καὶ λάμπει.
Ἐκεῖ οἱ μακαριστοὶ θεοὶ χαίρονται ἀπάνω αἰώνια.*

— Τί ὁμορφα λόγια! τὸν ἔκοψε τὸ βοσκαρούδι.

— Θνητὸς τὰ εἶπε, σὰν κι ἐσένα, ὁ Ὅμηρος, ἂν ἔχης ἀκουστά.

— Κάτι ἔχω.

— Κανεὶς δὲν ὕμνησε τὸν Ὀλυμπο σὰν τὸν Ὅμηρο. Τὸν εἶπε ἀκόμα: ὁ μακρὸς Ὀλυμπος, ὁ Ὀλυμπος μὲ τὰ ἄπειρα κεφάλια, μὲ τοὺς βαθιοὺς βράχους, μὲ τὶς ἀπότομες κορφές, μὲ τὶς ἀμέτρητες πτυχές, ὁ λαμπρός, ὁ χιονισμένος, ὁ σκιερός.

— Σκιερός· ἀλήθεια, ἐκεῖ ψηλὰ στὶς κορφές ὑπάρχουν δέντρα;

— Ὅχι, ψηλά τὸ βουνὸ εἶναι γυμνὸ, φαλακρό.

«Στὰ 2.000 μέτρα ἀρχίζει ἡ ἀλπικὴ ζώνη, ἔτσι δὲν ἔλεγε ὁ παππούς;» σκέφτηκε ὁ Γιάννος μέσα του.

— Πιὸ κάτω ὑπάρχουν ἔλατα, πεῦκα, ὄξιές.

«Κάτω ἀπ' τὰ 2.000 μέτρα, στὴ δασικὴ ζώνη» συμπλήρωσε ὁ Γιάννος, δίχως νὰ τὸν ἀκούσῃ πάλι ὁ θεός.

— Καὶ πιὸ κάτω ἀκόμα ἔχει καστανιές, κούμαρα, κι ὕστερα ἔρχονται τὰ βοσκοτόπια, μὲ δάση ἀπὸ θάμνους, πρίνα, κέδρα, κρانيές...* μ' αὐτὰ τὰ ξέρεις καλύτερα ἀπὸ μένα.

— Καὶ ζῶα;

— Ἔχει λύκους, ἀλεποῦδες, ἀγριογούρουνα, λαγούς. Μὰ δὲ μοῦ λές, γύρισε ὁ θεὸς ξαφνικὰ καὶ τὸν κοίταξε στὰ μάτια, θὰ πάψῃς ποτὲ νὰ ρωτᾷς; Θαρρῶ πὼς τὸ κάνεις ἐπίτηδες γιὰ νὰ χασομεροῦμε.

— Ἄ, ὄχι, φώναξε τὸ μικρὸ βοσκαροῦδι.

— Τότε, πάψε λοιπόν, γιατί θὰ νυχτώσουμε δῶ πάνω. Κρατήσου καλά, φεύγουμε.

— Ποῦ πᾶμε; τόλμησε ὁ Γιάννος νὰ ρωτήσῃ.

— Πᾶμε νὰ σ' ἀφήσω κεῖ ποὺ σὲ πῆρα· ἐγὼ ἔχω νὰ κάνω μακρὸ ταξίδι καὶ πρέπει νὰ βιαστῶ, γιατί ἔχασα καιρὸ πολὺ μαζί σου.

Εἶπε, κι εὐθύς, ἀφήνοντας τὸ σύννεφο, πέταξαν στοὺς αἰθέρες.

Τὸ στῆθος τοῦ Γιάννου εἶχε φουσκώσει ἀπὸ καθάριο ἄερα, ἀπὸ χαρὰ, ἀπὸ εὐτυχία. Ἔπιασε μόνος του νὰ σιγοτραγουδᾷ. Ἐνα πουλάκι πέρασε πλάι τους.

ἡ κρانيὰ = δέντρο καὶ θάμνος συνηθισμένους στὰ ὄρεινά δάση

— Γειά σου, τοῦ φώναξε τὸ βοσκαρούδι, κι ἂν διαβῆς ἀπ’ τὸ χωριό μου καμιά μέρα, πὲς στὸν παππού μου πὼς ὁ Γιάννος θά ’χη νὰ τοῦ λέη, ὄχι ἕναν ὀλόκληρο χειμῶνα, μὰ ὅλους τοὺς χειμῶνες τῆς ζωῆς του.

(Ἀπὸ τὸ βιβλίο Ὁ γερο-Ὀλυμπος)

Ὁ Ὀλυμπος κι ὁ Κίσαβος

Ὁ Ὀλυμπος κι ὁ Κίσαβος, τὰ δυὸ βουνά, μαλώνουν.
Γυρίζει ὁ γερο-Ὀλυμπος καὶ λέει τοῦ Κισάβου:

— Μὴ μὲ μαλώνης, Κίσαβε, κονιαροπατημένε.*
Ἐγὼ ’μαι ὁ γερο-Ὀλυμπος, στὸν κόσμον ζακουσμένος.
Ἐχω ἐξήντα δυὸ κορφὲς καὶ τριάντα δυὸ βρυσοῦλες,
κάθε κορφὴ καὶ φλάμπουρο,* κάθε βρῦση καὶ κλέφτης.

(Δημοτικὸ)

κονιαροπατημένος = τουρκοπατημένος
τὸ φλάμπουρο = σημαία

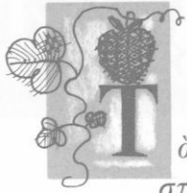
Ὁ Κατεβατὸς καὶ ὁ Νότος

ΟΚΑΤΕΒΑΤΟΣ, ὁ δυνατότερος ἀπὸ ὅ-
λους τοὺς καιροὺς, ἐβγήκε μιὰ φορὰ
κι ἐκαυχήθηκε μπροστὰ στοὺς ἄλλους
καιροὺς, τὸ Σορόκο, τὸ Λίβα, τὸ Νότο
καὶ τὸ Μέγα, πὼς σὰν τὸ κρουσταλλέ-
νιο παλάτι του δὲ βρισκόταν ἄλλο καλύτερο σ' ὅλον
τὸν κόσμον, πὼς ἦταν ὠραιότερο καὶ ἀπὸ τὸ παλάτι
τοῦ Ἥλιου, καὶ πὼς σὰν εἶναι ταμπουρωμένος μέσα
σ' αὐτό, δὲ φοβᾶται κανέναν ἀπὸ τοὺς ἀνέμους, γιὰτὶ
καὶ ἡ θέση πού τὸ ἔχει χτισμένο εἶναι δυνατὴ. Αὐτὸ
τὸ παλάτι τὸ εἶχε χτίσει μιὰ φορὰ ὁ Κατεβατὸς στὴν
κορφή τῆς Λιάκουρας ἀπὸ θεόρατα κρούσταλλα καὶ
χαλάζι καὶ χιόνια.

Μὰ ἦρθε ὁ Νότος καὶ ἐφύσηξε σιγὰ σιγὰ κι ἀπα-
λά, κι ἔλιωσε τὸ παλάτι καὶ δὲν ἀπόμεινε τίποτα ἀπ'
αὐτό, παρὰ μόνο τὰ δάκρυα τοῦ Κατεβατοῦ, πού ἔτρε-
χαν σὰν ποτάμι.

(Λαϊκὴ παράδοση ἀπὸ τὴν Ἀράχοβα)

Ἀφώλιαστο πουλι

ἂ χελιδόνια τὰ πουλιὰ
στ' ἀνώφλια χτίζουν τὴ φωλιά
καὶ στή σκεπὴ τὴν ἄσπρη,
μὲ χόρτο καὶ μὲ λάσπη.

Μέσα ἀπὸ μούσκουλην ὀγρὴ
συνάξει ὁ σπίνος ὅ,τι βρῆ
καὶ φορτωμένος τρέχει
καὶ τὴ φωλιά του πλέχει.*

Ρίζες καὶ τοῦφες τὸ μαλλί
ἢ καρδερίνα κουβαλεῖ,
καί, σὰ βαθὺς τεχνίτης,
χτίζει φωλιά δική της.

Πουλάκια χτίζουν τὶς φωλιές
σὲ κούφια δέντρα, σὲ σπηλιές.
Θὲς φλωῶρος, θὲς σπουργίτι,
ἔχει δικό του σπίτι.

— Μὰ ἐσύ, καλὲ τραγουδιστή,
φωλιά δὲ νοιάζεσαι — γιατί ;

πλέχει = πλέκει

Κοῦκο καλέ μου, στάσου :
Ποῦ τὰ γεννᾷς τ' αὐγά σου ;

— Νὰ χτίζω ἐγὼ δὲν εὐκαιρῶ.
Τραγοῦδι θέλω νὰ χαρῶ...
Γεννῶ σὲ ξένο τόπο
καὶ βγαίνω ἀπὸ τὸν κόπο.

Αὐγά κι ἂν κάνω περισσά,
ξένη φτερούγα τὰ κλωσᾷ.
Μὰ ἡ Πλάση δὲ χωρίζει,
καὶ ξένον δὲ γνωρίζει !

(Ἀπὸ τὸ περιοδικὸ ἝΗ Διάπλασις τῶν Παίδων)

Καλότυχά ἔναι τὰ βουνά

Καλότυχά ἔναι τὰ βουνά, ποτέ τους δὲ γεννᾶνε
τὸ καλοκαίρι πράσινα καὶ τὸ χειμῶνα χιόνια,
καὶ καρτεροῦν τὴν ἀνοιξη, τ' ὄμορφο καλοκαίρι,
νὰ μπουμπουκιάσουν τὰ κλαριά, ν' ἀνοίξουνε τὰ δέντρα,
νὰ βγοῦν οἱ στάνες στὰ βουνά, νὰ βγοῦν οἱ βλαχοποῦλες,
νὰ βγοῦν καὶ τὰ βλαχόπουλα λαλώντας τίς φλογέρες.

(Δημοτικὸ)

Α. ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ

Ένας νοικοκύρης τυφλοπόντικας

ΡΘΕ ὁ Ἀπρίλης. Ὁλος ὁ κάμπος ἦταν πράσινος καὶ λουλουδιασμένος. Τὰ κοτσύφια, οἱ κορυδαλλοί, τ' ἀηδόνια, ὅλα τὰ πουλιὰ φτερούγιζαν στὰ κλαριά καὶ κελαηδοῦσαν χαρούμενα.

Ὁ τυφλοπόντικας, καθὼς κυνηγοῦσε, ἄκουσε μιὰ μέρα μιὰ φωνὴ ἀπὸ τὸ δάσος: «κούκου! κούκου!»

«Κι ἄλλος φαγὰς μᾶς ἦρθε» συλλογίστηκε. «Φαγὰς, μὰ κακὸς νοικοκύρης. Οὔτε φωλιά χτίζει, οὔτε τ' αὐγά του κλωσᾷ. Τὰ γεννᾷ σὲ ξένες φωλιές καὶ δὲ γυρίζει νὰ τὰ κοιτάξῃ. Δὲ σοῦ λέω! Τρώω κι ἐγώ, μὰ δὲν τοῦ μοιάζω στὴν κακομοιριά».

Ἐφαγε δυὸ κάμπιες κι ἔπειτα εἶπε: «Καιρὸς νὰ φροντίσω γιὰ τὸ νοικοκυριό μου».

— Γιὰ νὰ σοῦ πῶ, γυναίκα, γύρισε κι εἶπε σὲ μιὰ κομπῆ τυφλοποντικίνα, πὺ κυνηγοῦσε ἐκεῖ κοντά· τὸ κυνήγι λιγόστεψε ἐδῶ πέρα.

— Τὸ βλέπω κι ἐγώ, ἀπάντησε ἐκείνη λυπημένη.

— Καλά θά κάμουμε, λέω, νὰ περάσουμε αὔριο τὸ ποτάμι καὶ νὰ πᾶμε στὸν ἀντικρινὸ τὸν κῆπο.

—“Ὅπως θέλεις, ἄντρα μου, λέει ἡ τυφλοποντικίνα πρόθυμα.

Ἔτσι, τὴν ἄλλη τὴν αὐγὴ ὁ τυφλοπόντικας κι ἡ γυναίκα του πῆγαν στὴν ἄκρη τοῦ ποτάμι. Ἡ ἄλλη ὄχθη ἦταν ὡς διακόσια μέτρα ἀντίπερα. Παραμέρισαν τὶς τρίχες ποῦ σκέπαζαν τὸ πρόσωπό τους, καὶ στὴ θέση τῶν ματιῶν πρόβαλαν δυὸ μαῦρες καὶ λαμπερὲς χαντρίτσες. Κοίταξαν ἀντίπερα γιὰ νὰ βροῦν τὸ συντομώτερο δρόμο, καὶ μπλοῦμ! ἔπεσαν στὸ νερό.

Τὰ κατάφεραν καλὰ στὸ κολύμπι, καὶ σὲ λίγο βγήκαν κοντὰ στὸν κῆπο.

—“Ἀχ! τί ὠραῖος ποῦ εἶναι ὁ ἀπάνω κόσμος! εἶπε ἡ τυφλοποντικίνα.

— Κι ὁ δικός μας καλὸς εἶναι, ὅσο ἔχει φαῖ, εἶπε ὁ τυφλοπόντικας.

Πλησίασαν στὸ φράχτη τοῦ κήπου. Μουριὲς ἦταν ὀλόγυρα καὶ χαμόκλαδα πυκνὰ κι ἀγκαθωτά. Κοίταξαν ἀπὸ μιὰ τρύπα κι εἶδαν τὸν κῆπο μέσα ὀλοπράσινο. Ἦταν χωρισμένος σὲ βραγιές,* καὶ στὴν κάθε βραγιά κι ἓνα λαχανικὸ ἢ ὀπωρικὸ. Ἐδῶ μαρούλια, ἐκεῖ κοκκινογούλια, παραπέρα φράουλες· ἄλλοῦ ἦταν μπάμιες καὶ μελιτζάνες, ἄλλοῦ φασολάκια, ἄλλοῦ κολοκυθιές, καὶ κάπου λουλούδια λογιῆς λογιῆς.

—Ἐδῶ εἶναι πιὸ βολικὰ νὰ τρυπώσουμε, εἶπε ὁ τυφλοπόντικας.

—“Ὅπως ξέρεις, ἄντρα μου.

ἡ βραγιά = πρασιά, κομμάτι τοῦ κήπου

Ἄμέσως ἄρχισαν τὴ δουλειά. Οἱ σουβλερές μου-
σοῦδες τους χώνονταν σὰ σφῆνες στὸ μαλακὸ χῶμα.
Μὲ τὰ μπροστινά τους πόδια, ποῦ εἶναι σὰν τσαπιά,
παραμέριζαν τὸ χῶμα στὰ πλάγια, καὶ μὲ τὰ πίσω,
ποῦ εἶναι σὰ φτυάρια, τὸ πετοῦσαν πίσω τους. Τὰ μά-
τια, τὰ ρουθούνια καὶ τ' αὐτιά τους δὲν κιντύνευαν
διόλου ἀπὸ τὰ χῶματα. Τὰ εἶχαν καλὰ κλεισμένα.
Ἔτσι σὲ λίγο τρύπωσαν κάτω ἀπὸ τὸν κῆπο. Ἐκεῖ
ἄρχισαν ἀμέσως νὰ φτιάχνουν τὴ φωλιά τους. Πρῶτα
ἔσκαψαν τὸ μέρος ποῦ θὰ μείνουν καὶ θ' ἀναθρέψουν
τὰ μικρά τους. Ἐπειτα, μιὰ πιθαμὴ ἀποπάνω, ἄνοιξαν
μεγάλῃ κουλούρα —τ' ἀνώγια τους, νὰ ποῦμε— καὶ
τρία τέσσερα λοξὰ δρομάκια γιὰ ν' ἀνεβοκατεβαί-
νουν ἀπὸ τὴ φωλιά τους ἐκεῖ. Ἀπὸ κεῖ πάλι ἔσκαψαν
πρὸς τὰ κάτω πέντε λοξὰ δρομάκια, πέρασαν τὴ φω-
λιά τους κι ἄνοιξαν ἀπὸ κάτω ἄλλῃ κουλούρα, σὰ νὰ
ποῦμε τὰ κατώγια τους. Τέλος ἀπὸ τὰ πλάγια τῆς κου-
λούρας ἔσκαψαν διάφορα ἄλλα δρομάκια, ἴσια καὶ
μακριά.

— Μηχανικὸς μιὰ φορά, ἔ! εἶπε στὴ γυναῖκα του
θαυμάζοντας τὸ ἔργο του ὁ τυφλοπόντικας. Ἔδῳ μέ-
σα οὔτε ἀλεπού, οὔτε νυφίτσα μπορεῖ νὰ μᾶς βρῆ!
— Κανεῖς δὲ σὲ φτάνει! ἀπάντησε ἐκείνη κοιτάζον-
τάς τον τρυφερά.

Πέρασαν κάμποσες ἡμέρες, κι ἡ τυφλοποντικίνα
γέννησε πέντε τυφλοποντικάκια.

— Εἶναι γιὰ πέταμα, εἶπε ὁ πατέρας μόλις τὰ εἶδε.
Εἶναι στραβά κι ὀλόγυμνα.

— Τάχα δὲν ἦσουν ἔτσι καὶ τοῦ λόγου σου; εἶπε ἡ

γυναίκα του, καὶ τὰ κοίταξε μὲ καμάρι. Ἔφησε νὰ μεγαλώσουν λίγο, καὶ νὰ δῆς πῶς θὰ ὁμορφύνουν σὰν καὶ μᾶς.

Πέρασαν λίγες μέρες, κι ἄρχισαν νὰ βγαίνουν κυνήγι συντροφιά οἱ δύο· τὴν ἡμέρα μέσα στὸ χῶμα καὶ τὴ νύχτα ἀπάνω στὸν κῆπο.

Ἐκεῖ τώρα ἦταν μιὰ χαρά. Μεγάλωσαν τὰ λαχανικά, καὶ τὰ σκουληκάκια, οἱ κάμπιες κι οἱ σαλίγκαροι κάθονταν ἀμέτρητοι στὶς τρυφερές τους ρίζες. Μὰ καὶ πεταλοῦδες καὶ βάτραχοι καὶ φρύνοι ἦταν μαζεμένοι ἐκεῖ. Ὁ ἀχόρταγος ὅμως τυφλοπόντικας ἦταν πάντα ἀνήσυχος.

— Κάμε γρήγορα, ἔλεγε κάθε τόσο στὴ γυναίκα του, νὰ μεγαλώσουν τὰ παιδιά μας, γιατί δὲ θὰ μείνη τίποτα σὲ λίγο ἐδῶ μέσα! Δὲ φτάνει, κυρά μου, ὁ κῆπος γιὰ νὰ χορτάσουν ἑφτά στόματα. Ἐσὺ τώρα νὰ κυνηγᾷς τοὺς κολοκυθοκόφτες,* πὺ τρῶνε τὶς ρίζες, κι ὕστερα βρίσκουμε τὸν μπελά μας ἀπὸ τοὺς κὺρ Μηνάδες, τοὺς περιβολάρηδες.

— Τί κουτοί, ἀλήθεια κι ἀπαλήθεια! κάνει ἢ τυφλοποντικίνα. Δὲ θέλουν νὰ πιστέψουν πῶς ἐμεῖς δὲν καταδεχόμαστε νὰ τρῶμε ἄνοστες ρίζες.

Κάποτε, πρὶν νὰ ξημερώση, ὁ τυφλοπόντικας γύρισε καταματωμένος.

— Αὐτὰ παθαίνει ὅποιος ἔχει πολλὰ παιδιά νὰ θρέψη... μουρμούριζε καθὼς ἔμπαινε στὴ φωλιά του.

— Τί τρέχει; τὸν ἐρώτησε ἀνήσυχα ἡ γυναίκα του.

— Ἔφησέ με καὶ σύ.

κολοκυθοκόφτης = εἶδος ἐντόμου

- Ἡ τυφλοποντικίνα πῆγε κοντά του.
- Λαχτάρα μου! φώναξε· εἶσαι γεμάτος αἷματα! Ποιὸς σὲ χτύπησε;
- Δὲν εἶναι δὰ καὶ τόσο σοβαρὰ τὰ πράματα, λέει ὁ τυφλοπόντικας. Μὴν κόβης τὸ αἷμα σου. Νά, καθὼς κυνηγοῦσα στὸν κῆπο, γνωρίστηκα γιὰ πρώτη φορὰ μ' ἓνα φρύνο.
- Μ' αὐτὸν τὸν ἀσχημομούρη; Μὰ κεῖνος δὲν μπορεῖ νὰ πάρῃ τὰ πόδια του κι ὄλο τρικλίζει! λέει ἡ γυναίκα του.
- Ναί, μ' αὐτόν. Μοῦ ἔπαιρνε τὰ καλύτερα κομμάτια. Ἔβρεξε ἀποβραδὶς καὶ βγῆκαν κάτι ὀλόπαχοι γυμνοσάλιαγκοι. Ἦταν ἓνας, ποῦ τί νὰ σοῦ πῶ, γυναίκα; νὰ τρώῃ ἢ μάνα καὶ τοῦ παιδιοῦ νὰ μὴ δίνῃ. Πῆγε νὰ τὸν ἀρπάξῃ κι αὐτόν. Ἔ, δὲν κρατήθηκα καὶ τοῦ δίνω μιὰ δαγκωματιά. Καλύτερα νὰ μὴν τὴν ἔδιναν. Κάηκα, φαρμακώθηκα. Ἄναψε ἡ γλώσσα μου, γυναίκα, καὶ μούδιασαν τὰ δόντια μου.
- Καλέ, τί κρέας εἶναι αὐτὸ ποῦ ἔχεις! τοῦ κάνω.
- Καὶ τί νόμισες; λέει ἐκεῖνος μὲ γέλια. Ἄν εἴστε σεῖς παλικαράδες καὶ φορεῖτε τὰ δόντια σας, ἔχουμε κι ἐμεῖς τὸν τρόπο νὰ σᾶς ξεδοντιάσουμε.
- Νὰ μᾶς ξεδοντιάσετε; κάνω μὲ ἀπορία.
- Ἀμὲ τί; Δάγκασέ με πάλι, ἔλα, δάγκασέ με, σὰ θέλῃς, μοῦ λέει μ' ἐπιμονὴ κολλώντας ἀπάνω μου.
- Κι ἂν σὲ δαγκάσω, τί; τὸν ρωτῶ μὲ θυμὸ.
- Εἶσαι φαρμακωμένος, δόλιε! μοῦ λέει ὄλο μου τὸ κορμὶ ἀναδίνει φαρμάκι· σὲ λίγο μᾶς ἀφήνεις χρόνους· γράψε τὴ διαθήκη σου, νὰ τὴν πάω στὴ γυ-

ναίκα σου.

— Τί νά σοῦ εἰπῶ τὰ χρειάστηκα. «Αὐτὸ λείπει» εἶπα μέσα μου «νά πεθάνω χωρὶς νά δῶ τοὺς δικούς μου.»
— Τὸν καημένο! λέει ἡ τυφλοποντικίνα.

— Καὶ ἄρχισε νά δακρῦζει.

— Ἄρχίζω, ποῦ λές, καὶ φτύνω, φτύνω γιὰ νά βγάλω τὸ φαρμάκι. Ἐκεῖ ποῦ ἔφτυνα, νά σου μιὰ νυχτερίδα ἐμπρὸς στή μύτη μου. Χάμ, κάνω νά τὴν ἀρπάξω. Καθὼς ξέρεις, γυναίκα, τὸ κρέας τῆς νυχτερίδας εἶναι νόστιμο καὶ τρυφερὸ σὰν τοῦ ποντικοῦ. Ἐκείνη ὁμῶς μοῦ ξέφυγε, καὶ τὰ νύχια τῆς κουκουβάγιας, ποῦ τὴν κυνηγοῦσε, μπήχτηκαν στὸ κορμί μου. Καλὰ ποῦ μὲ πῆρε ξόδεσμα καὶ πρόφτασα νά τρυπώσω. «Κουκουβάο! κουκουβάο!» φώναξε ἡ κουκουβάγια μὲ θυμό. Καταλαβαίνεις τί ἤθελε νά πῆ: «Ὅταν ξαναπέσετε στὰ νύχια μου, θὰ σᾶς δείξω, καὶ σένα καὶ τῆς νυχτερίδας!» Δὲ φτάνουν ὅλα αὐτά, μὰ καθὼς ἐρχομουν ἐδῶ, ἀπάντησα τὸ γείτονά μας, τὸν τυφλοπόντικα. Τὸν ἔπιασα κι ἄλλη φορὰ νά κυνηγᾷ στὸν τόπο μου καὶ μαλώσαμε στὰ γερά.

— Πάλι ἐδῶ εἶσαι; τοῦ κάνω.

— Καὶ ποῦ θέλεις νά ἴμαι; μοῦ λέει.

— Δὲ σοῦ εἶπα νά μὴν ξαναφανῆς ἐδῶ μέσα;

— Καὶ ποιὸς εἶσαι σὺ ποῦ προστάζεις ἔτσι; Δικό σου εἶναι τὸ περιβόλι;

— Δικό μου· δὲν τὸ ξέρεις;

— Δικό σου ξεδικό σου, ἐγὼ θὰ μείνω ἐδῶ! Ἄν δὲ σ' ἄρῃση, τράβα νά πᾶς σὲ καλύτερο! μοῦ λέει ἀδιάντροπα. Δὲν κρατήθηκα, γυναίκα· τοῦ ρίχνομαι κι ἄρ-

χίζουμε τις δαγκωσιές. Μιά έκείνος, δέκα ἐγώ. Κάποτε τὸν πετυχαίνω στὸ λαιμό, καὶ πάρ' τον κάτω. Λιγοθύμησε ὁ παλικαράς.

— Καὶ τώρα;... ρώτησε ἡ γυναίκα του.

— Τώρα;... Ξύπνα τὰ παιδιά, καὶ δρόμο. Δὲ μᾶς χωράει πιά ὁ κῆπος. Ἐκεῖ ποὺ θὰ πᾶτε, νὰ μείνης κάμποσο καιρὸ μαζί τους, κι ὕστερα νὰ τὰ στείλῃς νὰ βρῆ τὸ καθένα τὴν τύχη του.

(Ἀπὸ τὸ ἀναγνωστικὸ *Τὸ ραζακὶ σταφύλι*)

ΒΑΣΙΛΗΣ ΡΩΤΑΣ

ἘΑι-Δημήτρης

οηθάει ἘΑγιάννης καὶ Σταυρός,
γιομίζει ἀμπάρι καὶ ληνός.*
κι ἘΑι-Δημήτρης ἂν βοηθήση,
τὸ κελάρι θὰ γιομίση.

ληνός = πατητήρι, τὸ μέρος ὅπου πατοῦν τὰ σταφύλια γιὰ νὰ βγῆ ὁ μούστος

Τώρα μυρίζουν οί μουστιές,
κυδώνια και μουσταλευριές,
και μοσκοβολάει τὸ σπίτι,
Ἄι-Δημήτρη μυροβλήτη.*

Μέσα στὸ σπίτι εἶναι πολλά,
ψωμάκι κι ὅλα τὰ καλά·
κάνεις τὸ φτωχόν, ἀφέντη,
Ἄι-Δημήτρη μου λεβέντη.

Τώρα θ' ἀνοίξουν τὰ σκολειὰ
γιὰ νὰ σπουδάσουν τὰ παιδιὰ.
Δῶσε προκοπὴ στὴ νιότη,
Ἄι-Δημήτρη μου στρατιώτη.

Τώρα ξωμάχοι καὶ γεωργοὶ
ὀργώνουν, σπέρνουνε τὴ γῆ.
Βόηθα τους μὲ τὸ ἄσπρο σου ἄτι,*
Ἄι-Δημήτρη ζευγολάτη.

Καὶ τὸ χειμώνα τὸν κακὸ
κάν' τον νὰ ῥθῆ μὲ τὸ γλυκό.
Σοῦ δοξάζουμε τὴ χάρη,
Ἄι-Δημήτρη καβαλάρη.

(Ἄπο τὴν Ἀγούλα)

ὁ μυροβλήτης = εὐωδιαστός
τὸ ἄτι = ἄλογο ἵππασίας

ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΚΑΛΙΟΤΣΟΣ

Μποϋκοτάζ στα πολεμικά παιχνίδια

Ὁ μαρμπα-Γάντζος, ἔμπορος παιχνιδιών, παρακινεῖ τὰ παιδιά τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου τῆς Μανωλίτσας νὰ παίξουν πόλεμο, μὲ σκοπὸ νὰ τοὺς πούλησῃ τὰ πολεμικά του παιχνίδια. Ὁ φαρμακοποιός, ὁ κύριος Γουργούρης, φίλος τῆς εἰρήνης, στενοχωριέται. Ὁ τραυματισμὸς ἑνὸς ἀνάπηρου γέρου, τοῦ Σαλιγκαρᾶ, γίνεται ἀφορμὴ νὰ σταματήσῃ ὁ πόλεμος. Τὰ παιδιά εἶναι: ὁ Ἀρχηγός, ὁ Φούφης, ὁ Σπίνος, ὁ Στρατάρχης, ὁ Κόντρα-Κουτός, ὁ Πίπης, ὁ Βότσης (τὸ λεγόμενον Λεωφορεῖο) καὶ ἄλλα.

Η ΤΑΝ ἀπόγευμα, 10 Δεκεμβρίου. Οἱ γιορτὲς τῶν Χριστουγέννων πλησίαζαν. Τὸ σπίτι τοῦ Σαλιγκαρᾶ κόντευε νὰ τελειώσῃ. Ὅλα τὰ παιδιά δούλευαν μὲ τὸν ἴδιο ἐνθουσιασμὸ κι ὄλο γύρευαν εὐκαιρίες νὰ πᾶνε νὰ μαστορέψουν. Σὲ μιὰ βδομάδα ὁ μύλος τοῦ Μπάρδα εἶχε γίνει ἀγνώριστος. Τὸ σπιτάκι εἶχε γίνει καινούριο. Ἀπόχτησε μιὰ γερὴ στέγη μὲ κεραμίδια, χτίστηκαν οἱ τοῖχοι κι ἀσπρίστηκαν. Ἀκόμα κι ἕνας περίβολος ἔγινε μὲ νεαρὰ δεντράκια καὶ μιὰ μικρὴ ἀποθήκη γιὰ ξύλα. Ὅσο γιὰ τὸ ἐσω-

τερικό, ὁ καθένας ἔφερε κάτι ἀπ' τὸ σπίτι του, ὥστε νὰ ἐπιπλωθῆ. Μπῆκε κρεβάτι μὲ κουβέρτες, ἕνα τραπέζι, μιὰ καρέκλα, μιὰ σόμπα, ὡς καὶ ἀνθοδοχεῖο βάλανε. Ὁ Σαλιγκαρᾶς δὲν πίστευε στὰ μάτια του. Τέτοιο σπίτι μόνο σι' ὄνειρό του τό'χε δεῖ μιὰ νύχτα ποὺ κρῶνε καὶ πεινοῦσε. Τώρα τὸν εἶχαν ἀναλάβει ὑπὸ τὴν προστασία τους τὰ παιδιὰ. Καὶ μὰ τὸ Θεό, δὲν ὑπάρχει ὠραιότερο παιχνίδι... Κανεὶς δὲν ἤθελε νὰ τελειώσῃ. ("Ὅσο γι' αὐτό, ὁ κύριος Γουργούρης τοὺς εἶχε ὑποσχεθῆ ὅτι θὰ τοὺς βρῆ ἄλλες δουλειές.)

Αὐτὸ τ' ἀπόγευμα, λοιπόν, τὰ παιδιὰ δούλευαν μὲ τὸν συνηθισμένο τους ἐνθουσιασμό, ὅταν συνέβηκε κάτι ποὺ ἔμελλε νὰ παίξῃ μεγάλο ρόλο στὴν ἱστορία.

Τώρα θ' ἄρχιζαν οἱ ὠραῖες δουλειές ποὺ ἄρσαν σ' ὅλους, κυρίως τὰ βαψίματα. Ἐδῶ ὅμως παρουσιάστηκαν οἰκονομικὲς δυσκολίες. Ποῦ νὰ βρεθοῦν τὰ λεφτὰ γιὰ μπογιές καὶ πινέλα; Ὑπῆρχαν ὅμως κι ἄλλες ἀνάγκες.

Κάποια στιγμή, ὁ Φούφης, ποὺ εἶχε ἀναλάβει τὸ ἄσπρισμα τοῦ δωματίου, ἀνέβηκε στὴ μοναδικὴ καρέκλα τοῦ Σαλιγκαρᾶ, γιὰ νὰ φτάσῃ ψηλά. Ἦταν κιόλας ἄσπρος ἀπ' τοὺς ἀσβέστες σὰ χιονάνθρωπος. Τότε ὅμως ἀκούστηκε ἕνα κρὰκ-πατατράκ-ντράν-ντρίν, τὸ σπάσιμο τῆς καρέκλας ἀπάνω στὸν ντενεκέ, κι ὁ Φούφης βρέθηκε ξαπλωμένος στὸ πάτωμα, ἀνάμεσα σὲ μιὰ λίμνη ἀπὸ ἀσβέστη.

—"Ὁχ, ὄχ, ἔκανε.

Μερικοὶ τρέχουν νὰ τὸν βοηθήσουν νὰ σηκωθῆ.

— Χτύπησες, Φούφης;

Κάνοντας μόνο «ὄχ, ὄχ», ὁ Φούφης κάθισε στωικά, κι ἀντὶ νὰ πῆ τίποτ' ἄλλο, εἶπε κοιτάζοντας τὸ σπασμένο πόδι τῆς καρέκλας:

— Πάει, ἔσπασε... Μοῦ φαίνεται θὰ σπάσω τὸν κουμπαρά μου νὰ τοῦ πάρω μιὰ καρέκλα. Τὸ τὰνκς δὲ μοῦ χρειάζεται.

— Χτύπησες, ρὲ Φούφη, τότε ρωτᾶει ὁ Ἀρχηγός.

— Μπά... χτύπησα λίγο.

Πιὸ φιλοσοφημένο ἄνθρωπο δὲν ἔχω ξαναδεῖ ἀπ' τὸ Φούφη. Ἀφοῦ κούτσαινε τώρα, λέει δὲν πειράζει!

Οἱ δυὸ ἀρχηγοὶ διέταξαν διάλειμμα καὶ συμβούλιο.

— Μᾶς χρειάζονται λεφτά, εἶπε ὁ Στρατάρχης, καὶ πρέπει πάλι νὰ κάτσουμε νὰ κατεβάσουμε ἰδέες.

— Αὐτὸ λέω κι ἐγώ, εἶπε ὁ Ἀρχηγός.

“Ὅλοι κάθισαν ὀλόγυρα κι ἄρχισαν τὶς προτάσεις: «Ἐγὼ λέω νὰ κάνουμε ἔρανο». «Ἐγὼ λέω ν' ἀρχίσουμε νὰ λέμε τὰ κάλαντα». «Μπά, νωρὶς εἶν' ἀκόμα».

— Ἐγὼ λέω νὰ βγοῦμε γιὰ κυνήγι καὶ νὰ τὰ πουλήσουμε, εἶπε ὁ Σπίνος.

Μερικοὶ δὲν κατάλαβαν γιὰ ποιοὺ ζήτημα μιλοῦσαν, καὶ φώναζαν τὸ δικό τους:

— Ἐγὼ λέω νὰ χτίσουμε καὶ μιὰ πισίνα γιὰ μπάνιο.

— Νὰ φτιάξουμε ἕνα γήπεδο γιὰ μπάλα.

— Νὰ φυτέψουμε ἕνα δάσος.

Γινότανε μεγάλη φασαρία.

— Ἐνας ἕνας! φώναξε ὁ Στρατάρχης. “Ὅποιος θέλει νὰ μιλήσῃ, νὰ σηκώσῃ τὸ χέρι του. Διαφορετικά, θ' ἀναγκαστῶ νὰ διακόψω τὴ συνεδρίαση.

Τὸ Λεωφορεῖο σηκωσε τὸ χέρι του:
— Ἐγὼ ἔχω ἓνα σχέδιο, εἶπε. Λέω νὰ στείλουμε ἓνα
γράμμα στοὺς πρωθυπουργοὺς τῶν κρατῶν.

— Γιατί;

— Νὰ τοὺς ποῦμε νὰ χαλάσουν ὅλες τὶς ἀτομικὲς
μπόμπες. Γιατί ὥσπου νὰ μεγαλώσουμε κάποια θὰ
σκάση, δὲν μπορεῖ.

— Ναί, ναί, φώναξαν ὅλοι μαζί.

— Ὅλες τὶς ὀβίδες νὰ τὶς κάνουν ἀνθοδοχεῖα, εἶπε κι
ὁ Φούφης.

Ἕνας ξαφνικὸς ἐνθουσιασμὸς σηκώθηκε πού δη-
μιούργησε πάλι πανδαιμόνιο. Ὁ Ἄρχηγὸς ὅμως εἶχε
τὴν αἴσθηση σὰν κάτι σοβαρὸ νὰ ξεχάστηκε καὶ ρώ-
τησε:

— Ποῦ θὰ βροῦμε λεφτὰ γιὰ μπογιές;

— Νὰ φωνάξουμε τὸν κύριο Γουργούρη.

— Ὁ Φούφης ἔχει δίκιο, εἶπε ὁ Στρατάρχης. Πρέπει
νὰ σπᾶσουμε τοὺς κουμπάρδες μας.

Ἡ πρόταση αὐτὴ σήκωσε μερικὲς ἀντιρρήσεις,
ιδίως ἀπ' τοὺς μικροὺς. Τὰ λεφτὰ τους τὰ μάζευαν γιὰ
κάποιο σοβαρὸ σκοπὸ: γιὰ παιχνίδια.

— Καὶ πῶς θ' ἀγοράσω τὸ τόμιγκαν;* ἀκούστηκε ἡ
γκρινιάρικη φωνὴ τοῦ Κόντρα-Κουτοῦ.

— Αὐτὸς θέλει ν' ἀγοράση τόμιγκαν! φώναξε κά-
ποιος δίπλα του.

— Τί νὰ τὸ κάνης τὸ τόμιγκαν, ρὲ μπουμπούνα; φώ-
ναξε ἄγρια ὁ Ἄρχηγός. Ἀκόμα δὲν κατάλαβες πῶς
οἱ πόλεμοι τελείωσαν;

τὸ τόμιγκαν = εἶδος αὐτόματου τουφεκιοῦ

— Οί πόλεμοι τελείωσαν, οί πόλεμοι τελείωσαν, ἄρχισαν νὰ φωνάζουν ὅλοι μαζί χοροπηδώντας.

Καί τὴν ἴδια στιγμή, ἕνας μικροκαβγάς σημειώνεται:

— Αὐτὸς μὲ κλοτσάει!

— Ψέματα λέει! Αὐτὸς βάζει τὸ πόδι του, ἐπίτηδες.

— Ἡ συνεδρίαση διακόπτεται! δήλωσε ὁ Στρατάρχης. Σᾶς εἶχα προειδοποιήσει.

— Νὰ φωνάξουμε τὸν κύριο Γουργούρη!

— Τὸν κύριο Γουργούρη, τὸν κύριο Γουργούρη! φώναζαν ὅλοι.

Ἡ ἐντολὴ δόθηκε, τὸ Λεωφορεῖο ἔβαλε μπρὸς ἀμέσως. Ἔστριψε μὲ τὴν ὀπισθεν, ὕστερα ἔφερε τὸ τιμόνι στὰ ἴσια, κι ἄρχισε νὰ κατηφορίζη μὲ φόρα. Σὲ λίγο χάθηκε ἀνάμεσα στὰ δέντρα, καὶ μόνο ἡ κόρνα του ἀκουγότανε, πὺς σὲ λίγο ἔσβησε κι αὐτή:

— Παααα-πουπίπουου... Πααα-πουπίπουουου...

Εἶναι παράξενο: ἕνα Λεωφορεῖο μὲ τέτοια ταχύτητα, ὅταν περπατᾶ πλάι στὸν κύριο Γουργούρη πᾶει σὰ σαράβαλο. Ἐκεῖνος ἀνοίγει τὰ κανιά του σὰ νὰ πετᾶ, καὶ τὸ Λεωφορεῖο προσπαθεῖ νὰ τὸν φτάσῃ! Πολὺ περισσότερο τώρα πὺς ὁ φαρμακοποιὸς φαινόταν ἐνθουσιασμένος. Μόνο πὺς δὲν ἔτρεχε. Γιατί;

Στὸ δρόμο τὸ Λεωφορεῖο τοῦ εἶπε καταπληχτικὰ πράματα: «Ὁ Κόντρα-Κουτὸς ἤθελε ν' ἀγοράσῃ τὸμιγκαν μὲ τὸ χαρτζιλίκι του, ἀλλὰ τὰ χαρτζιλίκια μᾶς χρειάζονται, κι ὁ Φούφης ἔφαγε μιὰ τούμπα, μᾶς

χρειάζονται μπογιές, διότι οί πόλεμοι τελείωσαν, θά φτιάξουμε πισίνες και δάση».

— Πές τα με τή σειρά, χριστιανέ μου, δέν κατάλαβα τίποτα, εἶπε ὁ κύριος Γουργούρης.

— Ἀποφασίσαμε νά μὴν ἀγοράσουμε πολεμικά παιχνίδια, εἶπε κοφτὰ τὸ Λεωφορεῖο.

Ὁ κύριος Γουργούρης τινάχτηκε:

— Τί; τί; Γιά ξαναπές το αὐτό!

— Ἀποφασίσαμε νά μὴν ξαναγοράσουμε πολεμικά παιχνίδια, ξανάπε τὸ Λεωφορεῖο.

Ἀκόμα κι ὁ σκοῦφος και τὰ γυαλάκια τοῦ κύριου Γουργούρη ἔδειξαν τὴν κατάπληξή τους. Ἄρπαξε τὸ Λεωφορεῖο στὴν ἀγκαλιά του και τὸ σήκωσε ψηλὰ σὰν αὐτοκινητάκι. Τοῦ ἔσκασε δυὸ φιλιὰ κι ἀμέσως τ' ἄφησε δίπλα του κι ἄρχισε νά τρέχη κατὰ τὸ μύλο τοῦ Μπάρδα μονολογώντας:

— Βρὲ πῶς δέν τὸ σκέφτηκα τόσο καιρό; Πῶς δέν τὸ σκέφτηκα; Νά σχέδιο μιὰ φορά! Πο-πόο! τί ἔχει νά γίνη! Ποποπόο!...

Φτάνοντας στὸ μύλο τοῦ Μπάρδα, οὔτε ἀνάσα δὲ στάθηκε νά πάρη. Ἄρχισε νά τοὺς χαιρετᾷ ὅλους διὰ χειραψίας και νά τοὺς ἀγκαλιάζη, ἐνῶ αὐτοὶ δέν ἤξεραν τί ἀκριβῶς συμβαίνει. Ὑστερα στὰ καλά καθούμενα ξεκαρδίστηκε στὰ γέλια, κι ἀμέσως ὅλος ὁ τόπος πλημμύρισε στὰ γέλια.

— Ποποπό! Τί μεγαλοφυῖες εἶσαστε σεῖς, παιδιά μου! Ὡστε ἀπαγορεύονται τὰ πολεμικά παιχνίδια, ἔ;

— Ναί, ναί, ναί! φώναξαν ὅλοι.

— Χοχό! Θά τινάξουμε στὸν ἀέρα τὸ ἐμπόριο τοῦ

θανάτου! Ζήτω! Κι έρχονται κι οί γιορτές! Είμαι άδύνατο νά φαντασθήτε, παιδιά μου, τί έχουν έτοιμάσει αυτοί οί κύριοι για τίς γιορτές! Άτομικά ύποβρύχια, άτομικές μπόμπες, πύραυλους, τάνκς, πολυβόλα, όπλοπολυβόλα, τηλεβόλα, ύπερτηλεβόλα, άεροπλάνα, θωρηχτά, άσφυξιογόνα, όλμους, μπιστόλια, κι όλ' αυτά σέ άπίθανες ποσότητες. Τόν άκουσα τόν κύριο νά τηλεφωνάη. "Αν δέν άγοράση κανείς, μάλιστα, τότε καταστράφηκαν μιά για πάντα. Άμ' έπος άμ' έργον.* Είστε όλοι σύμφωνοι;

— Σύμφωνοι, σύμφωνοι, φώναξαν μ' ένθουσιασμό.

Μόνο ό Κόντρα-Κουτός κάτι μουρμούρισε πάλι:

— Τά μικρά θά μās χαλάσουν τή δουλειά, κύριε Γουργού... Έγώ λέω νά τά διώξουμε.

— Τί λέμε τόση ώρα, ρε μπουμπούνα; φώναξε ό Άρχηγός. Δέν κατάλαβες;

— Ό πατέρας μου μοϋ είπε... άρχισε ό Κόντρα-Κουτός.

— Σώπα! Σās τó λέω νά τó ξέρετε: "Όποιος μικρός πάει ν' άγοράση πολεμικό παιχνίδι, θ' άνοιξω τó κουτάκι με τίς καρπαζές.

Ό κύριος Γουργούρης μπήκε στή μέση:

— Τό μόνο πράγμα, φίλε μου Θανάση, πού δέν καταργεί τή βία, είναι ή ίδια ή βία. Δέν πρόκειται ν' άνοιξης κανένα κουτάκι. Παιδιά είναι, τί θές νά κάνουν;

— Παιδιά είναι, δέ λέω, άλλάαα... έκανε ό Άρχηγός.

άμ' έπος άμ' έργον = άρχαία παροιμιακή φράση: μιά πού τó 'παμε, νά τó κάμωμε

—‘Απλούστατα, ὅποιος ἀγοράση πολεμικὸ παιχνίδι δὲ θ’ ἀνήκη πιά στὴν παρέα μας. Τελεία καὶ παύλα.

— Δὲν εἶπαμε νὰ μὴν ἀγοράσουμε καὶ τίποτα! ἔκανε ὁ Φούφης.

—‘Ασφαλῶς ὄχι. Γιατί δηλαδή; Δὲ μᾶς κάνουν τὰ τρένα, τὰ μεκανό, οἱ μπάλες, τὰ βαπόρια, τὰ ποδήλατα, οἱ φουσαρμόνικες;

— Καλὰ σοῦ λέει ὁ κύριος Γουργούρης.

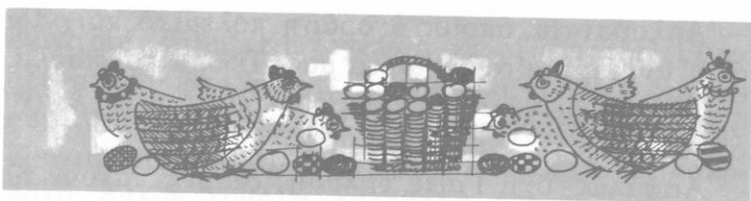
—‘Εγὼ δὲ θ’ ἀγοράσω τάνκς, εἶπε ὁ Φούφης. Προτίμησα ἓνα ποδήλατο.

— Κι ἐγὼ προτίμησα ἓνα κρίς-κράφτ, εἶπε ὁ Κόντρα-Κουτός.

Χωρὶς καθυστέρηση, ὁ κύριος Γουργούρης κάθισε κι ἔγραψε μιὰ ἀνακοίνωση πὺ τὴν ὑπόγραψαν ὅλοι, ἀκόμα κι οἱ πιὸ μικροί. Ὑστερα ἡ διάσκεψη συνεχίστηκε σὰ νὰ ’τανε πάρτι. Ἄργα τ’ ἀπόγευμα διαλύθηκαν μὲ ζητωκραυγές, πηγαίνοντας ὁ καθένας σπῆτι του κι ἔχοντας περάσει τὴν ὠραιότερη μέρα τῆς ζωῆς του. Ὁ Ἄρχηγὸς μὲ τὸν Στρατάρχη περπατοῦσαν ἀγκαλιασμένοι, κι ὁ κύριος Γουργούρης γύρισε στὸ φαρμακεῖο τραγουδώντας.

(Ἀπὸ τὸ βιβλίο *Τὰ ξόλινα σπαθιά*)

Ἡ κουκουβάγια κι ἡ πέρδικα

ΙΑ μέρα συνάχτηκαν ὅλα τὰ πουλιὰ καὶ συμφώνησαν νὰ βάλουν τὰ παιδιά τους στὸ σχολεῖο νὰ μάθουν γράμματα. Ἦβραν καὶ δάσκαλο καὶ τὸν διόρισαν. Ἄνοιξε τὸ σχολεῖο κι ἐπῆραν τὰ

παιδιά τους καὶ τὰ ἔγραψαν.

Ὑστερα ἀπὸ λίγες μέρες, μερικά παιδιά πῆγαν στὸ σχολεῖο καὶ δὲν ἤξεραν τὸ μάθημά τους. Ὁ δάσκαλος τὰ ἄφησε νηστικά τὸ μεσημέρι.

Μέσα στὰ παιδιά ποὺ ἔμειναν τιμωρία ἦταν καὶ τὸ παιδί τῆς κουκουβάγιας.

Ἡ κουκουβάγια, ἄμα εἶδε πὼς ἐσχόλασαν τὰ παιδιά τὸ μεσημέρι καὶ τὸ μωρό της δὲν ἐσχόλασε, ἐπῆρε λίγο ψωμί κι ἐπῆγε στὸ σχολεῖο νὰ τοῦ τὸ δώσει.

Καθὼς ἐπήγαινε, τὴν ἔφτασεν ἡ πέρδικα. Ἐμεινε κι ἐκείνης τὸ μωρό της νηστεία, κι ἐπήγαινε νὰ τοῦ δώσει λίγο ψωμί. Λέγει ἡ πέρδικα τῆς κουκουβάγιας: — Νὰ χαρῆς τὰ μάτια σου, γείτονα· ἔχω πολλή δουλειὰ καὶ σὲ παρακαλῶ νὰ πάρης καὶ τοῦ μωροῦ μου τὸ φαῖ του.

— Τὸ παίρνω, γειτόνισσα, λέγει ἡ κουκουβάγια, ἀλλὰ δὲν ξέρω τὸ μωρό σου ποιὸ εἶναι.

— ὦ, λέγει ἡ πέρδικα, ὅσο γι' αὐτό, εἶναι πολὺ εὐκολο νὰ τὸ βρῆς. Τὸ μωρό μου εἶναι τὸ πιὸ ὁμορφο μωρὸ τοῦ σχολείου!

Ἡ κουκουβάγια πῆγε στὸ σχολεῖο. Παρακάλεσε τὸ δάσκαλο, κι αὐτὸς ἐδέχτηκε νὰ δώσῃ τὸ ψωμί τοῦ μωροῦ της. Ὑστερα εἶπε τοῦ δασκάλου νὰ τὴν ἀφήσῃ νὰ δῆ ὅλα τὰ παιδιά. Ἐκοίταξε καλὰ καλὰ, δὲν ἤβρε τὸ μωρὸ τῆς πέρδικας. Ἐγύρισε πίσω, ἐπῆγε καὶ ἤβρε τὴν πέρδικα καὶ τῆς ἔδωσε τὸ ψωμί καὶ τῆς λέει: — Τί νὰ σοῦ κάμω! Ἐκοίταζα μιὰν ὥρα καὶ δὲν τὸ ἤβρα τὸ μωρό σου, γιατί μὲς στὸ σχολεῖο δὲν ἦταν ὁμορφότερο μωρὸ ἀπὸ τὸ δικό μου!

(Λαϊκὸ παραμῦθι)

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

Ἡ ρίζα τοῦ δέντρου

Ὁ δέντρο ὑψώνεται πανέμορφο
καὶ πρασινίζει κι εὐωδιάζει
τ' ἄνθη, τὰ φύλλα καμαρώνομε,
τὴ ρίζα — ποιὸς τὴ λογαριάζει;

Μὰ ἐκείνη, ταπεινὴ κι ἀθώρητη,
— μάνα γεμάτη καλοσύνη—
ἀπὸ τῆ σάρκα, ἀπὸ τὸ αἷμα της
τὴν ὁμορφιά τοῦ δέντρου δίνει.

(Ἀπὸ τὰ Φωτερὰ σκοτάδια)

Μοῦ παράγγειλε τ' ἀηδόني

οῦ παράγγειλε τ' ἀηδόني
μὲ τὸ πετροχειλιδόني
νὰ τοῦ φτιάσω τὴ φωλιά του
μέσα στὰ βασιλικά του,
νὰ τὴν πλέξω μὲ τὴν τάξη
γύρω γύρω μὲ μετάξι.
Τοῦ παράγγειλα κι ἐγώ :
«Τὸ μετάξι εἶν' ἀκριβό».
Μοῦ παράγγειλε καὶ κείνο :
«Ὅσο κάνει ἐγὼ τὰ δίνω».

(Λαϊκὸ)

Ὁ καλογιάννος

ΒΑΣΙΛΙΑΣ τῶν πουλιῶν εἶν' ὁ καλογιάννος· γιατί μιὰ φορά ἐξητοῦσαν τὰ πουλιά βασιλιά, καὶ ὁ Θεὸς τοὺς εἶπε νὰ γίνῃ ἐκεῖνος ποὺ θὰ πετάξῃ ψηλότερα. Τὰ πουλιά δὲν ἤθελαν, γιατί ἤξευραν πὼς θὰ γίνῃ ὁ ἀετός· μόνον ὁ καλογιάννος ἐπέμενε. Παραδέχτηκαν λοιπὸν τὰ πουλιά, πετάει ὁ ἀετός, καὶ ἅμα ἐπέρασε ὅλα τὰ πουλιά στὸ ὕψος καὶ ἔφτασε ὡς ἐκεῖ ποὺ δὲν ἤμποροῦσε νὰ πετάξῃ πλέον ψηλότερα, ἐφώνασε: «Ποιὸς μπορεῖ νὰ πετάξῃ ψηλότερα ἀπὸ μένα;» Ὁ καλογιάννος, ποὺ εἶχε κρυφτῆ στὴ ράχη τοῦ αἰτοῦ, ἀνατινάχτη ὀλίγο καὶ ἐφώνασε: «Ἐγώ!» Καὶ ἔτσι ἐγίνε βασιλιάς.

(Λαϊκὴ παράδοση ἀπὸ τὸ Ἄγρινο)

ΑΘΑΝ. Π. ΠΑΠΑΧΑΡΙΣΗΣ

Ἡ γιδούλα μας

ΤΑ μικρά μου χρόνια, θυμοῦμαι, εἶχα-
με μιὰ γίδα. Μιά και μοναχή. Φλώρα
τὴν ἐλέγαμε. Κι ἦταν ἡ Φλώρα μας στὴ
φτώχεια μας χαρά. Αὐτὴν εἶχαμε κι
αὐτὴ χαιρόμαστε. Καὶ νὰ σᾶς πῶ, ὁ
καθένας κεῖνο πῶχει, κεῖνο χαίρεται. Κεῖνο εἶναι κα-
μάρι του. Κι ἐδῶ νὰ μοῦ συμπαθήσετε λίγα λόγια,
ἴσως παραστρατισμένα: Κάποτε, πού εἶπε ὁ Κύριος
στοὺς ὀπαδούς του: «Εὐλογημένη και τρισευλογημέ-
νη ἡ ψυχὴ κεινοῦ πού θὰ τ' ἀφήση ὅλα και θὰ μ' ἀ-
κολουθήση ἐμένα με τὸ Σταυρὸ στὸν ὦμο, στὴ στρά-
τα πού πάω ἐγώ», τ' ἀπολογήθηκε τῆς συντροφιάς ὁ
ζωηρός, ὁ Πέτρος: «Νά, Κύριε, ἐμεῖς τ' ἀφήσαμε γιὰ
τὴ δικὴ σου τὴν ἀγάπη». Καὶ ξέρετε τί προκοπὴ εἶχε
ὁ Πέτρος, πού τοῦ ἔλεγε «τ' ἀφήσαμε ὅλα»; Μιὰ βάρ-
κα κι ἓνα δίχτυ κι οὔτε ἄλλο κι οὔτε ἄλλο. Ὅρκο
παίρνω, πὼς δὲν εἶχε τίποτα ἄλλο. Κι ὅμως τὰ ἔλεγε
«τὰ παρατήσαμε ὅλα». Τί τὰ θέλεις, ὁ καθένας ὅ,τι

ἔχει, κείνο λογαριάζει, κείνο καμαρώνει. Τὴ βάρκα του ὁ Πέτρος καὶ τῆς ψαρικῆς τὰ σύνεργα, ἔμεῖς τὴ γιδούλα μας κι ὁ ἐφοπλιστῆς τὰ καράβια του.

Τὸ βράδυ, ὅταν γύριζαν ἀπὸ τὴ βοσκὴ ὅλου τοῦ χωριοῦ τὰ γίδια, βγαίναμε καὶ τὰ τρία τ' ἀδέρφια, ἐγώ, ἡ Λένη κι ὁ Κωστούλας, καὶ τὴν καρτερούσαμε μὲ ψωμί στὸ χέρι. Κι αὐτὴ τραβοῦσε μπροστὰ ἀπ' ὅλο τὸ κοπάδι, πιὸ μπρὸς κι ἀπ' τὰ γκεσέμια,* πού σέρνανε τοὺς κύπρους* τοὺς ὀκάρικους.* Καί, σὰ μᾶς ἔβλεπε, ἄρχιζε καὶ βέλαζε. Λὲς καὶ μᾶς καλησπερούσε. Κι ἔμεῖς τὴν ἐπροσμέναμε σὰν ἀδελφὸς τὸν ἀδελφό. Φιλιά καὶ χάδια. Τὴ φιλεύαμε ψωμί κρατημένο ἀπὸ τὸ κομμάτι πού μᾶς λάχαινε νὰ φᾶμε τὸ γιόμα. Στερούσαμε τὸν ἑαυτό μας.

Σὰν ἔτρωε, τρέχαμε μπρὸς ἔμεῖς κι αὐτὴ μᾶς ἀκούθαε πιλαλώντας μὲ χίλια παιγνιδίσματα.

Καμιὰ φορὰ συντυχαίναμε* τὴ μάνα μας στὸ δρόμο, καθὼς γυρνοῦσε ἀπὸ τὸ χωράφι κανενός, ὅπου δούλευε ἐργάτισσα ὅλη τὴν ἡμέρα γιὰ ἓνα κομμάτι ψωμί. Καί, σὰ μᾶς ἔβλεπε τὰ τρία τὰ παιδιὰ της μὲ τὴ Φλώρα μαζί, γιόμιζαν δάκρυα τὰ μάτια της. Τὸ καμάρι τῶν παιδιῶν της.

— Μιὰ βρήκατε, παιδιὰ μου, κι ὁ Θεὸς νὰ σᾶς δώση χίλια. Νὰ μὴν κληρονομήσετε τὴ μοίρα μου.

Ἔστερα ἔμεῖς τραβούσαμε μπροστὰ μὲ τὴ γίδα, κι αὐτὴ ἀπὸ κοντά. Θυμᾶμαι κάποτε γύρισα πίσω τὸ κε-

τὸ γκεσέμι = κριάρι ἢ τράγος πού πάει μπροστὰ

ὁ κύπρος = μεγάλο κουδοῦνι

ὀκάρικος = πού ζυγίζει μιὰ ὀκά (1280 γραμμάρια)

συντυχαίνω = συναντῶ, ἀνταμώνω

φάλι μου, καθὼς πηγαίναμε, καὶ τὴν εἶδα νὰ σφουγγίζῃ τὰ μάτια τῆς μὲ τὴν ποδιά.

Ποῖος ξέρει, μπορεῖ νὰ θυμόταν τοῦ ἀντρός τὸ κοπάδι, καὶ τώρα χήρα μὲ μιὰ γίδα...

Μὰ ἓνα βράδυ, πὺ βγήκαμε καὶ καρτερούσαμε σὰν πάντα μὲ ψωμί στὸ χέρι, δὲν εἶδαμε τὴ γίδα μας νὰ τραβάῃ μπροστά, πὶο μπρὸς κι ἀπ' τὰ γκεσέμια, πὺ ἔσερναν τοὺς κύπρους τοὺς ὀκάρικους. Κάτι ἔνιωσα μὲς στὴν καρδιά μου. Δὲν ξέρω φόβο; πόνο; Ἴσως καὶ τὰ δυό. Πέρασε ἀπὸ μπροστά μας ὄλο τὸ κοπάδι καὶ πουθενά νὰ φανῇ ἡ γίδα.

Τοῦ κάκου τὰ μαυλίσματά* μας. Δὲν ἀκούγονταν ἡ Φλώρα. Στερνά καὶ ποῦ, νὰ κι ὁ πιστικός. Τὴ Φλώρα τὴν ἔφερνε στὸν ὄμο. Πάγος στὴν καρδιά μου. Τί νὰ ἔχε ἡ γιδούλα μας; Τὴν εἶχε δαγκάσει φίδι στὸ στήθος.

Ὁ πιστικός τὴν πήγαινε στὸ σπίτι μας. Κι ἐμεῖς κοντά του, κλαίοντας καὶ τὰ τρία.

Στὸ δρόμο, πὺ περνοῦσε ἀπόξω ἀπὸ τὸ σπίτι μας, σὲ μιᾶς τουφεκιᾶς μάκρος τοῦ παλιοῦ καιροῦ, εἶδαμε τὴ μάνα μας. Γυρνοῦσε ἀπὸ τὴ δουλειὰ μ' ἓνα ζαλίκι* ξύλα. Στάθηκε στὸ δρόμο ὅπως ἦταν φορτωμένη, ἀκούμπησε τὰ χέρια τῆς στὰ γόνατα καὶ κοίταζε ἀμίλητη, σὰ χαζή — νὰ μὲ χωρέσης, μάνα μου. Πρὶν τῆς ποῦμε τίποτα, τὰ κατάλαβε ὅλα μοναχὴ τῆς. Τόσα χρόνια, μιὰ ζωὴ ὀλάκερη στὴ φτώχεια, τὰ μάντευε ὅλα τὰ κακά.

τὸ μαύλισμα = κάλεσμα ζῶων
ζαλίκι = φόρτωμα

— Μάνα, τὴ γίδα τὴν ἔφαε τὸ φίδι.

—“Ὅπου ὁ φτωχὸς κι ἡ μοίρα του, εἶπε κι ἀναστέναξε ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὴν καρδιά της.

Τὴν κατέβασε ἀπὸ τὸν ὄμο του τὴ γίδα ὁ πιστικὸς. Μὰ δὲ στάθηκε στὰ πόδια της ὀρθή. Ξαπλώθηκε καταγῆς κι ἔγειρε τὸ κεφάλι της δίπλα, τ' ἀκούμπησε στὸ χῶμα. Καὶ βόγκαε σὰν ἄνθρωπος. “Ἐνα βογκητὸ κοντὸ σὰν κομμένο κλάμα. Τὴν ἀκούσαμε καὶ μᾶς ραῖστηκε ἡ καρδιά —κι ἄλλα τόσα κλάματα καὶ τὰ τρία τ' ἀδέρφια.

— Νὰ σοῦ πῶ, Χαραλάμπαινα, τῆς λέει ὁ πιστικὸς τῆς μάνας μου, τὴν πρόφτακα καὶ τῆς ἄρμεξα τὸ φαρμακωμένο γαῖμα. Δὲ θὰ πάθη τίποτα. “Ἄς κάνη ἔτσι, μὴν τὴ φοβᾶσαι. Δυσκολεύτηκε καθὼς τὴν ἔφερνα στὸν ὄμο καὶ τῆς ἄναψαν οἱ πόνοι. Πόσα μοῦ ἔτυχαν ἔμένα, μὰ τίποτα δὲν ἔπαθαν. “Ἐγιαναν πάλε. Ρίξ' της κλαδί, καὶ σὲ κάνα δυὸ ὥρες, σὰν τῆς διαβοῦν οἱ πόνοι, θ' ἀρχέψη νὰ τρώη. Μέρωσε τὰ παιδιὰ σου ποὺ βάλανε τὴ φωνή, σὰ γατάκια νηστικά ποὺ νιαουρίζουν.

Πῆρε δυὸ αὐγὰ γιὰ τὸν κόπο του ὁ πιστικὸς κι ἔφυγε. Κι ἡ μάνα μου σήκωσε τὴ γίδα στὴν ἀγκαλιά της καὶ τὴν ἐπῆρε μέσα στὸ σπίτι. Τὴν ἔβαλε σὲ μιὰν ἄκρη καὶ τῆς ἔριξε πρινάρι, ἂν ἤθελε νὰ φάη. Κι ὕστερα καταπιάστηκε νὰ ἡσυχάση ἐμᾶς, νὰ πάσουμε τὰ κλάματα. Ἐγὼ, νὰ σᾶς πῶ τὴν ἀλήθεια, ἔπασα. Δὲν ξέρω, ἴσως στερεοῦνε γρήγορα τὰ δάκρυά μου. Μὲ βρήκανε συμφορὲς καὶ συμφορὲς ἀργότερα σὰ μεγάλωσα, στὸν ἀγώνα τῆς ζωῆς, καὶ δὲν ἔβγαλα οὔτε

ένα δάκρυ.

— Ὡστόσο νὰ μὲ συμπαθήσετε, γιατί σᾶς εἶπα κάτι πού δὲ σᾶς ἐνδιαφέρει. Τό ἔφερε ἡ κουβέντα. Μὰ ἡ Λένη ποῦ νὰ πάψη! Σιγόκλαιε.

— Ἄναψε φωτιά ἡ μάνα μου. Φλεβάρης ἦταν. Ἔριξε δαδί στὴ φωτιά νὰ φέγγη. Πῆρε ἕνα κομμάτι μπομπότα (ἀραποσίτικο ψωμί), ἀποδοσίδι* τῆς δουλειᾶς τῆς ὅλη τὴν ἡμέρα, καὶ δυὸ τρία κρομμύδια καὶ πῆγε κοντὰ στὴ φωτιά μὲ τὸν Κωστούλα στὴν ἀγκαλιά.
— Ἄστε, παιδιά, νὰ φᾶμε. Κι ἡ γίδα, μὴ φοβᾶστε, θὰ γιάνη ἴσαμε αὔριο.

Μὰ ποῦ ἡ Λένη· δὲν ἔπαυε τὸ κλάμα.

— Σώπα, παιδί μου Λένη, τί κλαῖς καὶ κλαῖς; Σοῦ εἶπα, θὰ γιάνη. Σώπα κι ἄιντε νὰ φᾶμε.

Σηκώθηκε, τὴν πῆρε στὴν ἀγκαλιά τῆς. Τὴν κάθισε σιμά τῆς. Τῆς ἔδωκε ψωμί. Τὴν ἐφίλησε.

— Σώπα, παιδάκι μου.

Ἡ Λένη δὲν ἄκουε. Τὸ δικό τῆς αὐτῆ.

— Μά... να... κι ἂν... μᾶς ψο...φή...ση... ἡ Φλώ...ρα;...

— Σώπα, παιδάκι μου, ἄσε με νὰ φάω μιὰ στάλα φαρμάκι... Δὲ φτάνει πού εἶμαι σκοτωμένη ἀπὸ τὴ δουλειά, ἔχω καὶ τὴν γκρίνια σου, κοτζᾶμ κορίτσι. Σύχασε, κι ἂν εἶναι νὰ ψοφήση, ὥρα τῆς καλῆ. Πολλὰ ἔπαθα, ἄς πάθω καὶ τοῦτο ἀκόμα. Βουβάσου τώρα νὰ μὴν κλαίη καὶ τὸ παιδί. Δὲν παθαίνει τίποτα ἡ γίδα.

Γιὰ τὸν Κωστούλα ἔλεγε, πού ὅσο ἔβλεπε τὴ Λένη νὰ κλαίη, ἄλλο τόσο αὐτὸς φώναζε. Μικρὸ παιδάκι μαθέ, πέντε χρονῶ.

ἀποδοσίδι = ἀνταμοιβή

Είδε πού πείσμωνσε τή μάνα της ή Λένη και σώπα-σε. Μαζώχτηκε σέ μιάν άκρη, κι έκει άποκοιμήθηκε, δίχως νά φάη, μέ τò ψωμί στò χέρι.

Σάν άποφάγαμε, σηκώθηκε ή μάνα μου. Κι άμα τήν είδε π' άποκοιμήθηκε, έστρωσε και τήν έβαλε στò στρῶμα. Τήν έφίλησε κι είπε σιγανά:

«Κακοκέφαλο, μ' έκανες και σέ μάλωσα και δέν έφαες κιόλα, νά σκάσω... Κι έγώ σās μεγαλώνω μέ τò αίμα μου, κακοκέφαλο».

Πλαγιάσαμε νά κοιμηθοῦμε.

* * *

Τή νύχτα, δέν ξέρω κατά τί ώρα, ξύπνησα. Στò παραγώνι κάποιος φύσαε ν' άνάψη φλόγα. Σέ λίγο έλαμψε μιá φλόγα, και νά ή Λένη μ' ένα δαδι άναμμένο στò χέρι.

Χαμηλά, στήν άλλη άκρη τοῦ σπιτιοῦ, ή γίδα στέκονταν όρθή μπροστά στò πρινάρι κι έτρωε. Κι όπως έλαμψε ή φλόγα τοῦ δαδιοῦ, έστρεψε και κοιτάξε τή Λένη και σιγανοβέλασε μιá φορά, σá νά 'θελε νά τῆς μιλήση.

Σάν τήν είδε ή Λένη τή Φλώρα πού έτρωε: «Τρῶς, γιδούλα μου;» τῆς είπε: «φάε, φάε. Εἶσαι καλά τώρα; Δέν πονεῖς; Φλώρα μου, έγιανες;»

Τήν έσίμωσε και τή φίλησε στα μάτια.

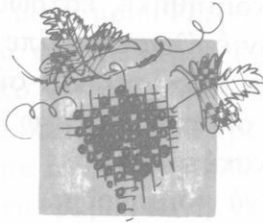
— Λένη, εἶναι καλά ή Φλώρα;

Και πετάχτηκα άπό τò στρῶμα.

Ξύπνησε κι ή μάνα μου, ξύπνησε κι ό Κωστούλας, και σάν τί χαρès πού κάναμε!

Κι ἡ μάνα μου ἔδωκε τῆς Λένης νὰ φάη πού 'χε ἀποκοιμηθῆ νηστική.

(Ἀπὸ τὸ περιοδικὸ *Ἡ Διάπλασις τῶν Παίδων*)

PENA ΚΑΡΘΑΙΟΥ

Τὸ τραγούδι τοῦ μαγκανοπήγαδου

τοῦ χωριοῦ μας τὸ πηγάδι
νερὸ πλούσιο καὶ σκοτάδι.

“Ὅποιος ἀπὸ ἐκεῖ περάση
κάθεται νὰ ξεδιψάση.

Καὶ δουλεύει τὸ μαγκάνι,
πό-πο σαματὰ πὸν κάνει.

Τί τραγούδι, τί κακό,
μέσα στὸ σιδερικό.

Τοῦ νεροῦ τίς μαντινάδες
λένε πλῆθος οἱ κουβάδες.

Τὰ γρανάζια γκλίν καὶ γκλάν,
καμπανάκια ποὺ χτυπᾶν.

Ἕνα ἀζόνι, ἕνα πουλί,
μαντολίνο καὶ βιολί,

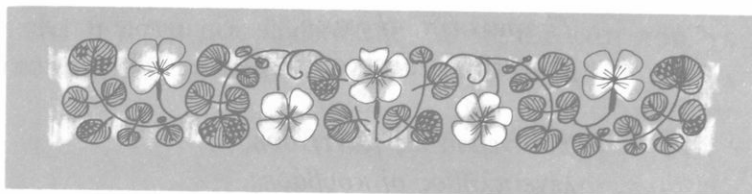
κελαηδοῦνε, παίζουν, τρίζουν,
γύρω τῆ δροσιὰ σκορπίζουν.

Καὶ ξεχύνονται νερὰ
καὶ τραγούδια καὶ χαρά.

Τὸ μαγκάνι μας τὸ ἀκοῦς ;
τοῦ χωριοῦ λέει τοὺς σκοπούς.

(Ἀπὸ τὴ συλλογὴ *Χαρταετοὶ στὸν οὐρανὸ*)

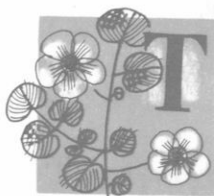

ΒΑΣΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ

Ἐπὶ μικρὸς στὰ βάσανα τῆς ζωῆς

Ὁ συγγραφέας, παιδί ἀκόμα, πιάνει δουλειά μακριά ἀπὸ τοὺς δικούς του καὶ εἶναι ἀναγκασμένος νὰ σηκώνεται πρὶν φέξη.

Ὁ στρωσίδι μου τό ἔχω μέσα στὴν κουζίνα καὶ κοιμοῦμαι κεῖ, γιατί ἡ θεία μου εἶναι νευρική καὶ τὸ ξυπνητήρι τὴν κάνει καὶ χάνει τὸν ὕπνο της. Τὸ παίρνω κοντά μου ἀποβραδὶς καὶ πρὶν πλαγιάσω τὸ κουρντίζω νὰ βαρέση στὶς πέντε. Ἔμαθα καὶ τὸ κουρντίζω μονάχος μου. Ἄχ ναί. Ὅποιος δὲν ἔχει σηκωθῆ στὶς πέντε τὴ νύχτα, χειμῶνα καιρό, δὲν μπορεῖ νὰ ξέρη τί πάει νὰ πῆ ἀγουροξύπνημα. Ὅχι νὰ σηκωθῆ μιὰ φορὰ στὴ χάση καὶ στὴ φέξη, μὰ νὰ σηκώνεται στὶς πέντε κάθε νύχτα, σ' ὅλη του τὴ ζωὴ, κάθε νύχτα, βρέχει χιονίζει, καὶ τὰ κόκαλά του νὰ ἔναι τσακισμένα ἀκόμα ἀπ' τὴν ἀγῶνια* τῆς χτεσινῆς δουλειᾶς. Καὶ νὰ ἔναι καὶ παιδί. Τὸ ξυπνητήρι μὲ ξιπάζει* κάθε φορὰ στὶς πέντε, καταφέρνει καὶ ξεξυ-

ἀγῶνια = μόχθος, ἀγῶνας

ξιπάζω = ξαφνιάζω

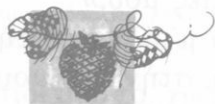
πνάει τὸ λογικό μου τρομαγμένο, ὅμως τὸ κορμί μου κείτεται ὀλοκοίμιστο. Στὴν ἀρχὴ τὸ ἀκούω ἔτσι ἀπομακρὰ μέσα στὰ βάθη τοῦ ὕπνου μου, ἔπειτα τὸ ντιντίσμά του δυναμώνει στ' αὐτιά μου, δυναμώνει, ἀρχίζει ξαφνικά καὶ μοῦ τὰ τρυπανάει, ὥσπου τ' ἀρπάζω ἀπὸ δίπλα μου καὶ τὸ βουβαίνω. Ἡ θεία μου κάνει ἀλαφρὸν ὕπνο καὶ ξυπνάει εὐκολὰ· ἂν τύχη καμιὰ φορὰ κι ἀργήσω, μοῦ μπήζει ἀπὸ μέσα τὴ φωνὴ θυμωμένη καὶ καταλαβαίνω πὼς σφίγγει τὰ δόντια της. «Ξύπνα, τεμπέλη» μοῦ φωνάζει «ποῦ βρέθηκες καὶ σὺ γιὰ τὶς ἁμαρτίες μου.»

Ναί. Θὰ ἤθελα μ' ὅλη μου τὴν καρδιά νὰ ξυπνάω ἀπὸ μοναχός μου, στὴν ὥρα μου, νὰ βρίσκουμαι στὸ πόδι ἀλαφρὸς δίχως ξυπνητήρι, δίχως τίποτα· καὶ νὰ μὴν ἐνοχλιέται κανένας μὲ λόγου μου. Ὅμως, ὅσο καὶ νὰ θέλω, δὲν μπορῶ. Τὰ μάτια μου εἶναι σὰ μολύβια καὶ βάνω ὅλη μου τὴ δύναμη γιὰ νὰ τ' ἀνοίξω, καὶ γιὰ νὰ σηκωθῶ μοῦ φαίνεται πὼς μαζεύω μὲ τὰ χέρια μου ἕνα ἕνα τὰ κομμάτια τοῦ κορμιοῦ μου, ποὺ δὲν ἀκοῦν. Σκιάζομαι κιόλας ὀλοσκότεινα κειδὰ μέσα καὶ βιάζομαι ν' ἀνάψω τὸ δαδὶ ποὺ ψήνω τὸ ζεστό μου. Τὰ ἔχω κι αὐτὰ ἰτοιμασμένα ἀποβραδὶς μαζί με τὸ ψωμί καὶ μὲ μιὰ κουταλιὰ ζάχαρη ποὺ μοῦ ξεκλειδώνει κάθε βράδυ ἀπὸ τὴν ντουλάπα ἢ θεία μου, καὶ βιάζομαι ν' ἀνάψω φωτιὰ καὶ γιὰ νὰ ζεσταθῶ κιόλας, γιὰτὶ ἐξὸν ποὺ κρυώνω, τὸ νερὸ τῆς βρύσης εἶναι χιόνι κρούσταλλο, κι ὥσπου νὰ νιφτῶ μαργώνουνε* τὰ δάχτυλά μου. Ὅλη τὴν ὥρα, καθὼς ψήνεται τὸ ζεστό

μαργώνω = παγώνω

καὶ πυρώνομαι, ἴνειρεύομαι. Καὶ βλέπω τοῦ κόσμου
τὰ ὄνειρατα. Ἄχ, Παναγία μου! πόση εἶναι ἡ γῆς;
ἀμέτρητη. Κι ὅλα τὰ ἡμέρα πλάσματα τοῦ Θεοῦ κοι-
μούνται τούτη τὴν ἄκραχτη* ὥρα. Ὅμως, σὲ μιὰ τρύ-
πα δῶ, σὲ μιὰ τρύπα κεῖ ἀπάνω στὴν ἀμέτρητη ἀπλω-
σιὰ τῆς γῆς, κάτι πλάσματα, πὺ εἶναι κι αὐτὰ πλά-
σματα τοῦ Θεοῦ, σκύβουνε σὰ βρυκολάκοι ἀπάνου
σὲ σίδερα καὶ τὰ πασπατεύουν. Ἰσα ἴσα πὺ ξεχωρί-
ζονται στ' ἀδύναμο φῶς τοῦ λυχνarioῦ.

(Ἀπὸ τὸ βιβλίο *Οἱ ξεριζωμένοι*)

ΒΑΣΙΛΗΣ ΡΩΤΑΣ

Καναρίνι

Ὁ καναρίνι στὸ κλουβὶ
μὲ πόση χάρη κελαηδεῖ!
Μὰ ἐγὼ τὸν ὄμορφο σκοπὸ
πῶς τὸν ἀκούω θλιβερό!
Χωρὶς ν' ἀπλώνη τὰ φτερά
ποῦ τήνε βρίσκει τὴ χαρά;
Πῶς ἡ μικρούλα του ἡ ψυχὴ
τήνε βαστάει τὴ φυλακὴ;

ἄκραχτος = ἀξημέρωτα, ὥρα πὺ δὲν ἔχει κρᾶζει ἀκόμα ὁ πετεινὸς

Τὸ κοριτσάκι ζωηρὸ
τοῦ κάνει χάρδια ἓνα σωρὸ,
τοῦ δίνει ζάχαρη πολλή
καὶ τοῦ λαλεῖ καὶ τὸ φιλεῖ,
μ' αὐτὸ μὲ κομπιαστή λαλιά
σάμπως παράπονο ἀρχινᾷ.
Πῶς ἡ μικρούλα του ἡ ψυχὴ
τήνε βαστάει τὴ φυλακὴ;

Χρόνο τὸ χρόνο, ὀλοζωὴ
μόνο του μέσα στὸ κλουβί;
Καὶ νὰ θωρῆ τὸν οὐρανὸ
ἀπὸ δωμάτιο σκοτεινὸ;
Καὶ νὰ μὴν παίξῃ στὰ κλαδιὰ
μαζὶ μὲ τ' ἄλλα τὰ πουλιά;
Πῶς ἡ μικρούλα του ἡ ψυχὴ
τήνε βαστάει τὴ φυλακὴ;

(Ἀπὸ τὴν Αἰγούλα)

ΑΙΜΙΛΙΑ ΠΕΤΡΑΚΗ

Τὸ Πάσχα τῆς γιαγιάς

ΙΝΑΙ μιὰ παλιὰ ἱστορία αὐτὴ ποὺ θὰ σᾶς πῶ. Μιὰ νύχτα Μεγάλου Σαββάτου, τὴν ὥρα ποὺ ὅλος ὁ κόσμος ἦταν στὴν Ἀνάσταση, μοῦ τὴν εἶπε ἡ γιαγιά...

Ὅταν ἔκλεισε ἡ πόρτα, κι ὁ μπαμπὰς κι ἡ μαμὰ φύγανε γιὰ τὴν ἐκκλησιά, ἐγὼ ξύπνησα. Ἄρχισα σιγὰ σιγὰ νὰ κλαίω. Τὴν ἔβλεπα αὐτὴ τὴ νύχτα ἀπὸ τόσο καιρὸ μέσα στὸ μυαλό μου, γεμάτη φῶτα, τόσο ὠραία...

Ἦξερα ὅτι δὲν θὰ πῆγαινα, κι ὁμως τὴν περίμενα σὰ νὰ μπορούσε νὰ συμβῆ κάτι ἀλλιώτικο... Καὶ τώρα πιά, ποὺ εἶχε κλείσει ἡ πόρτα, ποὺ κάθε ἐλπίδα εἶχε σβηστῆ, ἓνα παράπονο μ' ἔπνιγε.

Τὸ κλάμα μου τράβηξε τὴ γιαγιά, ποὺ εἶχε μείνει στὸ σπίτι.

— Σώπα, μοῦ 'πε, καὶ ἐγὼ θὰ σοῦ πῶ σιγὰ σιγὰ μιὰ ἱστορία ποὺ θυμᾶμαι τώρα... Τὴ θυμᾶμαι κάθε τέτοια

νύχτα και ξαναγίνουμαι παιδί σαν ἐσένα. Και ξαναβλέπω τὴν καημένη τὴ μητέρα μου νὰ μοῦ λέη: «Ὁ πατέρας θὰ ᾿ρθη».

Καὶ καθίσαμε νὰ τὸν περιμένουμε μιὰ νύχτα σαν τὴν ἀποψινὴ, μονάχες, παρακαλώντας τὴ θάλασσα νὰ μᾶς τὸν ξαναφέρη...

— Καὶ ἦρθε, γιατί;

— Ναί, ἦρθε, ἀλλὰ ἄκου νὰ δῆς πῶς ἦρθε: Ὁ πατέρας μου ἦταν καπετάνιος. Εἶχαμε καϊκια δικά μας κι ὄλο ταξίδευε. Ἐρχόταν πότε πότε, καὶ γέμιζε τὸ σπίτι μας μὲ τὸ μεγάλο κορμί του, μᾶς γέμιζε καὶ μᾶς μὲ τὰ χάρδια του, καὶ ξανάφευγε. Ἐκάναμε μῆνες νὰ τὸν δοῦμε. Ἐγὼ αὐτὰ μόλις τὰ θυμᾶμαι. Ἀλλὰ τὴν ἀποψινὴ ἱστορία δὲ θὰ τὴν ξεχάσω, κι ἕκατὸ χρόνια νὰ περάσουν ἀκόμα.

Τότε ἔλειπε ἀπὸ πολὺν καιρό. Μῆνες εἶχαμε νὰ τὸν δοῦμε. Ἐγραψε στὴ μητέρα μου ὅτι θὰ ᾿ρχόταν γιὰ τὸ Πάσχα καὶ ὄρισε καὶ τὴν ἡμέρα.

Πέρασε ὅμως τῶν Βαΐων, ἡ Μεγάλῃ Δευτέρα, ἡ Τρίτη, ἡ Τετάρτη, κι ὁ πατέρας δὲν εἶχε φανῆ.

— Μητερούλα, θὰ ᾿ρθη ὁ πατέρας; τὴ ρωτοῦσα.

— Θὰ ᾿ρθη, θὰ ᾿ρθη, μοῦ ᾿λεγε μὲ βεβαιότητα.

— Καὶ πότε θὰ ᾿ρθη;

— Ὅπου καὶ νὰ ᾿ναι, ἔφτασε.

Ἦρθε καὶ ἡ Μεγάλῃ Πέμπτη. Ὑστερα ἀπὸ τὸ μεσημέρι, ἡ Μαριγὼ μὲ πῆρε νὰ πᾶμε ν' ἀνάψωμε τὰ καντήλια στὸν Ἅγιο Νικόλα — ἓνα ἐκκλησάκι πού ᾿ταν ψηλὰ στὸ βουνό, σὲ ἓνα γκρεμὸ πάνω ἀπὸ τὴ θάλασσα. Ἀπὸ μέρες ἦταν ὁ καιρὸς χαλασμένος.

Ἄλλὰ ἐκείνη τὴν ὥρα ἄρχισε ἓνας δυνατὸς ἀέρας πὺ σήκωνε καὶ τὶς πέτρες ἀπὸ χάμω. Μᾶς βρῆκε πάνω στὸ βουνό· μᾶς τραβοῦσε, μᾶς ἔσερνε τὰ φουστάνια μας, μᾶς στράβωνε. Ἡ Μαριγὼ μὲ κρατοῦσε σφιχτὰ ἀπὸ τὸ χέρι καὶ προχωροῦσαμε. Ἀπὸ τὸ ψηλὸ μονοπάτι βλέπαμε κάτω τὴ θάλασσα νὰ χτυπιέται. Ἡ Μαριγὼ ὄλο ψιθύριζε:

—“Ἄγιε Νικόλα μου, ὥρα καλὴ γιὰ κείνους πὺ ’ναι στὴ θάλασσα!

Μὰ ὁ καιρὸς χειροτέρευε. Δὲ βλέπαμε πιά μπροστά μας καὶ δὲν ξέραμε πὺ νὰ προχωρήσουμε.

— Κουράγιο, ἔλεγε ἡ Μαριγὼ, νὰ πᾶμε ν’ ἀνάψωμε τὰ καντήλια· ὁ πατέρας σου ταξιδεύει.

Καὶ μοῦ ’σφιγγε πιο πολὺ τὸ χέρι, καὶ μὲ τραβοῦσε στὸ δρόμο, πὺ δὲν τὸν βλέπαμε πιά. Ἐγὼ ἔκλαιγα τρομαγμένη ἀπὸ τὸ κακὸ τοῦ ἀέρα, καὶ κείνη ὄλο ἔλεγε προσευχῆς γιὰ κείνους πὺ ἔλειπαν.

Ὅταν φτάσαμε στὴν ἐκκλησιά, δὲ βλέπαμε πιά τὴ θάλασσα. Μιὰ βαριά καταχνιὰ τὴν εἶχε σκεπάσει. Τὴν ἀκούγαμε μόνο νὰ μουγκρίζη ἀπὸ κάτω.

Ἦστερα ἀπὸ ὧρες γυρίσαμε στὸ σπίτι. Ὅλος ὁ κόσμος ἦταν στὸ πόδι, κάτω στὸ γιαλό. Εἶχαν δεῖ ἓνα καῖκι νὰ περνᾷ μέσα στὴν τρικυμία, μὲ τὰ πανιά του πὺ κοντεύανε νὰ σκιστοῦν ἀπ’ τὸ φούσκωμα. Τὸ εἶδαν νὰ περνᾷ σὰν ἀστραπή, κυνηγημένο ἀπὸ τὸν καιρὸ, καὶ νὰ χάνεται μὲς στὴν ὀμίχλη. Πέρασε πολὺ κοντὰ ἀπ’ τὸ λιμάνι μας χωρὶς νὰ μπορέση νὰ μπῆ. Ἄλλοι λέγανε πὺς ἦταν τὸ δικό μας, κι ἄλλοι ἄλλο.

Ἡ μητέρα μου, μὲ τὰ μαλλιά ποῦ τῆς τὰ ἴσπερνε ὁ ἀέρας, μὲ τὰ μάτια τρομαγμένα, κοίταζε ἀκόμα ἀμίλητη τὴ θάλασσα. Ἐκεῖ βαθιὰ ποῦ εἶχε χαθῆ τὸ καῖκι...

Μὲ πῆρε καὶ γυρίσαμε στὸ σπίτι. Στὰ μάτια της πολεμοῦσα νὰ διαβάσω τὴν ἀπόφαση.

— Δὲν ἦταν τὸ δικό μας, μοῦ εἶπε. Αὐτὸ εἶχε μεγάλη πανιὰ: τὸ δικό μας δὲν εἶναι ἔτσι. Αὐτὸ ἦταν ξένο, οὔτε τοῦ χωριοῦ μας δὲν εἶναι.

— Ὁ Θεὸς νὰ τὸ φυλάξῃ, ἔλεγε ἡ Μαρिγὼ κλαίγοντας.

* * *

Τὸ Μεγάλο Σάββατο τὸ πρωὶ ἦταν χαρὰ Θεοῦ. Ἡ θάλασσα καταγάλανη, γαλήνια, ξαπλωνόταν μπροστά μας κάτω ἀπὸ τὸν ἥλιο ποῦ ἔλαμπε. Μὰ δὲ φαινόταν τίποτε, οὔτε καῖκι οὔτε πανί. Ὁλος ὁ κόσμος ἔλεγε πὼς τὸ καῖκι ποῦ πέρασε ἦταν τὸ δικό μας. Τὸ ἔχαν γνωρίσει καὶ δὲν ξέρανε ἂν θὰ ἔχε σωθῆ.

Ἡ μητέρα μου δὲν ἔλεγε τίποτα κι ὅλο ἔλπιζε.

Ὅταν γύρισε ἀπὸ τὴν ἐκκλησιά, ἡ Μαριγὼ τὴ ρώτησε:

— Κυρία, θὰ βάψωμε τ' αὐγά;

— Καὶ γιατί νὰ μὴν τὰ βάψῃς; ξεφώνισε ἡ μητέρα μου σὰν τρελή.

Ἡ Μαριγὼ χάθηκε τρομαγμένη.

— Ποῦ εἶσαι, ποῦ εἶσαι! φώναξε ἡ μητέρα μου ἄγρια. Τὸ βράδυ θὰ κάνωμε Ἀνάσταση μὲ τὸν ἀφέντη, τ' ἄκουσες; Στὴν Ἀνάσταση θὰ ἔναι ἐδῶ. Θὰ ἔρθῃ ἀπόψε ὡς τὴ νύχτα. Θὰ ἔρθῃ, θὰ ἔρθῃ... Ναί, θὰ ἔρθῃ!

Ἡ δυστυχισμένη ἤθελε νὰ βεβαιώσει πρῶτα τὸν ἑαυτὸ της κι ὕστερα ἐμᾶς, πὼς αὐτὸ ποὺ φοβόταν δὲν ἦταν ἀλήθεια. Ὁχι, δὲν μποροῦσε νὰ ἴταν ἀληθινό.

Ὁ καλὸς καιρὸς εἶχε ζωντανέψει τὴ μητέρα μου. Ὁλητὴν ἡμέρα ἦταν χαρούμενη. Μᾶς ἐβεβαίωσε ὅτι κάπου ἦταν ὁ πατέρας, κάπου ἀργοπόρησε μὲ τὸν καιρό. Καὶ θὰ ἴρχόταν ὡς τὸ βράδυ, γιὰ νὰ μὴ μᾶς ἀφήσει μοναχὲς τὸ Πάσχα.

—ὦ, θὰ ἴρθη, ἔλεγε, ἐγὼ τὸν ξέρω καλά.

Καὶ γέμισε πάλι τὸ σπῖτι μας ἀπὸ ἐλπίδα, καὶ κοιτάσαμε ὀλοένα ἀπὸ τὸ δῶμα, ἀπὸ τὰ παράθυρα, τὴ θάλασσα, βέβαιες ὅτι θὰ δοῦμε τὰ πανιά μας, ὅτι θ' ἀκούσωμε τὶς φωνὲς τοῦ πατέρα. Τὸ κακὸ ποὺ ὄλος ὁ κόσμος ἔλεγε ὅτι πάθαμε, εἶχε σταματήσει ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα μας, δὲν μᾶς εἶχε ἀκόμα ἀγγίξει. Ἄλλὰ ἡ μέρα περνοῦσε, καὶ ἡ μητέρα γινόταν ὄλο καὶ πιὸ σιωπηλή.

Ὅταν ἄρχισε νὰ νυχτώνη, μὲ πῆρε ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τραβήξαμε ἔξω ἀπὸ τὸ χωριό. Τὸ σπῖτι μας ἦταν στὴν ἄκρη ἄκρη, κοντὰ στὴ θάλασσα. Πιὸ πέρα ἄρχιζαν τὰ βράχια, καὶ στὸ τέλος ἦταν ἓνας πελώριος κάβος. Ἐκεῖ ἔβλεπες ὄλο τὸ πέλαγος· στὴ ρίζα του ἦταν μιὰ μεγάλη σπηλιὰ γεμάτη ἀπὸ φύκια ξερὰ. Μπήκαμε μέσα στὴ σπηλιὰ καὶ καθίσαμε.

—Ἀπὸ δῶ θὰ δοῦμε τὸν πατερούλη ποὺ θὰ ἴρθη, μοῦ εἶπε ἡ μητέρα.

Καθίσαμε κοντὰ κοντὰ, πάνω στὰ ξερὰ φύκια. Βλέπαμε ὄλη τὴ θάλασσα μπροστὰ μας, ὡς πέρα ποὺ γινόταν ἓνα μὲ τὸν οὐρανό. Δὲ φαινόταν τίποτα, οὐ-

τε πανάκι οὔτε πουλί. Κοιτάζαμε ἐκεῖ χωρίς νὰ μι-
λάμε, ὥσπου νύχτωσε καλά. Ἦρθε καὶ ἡ Μαριγῶ μὲ
τὸ φανάρι. Ἦθελε νὰ μὲ πάρῃ. Ἐγὼ κλαίγοντας πα-
ρακαλοῦσα τὴ μητέρα νὰ μ' ἀφήσῃ νὰ μείνω ἐκεῖ
μαζί της.

Ἡ μητέρα, χωρίς νὰ θυμώσῃ, ἔστειλε τὴ Μαριγῶ
νὰ φέρῃ μιὰ κουβέρτα ἀπὸ τὸ σπίτι. Κι αὐτὴ, χωρίς
νὰ μιλήσῃ, ἔφυγε. Ὅταν γύρισε μὲ τὴν κουβέρτα, μὲ
τυλίξανε μέσα καὶ καθίσαμε κι οἱ τρεῖς ἐκεῖ.

Ἀνάμεσα στὴ μητέρα καὶ στὴ Μαριγῶ, δὲ μιλοῦ-
σα καὶ δὲ σάλεα. Δὲν ξέρω πόσες ὥρες μείναμε ἐκεῖ.
Δὲν κοιμόμουνα, οὔτε ἤμουνα ξύπνια. Ἄκουγα τὴν
καρδιά μου πὺ χτυποῦσε καὶ τὴν ἀναπνοὴ τῆς μητέ-
ρας. Ἄκουγα τὴ θάλασσα πὺ μπαινόβγαινε ἤσυχα
στὶς κουφάλες τῶν βράχων, κάτω ἀπὸ τὰ πόδια μας,
σὰ νὰ ἀνάπνεε κι αὐτὴ περιμένοντας μαζί μὲ μᾶς.
Κοίταζα τὸ σκοτάδι τῆς θάλασσας, πὺ δὲ φαινόταν
κανένα φῶς, καὶ ξαφνικὰ νόμιζα πὺς πολλὰ φωτάκια
πλέανε μέσα, πὺς ἐρχόνταν πρὸς ἐμᾶς, πὺς ἦταν καὶ
τὸ καῖκι μας· ἄκουγα τὴ φωνὴ τοῦ πατέρα πὺ φῶ-
ναζε στοὺς ναῦτες. Μὰ ὕστερα ὅλα χάνονταν· κι ὅλα
τὰ φῶτα ἦταν τ' ἄστρα στὸν οὐρανό.

Ξαφνικὰ, ἡ καμπάνα ἀκούστηκε. Ὁ ἤχος της,
χαρούμενος, γέμισε τὸν ἀέρα. Μᾶς τρόμαξε καὶ μᾶς
συνεπῆρε.

Ξεπεταχθήκαμε ἀκούγοντας τὴ φασαρία ἀπὸ τὸ
χωριό. Μιὰ χαρὰ γέμισε τὸν ἀέρα.

—Ὁ Χριστὸς ἀνασταίνεται! εἶπε ἡ Μαριγῶ κι ἔκανε
τὸ σταυρό της.

— Εὐλογημένος νά 'ναι, εἶπε ἡ μητέρα μου.

Ἰκούσαμε γιά πολλή ὥρα τῖς καμπάνες, τὴ χαρὰ τῆς Ἀνάστασης. Πέρσι ἤμαστε στὴν ἐκκλησιά μὲ τὸν πατέρα, μὲ τῖς λαμπάδες μας ἀναμμένες. Κι ὕστερα, ἐμένα μὲ πῆγε στὴν ἀγκαλιά του στὸ σπίτι.

Σιγὰ σιγὰ, ἔπαψε ἡ φασαρία ἀπὸ τὸ χωριό. Βυθίστήκαμε πάλι στὴ σιωπὴ, στὸ σκοτάδι. Κοιτάζαμε τὴ θάλασσα.

— Κυρία, εἶπε σιγὰ ἡ Μαριγώ, πᾶμε πιά στὸ σπίτι. Περάσανε μεσάνυχτα. Ὁ ἀφέντης θά 'ρθῃ στὸ σπίτι μόλις ἔρθῃ· δὲ θά 'ρθῃ ἐδῶ.

— Πᾶμε, εἶπε ἡ μητέρα.

Μὲ πῆρε ἀπὸ τὸ χέρι. Ἡ Μαριγώ ἔφεγγε μὲ τὸ φανάρι. «Δὲν ἦρθε ὁ πατέρας» εἶπα ἐγὼ κι ἄρχισα νὰ κλαίω. Ἡ μητέρα οὔτε μίλησε, σὰ νὰ μὴ μ' ἄκουσε.

Φτάσαμε κοντὰ στὸ σπίτι.

— Κυρία, τὸ φῶς εἶναι ἀναμμένο, εἶπε ἡ Μαριγώ ξαφνιασμένη· ἐγὼ τὸ 'χα σβῆσει.

Ἡ μητέρα μου δὲ μίλησε πάλι καθόλου.

— Κυρία, πῶς ἄναψε τὸ φῶς;

Ἄνοιξε τρέμοντας τὴν ξώπορτα. Ἡ μητέρα προχωροῦσε σὰ νὰ μὴν καταλάβαινε.

Μέσα στὴν τραπεζαρία μᾶς περίμενε ὁ πατέρας.

Μᾶς ἄρπαξε στὰ δυνατά του μπράτσα καὶ μᾶς φιλοῦσε. Ἡ μητέρα μισοπεθαμένη ἔκλαιγε στὴν ἀγκαλιά του, ἔκλαιγε ἔτσι ὅπως ποτὲ δὲν τὴν ξαναεἶδα.

Τὸ καῖκι μας εἶχε βουλιάζει, μὰ ὁ πατέρας εἶχε σωθῆ, καὶ εἶχε γυρίσει ἀπὸ τὴ χώρα μὲ τὰ πόδια.

Εἶχε γυρίσει ὁμως, κι αὐτὸ ἔφτανε σὲ μᾶς. Καὶ
κάναμε Πάσχα μαζί, ὅπως τὸ 'χε πεῖ ἡ μητέρα.

.....

Καὶ ἡ γιαγιά ἀκούμπησε τὸ κεφάλι στὸ χέρι της
καὶ σόπασε. Καὶ σωπαίναμε κι οἱ δυὸ κοντὰ κοντὰ,
σὰ νὰ ἦταν πάλι ἐκείνη ἡ νύχτα...

(Ἀπὸ τὸ περιοδικὸ *Ἡ Διάπλασις τῶν Παίδων*)

ΖΑΧΑΡΙΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Προσευχὴ τοῦ μικροῦ κοριτσιοῦ

Θεέ, πὺν βλέπεις τὰ σπιτάκια,
τὰ φτωχὰ σὰν τὸ δικό μου,
στεῖλε στὸ παράθυρό μου
μιὰ φωλιὰ χελιδονάκια.

Θέ μου, πὺν 'χεις ὅλα τ' ἄστρα,
Θέ μου, πὺν 'χεις τ' ἀγγελούδια,
κάμε τὴ φτωχή μου γλάστρα
νὰ γεμίση ἀπὸ λουλούδια.

Θέ μου, δῶσε μου τὴ χάρη
νὰ 'χω δυὸ ἄσπρα περιστέρια,
νὰ τοὺς δίνω ἐδῶ στὰ χέρια
τὸ νερὸ καὶ τὸ σιτάρι!

(Ἀπὸ τὰ Παιδικὰ τραγούδια)

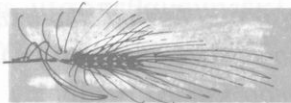
Η ΛΟΙΔΟΡΙΑ

ΟΤΑΝ έμαθητεύθη* πώς οί Έβραίοι καταδίκασαν τὸ Χριστὸ νὰ τὸν σταυρώσουν, μαζεύτηκαν τὴ νύχτα ὅλα τὰ φυτὰ καὶ ἀποφάσισαν νὰ μὴ δώσουν τὸ ξύλο τους γιὰ νὰ φτιαστῆ ὁ σταυρός. Ἄλλ' ὅπως μὲς στοὺς δώδεκα Ἀποστόλους βρέθη κι ἓνας Ἰούδας, ἔτσι μέσα στ' ἄλλα δέντρα βρέθη κι ἡ λοιδοριά, κι αὐτὴ μονάχη εἶπε πὼς δὲν τὸ παραδέχεται αὐτό. Ὅλα τ' ἄλλα φυτὰ τὴν ἀναθεμάτισαν τότε, κι εἶπαν νὰ εἶναι πάντα ἀφορεσμένη γιὰ τὴ φοβερὴ προδοσία της.

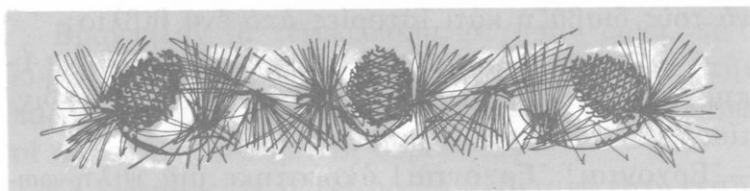
Τὴν ὥρα πὺ οί Έβραίοι οί τεχνίτες ἐδοκίμασαν νὰ φτιάσουν τὸ σταυρὸ, εἶδαν μὲ ἀπορία τους πὼς ὅ,τι ξύλο ἔπιαναν δὲν ἄφηνε νὰ τὸ πελεκοῦν καὶ νὰ τὸ κάνουν ὅπως θέλουν, μόνο ἐστριφογύριζε, κι ἔσπαζε κι ἐχαλοῦσε, καὶ πὼς ὅλοι οί κόποι τους ἐπήγαιναν χαμένοι. Ἀφοῦ τὰ ἐδοκίμασαν ὅλα τὰ ξύλα καὶ δὲν μπόρεσαν νὰ κατορθώσουν τὸ θέλημά τους, ἔπιασαν καὶ ξύλο λοιδοριᾶς, καὶ μόνο αὐτὸ δὲν τοὺς ἔκαμε ἀντίσταση· καὶ ἔτσι ἔφτιασαν τὸ σταυρὸ.

(Λαϊκὴ παράδοση)

ἐμαθητεύθη = μαθεύτηκε

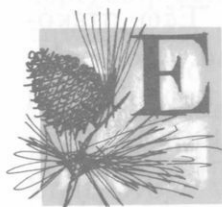

ΑΛΚΗ ΖΕΗ

Συσσίτιο

Στὰ χρόνια τῆς Κατοχῆς, 1941-1944, στὴν Ἀθήνα.

ΕΓΙΝΕ ἀκριβῶς ἔτσι, ὅπως τὸ ἔλεγε ὁ Γιάννης κι ὁ Ἀχιλλέας [...]. Γέμισαν τὰ ντουβάρια μὲ μεγάλα κόκκινα καὶ πράσινα γράμματα —ποῦ καὶ ποῦ ἔβλεπες καὶ μπλέ— κι ὅταν ἡ Ἀθήνα ὀλόκληρη εἶχε γίνει ἕνα ἀπέραντο ἀλφαβητάριο, τότε κουβάλησαν στὰ σχολεῖα κάτι τεράστια μαῦρα καζάνια.

Στοῦ Πέτρου τὸ σχολεῖο, τὸ ἄδειο γκαράζ, ἄρχισαν πάλι τὰ μαθήματα, καὶ τώρα δὲν ἀπουσιάζει σχεδὸν κανένα παιδί, γιατί ἂν λείψει χάνει τὸ ΣΥΣΣΙΤΙΟ. Κάθε μεσημέρι καταφτάνει ἕνα κάρο καὶ ξεφορτώνει τὸν Δάμονα καὶ τὸν Φιντία. Ὁ Δάμων καὶ ὁ Φιντίας εἶναι δύο καζάνια μαῦρα σὰν πίσσα ποῦ ἀχνίζουν... Τὴν πρώτη μέρα ποῦ τὰ περίμεναν, κανένα παιδί δὲν εἶχε νοῦ γιὰ μάθημα, κι ὁ κύριος Λουκάτος ἄρχισε

νά τούς διαβάξη κάτι ιστορίες ἀπὸ ἓνα βιβλίο:

«...Στὰ παλιὰ τὰ χρόνια, στὴν ἀρχαία Ἀθήνα ὑπῆρχανε δύο ἀχώριστοι φίλοι. Ὁ Δάμων κι ὁ Φιντίας...»

— Ἔρχονται! Ἔρχονται! ἀκούστηκε μιὰ ψιλή φωνούλα ἀπὸ τὴν ἄκρη τῆς τάξης.

Ἦταν ἓνα μικρὸ κοριτσάκι, ποὺ παραμόνευε ἀπὸ τὴ χαραμάδα τῆς μεγάλης πόρτας, καὶ εἶδε νὰ καταφτάνουν, ὄχι βέβαια ὁ Δάμων καὶ ὁ Φιντίας, ἀλλὰ τὰ καζάνια μὲ τὸ συσσίτιο, ποὺ ἔτσι τούς ἔμεινε τὸ ὄνομα.

Ὅλα τὰ παιδιὰ βάλανε τὰ γέλια καὶ πετάχτηκαν ἀπὸ τὴ θέση τους. Ὁ κύριος Λουκάτος πῆγε ἀργὰ καὶ σοβαρὰ κι ἄνοιξε διάπλατα τὴν πόρτα. Ἐξω, στεκότανε ἓνα κάρο φορτωμένο μὲ τὰ καζάνια. Δυὸ κυρίες καλοντυμένες καὶ μιὰ κοπέλα μὲ μαῦρο πουλόβερ καὶ ξέθωρη γαλάζια φούστα, ρωτούσανε ποιὸς εἶναι ὁ δάσκαλος. Γύρω εἶχε μαζευτῆ κόσμος. Ἐτσι ὅπως μαζεύεται πάντα στὴ γειτονιὰ ἅμα γίνεται κάτι. Δὲ μιλούσανε, δὲ λαλούσανε. Μονάχα μιὰ γυναίκα σήκωσε τὰ δυὸ της χέρια ψηλὰ καὶ φώναξε:

— Τὰ παιδάκια μας θὰ φᾶνε!

Οἱ κυρίες μὲ τὸ κορίτσι μιλούσανε μὲ τὸν κύριο Λουκάτο. Κἀτι ἄνθρωποι ξεφόρτωναν τὰ καζάνια, τὰ ἔβαλαν μέσα στὸ σχολεῖο, κι ὕστερα ὁ δάσκαλος γύρισε στὰ παιδιὰ καὶ τούς εἶπε μὲ ὕφος ἐπίσημο, λὲς κι ἔβγαζε λόγο γιὰ τὴν Ἐθνικὴ γιορτῆ:

— Πάρτε τὰ κουτιά σας καὶ μπῆτε στὴ σειρά. Ἀρχίζει τὸ συσσίτιο.

Βρόντηξαν τὰ τενεκεδάκια, σίγησαν ξανά, κι ὁ κύριος Λουκάτος ἔδινε τὰ παραγγέλματα ὅπως στὴν παρέλαση: «Οἱ μικροὶ μπροστά, οἱ μεγάλοι πιὸ πίσω, οἱ ἄλλοι στὴ μέση. Μὴ θορυβῆτε...».

Ὁ Σωτήρης κι ὁ Πέτρος στεκόντανε στὴ μέση. Κοιτᾶνε, ὅσο νὰ φτάση ἡ σειρά τους, τὶς μεγάλες σιδερένιες κουτάλες, ποὺ βυθίζονται στὰ καζάνια, χάνονται γιὰ λίγο κι ὕστερα ξανασηκώνονται βαριῆς βαριῆς καὶ ἀχνιστῆς κι ἀδειάζουν, μέσα σὲ κάθε τενεκεδάκι, μιὰ πηχτουλὴ σούπα. Τὰ μικρὰ εἶναι τυχερά, ποὺ εἶναι μπροστά· πῆραν κιόλας τὸ συσσίτιό τους καὶ φεύγουν γλείφοντας τὶς σταγόνες ποὺ ἔχουν περιχυθῆ ἔξω ἀπὸ τὸ τενεκεδάκι. Τὴ μιὰ κουτάλα τὴν κρατᾶει μιὰ δασκάλα καὶ τὴν ἄλλη τὸ κορίτσι μὲ τὸ μαῦρο πουλόβερ ποὺ τὸ λένε Σοφία. Οἱ καλοντυμένες κυρίες ἔχουν στὰ χέρια τους κάτι χαρτιά, ποὺ πάνω εἶναι ζωγραφισμένος ὁ ἐρυθρὸς σταυρὸς. Σημειώνουν νούμερα καὶ κουβεντιάζουν μὲ τὸν κύριο Λουκάτο.

— Προβλέπουμε περίσσευμα ὡς τριάντα μερίδες, λέει ἡ μία.

— Ποιὰ παιδιὰ ἔχουν περισσότερη ἀνάγκη; ρωτᾶει ἡ ἄλλη.

—“Ὅλα, ἀπαντᾶει ὁ κύριος Λουκάτος. Ἄδενίτις ἕκα-τὸ τὰ ἕκατό.

— Μπά, σπρώχνει ὁ Σωτήρης τὸν Πέτρο, τὸ ἔξερε πὼς ἔχουμε ἀδενίτιδα;

Ὁ Πέτρος δὲν τὸ ἔξερε, μὰ δὲν πρόλαβε νὰ τοῦ ἀπαντήση, εἶχε φτάσει ἡ σειρά του.

Τὸ κορίτσι μὲ τὸ μαῦρο πουλόβερ βύθισε τὴν κουτάλα.

Αὐτό, λοιπόν, εἶναι τὸ ΣΥΣΣΙΤΙΟ πού τόσες φορές τὸ ἔγραφε στοὺς τοίχους. Τὸ ΣΥΣΣΙΤΙΟ πού, σὰν τὸ πρόφερε ὁ Ἀχιλλέας, ἔπαιρνε τόσο ἐπίσημο ὕφος ἢ φωνή του. «Πρέπει νὰ ὀργανώσουμε τὰ ΣΥΣΣΙΤΙΑ.» Ἐπὶ δὴ καὶ πέρα ὁ Πέτρος θὰ ξέρη πὼς ὅποια μαγικὴ λέξη γραφτῆ στὸν τοῖχο θὰ γίνεται ἀλήθεια.

Ἡ κουτάλα ἀδειάζει μέσα στὸ τενεκεδάκι του. Τὸ τενεκεδάκι εἶναι ἓνα ἄδειο κουτὶ ἀπὸ φυτίνη, κίτρινο μὲ μαῦρα γράμματα. Ὁ παππούς φώναζε, πρὶν ἀπὸ τὸν πόλεμο, πού μαγεῖρενε ἢ μαμὰ μὲ φυτίνη. Τὸ βούτυρο, ἔλεγε ὁ παππούς, εἶναι πιὸ νόστιμο. Μὰ ἡ φυτίνη εἶχε τὴ μισὴ τιμὴ. Κι ἡ μαμὰ ἤθελε νὰ κἀνη οικονομίες... Τὸ κουτὶ βάρυνε, τοῦ ζεματάει σχεδὸν τὰ χέρια. Τὸ κορίτσι μὲ τὸ μαῦρο πουλόβερ τοῦ χαμογελάει.

— Εὐχαριστῶ, μουρμουρίζει ὁ Πέτρος.

— Νά κι ἓνας πού εἶπε εὐχαριστῶ, σκάει στὰ γέλια ἢ κοπέλα καὶ τοῦ βάζει γρήγορα γρήγορα ἀκόμη μισὴ κουταλιά.

— Εὐχαριστῶ! βροντοφώνησε ὁ Σωτήρης πού ἦτανε πίσω ἀπὸ τὸν Πέτρο καὶ παρακολούθησε τὴ σκηνή. Ὁ Πέτρος ὀρκίστηκε νὰ μὴν ξαναπῆ «εὐχαριστῶ».

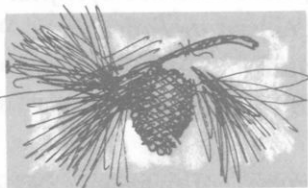
Ὁ Πέτρος πῆρε μόνος του τὸ δρόμο γιὰ τὸ σπίτι. Ὁ Σωτήρης θὰ ἔμενε ὡς τὸ τέλος γιατί, λέει, ἅμα τὸν ἔβλεπαν τόσο ζαρωμένο θὰ τοῦ ἔδιναν ὅπωςδήποτε περίσσευμα... Περπατάει καὶ κρατάει στὰ χέρια του τὸ τενεκεδάκι τῆς φυτίνης. Ἡ καυτὴ σούπα τὸν ζεσταί-

νει. Είναι πηχτουλή και, καθώς περπατάει, τρεμουλιάζουν στην επιφάνεια κάτι κηλίδες λάδι που μοιάζουν σὰ μικρά νησάκια. "Αν δὲ ξεματοῦσε τόσο πολύ, θὰ ἴπινε μιὰ ρουφηξιὰ νὰ δοκίμαζε τὴ γεύση της, μὰ πάλι καλύτερα πὺ καίει, γιατί ἡ μιὰ ρουφηξιὰ θὰ ἴφερνε τὴν ἄλλη και θὰ κινδύνευε τὸ κουτὶ τῆς φυτίνης νὰ μείνη ἄδειο. Ἔφτασε στὸ σπίτι κι ἀκούμπησε τὸ τενεκεδάκι στὸ τραπέζι.

—Ἔφερα τὸ ΣΥΣΣΙΠΙΟ! εἶπε, τόσο περήφανα, λὲς και εἶχε βγῆ πρῶτος στὴν τάξη.

Ἡ μαμὰ πῆγε κοντά, ἔκανε τὸ σταυρὸ της κι ἔσκυψε και φίλησε τὸ κίτρινο κουτὶ μὲ τὰ μαῦρα γράμματα, λὲς και ἦτανε εἰκόνισμα.

(Ἐπὸ τὸ βιβλίο Ἐο μὲγάλος περίπατος τοῦ Πέτρου)

Διαβατάριοκο τρυγόνοι

τ' αὐγουστιάτικα περάσματα
διαβατάριοκο τρυγόνοι
κυνηγοῦ ματιὰ σημάδεψε
καὶ τὸ πληγώνει.

Ἡ πληγὴ ἀλαφρὴ γιαιτρεύτηκε—
κι ἀπ' τὰ δάση κι ἀπ' τὴ χλόη
σὲ κλουβὶ στενὸ τὸ σφάλησαν,
σ' ἓνα κατώι.

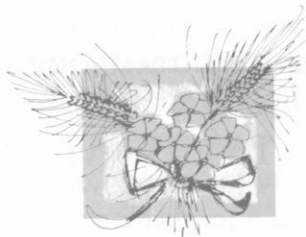
Καπηλειοῦ στολίδι ἐγίνηκε.
Στὴ ζωὴ τὴ σκλαβωμένη
τὸ χειμῶνα ὄλο ὄνειρεύεται
κι ὄλο προσμένει.

Κι ἄνθισαν τὰ δέντρα, κι ἔλιωσαν
στὶς βουνοκορφές τὰ χιόνια·
τὸν Ἀπρίλη πάλι ἐπέρασαν
τ' ἄλλα τρυγόνια...

Ἀπὸ ποῦ τοῦ ἤρθε τὸ μήνυμα;
Σ' ἑνὸς καπηλειοῦ τὰ βάθη
τ' ἀπριλιάτικα περάσματα
πῶς τὰ ἔχει μάθει;

Καὶ μεμιᾶς ξυπνᾶ ἀπὸ τ' ὄνειρο
καὶ τινάζει τὰ φτερά του·
καὶ ξεψύχησε ματώνοντας
τὰ σίδερά του.

(Ἀπὸ τὰ Κλειστὰ βλέφαρα)

Χορεύουν τὰ κλεφτόπουλα

Χορεύουν τὰ κλεφτόπουλα, γλεντᾶνε τὰ καημένα.
Κι ἓνα μικρὸ κλεφτόπουλο δὲν τρώει, δὲν τραγουδάει,
μόν' τ' ἄρματα συγύραγε καὶ τὸ σπαθὶ τροχάει :

— Σπαθάκι μου περήφανο, τουφέκι καριοφύλι,
πολλὲς βολὲς μὲ γλίτωσες, καὶ τώρα τούτ' τὴν ὥρα,
νὰ σ' ἀσημύσω, βρὲ σπαθί, νὰ σὲ μαλαματώσω.

(Δημοτικὸ)

ΘΕΜΟΣ ΠΟΤΑΜΙΑΝΟΣ

Τὸ δελφίνι

ΩΔΕΚΑ παιδιά ἔκαμε ὁ πατέρας μου. Ἐγὼ ἤμουνα τὸ πρῶτο καὶ τὸ πιὸ ζωηρό. Ἦμουνα τόσο ζωηρός, πὺ ὁ πατέρας μου, γιὰ νὰ ἠσυχάση, μ' ἔστειλε στοὺς συγγενεῖς μας, πότε ἐδῶ καὶ πότε ἐκεῖ. Μιὰ χρονιά, λοιπόν, μ' ἔστειλε στὸν ἀδελφὸ του, πὺ ἦτανε τελώνης στὴν Ἄνδρο. Ὁ θεῖος μου αὐτὸς μ' ἀγαποῦσε πολὺ, καὶ κοντά του εἶχα ὅλη μου τὴν ἐλευθερία. Ἔκαμα, λοιπόν, τρέλες πὺ ἄφηκαν ἐποχή. Τί μπάνια, τί βουτιές, τί μακροβούτια, τί λεμβοδρομίες, τί γαῖδουροκαβαλαρίες! Εἶχα σχηματίσει ἕνα γκρουπ ἀπὸ δέκα νεαροὺς κι εἶχα γίνει ἀρχηγός. Ὅλη μέρα γυρίζαμε γυμνοὶ στὴ θάλασσα κι ἀνεβαίναμε στ' ἀραγμένα καῖκια, κι ἀπὸ κεῖ πηδούσαμε πάλι στὴ θάλασσα κι ἐχαλούσαμε τὸν κόσμον μέσα στὸ λιμάνι. Ἐπειτα κάναμε κολυμβητικὸς ἀγῶνες. Εἶχα ἐφεύρει κι ἕνα δικό μου ἀγώνισμα, πὺ τὸ λέγαμε «κολυμβητικὴ μετ' ἐμποδίων». Τὸ ἐμπόδιο ἦτανε

δύο κολοκύθες πού ζώναμε στή μέση μας καί μιὰ σα-
νίδα πού έρμουλκούσε ό καθένas μας, καθώς παρά-
βγαινε με τούς άλλους στο κολύμπι.

Μιά μέρα, ζωσμένος με τίς κολοκύθες πού είχα
χρησιμοποιήσει στους άγώνες, ανέβηκα σ' ένα καϊκι,
έπροχώρησα έως τήν άκρη του μπαστουνιού, κι έπή-
δησα στή θάλασσα. Πλάφ! Έκείνη τή στιγμή έτυχε
νά περνᾶ από κάτω ένα δελφίни, κι εγώ βρέθηκα κα-
βάλα! Παίρνει δρόμο τὸ δελφίни, κι εγώ γαντζώνο-
μαι καλά άπάνω του, για να μη με ρίξει. Έως έδῶ τὰ
πράγματα πήγαιναν περίφημα, αλλά ξαφνικά τὸ δελ-
φίни βουτάει καί με τραβάει μαζί του στο βυθό. Εύ-
τυχῶς οί κολοκύθες δέν τὸ άφησαν να μείνη πολὺ
κάτου από τὸ νερό, κι έτσι ξαναβγήκαμε πάλι στήν
έπιφάνεια καί δέν έπαθα άσφυξία.

— Καί τώρα τί γίνεται; άναρωτήθηκα.

Μὰ ὅσο να σκεφθῶ, τὸ δελφίни είχε πάρει δρόμο
κι έβγήκε άπ' τὸ λιμάνι κι έτραβούσε ὀλοταχῶς για
τὸ άνοικτὸ πέλαγος.

— Θα ξεγαντζωθῶ καί θα γυρίσω στο λιμάνι κολυμ-
πόντας, είπα.

Μὰ είδα ὅτι είχαμε μακρύνει μίλια άπ' τή στεριά
κι έφοβήθηκα να γυρίσω.

Έξάλλου, φοβήθηκα ὅτι, αν ξεγαντζωνόμουν, θα
μοῦ έδινε καμιά δαγκωνιά τὸ δελφίни για τὸ άσχημο
άστείο πού του είχα παίξει, να βρεθῶ ξαφνικά στή
ράχη του. Έμεινα λοιπόν εκεί πού ήμουν.

“Οχ, δέν πιστεύω να βρέθηκε άλλος στή θέση μου!
Τὸ φαντάζεστε αυτό; Νά 'σαι καβάλα σ' ένα δελ-

φίνοι και νά τραβᾶς πρὸς τὸ ἄγνωστο; Κοιτάζω πίσω μου. Μόλις διέκρινα τὴν ἄνδρο σὰ σκιά. Σὲ λίγο τὴν ἔχασα ἐντελῶς ἀπὸ τὰ μάτια μου.

Τὸ δελφίνι εἶχε βάλει πλώρη γιὰ τὸ νοτιά. Προσπεράσαμε τὴν Τήνο καὶ τὴ Μύκονο κι ἐτραβούσαμε γιὰ τὴ Σαντορίνη. Τέλος, ἔπειτα ἀπὸ καμιά ὥρα εἶχανε χαθῆ ὅλα τὰ νησιὰ ἀπὸ τὰ μάτια μου.

—“Ὅχ, εἶπα μέσα μου, αὐτὸ τὸ δαιμονισμένο ἔχει σκοπὸ νὰ μὲ πάη στὴν Ἀφρική. Χάθηκα!

Τί νὰ κάμω; Γαντζώθηκα πιὸ καλὰ στὴ ράχη τοῦ δελφινιοῦ καὶ ἐναπόθεσα τὶς ἐλπίδες μου στὰ πόδια τοῦ Κυρίου. Ἐκείνη τὴ στιγμή θὰ τρέχαμε περισσότερο ἀπὸ ἐνενήντα μίλια τὴν ὥρα. Περνούσαμε ἀπὸ ἓνα μέρος ποῦ ἡ θάλασσα ἦτανε γεμάτη φύκια, λείψανᾶ ἀπὸ ναυάγια, σανίδια καὶ τὰ ρέστα. Ἀπλώνω τὸ χέρι καὶ ἀρπάζω ἓνα σανίδι. Ἔ, λοιπόν, αὐτὸ τὸ σανίδι, ποῦ τὸ πῆρα στὰ χέρια χωρὶς σκοπὸ, στάθηκε γιὰ μένα πραγματικὴ «σανίδα σωτηρίας».

Καθὼς τὸ κρατοῦσα στὰ χέρια μου, μοῦ ἤρθε ἡ ἰδέα νὰ τὸ χρησιμοποιήσω ὡς τιμόνι. Σκέφτηκα ὅτι μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ θὰ κανόνιζα ἐγὼ τὴν πορεία τοῦ δελφινιοῦ καὶ δὲ θὰ τὸ ἄφηνα νὰ μὲ πηγαίνει ὅπου θέλει. Ἀμέσως, λοιπόν, θέτω σὲ ἐφαρμογὴ τὴν ἔμπνευσή μου. Δυστυχῶς, ὅμως, τὸ πείραμα ἀπέτυχε. Ποῦ ν' ἀκούση τιμόνι αὐτὸ τὸ θηρίο!...

Ἐτοιμαζόμενοι νὰ πετάξω τὸ σανίδι, ἀλλὰ τὴν τελευταία στιγμή κρατήθηκα, γιὰτὶ μοῦ ἤρθε μιὰ ἰδέα πιὸ καλή. Εἶχα ἰδεῖ μιὰ φορὰ κάποιον χωρὶκό ποῦ κυβερνοῦσε τὸ γάϊδαρό του μ' ἓνα παρόμοιο σανίδι.

Καβάλα καθώς ήτανε, κρατούσε στο χέρι του το σανίδι, και σε κάθε σταυροδρόμι χτυπούσε το γάιδαρο ἄλλοτε στο δεξιό μάγουλο και ἄλλοτε στο ἄριστερό. "Όταν ἤθελε νά τραβήξει ἄριστερά, χτυπούσε το γάιδαρο στο δεξιό μάγουλο, κι ὅταν ἤθελε νά πάη δεξιά, τὸν χτυπούσε ἄριστερά. "Ἐ, λοιπόν, τὸ ἴδιο ἀκριβῶς ἔκαμα κι ἐγὼ μὲ τὸ δελφίни. Καθὼς τραβοῦσε πρὸς τὸ νοτιά, κατευθεῖαν γιὰ τὴν Ἀφρικὴ, τοῦ δίνω μιὰ μὲ τὸ σανίδι στο δεξιὸ μάγουλο και τὸ ἀναγκάζω νά γυρίση πρὸς ἀνατολὰς, πρὸς τὴ Συρία και τὴν Κύπρο. "Ἐπειτα τοῦ δίνω ἄλλη μιὰ στο ἴδιο μέρος, και τὸ γυρίζω πρὸς βορρᾶν. Τώρα πλέον ἐτραβοῦσαμε γραμμὴ γιὰ τὰ ἑλληνικὰ νερά. Σὲ κάμποση ὥρα ὑπολόγισα ὅτι βρισκόμαστε μεταξὺ Καρπάθου και Κρήτης. Τότε βλέπω τὸ δελφίни νά στρέφη ἀπότομα ἄριστερά και νά βάζη πλώρη γιὰ τὴν Κρήτη. Χωρὶς νά χάσω καιρό, τοῦ δίνω μιὰ μὲ τὸ σανίδι στο ἄριστερὸ μάγουλο και τὸ φέρνω στὸν ἴσιο δρόμο, δηλαδὴ στὴ γραμμὴ πρὸς τὶς Κυκλάδες. "Ἐτσι, χτυπώντας τὸ δελφίни ἄλλοτε στο ἄριστερὸ μάγουλο και ἄλλοτε στο δεξιό, κατάφερα νά τὸ ξαναφέρω στὴν Ἄνδρο και νά τὸ μπάσω θριαμβευτικὰ στο λιμάνι. Τὴν ὥρα πού ἔμπαινα, σήκωσα τὸ σανίδι κι ἐχαιρέτησα τὸν κόσμον πού εἶχε συναχθῆ στὴν παραλία. "Ἐπειτα, κάτου ἀπὸ τὰ μάτια τοῦ κόσμου πού μὲ χαιρετοῦσε μὲ φωνές, ἔκαμα μιὰ βόλτα γύρω γύρω στο λιμάνι και τέλος σταμάτησα στὴν ἀμμουδιά, ὅπου και ἀφίππευσα. Πήδησα κάτου ἀπὸ τὴ ράχη τοῦ δελφινιοῦ κι ἐβγήκα ἔξω, ἐνῶ τοῦτο ἔφευγε ὀλοταχῶς πρὸς τὴν ἔξοδο τοῦ

λιμανιοῦ. Ἐπὶ τότε δὲν ξαναφάνηκε δελφίνοι στὴν
Ἄνδρο.

(Ἀπὸ τὸ βιβλίο Ὁ Ψευτοθόδωρος)

ΓΙΩΡΓΗΣ ΚΡΟΚΟΣ

Καλοκαιρινὲς φιλίες

Ἔχω φίλο μου τὸν ἥλιο
κι ἓνα τζίτζικα τρελό.
Τὸ τζίτζικι σ' ἓναν κλῶνο
καὶ τὸν ἥλιο στὸ γιαλό.

Τὸ τζίτζικι μοῦ παινεύει
τὴν ξανθὴ καλοκαιριὰ
κι ὁ κὺρ ἥλιος ζωγραφίζει
τὴ γαλάζια ἀπλοχωριά.

Τὸ τζίτζικι μὲ μαθαίνει
ξένοιαστα νὰ τραγουδῶ
κι ὁ κὺρ ἥλιος σὰν τὸ γλάρο
πά' στὸ κύμα νὰ πηδῶ.

Τὸ τζίτζικι κι ὁ κὺρ ἥλιος,
σὰ δασκάλοι μου καλοί,
μ' ἔχουν μάθει πῶς νὰ κάνω
καλοκαίρι τῆ ζωή.

(Ἀπὸ τὶς Χελιδονοφωλιές)

ΤΑΚΗΣ ΧΑΤΖΗΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ

Ένας ταξιδευτής από την αρχαία Φώκαια

ΟΙΠΟΝ, ή θάλασσα είναι πάντα ένα κάλεσμα γι' άγνωστους κόσμους. Τα κύματα, τὸ τραγούδι της, ακόμα και τὰ σιγαλινὰ μурμουρητά της, θαρρείς πὼς ἄλλο δὲ λέν παρά ἕνα ἀδιάκοπο «ἔλα, ἔλα, ἔλα», ἀφήνοντας πίσω ἀπ' τὶς σιωπὲς ποὺ μεσολαβοῦν, νὰ μαντεύη κανεὶς ἕνα σωρὸ ἐλκυστικές ἱστορίες καὶ περιπέτειες, ἄξιες νὰ δοξάζουν τὴν περηφάνια τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ Δάμας ἄκουσε ἀπὸ μικρὸς αὐτὸ τὸ κάλεσμα. Κι ὅσο ἔβλεπε τοὺς συμπατριῶτες του νὰ μαρκέρνουν στὰ μεγάλα τους καράβια, φεύγοντας γιὰ τοὺς μυθικοὺς τόπους τῆς Δύσης, ἀπ' ὅπου ἔρχονταν ἕνα σωρὸ φῆμες καὶ διηγήσεις γιὰ πλοῦτο καὶ δόξα, τόσο σκιρτοῦσε ἡ καρδιά του. Ὁ νοῦς του ποτὲ δὲν καθόταν στὸ κεφάλι του. Εἶχε ἀκούσει γιὰ τὸν πάππο του, πὼς ταξίδεψε μονάχος, πέρασε τὸν κόλπο τῆς Κόρινθος, βγήκε στ' ἀνοιχτὸ

πέλαγος παλεύοντας με τὰ κύματα, ἔφτασε στή Σικελία, ὅπου εἶχαν τὶς ἀποικίες τοὺς Χαλκιδεῖς, Κορίνθιοι, Μεγαρεῖς, Ἀχαιοί, Σπαρτιάτες κι ἄλλοι, τὴν πέρασε, βγήκε ἀκόμα πέρ' ἀπ' αὐτὴν, ταξίδεψε στὰ τυφλὰ μερόνυχτα ὀλόκληρα· κανένας δὲν εἶχε τολμήσει αὐτὴν τὴν ἄγρια κι ἄνιση πάλι με τὴν ἀτέλειωτη θάλασσα, ἐκεῖνος ἦταν ὁ πρῶτος, ἤθελε νὰ ὕφτανε σὲ μιὰ καινούρια γῆ, νὰ ὀστηνε τὸ τρόπαιο τῆς μικρῆς Φώκαιας, κλαίγοντας ἀπὸ χαρὰ καὶ συγκίνηση. Οἱ ἄνεμοι τὸν ἔριξαν ναυαγὸ σ' ἀπόκρημνα βράχια μιᾶς πρωτόθωρης ἀκτῆς. "Ὅλοι οἱ σύντροφοί του χάθηκαν, ἐκτὸς ἀπ' ἓναν κουτσοπόδαρο, πὺ ἐμεινε κοντὰ του ὡς τὸ τέλος. Ταλαιπωρημένοι καὶ ἀτάκοποι, ἔψαξαν παντοῦ γυροτρόγυρα, μήπως βροῦν τίποτα ἀνθρώπινα ἴχνη καὶ γυρέψουν βοήθεια. Γιὰ κακὴ τους τύχη δὲν εἶδαν ψυχὴ πουθενά. Περπάτησαν ἀκρογιαλιά ἀκρογιαλιά. Μάταια. Ἡ γῆ τοὺς κοίταζε σιωπηλὴ κι ἀνέκφραστη κι ἄξενη." Ἀρχισαν νὰ περνοῦν οἱ ὥρες. Βράδιασε. Νύχτωσε. Ξημέρωσε. Ξαναβράδιασε. Ἡ δίψα τοὺς θέριζε. Ὁ παπποὺς δὲν ἀντέξε. Χτυπημένος ἀπ' ἓνα μαδέρι κατάστηθα, τὴν ὥρα πὺ τὸ καράβι ἔσπασε στοὺς βράχους καὶ βούλιαζε, ἐνιωθε λίγο λίγο νὰ τοῦ φεύγη ἡ ἀναπνοή. Πολέμησε νὰ κρατηθῆ ὅσο μποροῦσε περισσότερο. Ξαναξημέρωσε. Περπάτησαν ἀκόμα. Ἦταν κι ὁ ἥλιος φλογερός, καθὼς ἀψήλωνε στὸν οὐρανό, κι οἱ ἀτμοὶ ἀπ' τὴ γῆ πνιγηροί. Γονάτισε ἀκριβῶς τὴ στιγμή πὺ εἶδαν μακριά, πίσω ἀπ' ἓνα λόφο, ν' ἀνεβαίνει κάπνός. Δάκρυσε. Ὑστερα ἔσφιξε τὰ δόντια, νὰ μὴ

δείξει πώς λύγισε. Ἔτσι ἔπесе. Ἡ ψυχὴ του πέταξε σὰν τοῦ πουλιοῦ.

Ἔτσι αὐτὰ τὰ διηγήθηκε ὁ σύντροφος, ἐκεῖνος ὁ κουτσοπόδαρος, σὰ γύρισε, ὕστερ' ἀπὸ δυὸ χρόνια, στὴ Φώκαια. Ἡ περιπέτεια διαδόθηκε σ' ὅλη τὴν πόλη. Τὴν ἔλεγαν σ' ὅλα τὰ σπίτια. Μόνο ποὺ δὲν μποροῦσαν νὰ ποῦν μὲ σιγουριὰ ποιὰ νὰ ἔταν αὐτὴ ἡ γῆ, ἡ ἄγνωστη, ποὺ πάτησε πρῶτος ὁ συμπατριώτης τους.

—Ἐκεῖνα τὰ χρόνια, ἄλλα καράβια μας εἶχαν πατήσει στὰ νότια παράλια τῆς Γαλατίας, ιδρύοντας τὴ Μασσαλία, τὴ μεγάλη ἀποικία μας. Εἶπα, λοιπόν, μὲ τὸ νοῦ μου πὼς ὁ πάππος θὰ ἔχε βάλει πλώρη ἀκόμα πιὸ νότια, κι ἀκόμα πιὸ δυτικά, νὰ φτάσει πιὸ μακριὰ ἀπ' τοὺς ἄλλους. Κι εἶπα πὼς μιά κι ἐκεῖνος δὲν τὰ κατάφερε, θὰ τὰ κατάφερα ἐγώ...

...Ἔτσι, μιὰ μέρα, ὁ Δάμας μπαρκάρησε σ' ἓνα μεγάλο ἐμπορικό. Ἦταν δὲν ἦταν δεκάξι χρονῶ. Πέρασαν πρῶτ' ἀπ' τὴ Δῆλο. Ἀνέβηκαν καὶ προσκύνησαν στὸ ναὸ τοῦ Ἀπόλλωνα. Ὑστερα ἄνοιξαν πανιὰ κατὰ τὰ νότια, ἔφτασαν στὸ ἀκρωτήρι τοῦ Μαλέα, τὸ πέρασαν, ἀνέβηκαν βόρεια, κατὰ τὴν Κέρκυρα. Κουβαλοῦσαν σιτάρια. Ἀπ' τὴν Κέρκυρα τράβηξαν Ἰταλία. Ἡ καρδιά τοῦ ἀγοριοῦ ἦταν ὀλόιδια μὲ τὸ καράβι. Τὰ πανιὰ τῆς ἦταν φουσκωμένα πάντα ἀπὸ οὐριους ἀνέμους. Ἐπιασαν ὅλα τὰ γνωστὰ λιμάνια: Σύβαρις, Κρότων, Ρήγιο, Μεσσήνη, Ἀκράγας, Γέλα. Ἐδωσαν τὸ σιτᾶρι καὶ πῆραν σίδηρο. Ἐδωσαν τὸ σίδηρο καὶ πῆραν χαλκό. Ταξίδεψαν νότια, ἔφτασαν στὴν Καρ-

χηδόνα, πήραν έλεφαντόδοντα, γύρισαν πίσω, έφτασαν στις άκτες του Νείλου, πήραν άρώματα, ανέβηκαν στην Κύπρο. Το έμπόριο κι οί περιπλανήσεις αυτές βάσταξαν καιρούς και καιρούς. Ή θάλασσα είχε γίνει τó κρεβάτι του Δάμα, ή κούνια του. Μέσα σ' αυτήν τήν κούνια λίκνιζε, όποτε έβρισκε τόν καιρό, τις ώρες πού ξεκουραζόταν, τά όνειρά του. Κάποτε θ' άποκτούσε κι αυτός δικό του καράβι. Θά 'κανε, βέβαια, έμπόρια μ' όλα τά λιμάνια, άπ' τή Δύση ως τήν Άνατολή, κι άπ' τó Βορρά ως τó Νότο. Μά πιό πολύ ήθελε νά 'βρισκε τά ίχνη του χαμένου του παππού, εκείνου του πεισματάρη γερο-ταξιδευτή, πού χάθηκε τόσο άδοξα.

Πέρασαν άρκετά χρόνια. Ήγινε σαραντάρης, καί. Κάποτε ήρθε ή ώρα. Δέν ήταν μεγάλο τó καράβι του. Μά ήταν μεγάλη ή λαχτάρα του κι ή καρδιά του. Ήνοιξε πανιά. Τή θάλασσα πιά τήν ήξερε σπιθαμή πρós σπιθαμή. Ήξερε, όχι μονάχα τά λιμάνια, αλλά και τούς όρμους όπου μπορούσε νά βρῆ κανείς καταφύγιο, όταν τά κύματα κι οί άγριοι άνεμοι σήκωναν άπειλητικά τή μανία τους ένάντια στους ταξιδιώτες. Ήφτασε στη Σικελία σέ λίγες μέρες. Πέρασε άπ' τó στενό τῆς Μεσσήνης. Κατηφόρισε πρós τόν Άκράγαντα. Ήκει πόδισε άρκετές μέρες. Φυσούσαν δυνατοί νοτιοδυτικοί άγέρηδες, σήκωναν τά κύματα θεριά, όλάκερο τó πέλαγος θαρρούσες κι ήταν σκαμμένο σέ βαθιούς λάκκους με πελώρια στόματα, έτοιμα νά σέ καταπιούν. Ήταν κόπασε ό καιρός, ό Δάμας φώναξε τó πλήρωμα και τούς ειπε πώς τó ταξίδι τους

ἀπὸ δῶ καὶ μπρὸς δὲ θά 'ταν εὐκόλο, προπάντων γιατί δὲ θά πήγαιναν σὲ γνωστὰ μέρη. Ἴσως νὰ μὴν ἔβρισκαν οὔτε ἄνθρωπο γιὰ δεῖγμα, ὅπου θά πλευρίζαν. Ἦταν σύμφωνοι νὰ τὸν ἀκολουθήσουν; Ἄν ναί, κι ἂν κατάφερναν νὰ φτάσουν στὴ στεριά πὸ λογάριζε, θά 'χτιζαν ἐκεῖ μιὰ καινούρια Φώκαια, μιὰ καινούρια πατρίδα, καὶ θά γίνονταν οἱ ἄρχοντές της. Ὅλοι εἶπαν «ναί» μὲ μιὰ φωνή. Ξεκίνησαν. Ἡ θάλασσα ἦταν μόλις ρυτιδωμένη. Τὸ ἔλαφρὸ ἀεράκι ἦταν πρίμο, θαρρεῖς τοὺς ταξίδευε στὰ φτερά του. Οἱ ναῦτες τραγουδοῦσαν, μὲ τ' ὄραμα τῆς καινούριας γῆς στὰ μάτια. Τὴν τρίτη μέρα ὁ ἀγέρας δυνάμωσε. Ἡ θάλασσα ἔγινε μπλάβα, ἐνῶ δεξιά τους φάνηκαν βαριά μολυβένια σύννεφα. Τὰ κύματα δὲν ἄργησαν νὰ σηκωθοῦν. Ἦταν σὰ σκοτεινὰ ἄγρια θεριά, πὸ χιμοῦσαν καταπάνω στὸ καράβι μανιασμένα, δίχως ἔλεος. Τὰ ξάρτια ἔτριζαν ἀπελπισμένα. Οἱ ναῦτες ὅλοι πάλευαν στίς κουπαστές, στὴ γέφυρα, στὰ κατάρτια. Τὸ σκάφος ἔγινε καρυδότσιφλο. Μιὰ ἔγερνε δεξιά, μιὰ ζερβά, μιὰ ἢ πλώρη του τινάζοταν ἀψηλά, χτυπημένη ἀπὸ τυφλὸ κύμα, μιὰ ἔπεφτε βαθιά, μὲς στὸ κενὸ πὸ ἄφηνε πίσω του αὐτὸ τὸ ἴδιο τὸ κύμα. Τὸ κακὸ βάσταξε μέρες πέντε. Τὴν ἕκτη, ἡ θάλασσα ἀναπάντεχα γαλήνεψε, ἔγινε λάδι. Οἱ ναῦτες, σωστὰ πτώματα, ἔπεσαν καὶ κοιμήθηκαν ἕναν ἀξύπνητο ὕπνο, ὅπου βρῆκαν: ἀπάνω σὲ σκοινιά, χάμου στὸ κατὰστρωμα, κάτω, μέσα στ' ἀμπάρια. Ὡς κι ὁ τιμονιέρης κοιμήθηκε ἀπάνω στὸ τιμόνι του. Σὰν ξύπνησαν, εἶδαν μπροστά τους ξαφνικὰ στεριά. Ἔβαλαν

τίς φωνές, πηδοῦσαν, χόρευαν, τραγουδοῦσαν. Ἐπιασαν τὰ κουριά, ἔφτασαν κοντὰ στήν ἀκτῆ. Βγῆκαν. Φίλησαν τὰ καινούρια χώματα. Ἐκλαιγαν ἀπό χαρά. Ὁ Δάμας ἔνωσε πῶς συναντιόταν μέ τὸ θρύλο τοῦ παπποῦ του, μέ τὸν ἴδιο τὸν παππού. Ἦταν σὰ νὰ τὸν ἔβλεπε μπροστά του ξεσκισμένον, χτυπημένο, ταλαιπωρημένο, νὰ ψάχνη γιά λίγη βοήθεια. Ἐσκυψε κι ἄγγισε τὴν ἄγνωστη γῆ, καί μέσα στή χούφτα του ἦταν σὰ νὰ ἴνωσε τοὺς ἀδύνατους παλμοὺς τῆς χαμένης πρὶν τόσα χρόνια καρδιάς ἐκείνου τοῦ ἥρωικοῦ ἀνθρώπου. Αἰσθάνθηκε περήφανος. Ὁ νοῦς του ἔτρεξε πίσω, στήν Ἰωνικὴ πατρίδα. Ἄν ἤξεραν τὸ κατόρθωμά του!...

(Ἀπὸ τὸ βιβλίον Ἰτε παίδες...)

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

Θάμα

θάμα : ἀπ' τοῦ πεύκου τὸν κορμὸ
ξεκόλλησε μιὰ φλούδα.

Δὲν ἔπεσε, φτερούγισε
κι ἔγινε πεταλούδα.

(Ἀπὸ τὴν Σπίθεξ στὴ στάχτη)

Θύελλα

αὔρα τὰ βουνά,
καταχνιὰ τὰ θάφτει.
Θύελλα περνᾶ,
καὶ βροντᾶ κι ἀστράφτει.

Ἄνεμος φυσᾶ,
ἢ καλύβα τρίζει,
ὁ γιαλὸς λυσσᾶ,
κυματεῖ κι ἀφρίζει.

Γλᾶρος ποὺ πετᾶ
γιὰ φαγὶ γυρεύει.
Βάρκα στ' ἀνοιχτά,
ναύτης κινδυνεύει.

Ἄχ! παρακαλῶ,
κάμε, Πλάστη, χάρη!
Σῶσε τὸν καλό,
τὸ φτώχὸ βαρκάρη!

(Ἀπὸ Τὰ ἅπαντα τοῦ Γεωργίου Βιζυηνοῦ)

Α. ΚΟΥΡΤΙΔΗΣ - Γ. ΚΟΝΙΔΑΡΗΣ

Τὰ μεγάλα Παναθήναια

"Ένα παιδί, στην αρχαία Αθήνα, περιγράφει την πιό μεγάλη γιορτή της πόλης.

ΗΜΕΡΩΣΕ ή μεγάλη μέρα. Τὰ Παναθήναια άρχισαν από τὸ πρωί με άγώνες ίππικούς, κοντά στον Ίλισό.

Οί πλουσιότεροι Αθηναίοι είχαν στείλει εκεί τὰ καλύτερα άλογά τους. Τὰ όδηγοΰσαν οί γιοί τους, άν ήταν έφηβοί. Και ό Λεωκράτης έστειλε έξι άλογα θαυμάσια. Ό φίλος μου ό Κλεισθένης ήταν λυπημένος, πού δέν ήταν άκόμη δεκαοχτώ χρονών, για ν' άγωνιστή με τὰ πατρικά του άλογα.

Με πόση χάρη καβαλίκεψαν οί όμορφοι νέοι τὰ περήφανα άλογά τους! Και πόσο εύκολα τὰ όδηγοΰσαν, γιατί ήσαν έξυπνα και καταλάβαιναγ μ' εύκολία τί θέλει ό καβαλάρης τους.

Άνυπομονοΰσαν νά παραβγοΰν στο τρέξιμο. Κρατοΰσαν τὰ κεφάλια τους ψηλά, τὰ μάτια τους έβγαζαν

φλόγες. Μὲ αὐτιά ὀλόρθα στέκονταν στὴ σειρὰ καὶ περίμεναν ν' ἀκούσουν τὴ σάλπιγγα γιὰ νὰ ὀρμήσουν.

Ἄργουσε ἡ σάλπιγγα, καὶ αὐτὰ στενοχωριοῦνταν· δάγκαναν τὰ χαλινάρια τους, κινουῦσαν τὴ χαιτὴ τους καὶ χτυποῦσαν τὸ χῶμα μὲ τὰ λεπτὰ καὶ δυνατὰ τους πόδια. Πολλὰ χλιμίντριζαν κι ἔδειχναν ἔτσι τὴ στενοχώρια τους.

Ἐξαφνα ἀκούστηκε τὸ σάλπισμα, καὶ ἄρχισε ὁ ἀγώνας. Τὰ φιλότιμα ζῶα λὲς καὶ πετοῦν. Τὸ χῶμα μόλις τὸ ἀγγίζουν. Τὰ πέταλά τους βγάζουν σπίθες. Θαρρεῖς πῶς εἶναι ἓνα σῶμα μὲ τὸν καβαλάρη καὶ μιὰ θέληση ἔχουν καὶ οἱ δύο, πῶς νὰ κερδίσουν τὸ βραβεῖο τῆς νίκης.

Ἀπὸ μικρὸ παιδί ἀγαποῦσα τ' ἄλογα· μὰ ἐκείνη τὴν ἡμέρα τὰ λάτρευα. Ὁ πατέρας μου, βλέποντας τὴν ἀγάπη μου καὶ τὸν ἐνθουσιασμό μου, μοῦ φανέρωσε ἓνα μυστικό. Μοῦ εἶπε πῶς μεγάλωνε γιὰ μένα ἓνα πολὺ ὄμορφο πουλαράκι. Ἀπὸ τὴ χαρὰ μου ἄρπαξα τὸ χέρι του καὶ τοῦ τὸ φίλησα. Δὲν τοῦ εἶπα ὅμως λέξη, γιατί ὅλη μου ἡ προσοχὴ ἦταν στ' ἄλογα ποὺ ἔτρεχαν.

Κι ἐγώ, ὅπως καὶ ὅλος ὁ ἄλλος κόσμος, μὲ καρδιοχτύπι περιμέναμε τὸ ἀποτέλεσμα. Περιμέναμε νὰ δοῦμε ποιὸς θὰ ἦταν ὁ εὐτυχισμένος ποὺ θὰ ἔπαιρνε τὸ βραβεῖο σ' αὐτὸ τὸ ἀγώνισμα. Ὅλοι ἐλπίσαμε πῶς θὰ νικοῦσαν τ' ἄλογα τοῦ Λεωκράτη· καὶ οἱ ἐλπίδες μας βγήκαν ἀληθινές. Ἀπὸ τὰ ἕξι ἄλογά του, τὰ πέντε νίκησαν.

Ἦστερα ἀπὸ τοὺς ἵππικούς ἀγῶνες, ἄρχισαν τ' ἄλ-

λα ἀγωνίσματα, τὸ πάλεμα, τὸ τρέξιμο, τὸ πήδημα, ὁ δίσκος, τὸ κοντάρι. Τὸ σχολεῖο μας ἐπῆρε τέσσερα πρῶτα βραβεῖα. Ὁ Θεαγένης νίκησε στὸ κοντάρι, ὁ Κλεισθένης στὸ δίσκο, ὁ Λυκίδας στὸ πάλεμα κι ἐγὼ στὸ τρέξιμο. Ἐνα ὄμορφο στεφάνι, καμωμένο μὲ κλαδιά ἀπὸ τὴν ἱερὴ ἐλιά τῆς Ἀθηναῶς κι ἓνα θαυμάσιο πήλινο ἀγγεῖο μὲ λάδι ἀπὸ τὴν ἴδια ἐλιά, ἦταν τὸ βραβεῖο τῆς νίκης μας.

Ἔστερα ἄρχισαν οἱ μουσικοὶ ἀγῶνες στὸ Ὠδεῖο, κάτω ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολη. Καὶ σ' αὐτοὺς δὲν ἔμεινε πίσω τὸ σχολεῖο μας· νίκησε ὁ Κλεισθένης καὶ πῆρε τὸ στεφάνι. Ἐγὼ πῆρα τὸν πρῶτο ἔπαινο.

Τὸ πιὸ ὠραῖο μέρος στὴ μεγάλη αὐτὴ γιορτὴ ἦταν ἡ πομπή. Τρέξαμε κι ἐμεῖς γρήγορα νὰ πιάσουμε θέση, γιὰ νὰ δοῦμε καλά.

Χιλιάδες κόσμος ξεκινοῦσε ἀπὸ τὸν Κεραμεικὸ, νὰ φέρη ὡς τὴν Ἀκρόπολη τὸν νέο πέπλο τῆς θεᾶς.

Δὲν εἶχαν δεῖ τὰ μάτια μου ὡς τότε τέτοιο ἀριστούργημα. Τὸν πέπλο αὐτὸν τὸν εἶχαν ὑφάνει τὰ καλύτερα κορίτσια τῆς Ἀθήνας καὶ εἶχαν κεντήσει ἀπάνω μὲ τέχνη μεγάλα κατορθώματα τῆς θεᾶς.

Ἐμπρὸς ἔμπρὸς στὴν πομπὴ ἦταν πολλὲς σειρὲς κορίτσια ἀπὸ τὶς πιὸ ἀριστοκρατικὲς οἰκογένειες. Ἦταν ντυμένα ὄμορφα καὶ φοροῦσαν στεφάνια ἀπὸ κρίνους στὰ κεφάλια τους. Μὲ τ' ἄσπρα τους χέρια βαστοῦσαν στὸ κεφάλι τους ἀπὸ ἓνα πανεράκι, ποῦ εἶχε μέσα ὅσα χρειάζονταν γιὰ τὴ θυσία.

Ἐπειτα ἔρχονταν ἄλλες σειρὲς κορίτσια, ποῦ οἱ γονεῖς τους δὲν ἦταν ντόπιοι Ἀθηναῖοι. Αὐτὰ κρα-

τοῦσαν τὰ καπέλα καὶ τὶς ὀμπρέλες τῶν Ἀθηναίων παρθένων ποὺ πήγαιναν μπροστὰ τους.

Πίσω ἀπὸ τὰ κορίτσια ἀκολουθοῦσαν γέροι σοβαροί, ποὺ οἱ ἄσπρες γενειάδες τους κυμάτιζαν ἀπάνω στοὺς καθαροὺς χιτῶνες τους. Φοροῦσαν στὸ κεφάλι τους στεφάνι ἀπὸ ἄσπρα τριαντάφυλλα καὶ εἶχαν στὰ χέρια τους κλωνάρια ἀπὸ ἐλιά.

Ἐπειτα ἀπ' αὐτοὺς ἔρχονταν πολλὲς σειρὲς ἀπὸ ὠραίους ἀνθοστολισμένους ἄντρες· ἦταν ὅλοι ψηλοί, λεβέντες, καὶ κρατοῦσαν λόγχες κι ἀσπίδες, σὰ νὰ πήγαιναν στὸν πόλεμο.

Πίσω ἀπ' αὐτοὺς ἀκολουθοῦσαν οἱ ἔφηβοι, παλικάρια δεκαοχτῶ χρονῶν, ντυμένοι πολὺ ὁμορφα, ἄλλοι καβάλα σὲ ὠραῖα ἄλογα καὶ ἄλλοι πεζοί.

Τελευταῖα ἔρχονταν πολλὲς σειρὲς παιδιὰ, ὅλα καλοκαμωμένα· φοροῦσαν στενὸ χιτῶνα καὶ στὸ κεφάλι στεφάνι ἀπὸ τριαντάφυλλα.

Ὑστερα ἦταν οἱ ἀντιπρόσωποι, ποὺ ἔστειλαν οἱ ἀποικίες ἐπίτηδες γιὰ τὴν πομπή.

Κάθε συντροφιά ἔψελνε τὸν ὕμνο στὴ θεά. Πίσω ἀπὸ τοὺς ξένους ἀκολουθοῦσαν μουσικοί, ποὺ ἔπαιζαν κιθάρες καὶ αὐλοὺς, καὶ ὕστερα οἱ τραγουδιστές, ποὺ τραγουδοῦσαν μὲ γλυκιὰ φωνή.

Ἐπειτα ἀπ' ὅλα αὐτὰ, ἔρχόταν ἓνα παράξενο πλοῖο, ποὺ τὸ κουνοῦσαν ρόδες κρυμμένες. Στὸ κατάρτι του ἦταν ἀπλωμένος σὰν πανὶ ὁ νέος πέπλος τῆς θεᾶς.

Ἡ πομπὴ προχωροῦσε στὴν Ἀκρόπολη σιγὰ σιγὰ καὶ μὲ μεγαλοπρέπεια. Στὰ πεζοδρόμια δεξιὰ κι ἀριστερὰ στέκονταν χιλιάδες κόσμος κι ἔραιναν μὲ λου-

λούδια τὸν ἱερὸ πέπλο τῆς θεᾶς.

Ἔτσι φτάσαμε κάτω ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολη. Τὸ ἱερὸ πλοῖο σταμάτησε· καὶ τὸν πέπλο τῆς θεᾶς τὸν πῆραν τὰ κορίτσια μὲ μεγάλη εὐλάβεια.

Ἡ πομπὴ ἀνέβηκε τότε στὴν Ἀκρόπολη. Οἱ ὠραιότερες παρθένες μπῆκαν στὸ ναὸ τῆς Ἀθηνᾶς, τὸν Παρθενῶνα, καὶ πῆγαν νὰ κρεμάσουν τὸν πέπλο στὸ βωμὸ τῆς θεᾶς.

Νομίζω πὼς βλέπω ἀκόμη τὸν ἄρχοντα τῆς πολιτείας νὰ παίρνη ἀπὸ τὰ χέρια τῶν παρθένων τὸν ἱερὸ πέπλο καὶ νὰ τὸν προσφέρει στὴ θεά.

Τὸ βράδυ πῆγα μαζί μὲ τοὺς γονεῖς μου στὴ λαμπαδοδρομία τῶν ἐφήβων. Ὁ πρῶτος ἔφηβος ἀνάβει τὴ λαμπάδα τοῦ ἀπὸ τὸ βωμὸ, καὶ τρέχοντας δίνει τὴ φλόγα στὸ δεύτερο, ὁ δεύτερος στὸν τρίτο, κι ἔτσι ὡς τὸ τέλος. Ἀλίμονο σ' ὅποιον ἀφήση νὰ τοῦ σβῆση ἢ φωτιά του· τὸν βγάζουν ἔξω ἀπὸ τὴ σειρά, καὶ ὄλο τὸ πλῆθος τὸν κυνηγᾷ μὲ φωνές περιπαιχτικές.

Ἡ λαμπαδοδρομία εἶναι ἀπὸ τὶς ὠραιότερες διασκεδάσεις πὺ μπορεῖ κανεὶς νὰ χαρῆ στὴ ζωὴ του.

Ἡ μεγάλη γιορτὴ τῆς θεᾶς κράτησε τέσσερις μέρες.

Τὴν τελευταία ἔσφαξαν χιλιάδες πρόβατα καὶ βόδια, ἔστρώσαν μεγάλα τραπέζια μέσα σὲ δημόσιους κήπους κι ὄλος ὁ λαὸς ἔφαγε καὶ ἤπιε. Ὕστερα ἄρχισαν οἱ μουσικές, τὰ τραγούδια καὶ οἱ χοροί, καὶ κράτησαν ὡς τὸ πρωί.

(Ἀπὸ τὸ βιβλίον *Στὰ παλιὰ χρόνια*)

Τὰ δέντρα τοῦ δρόμου

ἓνα δρόμο ἀράδα ἀράδα
δέντρο δέντρο ἀντικριστὰ
κλῶνο δίνει, κλῶνο ἀγγίζει,
τό 'να τ' ἄλλο χαιρετᾷ.

—Καλημέρα, Πολυάνθη.

—Καλημέρα, Ἴσκιερé.

—Πῶς περνᾷς, καλέ μου φίλε,
Πυκνοφύλλη δροσερέ ;

—Τῆ μισῆ χρονιὰ πεθαίνω
κι ἀνασταίνομαι ξανά.
Μιὰ μὲ φύλλα, μιὰ μὲ γύμνια
ὄλ' ἡ ζήση μου περνᾷ.

—Καληνύχτα, Βαθιορίζη.

—Καληνύχτα, Φωλιαστή.

—Καληνύχτα, Ἀστεροκλάδη.

—Καληνύχτα, Χορευτή.

(Ἀπὸ τὶς Χελιδονοφωλιές)

Ὁ τζίτζικας

Ποῦ εἶσαι τάχα ἐδῶ κοντά μου,
τζίτζικά μου, τζίτζικά μου,
ποῦ εἶσαι τάχα σκαλωμένος
καὶ λαλεῖς εὐτυχισμένος ;

Τί χαρούμενος ποῦ θά 'σαι !
Μὲς στὴν πράσινη μουριά μου
τραγουδεῖς κι ἀποκοιμᾶσαι,
τζίτζικά μου, τζίτζικά μου !

Τραγουδεῖς τὸ μεσημέρι,
τζίτζικά μου, τζίτζικά μου,
τραγουδεῖς τὸ καλοκαίρι
ποῦ στὸ δέντρο σ' ἔχει φέρει.

Τραγουδεῖς πολὺ κοντά μου.
Στὸν κορμό, στὸν κλάδο νά 'σαι ;
Δὲ σὲ πιάνω, μὴ φοβᾶσαι,
τζίτζικά μου, τζίτζικά μου !

(Ἀπὸ τὰ Παιδικὰ τραγούδια)

ΣΤΡΑΤΗΣ ΜΥΡΙΒΗΛΗΣ

Στὰ πανιά

Ὁ Ἀντρέας, γιὸς τοῦ κύρ Θανάση, τοῦ καφετζῆ τοῦ λιμανιοῦ, εἶχε ἕναν καλὸ φίλο, τὸν Πετρή, κι ἕνα σκύλο, τὸν Κούρτ. Ὁ πατέρας τοῦ Πετρή, ὁ καπετάν Μπούρας, εἶχε ἕνα καΐκι, τὴ «Φανερωμένη», καὶ μιὰ βάρκα, ποὺ τὴν εἶχαν βαπτίσει τὰ παιδιά «Ἀργώ». Ναύτης τοῦ караβιουῦ ἦταν ὁ μπαρμπα-Λιάς. Μιὰ μέρα ὁ Ἀντρέας, πρὶν νὰ φύγει γιὰ μιὰ ἐκδρομὴ, κατεβαίνει στὸ λιμάνι, ὅπου ἡ «Φανερωμένη» ἐτοιμάζεται νὰ ξεκινήσει.

ΠΩΣ τὸ πρόβλεπε γιὰ τὸν καιρὸ ὁ καπετάνιος, ἔτσι κι ἔγινε.

Ἡ θάλασσα, ποὺ ἔτανε μπονάτσα* ἀπ' τὴν ὥρα ποὺ βράδιασε, χνούδιασε ἀνάλαφρα ἀπὸ ἕνα ψιλὸ ἀγεράκι, ἐκειδὰ κατὰ τὶς δυὸ. Τὸ φεγγάρι, ποὺ μόλις ἔπιανε νὰ παίρνη πίσω, φώτιζε ἀκόμα πλούσια τὰ γαληνεμένα νερά. Καὶ σὰν ἄρχισε νὰ φυσᾷ ψιλὸς λεβάντες,* θάμπωσε μακριὰ τὸ φωτερὸ καθρέφτη τῆς θάλασσας. Αὐτὴ ἡ σκούρα γραμμὴ ὀλοένα καὶ κόντευε. Τότε πάνω στὴ «Φανερωμένη» κουνήθηκαν τρεῖς ἴσκιοι. Ὁ καπετάνιος δίνει ἕνα κοντοσύλλαβο ὄρντινο,* κι ἀμέσως ὁ

ἡ μπονάτσα = καλοσύνη, γαλήνη

ὁ λεβάντες = ἀνατολικὸς ἄνεμος

τὸ ὄρντινο = διαταγὴ

μπαρμπα-Λιάς ἀρχίζει νὰ βιράρη* τὴ μικρὴ χειροκίνητη μπόμπα* τῆς πλώρης. Ἀκούγεται ἡ ἀλυσίδα πὸν τυλίγεται. Ἀνεβαίνει μ' ἓνα χαρούμενο χαρχάλεμα* ἢ ἄγκυρα τῆς μπρατσέρας.* Ὁ Πετρῆς εἶναι ἔξω, στὸ μόλο. Βγῆκε μὲ τὴν «Ἀργώ» νὰ λύση τὸ πλωριὸ παλαμάρι.

Τὴν ὥρα πὸν κάνει σκυφτὸς αὐτὴ τὴ δουλειά, νιώθει ἓνα χέρι ν' ἀκουμπᾷ στὸν ὤμο του. Σηκώνει τὸ κεφάλι καὶ βλέπει ἀπὸ πάνω του τὸν Ἀντρέα.

— Καλῶς μου τον, λέει, χωρὶς νὰ πάψη τὴ δουλειά του. Καλὰ ἔκανες κι ἤρθες. Θὰ λυπόμουνα ἀλήθεια νὰ φεύγαμε χωρὶς νὰ σέ ξαναδῶ, Ἀντρέα.

Σηκώνεται καὶ τοῦ δίνει τὸ χέρι.

— Γειά σου, τὸ λοιπόν! Σὲ καμιὰ δεκαπενταριά μέρες, τὸ πολὺ, θὰ εἴμαστε πίσω καὶ θὰ τὰ ξαναποῦμε...

Ὁ Ἀντρέας, χωρὶς νὰ πάρη τὸ χέρι πὸν τοῦ ἀπλώνει ὁ φίλος του, κατεβαίνει ὁμορφα ὁμορφα μέσα στὴν «Ἀργώ», ἔτσι πὸν εἶναι, φορτωμένος τὸ γυλιὸ καὶ τὸ φύσκωμένο σακὶ του.

— Ἐλα, ἔμπαινε, λέει τοῦ Πετρῆ πὸν στέκεται καὶ τότε βλέπει σαστισμένος. Ἔχω νὰ σοῦ πῶ...

Ἀπὸ τὴν μπρατσέρα ἀκούγεται ἀκόμα ὁ ρυθμικὸς κρότος τῆς ἀλυσίδας πὸν τυλίγεται, καὶ οἱ μακαράδες* πὸν τραγουδοῦν κάτ' ἀπὸ τὰ σκοινιὰ στὰ ξάρτια.

Ὁ Πετρῆς μπαίνει μέσα στὴ βάρκα καὶ πηγαίνουν

βιράρω = τραβῶ μὲ βαροῦλκο

ἡ μπόμπα = μεγάλο μετάλλινο καρούλι τοῦ карабиου

χαρχάλεμα = θόρυβος

ἡ μπρατσέρα = εἶδος καϊκιῶ

ὁ μακαράς = καρούλι τῆς τροχαλίας

στο καράβι, μαζεύοντας τὸ παλαμάρι.

— Τί θὰ ποῦν αὐτά; ρωτᾷ τὸ καπετανόπαιδο.

— Τώρα θὰ σοῦ τὰ ξηγήσω ὅλα, λέει ὁ Ἄντρεας.

Ἄνεβαίνουνε στὴν μπρατσέρα.

— Καπετάνιο, λέει ὁ Ἄντρεας καὶ βγάζει τὸ σκοῦφο του, ὁ πατέρας μου σὲ παρακαλεῖ πολὺ νὰ μὲ πάρης μαζί στὸ ταξίδι τοῦτο. Θὰ σᾶς τὸ χρωστᾷ, λέει, μεγάλη χάρη. Κι ἐγώ... Θὰ δῆτε. Θὰ εἶμαι ἀκόμα ἕνας μοῦτσος μαζί μὲ τὸν Πετρή.

Ὁ καπετὰν Μπούρας στάθηκε καὶ τοὺς κοίταζε. Ξύνει τὰ μουστάκια του συλλογισμένος.

— Καλά... λέει στὸ τέλος. Μιὰ καὶ μοῦ τὸ γυρεῦει ὁ φίλος μου ὁ κύρ Θανάσης, δὲ γίνεται νὰ τοῦ χαλάσω τὸ χατίρι. Ὅμως, ξέρεις, βρὲ παιδί μου, γιὰ νὰ ἔμαστε ὀηλαδὴ ξηγημένοι, πάνω στὸ καράβι ἢ ζωὴ εἶναι κάπως ἄβολη. Εἶναι μέρες ποὺ δὲν καλοπερνᾶμε, σὰ νὰ λέμε, πάνω στὴ θάλασσα... Ἔ, δασκαλόπαιδο;

— Νὰ μὴ νοιάζεσαι γι' αὐτό, φωνάζει συγκινημένος ὁ Ἄντρεας. Θὰ δῆς... Θὰ δῆς πῶς θὰ τὰ καταφέρω. Ἔχω κουράγιο ἐγώ, δὲν εἶν' ἔτσι, Πετρή;

— Ἄ, ναί, ὅσο γι' αὐτό!... ἀποσώνει πρόθυμα ὁ Πετρής.

— ...Καὶ δὲν μποροῦσε ὁ βλογημένος ὁ κύρ Θανάσης νὰ μοῦ τὸ πῆ κὰν ἐχτές! λέει πάλι ὁ καπετάνιος. Δὲν μποροῦσε νὰ μοῦ τὸ πῆ ὁ βλογημένος; Θὰ τὰ κανόνιζα καλύτερα...

Ὁ Ἄντρεας νόμισε πῶς μιλοῦσε γιὰ τὶς κουμπάνιες.*

κουμπάνια = τὰ ἐφόδια

—“Εφερα, λέει, μαζί μου, πολλή γαλέτα και τυρί. Κοιτάτε... Φτάνει για μέρες!

Τοῦ δείχνει τὸ φουσκωμένο γυλιὸ καὶ ἓνα σακίδιο στρατιωτικὸ, κρεμασμένο στὸ πλευρό του, πὸν πάει νὰ σκάση ἀπὸ τὸ παραγέμισμα.

Ὁ καπετάνιος τοῦ χαϊδεύει τὸ κεφάλι.

—“Αιντε! λέει γελώντας. Δὲν πιστεύω δὰ νὰ μὴν περυσέψη τίποτα καὶ γιὰ σένα στὸ ντουλάπι τοῦ караβιοῦ, ἔ; Τί λὲς καὶ σύ, μπαρμπα-Λιά;

Ὁ μπαρμπα-Λιάς γελᾷ σὰ νὰ βήχη, γκάχ-γκάχ-γκάχ, καὶ δὲν ἀκούγεται τί λέει. Εἶναι στὶς χαρὲς του τώρα, πὸν λύνουν τέλος πάντων τὴν πρυμάτσα.*

Ὁ Ἄντρεάς ξεφορτώνεται στὴ στιγμή καὶ στρώνεται μονομιᾶς στὴ δουλειά. Ἄνοίγουνε τοὺς φλόκους* ὥσπου νὰ βγοῦν ἀπὸ τὸ λιμάνι. Ὁ καπετάνιος καθίζει στὸ τιμόνι.

* * *

Τὴν ὥρα πὸν τὸ καράβι ξεμπουκάρει ἀπὸ τὰ φανάρια τοῦ λιμανιοῦ, ὁ Πετρῆς φωνάζει ξάφνου:

— Κοίτα!

Ἄπλώνει τὸ χέρι πίσω κατὰ τὸ λιμάνι. Ὅλοι σηκώνουν τὸ κεφάλι καὶ βλέπουν πρὸς τὰ κεῖ.

Ἀλήθεια, κάποιος κολυμπᾷ καταπόδι τῆς «Φανερωμένης». Ἐνα κεφάλι φαίνεται νὰ μαυρολογᾷ μέσα στὸν ἴσκιο τῶν ἀραγμένων караβιῶν. Σὰ βγήκε στὸ ξέφωτο τοῦ φεγγαριοῦ, ὁ Ἄντρεάς λέει μὲ συγκίνηση:

ἡ πρυμάτσα = τὸ παλαμᾶρι τῆς πρύμης

ὁ φλόκος = πανὶ τοῦ караβιοῦ

— Εἶναι ὁ Κούρτ!

— Ἦρθε νὰ ξεπροβοδίση... κάνει ὁ Πετρήs.

Κουνᾶ τὸ χέρι του καὶ φωνάζει:

— Μπράβο, Κούρτ! Ἔχε γειά, Κούρτ!

Τὸ καράβι βγαίνει ἀργὰ ἀργὰ μὲ προσεχτικὲς μα-
νοῦβρες, καὶ τὸ σκυλί ὀλοένα πλησιάζει. Φαίνεται
καθαρὰ τώρα τὸ ὠραῖο κεφάλι του. Ἄκόμα καὶ τὰ μά-
τια του εἶναι γεμάτα χαρά, πὺ βλέπει τὰ παιδιὰ στὴν
πρύμη νὰ τοῦ μιλοῦν.

Τὸ καράβι ὥστόσο βγήκε ἀπὸ τὸ λιμάνι, κι ὁ σκύ-
λος πάντα κολυμπᾷ μὲ κουράγιο πίσω ἀπ' τὴν πρύ-
μη τῆs «Ἀργῶs».

Ὁ Ἄντρέας ἄρχισε ν' ἀνησυχῆ.

Σηκώνεται ὄρθιος, νὰ τὸν προσέξῃ ὁ σκύλος, καὶ
τοῦ φωνάζει δυνατὰ:

— Κούρτ! πήγαινε πίσω γρήγορα!

Χτυπᾷ τὸ πόδι στὸ σανίδι καὶ ξαναπροστάζει:

— Γρήγορα πίσω!

Τὸ σκυλί γαβγίζει λυπητερά, παρακαλεστικὰ μι-
κρὰ γαβγητὰ, σταματᾷ γιὰ μιὰ στιγμή, διστάζει, καὶ
πάλι χύνεται μπρός, νὰ μὴ χάσῃ τὴν ἀπόσταση ἀπὸ
τὴ βάρκα.

— Φύγε πίσω! διατάζει ὁ Ἄντρέας θυμωμένος. Φύγε
πίσω, λοιπόν!

Ὁ Κούρτ κάθε φορὰ τοῦ ἀπαντᾷ μ' ἓνα μικρὸ γαβ-
γητό, μὰ δὲν ἀλλάζει ρότα.* Τὸ μαῦρο κεφάλι του
εἶναι πάντα ἐκεῖ, μέσα στὰ φωτισμένα νερά, πάντα
πίσω ἀπὸ τὴ βάρκα.

ἡ ρότα = πορεία

Ὁ Ἄντρεας βλέπει τὸν καπετάνιο πὺ γυρίζει κά-
που κάπου τὸ κεφάλι καὶ κοιτάζει τὸ ζὸ* στὴ θάλασ-
σα. Συλλογιέται μὲ μεγάλη στενοχώρια τὴν καινού-
ρια ἐνόχληση, πὺ αὐτὸ τὸ περιστατικὸ δίνει στὸν
καπετὰν Μπούρα. Μαζεύει κομμάτια πέτρες, ἀπο-
τρίμματα ἀπὸ τὶς πλάκες, καὶ ἀρχίζει νὰ πετροβολᾷ
τὸ σκυλί, νὰ τὸ κάνη νὰ γυρίση πίσω. Ὁλοένα τὸ
διώχνη πολὺ θυμωμένος. Μὲ φωνές, μὲ χειρονομίες,
μὲ τὶς πέτρες. Ὁ Κούρτ τὸ χαβά του. Ἐξακολουθεῖ
νὰ κολυμπᾷ πάντα ἡρωικά, κουρασμένος, μὰ χωρὶς
νὰ τὰ βάζη κάτω. Μιὰ ἀπὸ τὶς πέτρες φαίνεται νὰ τὸν
ἐβρῆκε, γιὰτὶ γάβγιξε μὲ πόνο. Ἡ φωνὴ ἤρθη λυπη-
τερῆ μέσα στὴ νύχτα.

Τότε ὁ Ἄντρεας ἄφησε τὶς πέτρες του νὰ πέσουν
στὴ θάλασσα. Κοίταξε ἀπελπισμένος τὸ ζὸ. Τὰ μάτια
του βούρκωσαν. Ἦξερε αὐτὸς τὴν ἀφοσίωσή του. Θὰ
κολυμποῦσε ἔτσι ὥσπου θὰ βαστοῦσαν οἱ δυνάμεις
του. Ὁ ἀγέρας θὰ γιόμιζε τὰ πανιὰ τῆς «Φανερωμέ-
νης», τὸ καράβι θὰ ξεμάκραινε, κι ὁ Κούρτ θὰ κολυ-
μποῦσε πάντα, ἀπελπισμένος καὶ πιστός, πίσω, ὀ-
λομόναχος μέσα στὴ νύχτα, μέσα στὸ κρῦο νερό,
ὥσπου ν' ἀποκάμη. Δὲ θὰ ἔχε πιά σὲ λίγο καὶ τ' ἀνά-
καρα* νὰ γυρίση πίσω. Θὰ πνιγότανε μεσοστρατὶς,
ἐκεῖ μπρὸς στὰ μάτια του, καὶ τὸ πρῶι θὰ τὸν ἔβγαζε
ἢ θάλασσα σὲ μιὰν ἀκρογιαλιά.

— Δὲ φεύγει! εἶπε ἀπελπισμένος. Τί νὰ κάνω, πὺ δὲ
φεύγει!

τὸ ζὸ = ζῶο

ἀνάκαρα = κουράγιο, δύναμη

Τότε ἀκούστηκε ἡ φωνὴ τοῦ καπετάνιου.

Εἶπε ἤσυχα ἤσυχα :

— Ἔτσι εἶν' αὐτὰ τὰ ζά. Δὲν τὸ ἔχει ἀπόφαση νὰ γυρίση. Μόνο κατεβήτε στὴ βάρκα καὶ πάρτε τον πρὶν ἀμολήση* καὶ πάη φοῦντο.

Τὰ παιδιὰ βρέθηκαν στὴ στιγμὴ μέσα στὴν «Ἄργω». Μὲ μερικὲς κουπιὲς κόντεψαν τὸ σκύλο, τὸν τράβηξαν ἀπὸ τὴ θάλασσα καὶ τὸν ἀνέβασαν μαζί τους στὸ καράβι. Ἦτανε φανερὰ κουρασμένος, ἀνάσανε λαχανιασμένος, μὲ τὴ γλώσσα μιὰ πιθαμὴ ἔξω. Μ' ὅλα αὐτὰ, εἶχε τὸ κουράγιο νὰ κἀνη μεγάλα σάλτα, γιὰ νὰ τινάξῃ ἀπὸ πάνω του τὰ νερὰ καὶ νὰ δείξῃ τὴν εὐχαρίστησή του.

Ὁ Ἄντρέας ἔνιωσε τὴν καρδιά του τόσο ξεχειλισμένη ἀπὸ εὐγνωμοσύνη...

Πῆγε κοντὰ στὸν καπετάνιο, κάθισε χάμου, πλάι, τοῦ πῆρε τὸ χέρι καὶ τὸ φίλησε.

— Σᾶς εὐχαριστῶ ἀπὸ τὴν καρδιά μου, εἶπε σιγὰ σιγὰ. Δὲ θὰ ξεχάσω ποτέ μου τὴν καλοσύνη σας!

Ὁ καπετὰν Μπούρας χαμογέλασε καλοσυνάτα.

— Γιὰ ποιὸ πράμα; ρώτησε. Γιὰ τὸ σκύλο τάχα; Μὰ δὲ θὰ τ' ἀφήναμε νὰ πνιγῇ, ἔ;

Ἦνιωσε πάνω στὸ κακοπέτσουρο* χέρι του τὰ ζεστά δάκρυα τοῦ παιδιοῦ. Ἄνεσῆκωσε μὲ τ' ἀνάστροφο τῆς παλάμης τὸ σαγόνι τοῦ Ἄντρέα, κοίταξε μὲ ἀπορία τὸ πρόσωπό του στὸ φεγγάρι. Τόνε μάλωσε μισὰ ἀστεῖα μισὰ σοβαρά.

ἀμολάρω = ἀφήνω

κακοπέτσουρο = μὲ ζαρωμένη ἐπιδερμίδα

— Μὰ στάσου! εἶπε. Ἐσὺ κλαῖς, θαρρῶ! Τ' εἶν' αὐτά,
Ἄντρεά! Οἱ γυναῖκες κλαῖνε, γιέ μου. Ἐσὺ τώρα εἶσαι
θαλασσινός. Κι αὐτὰ τὰ κλάματα εἶναι στεριανά, ἔ;
— Ἐχεις δίκιο, καπετάνιο... εὐχαριστῶ!

Σηκώνεται καὶ τρέχει νὰ δώση ἓνα χέρι στὶς μα-
νουῦβρες.

Ὁ Κούρτ τρέχει κι αὐτὸς ἀπὸ τὸν ἓνα στὸν ἄλλο,
κουνᾷ τὴν οὐρά του. Θέλει νὰ πῆ:

— Ἐμένα δὲ μὲ θέλετε νὰ κάνω τίποτα; Μὰ τίποτα;

Ὁ μπαρμπα-Λιάς ἀνεσκαλώνει* κι ἀνάβει τὰ φα-
νάρια. Πράσινο στὰ δεξιά. Κόκκινο στὰ ζερβιά. Ἄ-
κόμα, ἓνα στὸ πλωριὸ τὸ ἄρμπουρο,* λευκό, κι ἄλλο
ἓνα λευκό, στὴν πρύμη.

Ὅλα αὐτὰ εἶναι πολὺ ὁμορφα. Ὁ Ἄντρεάς βρί-
σκει πὼς μοιάζουνε μὲ γιορτιάτικη φωταψία. Ὁ
Κούρτ κοιτάζει κι αὐτός. Πηγαίνει στὴν πλώρη, στὸ
τσιμπούκι,* βλέπει τὸ φεγγάρι, βλέπει τὰ φωτισμένα
νερά. Γαβγίζει χαρούμενα μέσα στὴν ὁμορφη νύ-
χτα. Ἡ «Φανερωμένη» βγῆκε ἀπὸ τὸ λιμάνι σὰ μέσα
ἀπὸ μιὰν ἀγκαλιά. Τότες παίρνει βόλτα ἀργὰ ἀργά.
Ἄνοίγει σὰ μεγάλη ἄσπρη φτερούγα καὶ τὸ πλω-
ριὸ πανί. Τὸ λιμάνι ὀλοένα καὶ μακραίνει. Οἱ ἀχτὲς
σβηθοῦνται, παίρνουν ἓνα ἀβέβαιο χρῶμα, οἱ γραμμὲς
θαμπώνουν.

Τὴν ὥρα κείνη ἴσα ἴσα ἀκούγεται ἀντίκρυ, ἀπὸ τὴ
στεριὰ ψηλά, ἓνα σάλπισμα. Χτυπᾷ τὸ ἐγερτήριο. Οἱ

ἀνεσκαλώνω = σκαρφαλώνω

τὸ ἄρμπουρο καὶ ἄλμπουρο = κατάρτι

τὸ τσιμπούκι = ἡ ἄκρη τοῦ καταρτιοῦ τῆς πλώρης

γρήγορες και δυνατές νότες αντιχτυποῦνε στὰ μουράγια* και στὰ κλειστά σπίτια τῆς μικρῆς πολιτείας, σὰ νὰ ἔναι κι οἱ ἴδιες χάλκινες. Κατόπι μιὰ σουβλερὴ σφυριξιά:

— Φοφχίουου!

Ὁ Ἄντρεας νιώθει τὴν καρδιά του νὰ κλοτσᾷ δυνατὰ μέσα στὸ στῆθος του. Κάτι σφίγγεται μέσα του. Ἡ σάλπιγγα κι ἡ σφυρίχτρα σὰ νὰ βάρεςαν μέσα στὸ στῆθος του. Δαγκάνει τ' ἀχείλι του και στηλώνει τ' αὐτὶ μακριά, πρὸς τὴ στεριά, ν' ἀκούση ἀκόμα. Τὸ σάλπισμα. Τὴ σφυρίχτρα...

Τίποτα.

Τραβάει τὸν Περτὴ ἀπ' τὸ μανίκι.

— Ἄκου! τοῦ λέει σιγά.

— Εἶναι ἡ μάζωξη στὸ σκολεῖο γιὰ τὴν ἐκδρομή, κάνει μὲ ἀδιαφορία ὁ Περτῆς.

— Ναι! κουνᾷ κι ὁ Ἄντρεας τὸ κεφάλι μέσα στὸ σκοτάδι. Εἶναι γιὰ τὴν ἐκδρομή...

Καὶ δὲ λέει ἄλλο.

Ἡ ὁμορφὴ πολιτεία, κάτασπρη ἀπὸ τὸν ἀσβέστη, πᾶει, χάθηκε κιόλας μὲ τὴν πρώτη βόλτα. Ἡ μπρατσέρα εἶναι πιά ἀνοιγμένη στὸ πέλαγο. Ὁ ἀγέρας δὲν εἶναι πρίμος* βέβαια. Ἄνεβαίνοντας, τὸν ἔχει στὴ δεξιὰ μάσκα* τῆς πλώρης. Καὶ ταξιδεύει μὲ βόλτες. Μεγάλες, ἀργές, ὠραῖες βόλτες, καλλιγραφημένες πάνω στὰ κατάφωτα νερὰ ἀπὸ τὸ ἑπιπέδιο κυβέρνημα

τὸ μουράγιο = μόλος

πρίμος = εὐνοϊκός

ἡ μάσκα = ἡ πλευρὰ τοῦ карабиоῦ

τοῦ καπετὰν Μπούρα. Κι ἡ «Ἄργώ», ἡ χαριτωμένη φελούκα, ἀκολουθᾷ δεμένη στὴν πρύμη, χαρούμενη, παιγνιδιάρικα καὶ πεταχτὴ σὰ μιὰ μεγάλη νεροπεταλούδα.

Τὸ φεγγάρι λαμποκοπᾷ στ' ἄλμπουρα, στοὺς μπρούντζους καὶ στὰ ξάρτια. Γεμίζει καὶ τὴν «Ἄργώ». Ἄσημένα πουλιὰ ἀνοίγουν καὶ κλείνουν γρήγορα τὶς πλατιῆς φτεροῦγες τῶν πάνω στὸ κύμα. Ἀστράφτουνε μιὰ καὶ χάνονται.

Ἔλα εἶναι ἐξαίσια.

Ὁ οὐρανός. Τὸ φεγγάρι. Οἱ στεριές. Τὰ νησάκια. Ἡ θάλασσα. Ἡ θάλασσα!

Ὁ Ἀντρέας αἰσθάνεται σὰ νὰ ἔναι μεθυσμένος ἀπὸ ὅλα αὐτά. Στέκεται ὄρθιος στὴν πλώρη, κρατημένος ἀπὸ τὰ ξάρτια. Ἡ καρδιά του χτυπᾷ... χτυπᾷ... Πάει νὰ σπάση. Ἀναπνέει δυνατὰ τὸν ἀρμυρὸν ἀγέρα, πὺ ἐρχεται δροσερὸς σὰν τὸ κρῦο νερό. Νὰ ἔτανε τὸ στήθος του φαρδὺ σὰν τὰ μεγάλα πανιά τῆς «Φανερωμένης», νὰ τὸν ρουφήξῃ ὅλον αὐτὸν τὸν ἀγέρα, νὰ τὸν δεχτῆ μέσα του ἔτσι χορταστικά, νὰ φουσκώσῃ τὸ στήθος του ὅπως τὸν δέχονται τὰ πανιά καὶ φουσκώνουν!

Κάθε φορὰ πὺ ἀκούει τὸν καπετάνιο νὰ προστάξῃ καινούρια μανούβρα, πετάγεται καὶ βοηθᾷ τὸν Πετρή, γεμάτος καρδιά. Ὁ καπετὰν Μπούρας ἀπορεῖ μὲ τὴν ἑπιδεξοσύνη του. Κατόπι τὰ δυὸ παιδιὰ ξαπλώνονται μαζί, πλάι πλάι, στὴν πλώρη, πὺ ἀνεβοκατεβαίνει μὲ ρυθμὸ καὶ κόβει τὸ κύμα, χράστ! χρούστ!

Ξαπλώνει κοντά τους κι ό Κούρτ, άπλώνει τά
μπροστινά πόδια του και άκουμπά πάνω τήν κεφάλα
του, όπως βλέπει τά παιδιά ν' άκουμπάνε τό σαγόνι
στά κουλουριασμένα μπράτσα τους.

(Άπό τό βιβλίο 'Ο Άργοναύτης)

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΣΟΛΩΜΟΣ

Γαλήνη

έν άκούεται ούτ' ένα κύμα
είς τήν έρημη άκρογιαλιά·
λές και ή θάλασσα κοιμάται
μές στης γής τήν άγκαλιά.

(Άπό τά Ποιήματα)

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Οί έργασίες για τή σύνθεση του «'Ανθολογίου για τὰ παιδιά του Δημοτικού» άρχισαν τὸ φθινόπωρο του 1974, ἐπὶ ὑπουργίας Νικολάου Κ. Λούρου. Ἡ ἐκτύπωση καὶ τῶν τριῶν τόμων ἔγινε ἐπὶ ὑπουργίας Παναγιώτη Ζέπου.

Ὁ κάθε ἕνας ἀπὸ τοὺς τόμους τοῦ Ἐνθολογίου προορίζεται νὰ χρησιμοποιηθῆ σὲ δύο τάξεις τοῦ Δημοτικού. Ὁ πρῶτος εἶναι γιὰ τὴν Α' καὶ Β' τάξη, ὁ δεῦτερος γιὰ τὴ Γ' καὶ Δ', καὶ ὁ τρίτος γιὰ τὴν Ε' καὶ Ζ'.

Οἱ τόμοι εἶναι ἀφιερωμένοι, μὲ τὴ σειρά, στὴ μνήμη τριῶν σπουδαίων λογοτεχνῶν, πὺ ἀσχολήθηκαν μὲ τὴν παιδικὴ λογοτεχνία καὶ ἔχουν διαπαιδαγωγήσει γενεὲς Ἑλληνοπαίδων μὲ τὸ ἔργο τους: τὸν Ζαχαρία Παπαντωνίου, τὸν Γρηγόριο Ξενόπουλο καὶ τὴν Πηνελόπη Δέλτα.

Ἐγινε προσπάθεια ὥστε τὸ Ἐνθολόγιο νὰ εἶναι προσαρμοσμένο στὶς πνευματικὲς ἀνάγκες τῶν παιδιῶν τοῦ Δημοτικού. Μέσα στοὺς τόμους του δὲν ἐπιδιώκεται —καὶ οὔτε ἦταν, ἄλλωστε, κατορθωτὸ— νὰ δοθῆ ἀντιπροσωπευτικὴ εἰκόνα τῆς Νέας Ἑλληνικῆς Λογοτεχνίας. Οἱ Νεοέλληνες συγγραφεῖς, ἀκόμα καὶ οἱ καλύτεροι, πὺ δὲν διέθεταν κείμενα κατάλληλα γιὰ τὴν παιδικὴ ἡλικία, δὲν περιλαμβάνονται ἐδῶ. Πάντως, ἡ εὐθύνη τῆς τελικῆς ἐπιλογῆς τῶν κειμένων βαρύνει ὀλόκληρη τὴν Ἐπιτροπὴ τοῦ Ἐνθολογίου.

Τέλος, τὸ Ἐνθολόγιο αὐτὸ δὲν ἔγινε γιὰ νὰ ὑποκαταστήσῃ τὰ βιβλία τῶν Ἀναγνωστικῶν, ἀλλὰ γιὰ νὰ προσφέρῃ στοὺς μικροὺς μαθητὲς μιὰ σειρά ἀπὸ γνήσια λογοτεχνικὰ κείμενα, ποιητικὰ καὶ πεζά, πὺ θὰ τοὺς φέρουν σὲ μιὰ πρώτη ἐπαφὴ μὲ τὴ Νέα Ἑλληνικὴ Λογοτεχνία, θὰ τοὺς βοηθήσουν σημαντικὰ νὰ καλλιεργήσουν τὸν προφορικὸ καὶ γραπτὸ λόγο τους καὶ θὰ τοὺς κάνουν νὰ ἀγαπήσουν ἀκόμα περισσότερο τὸ βιβλίο καὶ τὸ διάβασμα.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελίδα

<i>Πρόλογος</i>	11
Ευγενία Παλαιολόγου-Πετρώνδα, <i>Προσευχή</i> (ποίημα) ... (Μεσεβρινός, <i>Τὸ πρῶτο ἀναγνωστικό μου</i> —Γιὰ τὰ παιδιά τῶν ἀπόδημων ποὺ ἀφήνουν τὸ ἀλφαβητάρι. Λευκωσία/Lund 1974)	13
Τέλλος Ἄγρας, <i>Φεγγαράκι</i> (ποίημα)	14
(<i>Καθημερινές, 1923-1930</i> . Ἐκδοτικός Οἶκος Πέτρου Δημητράκου, Ἀθήναι)	
Ρένα Καρθαίου, <i>Ἡ Ἀστροναύτισσα</i> (ποίημα).....	15
(<i>Χαρταετοὶ στὸν οὐρανό</i> . Ἀθήνα 1973)	
Ἐπ. Παπαμιχαήλ - Δ. Βουτυρᾶς, <i>Ὁ πρῶτος μου πόθος</i> ..	17
(<i>Ὁ ἥλιος</i> , Ἀναγνωστικό Γ' Δημοτικού, ἔκδ. β'. Ἐκδοτικός Οἶκος Δ. καὶ Π. Δημητράκου, Ἀθήνα 1925)	
Ρένα Καρθαίου, <i>Κικιρίκου! Κικιρί!</i> (ποίημα)	24
(<i>Χαρταετοὶ στὸν οὐρανὸ</i>)	
Βασίλης Ρώτας, <i>Ὁ παππούλης</i> (ποίημα).....	25
(<i>Αἰγούλα</i> . Ἀθήνα 1974)	
Κώστας Βάρναλης, <i>Τὸ παραμῦθι ποὺ δὲν εἶχε τέλος</i>	26
(<i>Δώδεκα διαλεκτὰ παραμῦθια</i> . Ἐκδοτικός Οἶκος «Ἀστήρ», Ἄλ. καὶ Ε. Παπαδημητρίου, Ἀθήναι 1960)	
Γλωσσοδέτης (λαϊκὸ)	32
(<i>Παιχνίδια καὶ τραγούδια λαϊκὰ, γιὰ παιδιά 7 χρονῶν καὶ ἀπάνω</i> . Ἀθήνα, Τυπογραφεῖο Μυρτίδη, 1957)	
Ζαχαρίας Παπαντωνίου, <i>Ὁ ἀνυπόμονος</i> (ποίημα).....	33
(<i>Ζαχ. Α. Παπαντωνίου - Γεωρ. Ε. Λαμπελέτ, Παιδικὰ τραγούδια</i> . Ἐκδοτικός Οἶκος Δημητράκου, Ἀθήναι 1931)	

Γεωργία Ταρσούλη, <i>Μάνα και ψυχομάνα</i>	34
(<i>Οί φίλοι μας τὰ ζῶα</i> . Ἐκδοτικός Οἶκος Ν. Ἀλικιώτης και Υἱοί, Ἀθήναι)	
<i>Ταχτάρισμα</i> (δημοτικό).....	42
(Νεοελληνική Βιβλιοθήκη, Παράρτημα I, <i>Νανουρίσματα, Ταχταρίσματα, Παιχνιδάκια</i> , Ἀνθολόγημα με σημειώσεις Φανῆς Σαρεγιάννη. Ἀθήνα 1953)	
<i>Νανούρισμα</i> (δημοτικό)	43
(Νεοελληνική Βιβλιοθήκη, <i>Νανουρίσματα, Ταχταρίσματα, Παιχνιδάκια</i>)	
«Ἡ ἄλεπού δέκα χρονῶν και τ' ἄλεπουδάκι ἔντεκα» (λαϊκὸ παραμῦθι)	44
(Ἑλληνικὰ Παραμῦθια, Ἐκλογή Γ. Α. Μέγα, Σειρὰ δευτέρα. Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἐστίας», Ι. Δ. Κολλάρου και Σίας, Ἀθήναι 1962)	
Ἡ ἄλεπού και τὰ σύκα (λαϊκὸ).....	45
(Νεοελληνικὰ Λογογραφικὰ Κείμενα, Ἐπιμέλεια Δ. Σ. Λουκάτου. Βασικὴ Βιβλιοθήκη «Ἐετοῦ», ἀριθ. 48, Ἐκδοτικός Οἶκος Ι. Ν. Ζαχαροπούλου, Ἀθήναι)	
Μιχ. Δ. Στασινόπουλος, Ὁ θυρωρὸς (ποίημα)	46
(Ἀρμονία. Ἀθήνα 1956)	
Γλωσσοδέτης (λαϊκὸ)	47
(Παιχνίδια και τραγούδια λαϊκὰ)	
Οἱ σπανοὶ κι ὁ πολυγένης (λαϊκὸ)	48
(Παιχνίδια και τραγούδια λαϊκὰ)	
Ἀλέξης Συμεῶν, Τὸ παραμῦθι τοῦ Κεφάλαι	49
(Τὸ παραμῦθι τοῦ Κεφάλαι, τῆς Πηδηχτῆς και τοῦ Γελαστοῦ)	
Γεώργιος Δροσίνης, Παπαροῦνες (ποίημα).....	52
(Σπίθες σὴ στάχτη, 1940)	
Γεώργιος Δροσίνης, Τρεχούμενο νερὸ (ποίημα)	53
(Φωνάτα χειλιδόνα, 1911-1935. Ἐκδότης Σιδέρης, Ἀθήναι 1936)	
Τέλλος Ἄγρας, Οἱ μεγάλες λύπες	54
(Περιοδικὸ Ἡ Διάπλασις τῶν Παίδων, 14 Μαρτίου 1936)	
Τέλλος Ἄγρας, Χελιδονοφωλιές (ποίημα).....	62
(Περιοδικὸ Ἡ Διάπλασις τῶν Παίδων, 1936)	
Τέλλος Ἄγρας, Κάτω ἀπ' τὸ χιόνι (ποίημα)	63
(Περιοδικὸ Ἡ Διάπλασις τῶν Παίδων, 31 Ὀκτωβρίου 1936)	

Νίκος Κανάκης, <i>Τὸ «καθαρό» γουρουνάκι</i> (ποίημα).....	64
<i>(Τραγούδια γιὰ μικρὰ παιδιά. Θ. Γέρου, Εἰδικὴ Διδακτικὴ, τόμος Β', Ἐκδότης Πιττακός)</i>	
Νίκος Κανάκης, <i>Χειμῶνας</i> (ποίημα)	65
<i>(Τραγούδια γιὰ μικρὰ παιδιά)</i>	
Γεωργία Ταρσούλη, <i>Τὸ γουρουνάκι</i>	66
<i>(Περιοδικὸ Ἡ Διάπλασις τῶν Παιδῶν, 2 Φεβρουαρίου 1929)</i>	
Φράνση Σταθάτου, <i>Κοντὰ στοὺς ἀνθρώπους</i>	70
<i>(Ἦταν κάποτε μιὰ νεράιδα, Ἐκδότης «Χρυσὴ Πέννα»)</i>	
<i>Παροιμίες μὲ ζῶα</i>	79
<i>(Νεοελληνικὰ Λαογραφικὰ Κείμενα, Ἐπιμ. Δ. Σ. Λουκάτου)</i>	
Κ. Γ. Καρυωτάκης, <i>Νεραντζιά</i> (ποίημα).....	80
<i>(Ποιήματα καὶ Πεζά, Ἐπιμέλεια Γ. Σαββίδη. Ἐκδότης «Ερμῆς», Ἀθήνα 1972)</i>	
<i>Ὁ παπᾶς, ἡ ἄλεπού κι ὁ γάιδaros</i> (λαϊκὸ παραμῦθι)	81
<i>(Νεοελληνικὰ Λαογραφικὰ Κείμενα, Ἐπιμ. Δ. Σ. Λουκάτου)</i>	
<i>Παροιμίες μὲ ζῶα</i>	83
<i>(Νεοελληνικὰ Λαογραφικὰ Κείμενα, Ἐπιμ. Δ. Σ. Λουκάτου)</i>	
<i>Ποντικὸς σαμαρωμένος</i> (λαϊκὸ)	84
<i>(Παιχνίδια καὶ τραγούδια λαϊκὰ)</i>	
Νίκος Κανάκης, <i>Μιὰ μπουλντόζα στὸ χωριό μας</i> (ποίημα)	85
<i>(Τραγούδια γιὰ μικρὰ παιδιά)</i>	
<i>Γάτα, λιοντάρι καὶ ἄνθρωπος</i> (λαϊκὸ παραμῦθι).....	87
<i>(Ἑλληνικὰ Παραμῦθια, Ἐκλογὴ Γ. Α. Μέγα, Σειρὰ Δευτέρα)</i>	
<i>Γλωσσοδέτης</i> (λαϊκὸ)	89
<i>(Παιχνίδια καὶ τραγούδια λαϊκὰ)</i>	
<i>Τὸ σχέδιο τῆς Ἀγιάς Σοφιάς</i> (λαϊκὴ παράδοση).....	90
<i>(Νικόλαος Πολίτης, Παραδόσεις Α'. Ἐκδότης «Εργάνη», Ἀθήναι 1965)</i>	
<i>Νανούρισμα</i> (δημοτικὸ)	91
<i>(Νεοελληνικὴ Βιβλιοθήκη, Νανουρίσματα, Ταχταρίσματα, Παιχνιδάκια)</i>	
Γρηγόριος Ξενόπουλος, <i>Ἐνα γατάκι στὸν καθρέφτη</i>	92
<i>(Ἀθηναϊκὲς ἐπιστολές, Ἐκδότης Μπίρης, Ἀθήναι)</i>	
<i>Διαλεχτὴ Ζευγώλη-Γλέζου, Ἐφτὰ μαῦροι γάτοι</i> (ποίημα).	96
<i>(Ὁ κύκλος τῶν πικρῶν ὥρων. Οἱ Ἐκδόσεις τῶν Φίλων, Ἀθήνα 1964)</i>	

Ἀλέξανδρος Πάλλης, <i>Τέσσερα ἀδέρφια</i> (ποίημα).....	98
(Κούφια καρύδια. Λίβερπουλ 1915)	
Μάντεμα (λαϊκό).....	100
(Παιχνίδια καὶ τραγούδια λαϊκά)	
Παροιμίες γιὰ τοὺς μῆνες καὶ τὶς ἐποχὲς.....	100
(Παιχνίδια καὶ τραγούδια λαϊκά)	
Γεώργιος Δροσίνης, <i>Τὰ ζῶα μου καὶ τὰ πουλιὰ</i>	102
(Σκόρπια φύλλα τῆς ζωῆς μου. Ἐκδότης Ι. Ν. Σιδέρης, Ἀθήναι 1940)	
Γεώργιος Ἀθάνας, <i>Ἕνας πελαργὸς</i> (ποίημα).....	109
(Ἐυδοκία. Ἐκδόσεις «Ἄλφα», Ι. Μ. Σκαζίκη, Ἀθήνα 1955)	
Ζαχαρίας Παπαντωνίου, <i>Τὸ παγόνι</i> (ποίημα).....	110
(Παιδικὰ τραγούδια)	
Δημ. Ψαθᾶς, <i>Τὸ πιὸ πολύτιμο δῶρο</i>	111
(Ἐφημερίδα <i>Τὰ Νέα</i> , Ἀθήναι)	
Οἱ ποντικοὶ στὸ ταξίδι (λαϊκό).....	114
(Παιχνίδια καὶ τραγούδια λαϊκά)	
Ζαχαρίας Παπαντωνίου, <i>Ὁ παπαγάλος</i> (ποίημα).....	116
(Παιδικὰ τραγούδια)	
Γλωσσοδέτης (λαϊκό).....	117
(Παιχνίδια καὶ τραγούδια λαϊκά)	
Εὐγένιος Σπαθάρης, <i>Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος καὶ τὸ καταραμένο φίδι</i>	118
(Μεταγραφή ἀπὸ δίσκο τῆς Columbia)	
Ν. Ποριώτης, <i>Ὁ Κύριος Κανεὶς</i> (ποίημα).....	128
(Μυρτιώτισσα, <i>Παιδικὴ Ἀνθολογία</i> , μὲ πρόλογο Κωστή Παλαμά, τόμ. Β', <i>Ξένα ποιήματα καὶ μῦθοι</i> , Ἀθήνα 1929)	
Σμαράγδα Δ. Μοστράτου, <i>Τὸ ταξίδι τοῦ Διόνυσου</i>	130
(Τρία παραμῦθια, παρμένα ἀπὸ τοὺς ὁμηρικούς ὕμνους. Ἀθήναι 1950)	
Μαντέματα (λαϊκά).....	133
(Παιχνίδια καὶ τραγούδια λαϊκά)	
Ὁ Γαβριὴλ ὁ μυλωνὰς καὶ ἡ κερα-Μαριὸν (λαϊκὸ παραμῦθι)	134
(Παραμῦθια τοῦ λαοῦ μας, Ἐπιμέλεια Γιώργου Ἰωάννου. Ἐκδότης «Ἑρμῆς», Ἀθήνα 1973)	
Ρίτα Μπούμη-Παπᾶ, <i>Ὁ θαλασσοπόρος</i> (ποίημα).....	139
(Ἡ μαγικὴ φλογέρα. «Δωρικός», Ἀθήνα 1965)	

Γιώργης Κρόκος, <i>Γαλανό</i> (ποίημα).....	140
<i>(Παιδικὰ χαμόγελα. Έκδότης Ι. Σιδέρης, 1962)</i>	
Θέτις Κ. Φραντζή, <i>Τὰ χέρια τοῦ παπποῦ</i>	141
<i>(Παραμύθια γιὰ μεγάλους καὶ μικροὺς. Κέντρον Νεοελληνικῶν Μελετῶν, Austin, Texas, U.S.A. 1969)</i>	
Γιώργης Κρόκος, <i>Χριστούλη μου</i> (ποίημα).....	147
<i>(Παιδικὸ Θέατρο, Ἐφηβικὸ Θέατρο, Ποιήματα, Τραγούδια. Ἀθήνα 1972)</i>	
Γεώργιος Δροσίνης, <i>Ἀνθονήσι</i> (ποίημα).....	148
<i>(Φευγάτα χελιδόνια)</i>	
Λάμπρος Πορφύρας, <i>Τὸ στερνὸ παραμῦθι</i> (ποίημα).....	149
<i>(Σκιές. Ἐκδοτικὸς Οἶκος Ζηκάκη, Ἀθήναι 1926)</i>	
Ἀγγελικὴ Βαρελλᾶ, <i>Τὰ περιστέρια καὶ τὰ παιδιά</i>	150
<i>(Περ. Ἑλληνικὸς Ἐρυθρὸς Σταυρὸς τῆς Νεότητος, Ἰαν. 1972)</i>	
Ρένα Καρθαίου, <i>Προσευχὴ ἑνὸς μικροῦ κοριτσιοῦ</i> (ποίημα)	156
<i>(Χαρταετοὶ στὸν οὐρανὸ)</i>	
Πέτρος Γλέζος, <i>Θεοφάνια σ' ἓνα νησάκι</i>	157
<i>(Τὸ σπίτι μὲ τὰ περιστέρια. Ἐκδοτικὸς Οἶκος «Ἀστήρ», Ἀλ. καὶ Ε. Παπαδημητρίου, Ἀθήναι)</i>	
Τίμος Μωραϊτίνης, <i>Ἡ χρυσόμυγα</i> (ποίημα).....	166
<i>(Περιοδικὸ Ἡ Διάπλασις τῶν Παίδων, 12 Δεκεμβρίου 1925)</i>	
Στέλιος Σπεράντσας, <i>Φῶτα</i> (ποίημα).....	167
<i>(Ὅμορφοι κόσμοι. Μ. Πεχλιβανίδης καὶ Σία, Ἀθήναι 1956)</i>	
Πηνελόπη Δέλτα, <i>Οἱ βόλοι</i>	168
<i>(Ὁ Τρελαντώνης, 5η ἔκδοσι. Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἐστίας», Ι. Δ. Κολλάρου καὶ Σίας, Ἀθήναι)</i>	
Λίνα Κάσδαγλη, <i>Ἀπὸ τὸ ἀεροπλάνο</i>	181
<i>(Περιοδικὸ Ἡ Ὀδηγός, Νοέμβριος 1963)</i>	
Στέλιος Σπεράντσας, <i>Πλουμιστὸς ἀετὸς</i> (ποίημα).....	184
<i>(Μικρὲς φωνές. Μ. Πεχλιβανίδης καὶ Σία, Ἀθήναι 1962)</i>	
Βάσος Δασκαλάκης, <i>Στὸ χωριὸ</i>	185
<i>(Οἱ ξεριζωμένοι. Ἀθήνα 1930)</i>	
Βασίλης Ρώτας, <i>Δουλειές</i> (ποίημα).....	188
<i>(Ἀγούλα)</i>	
Παντελῆς Πρεβελάκης, <i>Ἡ θεία μου καὶ τὰ ὀνόματα</i>	191
<i>(Ὁ ἥλιος τοῦ θανάτου. Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἐστίας», Ι. Δ. Κολλάρου καὶ Σίας, Ἀθήναι 1959)</i>	

Διαλεχτή Ζευγώλη-Γλέζου, <i>Μᾶς ἔφτασε ὁ βαρὺς χειμῶνας...</i> (ποίημα)	194
(Τὰ δύο φεγγάρια. «Ἰωλκός», Ἀθήνα 1970)	
Ρίτα Μπούμη-Παπᾶ, <i>Ὁ Μάρτης καὶ ἡ μάνα του</i> (ποίημα). 195	
('Ἡ μαγικὴ φλογέρα)	
Τὰ στάχνα (λαϊκὴ παράδοση).....	196
(Νικόλαος Πολίτης, <i>Παραδόσεις Α'</i>)	
Φανὴ Παπαλουκᾶ, <i>Ἐνα θαυμάσιο ταξίδι στοὺς αἰθέρες..</i> 197	
('Ὁ γερο-Ὀλυμπος. Ἐκδοτικὸς Οἶκος «Ἀστήρ», Ἀλ. καὶ Ε. Παπαδημητρίου, Ἀθήναι 1972)	
'Ὁ Ὀλυμπος κι ὁ Κίσαβος (δημοτικὸ).....	212
(Γιώργος Ἰωάννου, <i>Τὰ δημοτικὰ μας τραγούδια</i> . Ἐκδότης «Ταχυδρόμος», Ἀθήνα 1966)	
'Ὁ Κατεβατὸς καὶ ὁ Νότος (λαϊκὴ παράδοση).....	213
(Νικόλαος Πολίτης, <i>Παραδόσεις Α'</i>)	
Τέλλος Ἄγρας, <i>Ἀφώλιαστο πουλί</i> (ποίημα).....	214
(Περιοδικὸ Ἡ Διάπλασις τῶν Παιδῶν, 6 Φεβρουαρίου 1937)	
Καλότυχά 'ναι τὰ βουνά (δημοτικὸ).....	215
(Γιώργος Ἰωάννου, <i>Τὰ δημοτικὰ μας τραγούδια</i>)	
Α. Καρκαβίτσας, <i>Ἐνας νοικοκύρης τυφλοπόντικας</i>	216
(Α. Καρκαβίτσας - Νώντας Ἐλατος, <i>Τὸ ραζακὶ σταφύλι</i> , Ἀναγνωστικὸ γιὰ τὴν Δ' Δημοτικῆς, ἔκδοση γ'. Ι. Δ. Κολλάρου καὶ Σία, Ἀθήναι 1933)	
Βασίλης Ρώτας, <i>Αἰ-Δημήτρης</i> (ποίημα).....	222
(Ἀβγούλα)	
Παντελῆς Καλιότσος, <i>Μπούκοτὰς στὰ πολεμικὰ παιχνίδια</i> 224	
(Τὰ ξύλινα σπαθιά. «Κέδρος», 1974)	
'Ἡ κουκουβάγια κι ἡ πέρδικα (λαϊκὸ παραμῦθι).....	232
('Ἑλληνικὰ Παραμῦθια, Ἐκλογή Γ. Α. Μέγα)	
Γεώργιος Δροσίνης, <i>Ἡ ρίζα τοῦ δέντρου</i> (ποίημα).....	233
(Φωτερὰ σκοτάδια, 1903-1914, ἔκδοση γ'. Ι. Ν. Σιδέρης, Ἀθήναι 1915)	
Μοῦ παράγγειλε τ' ἀγρόνι (λαϊκὸ).....	234
(Παχνίδια καὶ τραγούδια λαϊκὰ)	
'Ὁ καλογιάννος (λαϊκὴ παράδοση).....	235
(Νικόλαος Πολίτης, <i>Παραδόσεις Α'</i>)	

Ἴθαν. Π. Παπαχαρίσης, Ἡ γιδούλα μας	236
(Περιοδικὸ Ἡ Διάπλασις τῶν Παίδων, 26 Σεπτεμβρίου 1920)	
Ρένα Καρθαίου, Τὸ τραγούδι τοῦ μαγκανοπήγαδου (ποίημα)	242
(Χαρταετοὶ στὸν οὐρανὸ)	
Βάσος Δασκαλάκης, Ἀπὸ μικρὸς στὰ βάσανα τῆς ζωῆς . .	244
(Οἱ ξεριζωμένοι)	
Βασίλης Ρώτας, Καναρίνι (ποίημα)	246
(Αἰγούλα)	
Αἰμιλία Πετράκη, Τὸ Πάσχα τῆς γαγιᾶς	248
(Περιοδικὸ Ἡ Διάπλασις τῶν Παίδων, 30 Ἀπριλίου 1932)	
Ζαχαρίας Παπαντωνίου, Προσευχὴ τοῦ μικροῦ κοριτσιοῦ (ποίημα)	255
(Παιδικὰ τραγούδια)	
Ἡ λοιδοριὰ (λαϊκὴ παράδοση)	256
(Νικόλαος Πολίτης, Παραδόσεις Α')	
Ἄλκη Ζέη, Συσσίτιο	257
(Ὁ μεγάλος περίπατος τοῦ Πέτρου. «Κέδρος», 1971)	
Γεώργιος Δροσίνης, Διαβατάτικο τρυγόνι (ποίημα)	262
(Κλειστὰ βλέφαρα, 1914-1917. Ι. Ν. Σιδέρης, Ἀθῆναι 1918)	
Χορεύουν τὰ κλεφτόπουλα (δημοτικὸ)	263
(Γιῶργος Ἰωάννου, Τὰ δημοτικὰ μας τραγούδια)	
Θέμος Ποταμιάνος, Τὸ δελφίνι	264
(Ὁ Ψευτοθόδωρος. Ἐκδόσεις «Ἀτλαντὶς», Μ. Πεχλιβανίδη καὶ Σίας, Ἀθῆναι)	
Γιώργης Κρόκος, Καλοκαιρινὲς φιλιές (ποίημα)	268
(Χελιδονοφωλιές. Ἀθήνα 1973)	
Τάκης Χατζηαναγνώστου, Ἕνας ταξιδευτὴς ἀπὸ τὴν ἀρ- χαία Φώκαια	269
(Ἴτε παῖδες... Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἐστίας», Ι. Δ. Κολλάρου καὶ Σίας, Ἀθῆναι 1966)	
Γεώργιος Δροσίνης, Θάμα (ποίημα)	274
(Σπίθες στὴ στάχτη)	
Γεώργιος Βιζυηνός, Θύελλα (ποίημα)	275
(Τὰ ἅπαντα, ἐπιμέλεια Κ. Μαμώνη. Ἐκδ. Οἶκος «Βίβλος»)	
Α. Κουρτίδης - Γ. Κονιδάρης, Τὰ μεγάλα Παναθήναια . . .	276
(Στὰ παλιὰ χρόνια, Ἀναγνωστικὸ Δ' Δημοτικοῦ, ἔκδοση δεκά- τη. Ι. Δ. Κολλάρος καὶ Σία, Ἀθῆναι 1933)	

Γιώργης Κρόκος, <i>Τὰ δέντρα τοῦ δρόμου</i> (ποίημα).....	281
<i>(Χελιδονοφωλιές)</i>	
Ζαχαρίας Παπαντωνίου, <i>Ὁ τζίτζικας</i> (ποίημα)	282
<i>(Παιδικὰ τραγούδια)</i>	
Στράτης Μυριβήλης, <i>Στὰ πανιά</i>	283
<i>(Ὁ Ἀργοναύτης, τρίτη ἔκδοση. Ι. Δ. Κολλάρος, Ἀθήναι)</i>	
Διονύσιος Σολωμός, <i>Γαλήνη</i> (ποίημα)	293
<i>(Ἄπαντα, τόμος α΄, Ποιήματα, ἐπιμέλεια Λίνου Πολίτη. Ἴκαρος, Ἀθήνα 1948)</i>	
<i>Σημείωμα τῆς Ἐπιτροπῆς</i>	294

Έκδοση Α΄ 1975 (VIII) Αντίτυπα 440.000

Σύμβαση 2626/20-6-75

Έκτύπωση-Βιβλιοδεσία:

ΓΡΑΦΙΚΑΙ ΤΕΧΝΑΙ ΑΣΠΙΩΤΗ-ΕΛΚΑ Α.Ε.

Έξώφυλλο και κοσμήματα:

ΓΙΩΡΓΗΣ ΒΑΡΛΑΜΟΣ

Διόρθωση δοκιμίων:

Ειρήνη Μίσσιου, Γιάν. Η. Χάρης, Νίκος Καρτσάς

Τυπογραφική επίμελεια:

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ Χ. ΚΑΣΔΑΓΛΗΣ

024000019747

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ (ΙΤΥΣΣΕ)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ (ΙΤΥΣΣΕ)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ (ΙΤΥΣΣΕ)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ (ΙΤΥΣΣΕ)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

